

ΒΕΡΟΙΑΣ

GRYER 01284

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

+800,
dimx.

Αριθ. εισ.

721

ΔΩΡΕΑ

Αντων. Τσενιάκης

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

20/10/1890 5/5/80

ΘΕΛΟΓΟΥ ΤΣΑΚΜ
ΤΕΛΕΙΟΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΔΙ
ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗΝ ΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ, ΓΝΩΜΙΚΑ, ΑΠΕΚΔΟΣΑ, ΜΥΘΟΙ, ΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ,
ΠΕΡΙΓΡΑΦΑΙ, ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ, ΠΟΙΗΜΑΤΑ, ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ.

Ἀδεία τοῦ ἐνταῦθα Συμβουλίου τῆς Παιδείας
(ὑπὸ ἡμερομηνίαν Σεπτεμβρίου 1890).

ΔΑΠΑΝΑΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΒΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ·
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Θ. Κ. ΗΡΑΚΛΕΙΔΟΥ καὶ Σ/ας
(Ὅδὸς Μητροπόλεως ἀριθ. 26).

1890.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ πονή-
σαντος καὶ τὴν σφραγίδα τῶν ἐκδοτῶν καταδιώκεται
ὡς ἐκ τυποκλοπίας προερχόμενον.

Δ. Τσαμπαζής

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αὕτη ἡ ἀλήθεια,

ὅτι

καὶ τὸ παρόν εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ πολλά,
ἔχει ὅμως καὶ μικράν τινα διαφοράν.

Ἐν ὅσῳ δὲν καταρτίζονται βιβλία καὶ διὰ τὰ δην-
τικά σχολεῖα παρὰ καθηγητῶν εἰδικῶς ἀσχοληθέντων
εἰς τὴν μελέτην τῶν παιδαγωγικῶν, παρὰ καθηγητῶν
ἐκ τοῦ πλησίον ἰδόντων τὰς ἀνάγκας τῶν δημοτικῶν
σχολείων, παρὰ καθηγητῶν ἱεραρχικῶς, οὕτως εἰπεῖν,
ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ δημοδιδασκάλου ἀνελθόντων εἰς τὸ
καθηγητικὸν ἀξίωμα, ἂν θέλητε, δὲν εἶναι παράξερον
νὰ φαίνωνται βιβλία, ὡς τὸ παρόν, φέροντα μὲν
ἀρκετὰ ἴσως προτερήματα, ἀλλὰ καὶ ἐλαττωμάτων μὴ
στερούμενα.

Εἴθε δὲ νὰ φθάσῃ τὸ ταχύτερον ἐκεῖνο τὸ χρονικὸν
σημεῖον, κατὰ τὸ ὅποιον μεγάλοι διδάσκαλοι μεγάλα
τοιαῦτα μικρὰ βιβλία νὰ καταρτίσωσιν.

Ἐν Ναούσῃ τῇ 15 Ἀπριλίου 1890.

42/15/5/53

ΘΕΟΛΟΓΗΣ ΤΣΑΚΜΑΚΗΣ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ.

ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Διαθήκη Εὐδαμίδα.

Βίς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἀνὴρ τις ἐκ τῆς πόλεως Κορίνθου ὀνομαζόμενος Εὐδαμίδας, ἐν ᾧ αὐτὸς ἦτο πτωχότατος, εἶχε δύο φίλους πλουσίους, τὸν Κορίνθιον Ἀρεταῖον καὶ τὸν Χαρίξεινον τὸν Σικυώνιον.

Ὅτε ὁ Εὐδαμίδας ἀπέθνησκεν, ἄφισε διαθήκην, ἥτις εἰς ἄλλους μὲν ἴσως ἦτο γελοία, οὐχὶ ὁμῶς καὶ εἰς ἀνθρώπους ἀγαθοὺς καὶ τιμῶντας τὴν φιλίαν. Βίς ταύτην δὲ εἶχε γράψει τὰ ἑξῆς.

«Ἀφίνω εἰς μὲν τὸν Ἀρεταῖον νὰ τρέφῃ καὶ νὰ γηροκομῇ τὴν μητέρα μου, εἰς δὲ τὸν Χαρίξεινον νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν θυγατέρα μου μὲ ὅσην προίκα δύναται νὰ δώσῃ ἐκ τῆς περιουσίας του. Ἐὰν δὲ ἐν τῷ μεταξύ ὁ εἰς τῶν δύο φίλων μου ἤθελε πάθει τι, ὁ ἄλλος νὰ ἔχῃ εἰς βάρος του καὶ τὴν μερίδα ἐκείνου.»

Ὅτε ἀνεγνώσθη ἡ διαθήκη αὕτη, ὅσοι ἐγνώριζον μὲν τὴν πτωχείαν τοῦ Εὐδαμίδα, ἠγνόουν ὅμως τὴν πρὸς τοὺς δύο ἐκείνους ἀνδρας φιλίαν του, ὥς ἀστείον ἐθεώρησαν τὸ πρᾶγμα καὶ γελῶντες ἐφευγον. Οἱ φίλοι του ὁμῶς Ἀρεταῖος καὶ Χαρίξεινος, ἅμα ἀκούσαντες ἀμέσας ἐφρόντισαν περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῆς διαθήκης. Ἀλλ' ὁ Χαρίξεινος μετὰ πέντε ἡμέρας ἀπέθανεν. Ὁ Ἀρεταῖος

τότε καὶ τὴν μητέρα τοῦ Εὐδαμίδα γηροκομεῖ καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἀναλαμβάνει νὰ ὑπανδρεύσῃ. Μετὰ καιρὸν δὲ ὑπὸνδρευτεν αὐτήν, καὶ ἐκ τῶν πέντε ταλαντῶν, τὰ ὅποια μόνον εἶχε, δύο μὲν ἔδωκεν εἰς τὴν θυγατέρα του, δύο δὲ εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ φίλου του, καὶ τοὺς γάμους αὐτῶν τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐτέλεσεν.

Δάμων καὶ Φιντίας.

Ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας ἦσαν μαθηταὶ τῆς Πυθαγορικῆς σχολῆς· ἔχων δὲ εἰς τὰς Συρακούσας, πρωτεύουσαν τῆς νήσου Σικελίας.

Ὁ Φιντίας κατηγορηθεὶς ὡς ἔνοχος συνωμοσίας κατὰ τοῦ Διονυσίου, τυράννου τῶν Συρακουσῶν, κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Ἀλλ' ἔχων ἀνάγκην νὰ διαθέσῃ πρὸ τοῦ θανάτου του τὰ οἰκογενειακά του συμφέροντα, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Διονυσίου νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τῶν Συρακουσῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας του. Ὑπεσχέθη δὲ νὰ παρουσιάσῃ ἀντὶ ἑαυτοῦ ἄλλον εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀναδεχόμενον νὰ θανατωθῇ, ἂν αὐτὸς δὲν ᾔθελεν ἐμφανισθῇ ἐγκαίρως.

Ὁ τύραννος, τοῦ ὁποίου ἡ καρδία δὲν ἐγνώριζεν, εἰ μὴ τὸ αἶσθημα τοῦ ἐγωῖσμοῦ, τοῦ συμφέροντος, τῆς ἰδιοτελείας καὶ τοῦ φόβου, ἦτο πεπεισμένος, ὅτι τοιοῦτον ἐγγυητὴν ἦτο ἀδύνατον νὰ εὔρῃ ὁ Φιντίας· ἐπὶ τῇ πεποιθήσει δὲ ταύτῃ εἶπεν, ὅτι παραχωρεῖ τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν, ἂν δυνηθῇ νὰ παρουσιάσῃ ἄλλον ἀναδεχόμενον τὴν καταδίκην ἐν ἑλλείψει αὐτοῦ. Μεγίστη δὲ ἦτο ἡ ἐκπληξίς τοῦ Διονυσίου, ὅτε εἶδε παρουσιαζόμενον εἰς τὸ δεσμωτήριον τὸν φίλον τοῦ Φιντίου Δάμωνα, καὶ προθύμως ἀναδεχόμενον τὴν θέσιν τοῦ φίλου του.

Ὁ Φιντίας ἐπομένως ἀποφυλακίζεται, καὶ ἐλεύθερος ἀναχωρεῖ πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας του· τὰ δὲ δεσμά του εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει ὁ φίλος του Δάμων.

Ἄλλ' ἡ προσδιωρισμένη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ἡμέρα φθάνει, καὶ ὁ Φιντίας δὲν φαίνεται ἐπιστρέφων· ὅτε δὲ ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως ἐπλησίασεν, ἀντὶ τοῦ ἀπόντος Φιντίου, ἀπάγεται ὁ Δάμων σιδηροδέσιμος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης.

Ὁ λαὸς τῶν Συρακουσῶν ἀγανακτεῖ τότε καὶ φρυάττει κατὰ τῆς αἰσχρᾶς προδοσίας τοῦ Φιντίου, βλέπων τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἔτοιμον ἤδη νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀθώου τραχήλου τοῦ Δάμωνος. Ὁ δὲ τύραννος σαρκαστικῶς μειδιᾷ ἐμπαίζων καὶ τὴν μωρίαν τοῦ Δάμωνος, καὶ τὴν ψευδοφιλίαν τοῦ Φιντίου.

Μόνος ὁ Δάμων ἀτάραχος καὶ φειδρὸς βλέπει πλησιάζουσιν τὴν στιγμήν, καθ' ἣν διὰ τῆς ἰδικῆς του ζωῆς ἤλπιζε νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ φίλου του· ἀλλ' ἡ χαρὰ του δὲν ἦτο πλήρης, διότι γνωρίζων καλῶς τὴν ἀρετὴν τοῦ Φιντίου ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν περιέμενε τὴν ἐμφάνισίν του.

Ἐπὶ τέλους ὁ δῆμιος ἐτοιμάζεται καὶ λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸν πέλεκυν, ἡ δὲ τρομερὰ στιγμή ἐπικρατεῖται, ὅτε ἐξαίφνης κραυγαὶ θορυβῶδεις ἀκούονται λέγουσαι. — Ὁ Φιντίας! Συγχρόνως δὲ ἀσθμαίνων καὶ δρομαίως διασχιζεῖ ὁ Φιντίας τὰ πλήθη, καὶ μετὰ δακρύων πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου του Δάμωνος, καὶ ζητεῖ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου· ἀλλ' ὁ Δάμων διεφιλονικεῖ τὴν θέσιν ταύτην ὡς ἀνήκουσαν ἤδη εἰς αὐτόν· ὁ Φιντίας τότε ἐπαναλαμβάνει ζωηρότερον τὴν ἀπαίτησίν του. Ἐκθαμβοὶ καὶ δακρυρροοῦντες θεωροῦσι πάντες τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν τοῦτο θέαμα τῆς περὶ θανάτου πάλης τῶν δύο φίλων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σκληροκάρδιος τύραννος συγκινεῖται ἐπὶ τέλους καὶ θαυμάζει τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθοῦς φιλίας, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν οὐδέποτε οὔτε εἶχεν αἰσθανθῇ, οὔτε εἶχε φαντασθῇ. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ σεβασθῇ τὴν ὑπαρξίν τοιοῦτου ἱεροῦ δεσμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου τοῦ ἐπρόκειτο νὰ διαρρήξῃ, καὶ ἐπομένως χαρίζων τὴν ζωὴν εἰς τὸν Φιν-

τίαν καὶ τὸν Φιντίαν εἰς τὸν φίλον τοῦ Δάμωνα, καταπαύει τὴν
εὐγενῇ πάλην καὶ ζητεῖ ὡς χάριν νὰ συμπαραλάβῃσι τοῦ λοιποῦ
καὶ αὐτὸν εἰς τὸν ἱερὸν δεσμὸν τῆς φιλίας των, ἥτις ἀπετέλει τὰς
δύο ἐναρέτους ψυχὰς των ψυχὴν μίαν ἐντὸς δύο σωμάτων.

Γνωμικά.

Φίλου πιστοῦ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα οὐδὲν τῶν ὄντων· οὐδέ τις
σταθμὸς τῆς καλλονῆς αὐτοῦ· φίλος πιστὸς σκέπη κραταιά, καὶ ὁ
εὐρὼν αὐτὸν εὖρε θλασαυρόν.

Γρ. Θεολόγος.

Ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις, τὸ μέτρον ἄριστον· ἐν δὲ τῇ ἀγάπῃ, ὁ τὸ
πλεῖστον ἔχων θεοφιλέστερος.

Φορμίων.

Ἴππου μὲν ἀρετὴν ἐν πολέμῳ κρίνομεν, φίλου δὲ πίστιν ἐν
ἀτυχίᾳ.

Πλούταρχος.

Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἐκ τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν
τοῖς κινδύνοις κοινωνίας· τὸ γὰρ χρυσίον ἐν πυρὶ δοκιμάζομεν,
τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις γινώσκομεν.

Ἰσοκράτης.

Ῥᾶον ἂν τις συμφορὰν τὴν χαλεπωτάτην φέροι μετὰ φίλων,
ἢ μόνος εὐτυχίαν τὴν μεγίστην.

Χρυσόστομος.

Δ' Παράκλησις πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ φίλου
Ἰηλία Τανταλίθου, στερηθέντος τὴν ὄρασιν.

—

Τὸ βῆμά μου πρὸς τὸν ναὸν
τὸν ἅγιόν σου φέρω,
κ' εἰς σὲ τὸν Ὑψίστον Θεὸν
τὸν ἑταστὴν τῶν καρδιῶν
τὴν δέησίν μου αἶρω.

Εἰς φίλος μου, εἰς ἀδελφός,
ὦ Πάτερ, ἀδικεῖται
γλυκός, ἐνάμετος, σαρὴς
αἵφνης ἀπώλεσε τὸ φῶς,
κ' εἰς μέλαν σκότος κεῖται.

Τὴν ὄρασιν ἔχουε φανερὴν
εἰς τῆς ζωῆς τὸν ὁρόμον
τὰ κήτη τῶν ὠκεανῶν,
τὰ πλήθη τῶν μικρῶν πτηνῶν
τὰ σμήνη τῶν ἐρτομῶν.

Τὸ ἐρτομον τὸ λογισμὸν
στεροῦμενον καὶ χρίσιν,
στίλβοντα φέρει ὀφθαλμὸν,
καὶ μὲ χαρὰν καὶ θαυμασμὸν
ἀνταρὰ τὴν φύσιν.

Ὁ ἀρετῶν ἐγὼ γυμνός
 ἐγνώρισα ἐκείνον·
 ἦτο ὡς ἄγγελος σεμνός,
 ἡμερὸς δὲ ὡς ὁ ἀμνός,
 ἄγνός δὲ ὡς τὸ κρένον.

Κ' ἐδείκνυε πῶς ἐκτραφεὶς
 ὁ κύκνος οὐτιος μέλλει,
 Ὅρφεος ποιήσεως σοφῆς
 τὰ ψάλλη ἄσματα τρυφῆς
 καὶ ἀρμονίας μέλη.

Τέρψις τοῦ νῦν οἱ στεναγμοί,
 τὰ δάκρυα τρυφῆ τοῦ
 ἀφ' ὅτου, ὦ πικρὰ στιγμή!
 ὠρφάνευσαν οἱ ὀφθαλμοὶ
 φωτός, οἱ χαρῶποι τοῦ.

Καὶ ἔχει δίκαιον, Θεέ!
 διότι νέος ἦτο,
 κ' αἱ τῶν θυμῶν του, οὐαί!
 κέραι ὑπῆρχον ἀγλααὶ
 καθεῖδραι τῶν χαρίτων.

Πῶς τὰ διέλθῃ τὴν πικρὰν
 τοῦ βίου του πορείαν,
 ἀπάσης ἡδονῆς μακρὰν
 εἰς φύσιν κείμενος νεκρὰν
 κ' εἰς νύκτα αἰωνίαν ; :

Πῶς τὰ ἀκούσῃ τὰς τραγὰς
 φωνὰς τῆς εὐθυμίας ;
 τοὺς κώμους, τὰς ἐσπερινὰς
 πλήρεις γελώτων ἡδονῶν
 τῆς νέας ἡλικίας ;

Πῶς γ' ἀνατέλλῃ ἡ αὐγή,
 καὶ τὰ μὴ τὴν προσβλέπη ;
 πῶς ἔαρ γ' ἀπολαύ' ἡ γῆ
 καὶ τ' ἄνθη τῆς τὰ δροσαυγῇ
 ἐκείνης τὰ μὴ δρέπη ;

ὦ Πάτερ, εὐσπλαγχνος πατρὸς
 καὶ δόξ του τὴν ὑψείαν
 κ' εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ταπεινοῦ
 ἐμοῦ τοῦ τέκνου σου κοινοῦ
 δόξ τὴν παρηγορίαν !

Ἔχει (εἰ σοὶ ἐπιπροσθεῖ ;)
 τὴν δύναμιν μεγάλην
 ὁ οὐρανὸς ἂν σκατισθῇ,
 ὁ ἥλιος ἔαρ σβεισθῇ,
 σὺ τὸν ἀνάπτεις πάλιν !

Σὺ, ὅστις πάλαι βουληθεὶς
 τὸν κόσμον τὰ παρὰ ἑσέ,
 εἶπας κ' ἐγένησαν αἱ θύοι
 ἡ γῆ, τῶν ἀστέρων ἡ πληθύς,
 τῶν Χερουβείμ αἱ τάξεις.

Καὶ ὡς μελλόνυμφος βροχὴν
σκορπίζων τομισμάτων,
εἰς πᾶσαν τοῦ πτεροῦ πτυχὴν
ἔρριψας μ' ἀφειδῇ ψυχὴν
ζεύγη χρυσῶν ὀμμάτων.

Καὶ δταν τὰ προστάζης Σὺ
ἐμπρός σου τὰ ταχθῶσι,
οἱ τῶν πτερύγων τῶν ταρσοῖ
ὡς πολυέλαιοι χρυσοῖ
τὸ φῶς ἀντανακλῶσι.

I Καρυσούτσας.

Ἑνωμενικά.

Φίλον πιστὸν ἐκείνον νόμιζε, ὅστις αὐτόν σε, ἀλλὰ μὴ τὰ περὶ
σὲ ἀγαπᾷ.

Εὐριπίδης.

Πολλοὶ παρὰ κρητῆρι φίλοι γίνονται ἐταῖροι, ἐν δὲ σπουδαίῳ
πράγματι παυρότεροι.

Θέογνις.

Συγχαίρειν χαρὰ τοῖς φίλοις καλῶς πράττουσιν, ὡς καὶ συναλ-
γεῖν λυπούμενοις.

Λιβάνιος.

Ὁ καιρῷ εὐτυχοῦντι φίλον κολακεύων, καιροῦ φίλος πέφυκεν,
οὐχὶ τοῦ φίλου.

Μένανδρος.

Ἐχθρὰς ὄρους γίνωσκε, φιλίας δὲ μή.

Γρ. Θεολόγος.

Φίλον ἔνεκα χρείας μὴ ἀγάπα· ἡ γὰρ τοιαύτη φιλία πρόσκαιρος
καὶ ἀθέβαιος.

Σέξτος.

Ὁ κατὰ θεὸν φίλος ῥέει μέλι καὶ γάλα τοῖς ἀληθεῖσι λόγοις.

Σόλων.

Οἱ μὲν ἐκ τῆς γῆς καρποὶ κατ' ἐνιαυτόν, οἱ δὲ ἐκ τῆς φιλίας
κατὰ πάντα καιρὸν φύονται.

Φίλων.

Ἀλέξανδρος ὁ μέγας, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τινος, ποῦ τοὺς θησαυ-
ροὺς ἔχεις; δείξας τοὺς φίλους, ἔφη· αὖν τούτοις·

Ἀλεξάνδρου.

Ὁμόνοια.

Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀθηναίων Ἀριστείδης καὶ Θεμιστοκλῆς ἦσαν
πολὺ ἐχθροὶ καὶ πολιτικοὶ ἀντίπαλοι. Ὅτε ὅμως οἱ Πέρσαι ἐξε-
στράτευσαν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, κρατούμενοι ἐκ τῶν χειρῶν
ἦλθον ἐξω τῆς πόλεως καὶ ἐκεῖ ἀνοίξαντες λάκκον ἔθεσαν ἕκαστος
τὴν δεξιὰν χεῖρά του μὲ κλειστοὺς τοὺς δακτύλους καὶ κατόπιν
ἔλεγον· «τὴν ἐχθραν ἡμῶν ἐνταῦθα θάπομεν ἕως ὅτου τὸν πρὸς
τοὺς Πέρσας πόλεμον τελειώσωμεν.» Ἀφ' οὗ εἶπον ταῦτα σηκώ-
σαντες τὰς χεῖρας μὲ ἀνοικτοὺς τοὺς δακτύλους ὥσπν νὰ εἶχον
ἀφίσει τι, καὶ ἐπειτα γεμίσαντες τὸν λάκκον ἐπέστρεψαν εἰς τὴν
πόλιν καὶ καθ' ὅλον τὸν πόλεμον σύμφωνοι ἔμειναν. Αὕτη δὲ τῶν
δύο στρατηγῶν ἡ ὁμόνοια περισσότερον ἴσως παντὸς ἄλλου τοῦς
ἐναντίους ἐνίκησεν.

Γ. Η φίλια.

Όταν τοῦ βίου ἡ αὐγή, παρθενική, ἀγία,
καλύπτει πάντα μὲ χαράν, μ' ἐλπίδας καὶ μὲ κάλλη,
τί πρῶτον, πρῶτον αἶσθημα ἐν τῇ καρδίᾳ θάλλει ;
Τί ἄλλο ; ἡ φίλια.

Καὶ ὅταν δάκρυ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἀπελπισία,
καὶ δάκρυ ἀπογνώσεως τοὺς ὀφθαλμοὺς θολῶνῃ,
ποῖα ἐλπίς ἐντὸς ἡμῶν διατηρεῖται μόνη ;
Τίς ἄλλῃ ; ἡ φίλια.

Καὶ ὅταν τέλος μαρανθῇ ἡ δυστυχὴς καρδία
καὶ χάσῃ ὅλα ἀνὰ ἐν τὰ τόσα ὄνειρά της
καὶ μείνῃ ἔρημος εἰς γῆν καὶ μόνη διαβάτις,
Τί μένει ; ἡ φίλια.

II. Παπαρρηγόπουλος.

Μῦς καὶ ταῦρος.

Μῦς ταῦρον ἔδρακεν· ὁ δὲ ταῦρος ἀλγήσας ἐδίωκε τὸν μῦν. Ὅτε
ὁ μῦς φεύγων ἐφθασεν εἰς τὸν μυχὸν τρώγλης, σταθεὶς ἔξω ὁ
ταῦρος ὥρυσσε τοὺς τοίχους διὰ τῶν κεράτων, ἕως οὗτου ἕνεκα τοῦ
πολλοῦ κόπου καταπεσὼν παρὰ τὴν ὁπὴν ἐκοιμήθη. Ἐκείθεν δὲ
ἐκκύψας ὁ μῦς καὶ ἐξελθὼν ἔδρακε πάλιν αὐτὸν καὶ ἀμέσως ἐφυγεν.
Ὁ δὲ ταῦρος σηκωθείς δὲν ἐγνώριζε τί νὰ πράξῃ, καὶ ἐν μεγάλῃ
ἀμηχανίᾳ εὕρισκετο. Εἰς τοῦτον δὲ ὁ μῦς ἐπιτρώξας μακρόθεν
εἶπεν. αὖ ὁ μέγας δὲν εἶνε πάντοτε δυνατός· ἐνίοτε τὸ μικρὸν καὶ
τὸ ταπεινὸν περισσότερον ἰσχύει.»

Λέων καὶ ἄρκτος.

Λέων καὶ ἄρκτος ὁμοῦ νεβρὸν συναντήσαντες περὶ τούτου ἐμάχοντο. Ὡς δὲ τῆς μακρᾶς μάχης ἀπαυδήσαντες ἔκειντο χαμαὶ ἀμφοτέρω. Ἀλώπηξ δὲ ἐκεῖ γύρω περιφερομένη, ὅτε εἶδεν αὐτοὺς χαμαὶ καὶ τὸν νεβρὸν ἐν τῷ μέσῳ κείμενον, ἀρπάσασα αὐτὸν δρομαίως ἐφευγεν. Οἱ δὲ βλέποντες μὲν αὐτήν, μὴ δυνάμενοι δὲ νὰ κινηθῶσιν εἰς ἀντίστασιν ἀταλαίπωροι ἡμεῖς, εἶπον, διότι δι' ἁλώπεκα ἐμοχθοῦμεν.»

Παρασκήσεις.

Δυὸ γαιῖδαροι μάλλοναν εἰς ξένη ἀχυρώνα.

Ἄλλοι σκάπτουν καὶ τρυγοῦν, κι' ἄλλοι πίνουν καὶ μεθοῦν.

Μικρὸς διάβολος, τρανὰ τσαρούχια.

Α' Ο Ἄθως.

Κρυσταλλωρεῖτε Ἄθωρα ! τὸ ὕψος σου θαυμάζω
καὶ βλέπων σε τὴν δεξιὰν τοῦ πλάστου σου δοξάζω.
Τὸ φῶς λαμβάνει τοῦραντοῦ ἢ κορυφῇ σου πρώτη
καὶ εἰς τοῦ Ἄθου φθάνουσιν οἱ πόδες σου τὰ σκότη.

Διάδημ' ἀδαμάντινον τὴν κορυφὴν σου στέγει,
 τὰ δάση ἔχεις ζώων σου καὶ κόμην σου τὰ νέφη.
 Ἡ ἀετραπὴ τὸ βλέμμα σου, ὁ χεῖμαρος φωρὴ σου
 καὶ ὁ ἀνεμοστρόβιλος ἡ βροντερὰ προή σου.
 Καθὼς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος τῆς κτίσεως ἀρχαῖος,
 σὺ πρῶτος ἔλαβες ζώην καὶ θέλεις τελευταῖος
 Προσφέρει τὸν αὐχένα σου ἔς τὸν αἰμοβόρον χρόνον.
 νὰ τρέχῃ βλέπεις ὑπὸ σὲ ἡ κόνις τῶν αἰώνων.
 Κατακλυσμός δὲν ἔλθουσε τὸ μέγα μέτωπόν σου·
 ἀσπάζεται ἡ θάλασσα τὰς ἄκρας τῶν ποδῶν σου.
 ὦ φύσις! τόσα τέκνα σου χωρὶς ψυχὴν καὶ αἰσθήσεις,
 αἰῶνας ζῶσι καθὼς σὺ, ὦ αἰωνία φύσις!
 Κι' ἐνῶ τῶν μυστηρίων σου τὸ αἶνιγμα εὗρσκει
 τῆς γῆς αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος πῶς ζῇ! πῶς ἀποθνήσκει!

.

Π. Σοῦτσος.

Ἀίνεγμα.

Εἶμαι πλευρὸν τῆς φύσεως, μικρὸν τὸ ὄνομά μου,
 ἢ τὸ μικρὸν ἐγὼ ἔχω καὶ τὰ καλὰ μου.
 Μὲ λέγουσι βουνὸν πῶς εἶμαι ζηλευμένον
 ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὴν κορυφὴν ὅλον ἱερωμένον.
 Ἄν μοι προσθήκῃς ἔς τὴν ἀρχὴν ἕνα καλὸν γράμμα,
 καθὼς τὸ θέλει καὶ ἡ γραμματικὴ, θὰ δείχνω ἄλλο πρᾶγμα.
 Ἄν πάλιν καὶ θελήσῃς νὰ μὲ ἀποκεφαλίσῃς,
 ἔς τὰ δάση τότε ἔλθῃ ζῶν ἄγριον νὰ μ' ἀπαντήσῃς.

Ὁ λέων καὶ ὁ Ἀνδροκλῆς.

Ὁ Ἀνδροκλῆς ἦτο δούλος πλουσίου τινός Ῥωμαίου, διατρέχοντος εἰς τὴν Ἀφρικὴν· ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὰς καθημερινὰς μαστιγώσεις, καὶ τὰ βασανιστήρια τοῦ σκληροῦ κυρίου του, ἐδραπέτευσεν ἐκ τῆς οἰκίας του διὰ νὰ ἀναπνεύσῃ ἐλεύθερον ἀέρα εἰς τὰ βουνά, εἰς τὰ δάση εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς. Τοιαύτη εἶναι ἡ σκληρὰ τύχη τῶν ἀπληπισμένων δούλων. Προκρίνουσι πολλάκις νὰ ζῶσι μεταξὺ τῶν ἀγρίων θηρίων παρὰ ὑπὸ τὴν μάστιγα τῶν ἀγριωτέρων τυράνων των.

Ἐν τῇ δὲ ἡμέραν τινὰ ἀνεπαύετο ὁ δραπέτης Ἀνδροκλῆς ὑπὸ τὴν δροσερὰν σκιὰν σπηλαίου τινός, ἔντρομος βλέπει ἄγριον λέοντα εἰσερχόμενον ἐντὸς τοῦ σπηλαίου. Τετέλεσται! εἶπε τότε καθ' ἑαυτὸν καὶ ἀρνευστὶ περιέμενε τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ κατασπαραχθῇ ὑπὸ τοῦ τρομεροῦ θηρίου. Ἀλλ' ὁ λέων χωλαίωνων πλησιάζει ἡσυχῶς τὸν Ἀνδροκλῆν καὶ ὑψώνων τὸν πόδα του δεικνύει αὐτὸν πρὸς τὸν ἀπολελιθωμένον δραπέτην, ὥς νὰ ἐζήτηι βοήθειαν.

Ὁ Ἀνδροκλῆς τότε παρατηρήσας ἄκανθαν ἐμπεπηγμένην εἰς τὸν πόδα τοῦ λέοντος, μὲ τρέμουσαν χεῖρα ἀποσύρει αὐτὴν καὶ οὕτως ἐλευθερώνει τὸν λέοντα ἐκ τῶν πόνων. Ὁ δὲ λέων, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν πρὸς τὸν εὐεργέτην του εὐγνώμοσύνην, ἤρχισε νὰ γλείφῃ αὐτὸν ἡμέρως διὰ τῆς γλώσσης του. Ὁ Ἀνδροκλῆς τότε συνελθὼν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκ τοῦ τρόμου του συνωκοιώθη βαθμηδὸν μετὰ τοῦ εὐγνώμονος θηρίου, καὶ ἐπὶ τινας ἡμέρας συνέζησε καὶ συνετράφη μετ' αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου.

Ἀλλ' αὐγὴν τινα ἐξελθὼν πρὸς ἀνέυρσεις προφῆς συλλαμβάνεται ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν καὶ δέσμιος ἀπάγεται εἰς Ῥώμην, ὅπου εἶχεν ἤδη μεταβῇ ὁ κύριός του· ἐκεῖ δὲ μετὰ τινα καιρὸν καταδικάζεται νὰ γείνη βορὰ τῶν θηρίων.

[ΑΝΑΓΝΩΣΜ. ΒΤΟΣ Ε΄.]

Καθὼς δὲ ἡ ταυρομαχία διασκεδάζει σήμερον τοὺς Ἰσπανούς, τοιοῦτοτρόπως τὸ ἀποτρόπαιον θέαμα τῆς θηριομαχίας διεσκέδαζέ ποτε τὸν Ῥωμαϊκὸν λαόν. Ἀλλ' ἡ σκληρὰ αὕτη πάλη μεταξὺ ἀγρίων θηρίων καὶ δυστυχῶν ἀνθρώπων εὐαρεστοῦσα τοὺς Ῥωμαίους οὐχὶ μόνον τὸ σκληροκάρδιον αὐτῶν ἀπεδείκνυνεν, ἀλλὰ καὶ τὴν θηριωδίαν εἰς αὐτοὺς ἐδίδασκεν.

Ἐνώπιον λοιπὸν τοῦ περιεστῶτος Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ ὁ κατὰδικος Ἀνδροκλῆς ἐκτίθεται εἰς τῆς θηριομαχίας τὸ θέατρον· ἀφ' ἑτέρου δὲ πειναλῆος καὶ ἄγχιος λέων ἀπολύεται κατὰ τοῦ τρέμοντος καὶ ἡμιθανοῦς ἡδὴ καταδίκου. Ὁρᾷ τότε ὁ λέων, ὅπως κατασπαράξῃ τὸ θῦμά του, καὶ χορτάσῃ τὴν πεινάν του. Ἀλλ' ἅμα πλησιάσας τὸν Ἀνδροκλῆν, παρατηρεῖ αὐτὸν μετὰ προσοχῆς, ὀπισθοδρομεῖ, κατασπρᾶνει τὸ ἄγριον ὕος του, καὶ μετ' ὀλίγον πλησιάζει πάλιν αὐτόν, οὐχὶ πλέον διὰ νὰ τὸν κατασπαράξῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀπασθῇ τὸν παλαιὸν του φίλον καὶ εὐεργέτην.

Οἱ θεαταὶ δικαίως ἐκπλήττονται ἐνώπιον τοῦ παραδόξου τούτου θεάματος. Ὁ δὲ Ἀνδροκλῆς ἀναγνωρίζων τὸν εὐγνώμονα τῆς Ἀφρικῆς φίλον του, ἀφρόως ἐναγκαλίζεται αὐτόν καὶ διηγεῖται εἰς τοὺς ἐκπεπληγμένους θεατὰς τὰ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ λέοντος εἰς τὸ σπήλαιον τῆς Ἀφρικῆς διατρέξαντα. Οἱ Ῥωμαῖοι συνεμερίσθησαν τότε τὴν πρὸς τὸν Ἀνδροκλῆν εὐσπλαγχνίαν τοῦ εὐγνώμονος θηρίου καὶ ἐπομένως τῷ ἐχάρισαν τὴν ζωὴν, ὁμοῦ δὲ μὲ αὐτὴν τῷ ἐχάρισαν καὶ τὸν φίλον του λέοντα.

Ἐνωμικά.

Τῶν ἀγαθῶν ἔργων αἱ χάριτες ἐπὶ τοὺς διδόντας ἐπαναστρέφουσι.
Φυσικῶς μὲν γὰρ καὶ τὰ θηρία τοὺς εὐεργέτας ἀγαπᾷ.

Βασίλειος.

Ἐπιστολή.

Ἐν Μονα-τηρίῳ τῇ 26 Σεπτεμβρίου 1889.

Πρὸς τὸν κύριον Ν. Δημητριάδην

Εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Φίλτατέ μοι,

Διὰν εὐχαρίστως διερχόμεθα καὶ τὴν τρέχουσαν ταύτην ἐβδομάδα ἐνταῦθα.

Ἡ πόλις τοῦ Μοναστηρίου ἔχει πολλὰς καὶ ὥραϊας τοποθεσίας, αἵτινες νῦν κατὰ τοῦ φθινοπώρου τὰς ἀρχὰς φέρουσι σχεδὸν τὴν μορφήν τῆς ἀνοιξέως.

Κατ' αὐτάς γίνεται καὶ ὁ τρυγητός, ὅστις ἐνταῦθα εἶναι σωστὴ πανήγυρις καθὼς μᾶς ἔλεγεσ ἄλλοτε περὶ τοῦ τρυγητοῦ ἐν Πασούσῃ. Ἀπὸ τῆς αὐγῆς ἐξέρχονται οὐχὶ μόνον οἱ τακτικοὶ ἐργάται, ἀλλὰ καὶ πολλὰ οἰκογένειαι φέρουσαι μεθ' ἑαυτῶν τὰ τριφύαλα δι' ὅλην τὴν ἡμέραν. Οἱ πλεῖστοι στήνουσι σκηνάς ζηλευτοτέρα ὅμως εἶναι ἡ θέσις τῶν ἐχόντων δένδρα πλησίον τῶν ἀμπέλων. Ἐκεῖ σύνθηες φαγητόν εἶναι τὸ τυρὶ καὶ ἡ σουβλα, ἡ ὁποία πληροὶ τὸν ἀέρα μυρωδάτην κνίσσαν.

Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ζωηρότης ἐκτακτος εἰς πάντα παρατηρεῖται καὶ αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα διὰ φύλλων καὶ ἀνθέων στολιζόμενα φαίνονται ὡσάν νὰ αἰσθάνωνται τὸ ἐκτακτον τῆς περιστάσεως καὶ διὰ τοῦτο εἶναι εὐθυμότατα.

Πάντες οἱ λόφοι καὶ τὰ περίξ ἀντηχοῦσιν ὑπὸ τῶν φωνῶν καὶ τῶν ᾠσμάτων τῶν κορασίων καὶ τῶν παιδίων, τὰ ὁποῖα ὡς πρόβατα καὶ ἐρίφια τρέχουσι καὶ πηδῶσι.

Καὶ ὅσοι δὲν ἔχουσιν ἴδια ἀμπέλια προσέρχονται ὡς βοηθοὶ εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν φίλων των καὶ λαμβάνουσι μέρος εἰς τὴν πανηγυρικὴν ταύτην περίστασιν, κατὰ τὴν ὁποῖαν καὶ τὰ σχολεῖα κλείουσι καὶ ἀργοῦσιν.

Σὲ ἀσπάζομαι ἐκ καρδίας

Δ. ΦΛΩΡΙΔΗΣ.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΡΚΕΤΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Ἦν ἐπιβλεψας τῶν παιδίων εἶναι ἔργον
τῶν ἀγγέλων.

Πρὸ πολλῶν αἰώνων ἔζων πλησίον μεγάλης τινὸς πόλεως ἐν
τινι παλαιῷ μὲν πύργῳ, ἀλλὰ λίαν πολυτελεῖ ἐντὸς μεγάλου δά-
σους, ὁ στρατηγὸς Ἀρκέτης καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ Θεοδώρα.
Ἐραιότατον δὲ παιδίον, ὀνομαζόμενον Δημήτριος, ὅπερ ἡγάπων
τρυφερώτατα, ἦτο τὸ μονογενὲς αὐτῶν τέκνον. Ἀλλὰ πρὶν ἢ δι-
νηθῇ τὸ παιδίον νὰ προσφέρῃ τοῦ πατρὸς τὸ ὄνομα, ἠναγκάσθη ὁ
γενναῖος στρατηγὸς νὰ ὑπάγῃ εἰς ἐκστρατείαν. Ἡ εὐσεβὴς Θεο-
δώρα ἀπέμεινεν ἐν τῷ πύργῳ τὸν μικρὸν Δημήτριον ἔχουσα ὡς
μόνην παρηγορίαν κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ συζύγου της, ὡς μόνην
χαρὰν εἰς τὴν σιωπηλὴν αὐτῆς μοναζίαν. Ἦθελε δὲ νὰ ζήσῃ μό-
νον καὶ μόνον διὰ νὰ ἀναθρέψῃ τὸν υἱὸν της καὶ ἐπόθει ἐξ ὅλης
ψυχῆς καὶ καρδίας νὰ ἴδῃ τὴν εὐδαίμονα στιγμὴν, καθ' ἣν ἔμελλε
νὰ προὔπαντήσῃ ἐπανερχόμενον τὸν σύζυγόν της κρατοῦσα εἰς
τὰς ἀγκάλας τὸ γλυκὺ τέκνον της.

Ἡμέραν τινὰ ἐκάθητο ἡ κυρία Θεοδώρα εἰς τὸ δωμάτιον αὐ-
τῆς κρατοῦσα τὸν Δημήτριον εἰς τὰ γόνατά της. Ἡ δὲ τροφὸς
αὐτοῦ Χρυσάνθη ἴστατο πλησίον αὐτῆς καὶ ἐκράτει ἔμπροσθεν
τοῦ παιδιοῦ παίζουσα κατὰ τρόπον γλυκὺν ἄνθη τινὰ νεωστὶ
κοπέντα. Τὸ βρέφος γελῶν ἐξέτεινε πρὸς αὐτὰ τὰς μικρὰς χει-
ράς του. Ἡ μήτηρ ἐμειδία μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν, καὶ ὑψοῦ-
νετο διὰ τὴν χαρὰν τοῦ τέκνου της. Ἐξαίφνης δὲ τότε ἐπαρου-

σιάσθη ὑπὸ τῆς τῆς πορευθεῖς μετὰ τοῦ στρατηγοῦ εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ἔφερε τὴν θλιβεράν ἀγγελίαν, ὅτι ὁ στρατηγὸς ἐπληγώθη βαρέως καὶ πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὅστις ἴσως δὲν ἦτο μακράν, ἐπέθυμει νὰ ἴδῃ τὴν σύζυγόν του. Ἡ κυρία Θεοδώρα ἔγινε κάτωχρος ὡς νεκρά, καὶ μόλις ἠδύνατο μὲ τὰς τρεμούσας αὐτῆς χεῖρας νὰ κρατῇ τὸ βρέφος. Ὁ δὲ ἀγγελιαφόρος παρατηρήσας τὸν τρόμον τῆς κυρίας ἔδωκεν εἰς αὐτὴν ἐλπίδας τινάς, ὅτι πιθανὸν ὁ στρατηγὸς νὰ σωθῇ· ἀλλ' ὅμως δὲν δύναται νὰ κρύψῃ, ὅτι πρέπει νὰ ὁδοιπορῇ νύκτα καὶ ἡμέραν, ἂν ἤθελε βεβαίως νὰ τὸν εὕρῃ ζῶντα. Ἡ κυρία λοιπὸν ἀπερζίσισε νὰ ἀναχωρήσῃ παρενθύς. Κατέβρεξε δὲ τὸ τέκνον τῆς μὲ θερμὰ δάκρυα, καὶ εἶπεν «Ἀχ καλὲ μου Δημητράκη, σὺ δὲν εἰξεύρεις διατὶ ἡ μήτηρ σου κλαίει! δυστυχὲς παιδίον, χάνεις τὸν πατέρα σου χωρὶς νὰ τὸν γνωρίσης! Ὡ πόσον λυποῦμαι, διότι δὲν δύναμαι νὰ σὲ συμπεριλάβω εἰς ταύτην τὴν μακρὴν καὶ ἐπίπονον ὁδοιπορίαν καὶ νὰ σὲ φέρω εἰς τὸ στρατόπεδον νὰ σὲ ἐναγκαλισθῇ ὁ πατήρ σου κατὰ τὴν τελευταίαν ἀναπνοήν του καὶ νὰ σοὶ δώσῃ μὲ φιλήματα τὴν εὐλογίαν του!»

Στρεφομένη δὲ πρὸς τὴν Χρυσάνθην μετὰ φωνῆς ἡχηρᾶς τῇ εἶπε «Χρυσάνθη, εἰς σὲ παραδίδω τὸ προσφιλέστατον πάντων, ὅσα καταλείπω. Πρόσεχε πολὺ τὸ παιδίον! Μὴ τὸ ἀφίνῃς καμμίαν στιγμὴν μόνον, καὶ ὅταν ἀκόμη κοιμᾶται. Φρόντιζε περὶ αὐτοῦ περισσότερον εἰς τὸ ἐξῆς, ὅπου δὲν θὰ εἶμαι παρούσα. Φέρε το πᾶσαν ὥραίαν ἡμέραν, πρὸ πάντων τὸ πρῶτ' εἰς τὸν κῆπον νὰ ἀναπνέῃ καθαρὸν ἀέρα. Τριγυροῦναι τῷ μικρᾷ τραγουδάκια καὶ θυμίζει μετ' αὐτοῦ· δείκνυε πρὸς αὐτὸ ἄνθη καὶ ἄλλα ὥραϊα πράγματα. Μὴ ἀφίνῃς εἰς τὰς χεῖρας τοῦ παιδιοῦ τίποτε, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὑπάρχει φόβος νὰ κοπῇ, ἢ τὸ ὁποῖον δυνατόν νὰ καταπιῇ. Μὴ ἐπιχειρῇς ποτε τίποτε, τὸ ὁποῖον τοῦ προξενεῖ λύπην ἢ τὸ κάμνει νὰ ὀργίζεται καὶ νὰ ἀγανακτῇ. Ἡ ἐπίβλεψις τῶν μικρῶν παιδιῶν εἶνε ἔργον τῶν ἀγγέλων. Ἔσο πρὸς τὸ νήπιον ὡς ἀγαθὸς ἄγγελος! Πιστεύω, ὅτι θὰ ἐκτελέσης ἀκριβῶς πάντα τὰς παραγγελλίας μου, ὅμως ὑποσχέθητι, ὅτι οὐδέποτε θὰ παραβλέ-

ψης τοὺς τελευταίους τούτους λόγους μου διὰ νὰ εἶμαι πλέον ἡσυχος ὡς πρὸς τοῦτο· θὰ λογαριάζω πάσας τὰς στιγμὰς, ἕως οὐ ἐπανεέλθω· ἂν τότε μοὶ παραδώσῃς τὸ τέκνον εἰς τὰς ἀγκάλας ζωηρὸν καὶ φαιδρὸν, εἰξεύρω νὰ σε ἀνταμείψω· θὰ τοῦ φέρω κατὶ ὦραϊον, τὸ ὁποῖον πολὺ θὰ σε εὐχαριστήσῃ.»

Ἡ Χρυσάνθη τὰ πάντα ὑπεσχέθη. Ἡ δὲ κυρία Θεοδώρα ἐφίλησε τὸ παιδίον, καὶ μὲ καθύγρους ὀφθαλμοὺς ἠτένισε πολλὴν ὥραν τὸν οὐρανὸν προσευχομένη ἐνδομύχως. Ἐβαλεν ἔπειτα τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Χρυσάνθης καὶ ἀνέβη εἰς τὴν ἄμαξαν θρηνούντων καὶ ὀδυρομένων τῶν ὑπηρετῶν καὶ ἐργατῶν. Ῥαγδαία δὲ βροχὴ κατέπεσε τὴν ἐπερχομένην νύκτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Μέγα δυστύχημα ἐκ μικρᾶς παρρηκῆς.

Ἡ Χρυσάνθη ἦτο κόρη χωρικὴ μικρὰ καὶ ὀρφανή. Εἶχε δὲ ψυχὴν εὐσεβὴ καὶ ἀφελή, διέθεσιν ζωηράν καὶ εὐθυμὴν καὶ μορφὴν ἀξίεραστον καὶ ἀνθηράν· διὰ ταῦτα εἶχε παριλάβει αὐτὴν ἡ κυρία Θεοδώρα τροφὸν τοῦ μικροῦ Δημητράκη. Ἡ εὐτελής καὶ ἀγαθὴ κόρη ἐπιμελῶς ἐξετέλει ὅσα εἶχε διατάζει αὐτὴν ἡ κυρία καὶ δὲν παρήρχετο στιγμή χωρὶς νὰ ἔχῃ κατὰ νοῦν τὰς τελευταίας παραγγελίας αὐτῆς· διότι ἡγάπα τὴν εὐγενῆ δέσποιναν ὡς τὴν μεγίστην ἑαυτῆς εὐεργέτιδα καὶ τὸ χάριεν παιδίον ἐθεώρει ὡς τὴν χαρὰν τῆς καρδίας της, ἔτιμα δὲ αὐτὸ ἤδη ὡς τὸν μέλλοντα κύριον αὐτῆς καὶ ἄρχοντα.

Ἡμέραν τινὰ ἐκάθητο ἡ Χρυσάνθη πλησίον τοῦ ὠραίου λίκνου τοῦ κοιμωμένου παιδίου, καὶ ἐβλεπεν. Εἶχε στολίσαι δὲ μὲ ῥόδα τὸν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τοῦ νηπίου κομψῶς κυρτούμενον κύκλον, ἵνα ἀπαντήσωσιν ὠραῖν τι οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ παιδίου, εὐθὺς ἅμα

ἐξυπνήσῃ. Δεπτότατον δὲ καὶ λευκὸν ὕψωμα ἐπροφύλαττε τὸ βρέφος, ἵνα μὴ ταράξῃ τὸν ὕπνον τοῦ μωτοῦ τις ἢ ἄλλο ζῴον. Ὠραϊότερον δὲ καὶ χαριέστερον τῶν νωπῶν ῥόδων ἱερνικὸν αἰσθητικὸν τοῦ κοιμωμένου παιδίου διὰ τοῦ διαφανοῦς καὶ μαλακοῦ ὑφάσματος.

Ἦλθον δὲ τότε ἐμπροσθεν τῆς πύλης τοῦ πύργου μουσικοὶ τινες περιοδεύοντες καὶ ἤρχισαν νὰ παίζωσιν. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ πύργου ἔτρεξαν καὶ ἐκάλεσαν τοὺς μουσικοὺς εἰς τὸ ἐνδοτερον οἶκημα νὰ διέλθωσι τὸ ἀπόγευμα εὐθύμως, διότι δὲν ἦσαν κατ' οἶκον οἱ ἄρχοντες. Ἡ Χρυσάνθη μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἤκουε τὴν μουσικὴν· ἐνθουσιάζουσα ὅμως τὰς τελευταίας παραγγελίας τῆς κυρίας Θεοδώρας ἔμενε ἡσυχος πλησίον τοῦ λίκνου τοῦ κοιμωμένου παιδίου. Ἐπειτα ἦλθεν ὁ κηπουρὸς Γεώργιος κατεσπευσμένως εἰς τὸ δωμάτιον καὶ «Χρυσάνθη» ἐφώναζεν ἀέθι κατ' ὦ! δὲν εἰζεύρεις πόσον λαμπρὰ διπλοῦσιν! Τόσον ὥραιον μουσικὴν ποτὲ δὲν ἤκουσα· ὁ εἰς ἔχει τύμπανον καὶ τὸ κτυπᾷ τῶσον δυνατὰ, ὥσάν νὰ θέλῃ νὰ τὸ συντρίψῃ· μικρὸς τις νεὸς παίζει τὴν φλογέραν, ἥτις δὲν ἤχει κακῶς καὶ τρίτος μὲ παλαιὰς ἐξωγκωμένας παίζει τὸν αὐλὸν μὲ πολὺ δυνατώτερον τόνον! Ἐλθέ ὀργήγορα κατ' ὦ! Ἡ Χρυσάνθη ὅμως δὲν ἐδέχετο τὴν πρόσκλησιν, διότι δὲν ἠδύνατο οὐδὲ μίαν στιγμὴν νὰ καταλίπῃ τὸ παιδίον. «Μὴ εἶσαι τόσον ἀνόητος» προσέειπεν ὁ ἐλαφρόνους νεὸς· σμὶ θέλῃς μόνη ἰδῶ νὰ φαίνῃσαι ἀγία· μάστιχα τὸ νήπιον κοιμᾶται· καὶ σὺ εἰς τί δύνασαι νὰ τὸ ὠφελῇς κοιμώμενον; Ἐλθέ καὶ ἐντὸς ἐνὸς τετάρτου τῆς ὥρας πάλιν ἐπιστρέφεις.» Ἡ Χρυσάνθη ἐπὶ τέλους κατεπίσθη· πλὴν μὲ παλμοὺς καρδίας κατέβη μετὰ τοῦ νέου κηπουροῦ καὶ διόλου δὲν ἠσθάνετο χαρὰν, ἀλλ' ἀπεναντίας κατεῖχεν αὐτὴν μεγάλη στενοχωρία. Ἡθέλησε νὰ φύγῃ, πλὴν οἱ ἐπίλοιποι ἐκράτησαν αὐτὴν διὰ τῆς βίας. Τέλος πάντων ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἔσπευσε πρὸς τὸ λίκνον τοῦ προσφιλοῦς καὶ εἰς αὐτὴν ἐμπεπιστευμένου παιδίου.

Ἄλλ' ὅποια ἐκπληξίς κατέλαβεν αὐτὴν! Τὸ στρώμα ἦτο κενόν, καὶ δὲν ἐβλεπε πλέον τὸ νήπιον. Ἐκράτησεν ἑαυτὴν καὶ ἐπαρηγορήθη ἐλπίζουσα, ὅτι ἄνθρωπός τις τοῦ πύργου τὸ ἐβλεπεν.

ἀστειζόμενος εἰς ἄλλην κλίνην, ὅπως τρομάξῃ αὐτήν. Ἄλλ' ὁ στοχασμὸς ὅτι ἡ κυρία Θεοδώρα ἦτο δυνατόν νὰ μάθῃ τοῦτο τὴν ἔκαμνε νὰ τρέμῃ. Ἐτρεξε δὲ ἀπὸ δωματίου εἰς δωμάτιον, πλὴν οὐδαμοῦ ἔβλεπε τὸ παιδίον· ἀληθῆς ἀγωνία τοῦ θανάτου κατέλαβεν αὐτήν. Ἐπῆδ' ἔπεσε κάτω καὶ ἐφώναζε πρὸς τοὺς χορεύοντας· «Ὁ υἱὸς τοῦ στρατηγοῦ δὲν εἶναι πλέον εἰς τὴν κλίνην του· τίς ἐξ ὑμῶν μ' ἐτρόμαξε τοσαῦτον ἀρπάσας τὸ παιδίον;» Οὐδεὶς ὅμως ἐγνώριζέ τι περὶ τούτου· οὐδεὶς εἶχεν ἐξέλθει τοῦ δωματίου. Πάντες ἔπαυσαν πάραυτα τὸν χορὸν καὶ οἱ μουσικοὶ ἀνεχώρησαν χωρὶς νὰ περιμείνωσι τὴν πληρωμένην. Πάντες δὲ ὅσοι ἦσαν εἰς τὸ οἶκημα ἔτρεξαν καὶ ἀνέβησαν ἐπάνω τεταραγμένοι καὶ τὰ πάντα ἠρεύνησαν. Μετ' ὀλίγον ἄφ' οὗ ἀπεδείχθη ὅτι καὶ πολύτιμα πράγματα ἔλειπον, τί ἄλλο ἡδύνατό τις νὰ στοχασθῇ ἢ ὅτι τὸ παιδίον ἐφηρπάγη;

Ἡ γενικὴ εὐθυμία μετεβλήθη εἰς θρήνους καὶ δάκρυα. Ὡδύροντο δὲ ὡς ἂν ἐξεφέρετο νεκρὸς ἐκ τῆς οἰκίας. «Ἄχ! Θεέ μου!» ἀνέκραξεν ἡ οἰκονόμος ὀδυρομένη μεγαλοφώνως· «ἄχ, ἡ καλὴ μου κυρία! πῶς θὰ τ' ἀκούσῃ; θὰ νομίσῃ ὅτι ἐφθασεν ἡ ὥρα τοῦ θανάτου της.» Ἡ δὲ Χρυσάνθη εἰς ἀπελπισίαν κατήντησεν· ἤθελε δὲ δραπετεύσει καὶ κατὰ τὴν πρώτην συγκίνησιν ἴσως ἤθελε πνιγῇ, ἂν δὲν τὴν ἠμπόδιζον «ὦ Θεέ μου!» ἐφώναζε πολλάκις δεινὴν αἰσθανομένη λύπην. «Τίς ἤθελε τὸ πιστεῖσαι, ὅτι τόσον μικρὰ παρακοὴ ἤθελεν ἔχει τόσον τρομερὰ ἐπακόλουθα;»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἡ μεγίστη δυστυχία τῆς καλῆς μητρὸς.

Ἐν ᾧ πάντες οἱ ἄνθρωποι τοῦ πύργου πλήρεις τρόμου καὶ ταραχῆς θρηνοῦντες καὶ ὀδυρόμενοι ἦσαν συνθηροισμένοι εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ παιδίου, ἐν ᾧ ἡ Χρυσάνθη σχεδὸν μανιακὴ ἔρριπτε

βλέμματα περίφοβα καὶ ἐξηγειομένα ἐκ τῶν μαύρων αὐτῆς ὀφθαλμῶν, καὶ μαδῶσα τὰς τοίχας τῆς κεφαλῆς της ἐκάθητο πλησίον τῆς κλίνης τοῦ παιδιοῦ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, εἰς τὸ ὁποῖον ἦσαν ἐκκοπισμένα καὶ ἔκκεντα πέντε πεταγμένα τὰ πρότερον κοσμοῦντα τὸν κύκλον τοῦ λίκου ῥολοῦ. Ἐφ' ὧς ἤνοιξεν ἡ θύρα τοῦ δωματίου καὶ εἰσῆλθεν ἡ κυρία Θεοδώρα.

Ἡ πληγὴ τοῦ στομαχοῦ δὲν ἦτο τόσον ἐπικίνδυνος, ὅσον κατ' ἀρχὰς ἐφάνη. Ἀμα δ' εὐεβη ἑπὶ τοῦ κινδύνου ὁ στρατηγός, ἡ κυρία Θεοδώρα κατὰ πατροπικν αὐτοῦ ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ, ὅπως παραμένῃ πάλιν πλησίον τοῦ κοσμητοῦ αὐτῆς τέκνου. Ἐπιστρέψασα δὲ μόλις ἐπέδθησεν ἐκ τῆς ἀμάρτης πάραυτα ἔτρεξε πρὸς τὸ δωματίον, ἐβγαλὼν ἡπιζομένη ἐνογχυλισθῆ τὸν τιμαλφέστατον εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς θησαυρόν.

Πάντες οἱ ἐν τῷ δωματίῳ ἐπρόμαξαν εἰς τὴν θέαν τῆς κυρίας Θεοδώρας. Ἡ Χρυσάνθη ἐξέβαλε κραυγὴν μεγάλην καὶ ὦ Ω Θεέ, ἔσθ' ὡς πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς αὐτήν! ἀνεφώνησεν Ἡ δὲ κυρία Θεοδώρα εἶδε μετὰ τρόμου τὰ ὡς νεκρά πρόσωπα, τοὺς ἐρυθροὺς καὶ κλοῖοντας ὀφθαλμούς, τὴν ἀπελπισίαν τῆς Χρυσάνθης καὶ τὴν κενὴν κοιτίδα. Οὐδεὶς ἤθελε νὰ ἀπακριθῇ εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτῆς. Χίλια μαῦρα προαισθήσεις, χίλιοι τρομεροὶ στοχασμοὶ διέτληον ὡς ἀστραπαὶ διὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἔτρεμε διὰ τὴν ζωὴν τοῦ τέκνου της. Ὅτε δὲ μέρος μὲν ἔμαθε, μέρος δὲ συνεπέραναν ἐκ τῆς Οὐλιβερὰς ἱστορίας, ἐνόμισεν ὅτι ἡγήσας τὸ τέλος τοῦ κόσμου· ἐλικοθύμησε καὶ ἤθελε πέσει καταγῆς, ἀν δὲν ἔτρεχον εὐθὺς πάντες νὰ κρατήσωσιν αὐτήν. «ὦ Θεέ μου, Θεέ μου» ἀνεφώνησεν ἐπὶ τέλους ὀδυρομένη, ὅτε ἀνέλαβε τὰς αἰσθήσεις αὐτῆς. «Ποίαν καταπληκτικὴν λύπην ἐπεφύλαττε δι' ἐμέ! Ἀχ τέκνον μου, προσφιλέστατόν μοι τέκνον! ὦ σύζυγέ μου! ἄχ! αὕτη ἡ ἀγγελία θὰ σοὶ προξενήσῃ πληγὴν βαθυτέραν ἢ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ξίφους! ὦ ἀγαπητέ μου, παμφίλιτατε, καλέ μου Δημητράκη, ποῦ εἶσαι τώρα; Εἰς ποίας χεῖρας ἔπεσες; ὦ! ἂν ἀπῆχθας ὑπὸ ληστῶν καὶ μέλλῃς νὰ μεγαλώσῃς ἀνευ διδασκαλίας, ἀνευ ἠθικῆς, πόσον τρομερόν θὰ εἴνε

τοῦτο ! Οὐδὲ κατὰ νοῦν νὰ τὸ βάλλω δύναμαι ! *Αχ ! προτιμώ-
τερον μοὶ εἶνε νὰ κλαύσω ἐπὶ τοῦ μικροῦ τάφου σου ! *Ω ! τότε
θα ἐγίνετο μικρὸς ὡραίος ἄγγελος παρὰ τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ
εἶχον τὴν παρηγορίαν νὰ σὲ ἴδω πάλιν μίαν φορὰν ἐκεῖ ! *Αλλὰ
τώρα μοὶ λείπει καὶ αὕτη ἡ μόνη, αὕτη ἡ γλυκυτάτη παρηγορία !
*Αχ, τί θὰ γείνηται μεταξὺ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων ; *Ω Θεέ ! »
ἀνεφώνησε πάλιν ἔπειτα καὶ ὕψωσε τὰς χεῖρας αὐτῆς κλαίουσα
πρὸς τὸν οὐρανόν. *Ω *Τίσιςτε Θεέ, σὺ ἡ μόνη παρηγορία εἰς
πάσας τὰς ταλαιπωρίας ! τὸ τέκνον μου ἀπεσπάρθη μὲν ἐκ τῆς
ἀγκάλης μου, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἀραιρευθῇ ἐκ τῶν χειρῶν σου.
*Αἰνοῶ τὰ σκοτεινὰ δάση, τὸ ληστρικὸν σπήλαιον, ὅπου εὐρίσκεται,
ἀλλ' ὁ ὀφθαλμός σου τὸ βλέπει, ὅπου καὶ ἂν εἶναι κεκρυμμένον. Δὲν
δύναμαι διόλου νὰ τὸ περιποιηθῶ, ἀλλὰ σὺ, καὶ μόνος σὺ δύναται
νὰ τὸ διαφυλάξῃς ὑπὸ τὴν σκέπην σου. Σὺ ἀκούεις καὶ αὐτὸν τὸν
κρωγμὸν τῶν κοράκων· ἀκουσον λοιπὸν καὶ τὴν ἱκεσίαν τοῦ παι-
δίου τούτου, ὅπερ βεβαίως θρηνεῖ καὶ κλαίει καὶ ποθεῖ τὴν μητέρα
του. Εἰς ἐμέ δὲ καὶ εἰς τὸν προσφιλεῖ σύζυγόν μου δὸς ὑπομονήν,
ὅπως φανῶμεν γενναῖοι εἰς τὴν συμφορὰν ταύτην. *Αν καὶ ἀπερι-
σκεψία βεβαίως καὶ κακία τῶν ἀνθρώπων ἤρπασαν ἀφ' ἡμῶν
τὸν μικρὸν ἄγγελον καὶ σὺ ὁμῶς ἐπέτρεψας τοῦτο. Οὕτως πύδω-
σαι. Εἰς σὲ πλήρης πίστεως θέλω προσφέρει τὸ τέκνον μου θυσίαν
μετὰ καρδίας συντετριμμένης. Εἰξεύρω ὅτι καὶ ὁ πόνός οὗτος θέλει
γείνῃ σωτηρία ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν σου. » Οὕτως ἐπαρηγορεῖτο ἡ πεν-
θοῦσα μήτηρ. 7

+ Καὶ ὁμῶς ἡ Χρυσάνθη διόλου δὲν ἠδύνατο νὰ παρηγορηθῇ.
*Ἐπὶ δὲ εἰς τοὺς πόδας τῆς κυρίας Θεοδώρας καὶ παρεκάλει
αὐτὴν νὰ τὴν συγχωρήσῃ. « *Αχ » εἶπε κτυπῶσα τὰς χεῖρας, « ἂν
ἠδύναμην νὰ ἐλευθέρωσω δια τοῦ αἵματός μου τὸ παιδίον ἀπὸ τῶν
ληστῶν, προθύμως ἤθελον χύσει καὶ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ ρα-
νίδα. Διατάξατε νὰ μὲ θανατώσωσιν· ἄσμένως θέλω ἀποθάνει. »
*Ἡ κυρία Θεοδώρα τὴν ἐτογχώρησεν. « *Ἡ εἰλικρινὴς μετάνοιά σου
εἶνε ἄξις συγχωρήσεως », εἶπε· αὐτοῦ δὲν θὰ σὲ πειράξω. *Αλλὰ
βλέπεις πόσον καλῶς ἐφρόνουν, πόσον φρόνιμος ἦτο ἡ διαταγή μου·

ἔμαθες δὲ τώρα πόσον μεγάλην δυστυχίαν δύναται νὰ προξενήσῃ ἀπειθεία, ἐλαφρόνοια καὶ κλίσις πρὸς δισκεδάσεις· διὰ μικρὸν δὲ σφάλμα πᾶσα τοῦ βίου ἡμῶν ἡ χαρὰ ἐξαφανίζεται διὰ παντός ὡς τὰ ῥόδα, ἅτινα πίπτουσιν εἰς τὸ ἔδαφος μεμπραμένα καὶ γυμνά φύλλων.

Ἄφ' οὗ ἡ κυρία Θεοδώρα ἀνέλαθεν ἐκ τοῦ πρώτου τρόμου καὶ ἔμαθεν, ὅτι μόλις πρὸ δύο ὥρῶν εἶχεν ἄρπαγῇ τὸ παιδίον, ἐξέπεμψε πάραυτα πλῆθος ἀνθρώπων νὰ τὸ ζητήσωσιν. Ἦρχοντο δὲ εἰς μηνυτὴς μετὰ τὸν ἄλλον, καὶ ἡ Χρυσάνθη ἔτρεχε νὰ προὔπαντᾷ πάντας, κλαίονσα ἐκ νέου πάντοτε, ὅσάκις ἐβλεπε μακρόθεν τὴν ἀπελπιστικὴν αὐτῶν ὄψιν. Ἐπὶ τέλους δὲ ἦλθε καὶ ὁ τελευταῖος χωρὶς νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ παραμικρὸν ἔχνος τοῦ παιδίου· καὶ τῆς Χρυσάνθης οἱ ὀφθαλμοὶ ἐπνίγησαν εἰς τὰ δάκρυα. Καὶ ἐγένετο μὲν καθ' ἑκάστην ἡσυχος, ἀλλ' ἦτο πάντοτε πολὺ ὠχρὰ καὶ περιεπλανᾶτο ὡς σκιά. Πάντες δ' εὐσπλαγχνίζοντο αὐτὴν ὅτε αἰφνης ἐγείνεν ἄφαντος καὶ οὐδεὶς ἐγινώριζε τὴν διεύθυνσίν της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἡ ἀληστρικὴν ἀπελπίαν.

Μία Γύφτισα, γυνὴ γραῖα καὶ δυσειδὴς μὲ κόμην μέλαιναν καὶ πρόσωπον μαυροκίτρινον, εἶχεν ἄρπάσει τὸ παιδίον. Ἐνησχολεῖτο δὲ τὸ γύναιον περὶ τὴν μαντικὴν ἐξαπατῶν τοὺς εὐκολοπίστους ἀνθρώπους καὶ λαμβάνον τὰ χρήματά των. Ὑπὸ τὴν πρόφασιν ταύτην καὶ πρότερον ἤδη μίαν φορὰν εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸν πύργον καὶ εἶχε διερευνήσει πάντα τὰ μέρη. Εἶχε δὲ συνεννοηθῇ μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου τῶν τριῶν μουσικῶν καὶ ἐν ᾧ οὗτος διὰ θορυβώδους μουσικῆς προσείλκυε πάντας τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὸ ἐνδότερον οἶκημα, εἰσῆλθεν ἡ Γύφτισα διὰ τινος μικροῦ θύρας τοῦ τοίχου τοῦ κήπου, τὴν ὁποίαν ὁ νέος κηπουρὸς ἐξ ἀπροσεξίας εἶχεν ἀφίσει

ἀνοικτὴν καὶ διὰ κλίμακος ὀλίγον συχναζομένην, εἰσέδυσεν εἰς τὸ δωματίον τοῦ παιδίου· ἔλαβε δὲ τὸ βεῖφος καὶ πᾶν ὅ,τι τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡδυνήθη ν' ἀρπάσῃ καὶ κατέφυγε μετ' αὐτῶν ταχέως διὰ τοῦ κήπου εἰς τὸ πηλοῖον δάσος.

Ἐκεῖ δὲ ἐκρύπτετο μετὰ τοῦ νηπίου εἰς σύνδενδρον πυκνὸν τόπον, ἕως οὗ ἐνύκτωσεν ἐντελῶς. Ἀφ' οὗ δ' ἐπιλογώσασθαι ἡ νύξ, ἐσηκώθη καὶ ἔφερε τὸ παιδίον μακρύτερα. Ἐπροχώρησε δὲ εἰς ὁδοὺς κρυφίας καὶ πόρους κειμένους προμηθευθεῖσα ἐπαρκεῖς ζωοτροφίας. Ἐκρύπτετο δὲ πάλιν τὴν ἡμέραν εἰς πυκνοὺς θάμνους ἢ ἐν μέσῳ τῶν σαγχύων τοῦ αἵτου, ἕως οὗ ἔφθασεν εἰς τὸ ὄρος. Ἐνταῦθα δ' εὗρίσκετο βελῶς ὑπὸ τὴν γῆν σπήλαιον φρικῶδες, μέγας παλαιοῦ μεταλλείου κατὰ τὸ ἥμισυ καταχωθέντος. Ἡ πρὸς αὐτὸ εἴσοδος ἦτο τόσον πολὺ περραγμένη ὑπὸ συντριμμάτων βράχων καὶ μεγάλων ἀκανθῶν, ὥστε δὲν ἡδύνατό τις νὰ τὸ εὕρῃ εὐκόλως. Ἀφ' οὗ δὲ ἡ Γύφτισσα ἐβαδισεν ἐπὶ μικρὸν διὰ βράχων, πυκνῶν ἀκανθῶν καὶ βράτων, ἔφθασε τέλος εἰς θύραν σιδηρεᾶν, τῆς ὁποίας εἶχεν αὐτὴ τὸ κλειδίον. Ἠνοιξε δὲ τὴν θύραν καὶ μετὰ μακρὰν πορείαν διαρκέσασαν σχεδὸν μίαν ὥραν ἔφθασεν εἰς τὸ σπήλαιον.

Τὸ σπήλαιον τοῦτο ἦτο κατοικία ληστῶν· ἐνταῦθα ἐκρύπτοντο, ὅπως διαφύγῃσι τὰς ποινὰς τῆς δικαιοσύνης. Ἐνταῦθα ἐφύλαττον εἰς μεγάλα καὶ βαρὴα κιβώτια τοὺς ληστευομένους αὐτῶν θησαυροὺς, πλῆθος πολυτελῶν ἐνδυμάτων καὶ πολυδαπάνων σκευῶν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, πολυτίμων λίθων καὶ μαργαριτῶν. Ἐκάθηντο δὲ ὁμοῦ οἱ λησταί, ἄνδρες τρομεροὶ μὲ πρόσωπον αὐθαδεῖς καὶ γένειον τραχύ. Ὅταν ἔφθισεν ἡ Γύφτισσα μὲ τὸ παιδίον ἔπινον, ἐκάπνιζον καὶ ἔπαιζον τὰ χαρτία. Χαρὰν δὲ μεγάλην ἡθιάνθησαν καὶ μετ' ἐγκωμίων μεγάλων ἐπήνεσαν τὴν Γύφτισσαν διὰ τὴν κατορθωθείσαν ἀπαγὴν ὅτε εἶδον ὅτι τὸ παιδίον ἦτο τοῦ στρατηγοῦ Ἀρκέτη. Πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμουν νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖρας τῶν τοιοῦτον παιδίον προκρίτων γονέων. Ἐπράξας ἐξαίρετα κυρὰ μᾶνα εἶπεν ὁ λήσταρχος. ἘΤώρα εἴμεθα καθ' ὅλοκληρίαν ἀσφαλεῖς. Ἄν τις ἐξ ἡμῶν αἰχμαλωτισθῇ ποτε καὶ θε-

λήσωσι νὰ βλάψωσιν αὐτόν, ἀπειλοῦμεν εὐθὺς ὅτι κατὰ τὰ ἔθιμα ἡμῶν πάραυτα θέλομεν βασανίσει φοβερά καὶ φανεύσει τὸ παιδίον. Τότε βεβαίως θέλουσι φεισθῇ αὐτοῦ ἡ ἴσως καὶ τὸν ἀφίσωσιν ἐν-τελῶς ἐλεύθερον. Ὁ λήσταρχος δὲ διέταξε μετὰ τοῦτο τὴν Γύφ-τισαν, ἥτις ἐμαγεῖρευσ καὶ ἦτο οἰκονόμος τῶν ληστῶν, νὰ φρον-τίζη πολὺ περὶ τοῦ παιδίου, ὅπως διατηρῆται ζωντανόν. —

Ἐντὸς τοῦ φρικώδους τούτου σπηλαίου ἤρχισε νὰ ἐννοῇ καὶ κατὰ μικρὸν νὰ ὁμιλῇ τὸ μικρὸν τοῦτο βρέφος. Ἐξηλείφθησαν δὲ αἱ ἀνα-μνήσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας του. Δὲν ἤξευρε τίποτε περὶ τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης καὶ τῆς ὥρας γῆς τοῦ Θεοῦ. Οὐδεμίαν τῆς ἡμέρας ἀκτὺς εἰσῆρχετο εἰς ταύτην τοῦ τρομοῦ τὴν κατοικίαν. Μόνον δὲ λυχνία τις καίονσα νύκτα καὶ ἡμέραν ἐκρέμαται ἐκ τοῦ σκοτει-νοῦ καὶ μεμυρισμένου κοιλώματος τοῦ σπηλαίου καὶ ἐφώτιζε μὲ τὴν ἀμυδρὰν καὶ ἐρυθρὰν λάμψιν τοὺς τοίχους τοῦ βράχου τοίχους. Ζωοτροφίων ὅμως δὲν ὑπῆρχεν ἐν λείψει· ἔφερον οἱ λησταὶ ἄρτον, κρέας, λάχανα καὶ πρὸ παντὶν τοιαῦτα φαγητά, ὅποια εὐκόλως διετηροῦντο· καὶ οἶνος δὲ ὑπῆρχεν ἐν ἀφθονίᾳ. Μῆγας δὲ πίθος, ὕδα-τος ἐν τινὶ γωνίᾳ τοῦ σπηλαίου, τὸν ὅποιον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπλήρουν διὰ τῶν ἀσκῶν, ἀντικαθίστη τὰς βρύσεις εἰς τὴν ὑπόγειον ταύτην διαμονήν. Ἐπειδὴ ὅμως ἦσαν ἡναγκασμένοι νὰ μετακομί-ζωσιν αὐτὸ μακρόθεν, τὸ μετεχεινίζετο ἡ Γύφτις μετὰ μεγάλης φειδοῦς καὶ παρήγγελε συχνὰ τὸν μικρὸν ὑπαίτην νὰ θέτῃ πάν-τοτε τὸ σκέπασμα τοῦ πίθου. Στῆμα δὲ ἐκ σχολίου κεκαλυμμένον ὅμως ὑπὸ πολυτελῶν ταπήτων ἐχρησίμευεν εἰς τοὺς ληστὰς ὡς κλίνη. —

Ἡ Γύφτις δὲν ἄφινε νὰ λείψῃ τίποτε εἰς τὸ παιδίον. Ἐδίδεν εἰς αὐτὸ ἀφθόνως νὰ τρώγῃ· ἀλλ' ὅμως δὲν τὸ ἐδίδασκε τίποτε καλόν. Τὸ παιδίον δὲν ἐμάνθανεν οὔτε νὰ ἀναγινώσκῃ οὔτε νὰ γράφῃ καὶ δὲν ἤκουεν ἐκ τοῦ στόματος τῶν κακῶν τούτων ἀνθρώ-πων οὐδεμίαν λέξιν περὶ Θεοῦ. Μόνον νῆας τις μετὰ τῶν ληστῶν ὀνόματι Λάμπρος, υἱὸς ἀνθρώπων τιμίων, παρασυρθεὶς ὅμως εἰς τὸν τρομερὸν αὐτὸν βίον ἐκ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀρχίαν καὶ τὰ παῖγνια συνωμίλει εὐχαρίστως μετὰ τοῦ παιδίου. Ἐφερε δὲ εἰς

αὐτὸ ὁσάκις ἤρχετο πρᾶγμα τι, ὅπως τῷ παρέχῃ μικρὰν διασκέδα-
σιν. Ἐχάριζεν αὐτῷ σχήματα παντοειδῆ ἐκ ξύλου ἐργασμένα καὶ
ὥραία κεχρωματισμένα παριστάνοντα μάνδραν μετὰ πολλῶν προ-
βάτων, πλησίον δ' αὐτῶν τὸν βοσκὸν καὶ τὸν ποιμενικὸν κύνα, κη-
πον μετὰ παντοίων δένδρων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκρέμαντο καρποὶ ξαν-
θοὶ καὶ ἐρυθροί· τῷ ἔφερον ἄλλοτε μικρὸν κάτοπτρον καὶ ἄλλα πα-
ρόμοια παιγνίδια διὰ παιδία· μίαν δὲ φορὰν τῷ ἠγόρασε μικρὸν
αὐλὸν καὶ τῷ ἐδίδασκε νὰ πιάζῃ δι' αὐτοῦ μικρὸν τι ἄσμα· ἄλλοτε
πάλιν τῷ ἔφερε θέσπην ἐξωγραφημένων ἀνθέων καὶ τὸ ἐδίδασκε νὰ
κόπῃ τὰ ἴδιον ἄνθη ἐκ χυρίου νὰ τὰ συναρμόζῃ καὶ νὰ τὰ χρω-
ματίζῃ μετὰ χρώματα ποικίλα.

Τὸ παιδίον οὕτως ἐνσχολεῖτο ἐπὶ πολλὰς ὥρας. Ἀλλὰ τὸ προ-
φιλέστατον τῶν παιγνιδίων αὐτοῦ ἦτο μικρὰ εἰκὼν τῆς μητρός του,
ἣ· ἡ Γύφτισσα εἶχε κλέψει ἐκ τοῦ πύργου. Ἦτο δὲ ἐξωγραφημένη
μετ' ἀπαρμύλλου καλλονῆς καὶ χάριτος· ἦτο τεχνικώτατα κεχρω-
σμένη καὶ μετὰ λαμπρῶν ἀδαμάντων περίξ ἐστολισμένη. Ἡ Γύ-
φτισσα ὅμως ἐνόητε μόνον καὶ ἐπὶ ὀλίγον χρόνον ἄφινεν εἰς τὸν
παιδᾶ τὴν εἰκόνα, πρὸ πάντων ὅταν εἶχε καλὴν τινα διάθεσιν.

Ὁ δὲ Δάμπρος παρετήρει πολλάκις τὴν εἰκόνα, ἐνεθυμεῖτο τὴν
ἰδίαν ἑαυτοῦ μητέρα καὶ κρυφίως ἐσπύγγιζε δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλ-
μῶν του. Ὁ πτωχὸν παιδίον, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, σκληρὸν ἦτο νὰ
σὲ ἀποσπάσωσιν ἐκ τῆς καρδίας τοιαύτης μητρός. Ὡ πόσον διαφο-
ρετικὰ θὰ ἦτο πλησίον αὐτῆς ἢ ἐνταῦθα εἰς ταύτην τὴν φρικώδη
διαμονήν! Καὶ ἡ δυστυχὴς μήτηρ σου πόσον θὰ κλαίῃ διὰ σέ. Ἄν
ἠδυνάμην νὰ σὲ φέρω ὀπίσω εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς εὐχαρίστως θὰ τὸ
ἔπραττον. Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ αὐτὸς ὥς αἰχμάλωτος εἶμαι. Χιλιάκις
ἤδη θὰ ἐδραπέτευον, ἂν οἱ ψευδεῖς μου φίλοι μ' ἐνέπιστεύοντο καὶ
δὲν μ' ἐπετάρουν πάντοτε μετὰ προσοχῆς μεγάλης. Πλειστάκις
συνωμίλει ὁ Δάμπρος μετὰ τοῦ παιδίου, διηγεῖτο εἰς αὐτὸ πράγ-
ματα παντοῖα προξενούντα χαρὰν καὶ διεγείροντα τὴν νοημοσύνην
του· ἀλλὰ περὶ Θεοῦ καὶ Αἰωνιότητος δὲν ἐτόλμα νὰ ὁμιλῇ μετ' αὐ-
τοῦ, διότι τοῦτο δὲν ἤθελον ἐπιτρέψῃ οἱ ἄλλοι λησται τρομάζοντες
ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ὅ,τι ἐξύπνιζε τὴν ἐνοχον συνείδησίν των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ἀπόπειρα πρὸς φυγὴν.

Ὅτε τὸ παιδίον κατὰ τι ἡλικιώθη, ἦτο πολὺ περιεργὸν νὰ μάθῃ ποῦ ἐσυνειθίζον νὰ πηγαίνωσιν ἐκεῖνοι οἱ ἀποτρόπαιοι ἄνθρωποι. Πολλάκις μάλιστα παρεκάλει αὐτοὺς νὰ τὸ λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν, ἀλλ' ἀπηνουῶντο πάντοτε σκληρῶς καὶ ἀποτόμως ἐπιλέγοντες αμίαν ἄλλην φορὰν. » Καὶ ἡ γράϊα δὲ Γύρτισα διὰ τὴν ἀδυναμίαν τῶν ποδῶν της ἔμενε πάντοτε ἐντὸς τοῦ σπηλαίου· ἐπειδὴ δὲ ἦτο δύστροπος ἐπροξένει λύπην εἰς τὸ παιδίον μετ' αὐτοῦ συναναστρεφόμενη.

Ὅτε δὲ μίαν φορὰν αὕτη εἶχεν ἀποκοιμηθῆ βαρέως καὶ ἐρέγγετο βαθύτατα, τὸ παιδίον ἔλαβε θάρρος ἐκ τούτου, ἤναψεν ἐν κηρίῳ, ἐπορεύθη τὴν σκοτεινὴν ὁδόν, δι' ἧς ἐκάστοτε οἱ λησταὶ ἐξήρχοντο, ἐπροχώρει ἀδιαλείπτως πρὸς τὰ ἔμπροσ καὶ τέλος ἔφθασεν εἰς τὴν σιδηρὰν θύραν. Δὲν κατώρθωσεν ὅμως νὰ τὴν ἀνοίξῃ, διότι ἦτο κεκλεισμένη στερεῶς διὰ βαρέος κλειδίου. Τεθλιμμένος δ' ἐπιστρέφει ὀπίσω. Ἄλλ' ἡ ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας εἶχεν ἔλθει μέχρι ταύτης, εἶχεν εἰς τὸ πλάγιον πολλὰς στενάς παρόδους, εἰς τὰς ὁποίας ἡδύνατό τις ἐπὶ ὥρας νὰ περιέλθῃ ὑπὸ τὴν γῆν. Τὸ δὲ μικρὸν παιδίον περίφοβον εἰσῆλθεν εἰς τὴν πρώτην πάροδον, τὴν ὁποίαν παρετήρησεν ἐπιστρέφον. Ἄφ' οὗ δὲ ἐπὶ μακρὸν χρόνον περιεπάτησε καὶ τὸ κηρίον αὐτοῦ ἐκάη σχεδὸν ὅλον ἤρχισε νὰ σβύνῃ, τῷ ἐφάνη ὡς νὰ εἶδε φῶς τι ἀναλάμπων μακρόθεν. Πλήρης δὲ περιεργίας διπυθύνετο πρὸς ἐκεῖνο, ὅτε τὸ ἐρυθρὸν καὶ ἀκτινοβολοῦν φῶς ἐγίνετο ἀδιαλείπτως μεγαλειότερον καὶ τελευταῖον τοσοῦτον μέγα, ὥστ' ἐνόμισεν ὅτι ἔβλεπε διάπυρον μορφήν ἱσταμένην ὀρθίαν. Ἐπροχώρει δὲ τώρα πάντοτε πρὸς τὰ ἔμπροσ μετὰ θάρρους καὶ τέλος ἐστάθη εἰς ῥήγμα βράχου, διὰ τοῦ ὁποίου ἐφαίνετο εἰς τὰ ἐντὸς ἡ αὐγὴ καὶ διὰ τοῦ ὁποίου ἀνέτως ἡδύνατό τις νὰ ἐξέλθῃ· τότε πηδῆσας ἐν πύθμῃ ἐξῆλθεν ὁ παῖς χαίρων χαρὰν μεγάλην.

Πῶς ὅμως ἐφάνη τῷ παιδίῳ, ὅτε φυγὸν ἐκ τῆς σκοτεινῆς ἐκεί-

νης ὑπογείου φυλακῆς εὐρέθη πρώτην φοράν ὑπὸ τὸν ὥραιον τοῦ Θεοῦ γλαυκὸν οὐρανόν, εἰς μεγαλοπρεπῆ χώραν πλήρη δασυδῶν ὀρέων, τοῦτο καμμία γλῶσσα δὲν δύναται νὰ περιγράψῃ. Ἦτο δὲ λαμπρὰ ἑαρινὴ πρωΐα. Ἐμελλε τότε τὴν στιγμὴν ἐκείνην ν' ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, καὶ ὁ πρωϊνὸς οὐρανὸς ἐλαμπεν ὡς πυρὰ ἐρυθρῶδης δὲ ἀτμοῦ ἐπεκρέματο ἐπὶ τῶν δασύων τῶν ὀρέων. Τὸ ἔδαφος ἦτο πανταχοῦ κεκαλυμμένον ὑπὸ χλόης καὶ ποικίλων ἀνθέων· τὰ δὲ πτηνὰ γλυκύτατα ἐκαλάδουν. Κάτω εἰς τὴν κοιλάδα ἐξηπλοῦτο ἥριμος καὶ λάμπουσα λίμνη, εἰς τὴν ὁποίαν κατωπεριζέτο πέριξ μετὰ θαυμαστῆς διαφανείας ἡ αὐγὴ καὶ τῶν ὀρέων αἱ χλοεραὶ κορυφαί.

Ὁ παῖς ἔμεινεν ὡς κεραυνόπληκτος. Ἦτο ἐκτὸς ἑαυτοῦ ὑπὸ τῆς ἐκπλήξεως· τῷ ἑσάνη δὲ ὡς νὰ εἶπεν ἐγερθὴ ἐκ μακροῦ καὶ βαθύος ὕπνου. Νὰ θεωρῇ μόνον ἡδύναντο καὶ νὰ θαυμάσῃ, πολὺν δὲ χρόνον δὲν εὗρισκε διόλου λεξεις, ὅπως ἐκφράσῃ το θάμβος του· ἐπὶ τέλους ἀνεδόκασε· ἀπὸ ἡλθιν τέλος πάντων; Πόσον εὐρύ, πόσον ἀκέραιον εἶνε τὸ πέριξ ἐμοῦ! Ὡ πόσον ὡραία, πόσον λαμπρὰ εἶνε τὰ πάντα! Ἐπειτα δ' ἀπεθαύμαζε πάλιν ὑψηλὴν δρυὶν, ἣ βράχον πλήρη χλοεῶν ἐλατῶν, ἣ τὴν ὡς κάτοπτρον λίμνην, ἣ θαλλόντα ὕμινον πλήρη βόδων ἀγρίων.

Νῦν δ' ἀνυψοῦτο μετὰ τῶν χρυσῶν νεφῶν ὁ ἥλιος ὑπεράνω μακρυνοῦ λόφου ἐλατῶν. Ὁ παῖς ἔβλεπε πάλιν μετὰ καταπεπληγμένων ὀφθαλμῶν πρὸς τὰ ἐκεῖσε· τῷ ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐλαμπει πῦρ πρὸς τὰ ἐπάνω, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι τῷ ὄντι ἤρχισαν νὰ καίωνται τὰ νέφη, ἅτινα πρώτην φοράν εἶδεν. Ἀσκαρδαμυκτεῖ δ' ἔβλεπε πρὸς τὰ ἐκεῖ, ἄχρις οὗ ὁ ἥλιος περικεκαλυμμένος ὑπ' ἐλαφροῦ τῆς πρωϊας ἀτμοῦ, ὡς ὑπὸ λεπτοτάτου ὑφάσματος, μετεωρίσθη χρυσοῦς, στρογγύλος καὶ ὡραίος ὑπεράνω τῶν λόφων. αἱ τοιπὸν εἶναι τοῦτο; Ὅποῖον θαυμασιὸν φῶς! ἀνεφώνησεν ὁ παῖς, καὶ ἴστατο ἀδιελπίτως ἐκεῖ πλήρης θαυμασμοῦ μετὰ καταπεπληγμένων ὀμμάτων καὶ βραχιόνων ἐκτεταμένων, ἄχρις οὗ τέλος ἐθαμβωθείς ὑπὸ τῆς αὐξανομένης λάμπους ἠναγκάσθη νὰ ἀποστρέψῃ τοὺς ὀφθαλμούς.

Μετά ταῦτα περιῆλθεν ὀλίγον περίξ· ἀλλὰ μόλις ἐτόλμα νά προχωρήσῃ περαιτέρω, φεβούμενος μήπως πατήρῃ τὰ ὠραῖα ἄνθη, τὰ πανταχοῦ τοῦ ἐδάφους ἐσπαρμένα. Αἶφνης δὲ παρετήρησε μικρὸν ἄρνιον, τὸ ὁποῖον εἶχε πλαγιάσει ὑπὸ θάλλουσαν βόδωνιάν. «Αἶ! ἄρνιον ἄγριον» ἀνερώνησε μετὰ χαρᾶς· ἐσπευτε δὲ ἐκεῖ καὶ συνέλαβεν αὐτό. Τὸ ἄρνιον ἠγέρθη, ἐστάθη καὶ ἐβληχθήθη, ὃ δὲ παῖς μετὰ τρόμου ἐστράφη πρὸς τὰ ὀπίσω... «Τί εἶναι τοῦτο,» ἀνεβόησε. «Τοῦτο μάλιστα ζῆ! δύναται νά περιπατήσῃ, ἔχει φωνήν! Τὰ ἰδικά μας εἶναι ὅλα ἄφωνα καὶ νεκρά. Ὅποιον θαῦμα! Τίς ἔχει δώσει λοιπὸν τὴν ζωὴν εἰς αὐτό!» Ἦθελε δὲ νά ἀρχίσῃ συνομιλίαν μετὰ τοῦ ἄρνιου· ἐπρότεινε λοιπὸν παντοειδεῖς ἐρωτήσεις εἰς τὸ μικρὸν ζῶον· τελευταῖον ἠγανάκτησε, διότι τὸ ζῶον μὲ τὴν αὐτὴν πάντοτε φωνὴν ἀπήντα.

Νῦν δὲ ἦλθε ποιμὴν τις ὠραίος καὶ θαλερὸς νεανίας μετὰ ἐρυθρῶν παρειῶν καὶ ξανθῆς κόμης, ὅστις εἶχεν ἀπολέσει τὸ ἄρνιον καὶ τὸ ἐζήτηι. Ὁ παῖς ἐτρόμαξε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν θέαν τοῦ νεανίου· ὅτε ὅμως ὁ νεανίας κατὰ πολὺ φιλικὸν τρόπον ἐχαίρετησεν αὐτόν, ἔλαβε θάρρος καὶ εἶπε· «ὦ, πόσον καλὸς εἶσαι! εἰπέ μοι,» ἐξηκολούθησε δεικνύων μὲ ἀνοικτούς βραχίονας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, «τοῦτο τὸ μέγα, καὶ εὐρὺ σπήλαιον εἰς σὲ ἀνήκει; Δὲν δύναμαι νά μείνω πλησίον σου, καὶ πλησίον τοῦ ἄρνιου σου; Ὁ νεανίας δὲν ἐνόησε τὸν παῖδα, καὶ ἐνόμισε κατ' ἀρχάς, ὅτι ἦτο παράφρων. Ἀλλ' ὅτε τὸν ἠρώτησε πῶς ἦλθεν ἐκεῖ, ὃ δὲ παῖς ἀπήντησεν, ὅτι ἐξείρπυσεν ἔξω τῆς γῆς, καὶ διηγῆθη ἔπειτα περὶ τῆς γηραιᾶς μάμμης καὶ τῶν γενειοφόρων ἀνδρῶν, τότε συνέλαβεν ὁ ποιμὴν ὑπονοίας καὶ μέγας φόβος κατέλαβεν αὐτόν. Κινηθεὶς δὲ εἰς συμπάθειαν ἔλαβε τὸ παιδίον καὶ τὸ ἄρνιον, καὶ ἐφυγεν ἐκείθεν τόσον κατεσπευσμένως, ὥσάν νά κατεδιώκετο κατὰ πόδα ὑπὸ τῶν ληστῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Τὸ ἡσυχαστήριον.

Εἰς τὸ ὄρος ἐξῆ γέρων τις πολὺ σεβάσμιος ἀναχωρητὴς ὀνομαζόμενος πατὴρ Σάββας, ὅστις εἶχεν ἡλικίαν μεγαλειτέραν τῶν ἐξήκοντ' ἐτῶν· ἕνεκα δὲ τῆς σοφίας του ἦτο πολὺ ἐξακουστός εἰς τὰ περίξ. Πρὸς τοῦτο· ἐσκέφθη ὁ νέος ποιμὴν νὰ φέρῃ τὸ εὖρεθὲν παιδίον. Τὸ δὲ ἡσυχαστήριον αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον δὲν ἀπείχε πολὺ ἔκειτο εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ὄρους πλησίον τῆς λίμνης καὶ ὁμοιάζε παράδεισον. Ἡ μικρὰ μὲ φύλλα κλήματος περικαλυπτομένη καὶ ὑπὸ στέγης καλαμίνης ἐστεγασμένη τοῦ ἔρημίτου καλύβη, ἔκειτο μεταξύ σκιερῶν καρποφόρων δένδρων, ἐν τῷ μέσῳ κήπου γέμοντος τῶν ὥραιोटάτων ἀνθέων καὶ λαχάνων. Ὅπισθεν δὲ τῆς μικρᾶς καλύβης ὑψοῦτο ἀμπελών, καὶ εἰς τὰ πλάγια ἐξετείνετο στενὸς αἰτοφόρος ἀγρὸς κατὰ μῆκος τοῦ ὄρους. Ὅπου δὲ ὑπελείπετο ἀκόμη μεταξύ τῶν βράχων μικρά τις θέσις, ἵστατο δένδρον φέρον καρποὺς ἐξαιρετοὺς, ἧ τοῦλάχιστον θάμνος γέμων κόκκων ὥραιोटάτων. Ἐπὶ τίνος δὲ βράχου κειμένου πέραν τῆς λίμνης μετεωρίζετο ἐκκλησία, καὶ κλίμαξ ἐσκαμμένη ἐντὸς τοῦ βράχου ἦγε πρὸς αὐτήν.

Ὅτε δὲ ὁ νεανίας ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ κήπου καὶ εἰσῆλθε μετὰ τοῦ παιδίου, ὁ ἀξιοσέβαστος γέρων ἐκάθητο ἐπὶ ξυλίνου βάθρου ὑπὸ μηλέαν, ὁπόθεν ἡ λίμνη παρῆχε μεγαλοπρεπέστατον θέαμα· μέγα δὲ βιβλίον, ὃπερ ἀνεγίνωσκε μετὰ πολλῆς προσοχῆς ἔκειτο ἐμπροσθεν αὐτοῦ ἐπὶ τραπέζης. Ὀλίγαι δὲ τρίχες, αἵτινες περιστοιχίζον τὴν κορυφὴν τῆς φαλακρᾶς κεφαλῆς του, καὶ τὸ μακρὸν του γένειον ἦσαν λευκαὶ ὥς ἡ χιών, αἱ παρειαὶ του ὅμως ἔθαλλον εἰσέτι καὶ ἦσαν ἐρυθραί, ὥς αἱ παρειαὶ τῶν ἀκμαίων νέων.

Ἠγέρθη δὲ μετ' ἀφελούς εὐπροσηγορίας, ἐχαιρέτισεν ἀμφοτέρους, ἤκουσε τὴν διήγησιν τοῦ νεανίου μετὰ φιλόφρονος προσοχῆς, καὶ ἠρώτησε τὸ παιδίον περὶ τοῦ ὀνόματός του, λαβὼν αὐτὸ συγχρόνως εἰς τὰς ἀγκάλας του μετ' ἐγκαρδίου συμπαθείας. Ἐμάντευσε δὲ μετ' ὀλίγον ὅτι εἶναι τέκνον γονέων προκρίτων ἀρπαγὲν ὑπὸ ληστῶν καὶ εἶπεν εἰς τὸν νεανίαν. Ἄφρησε τὸν μικρὸν εἰς ἐμέ, καὶ μὴ λέγῃς τίποτε περὶ αὐτοῦ. Ἐλπίζω ὅτι δύναμαι νὰ εὔρω τοὺς γονεῖς αὐτοῦ ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τὸ παιδίον μένει ἐνταῦθα προφυλαγμένον ἄριστα ἐναντίον τῶν ἐπιβούλων ληστῶν. Ἀποφεύγουσι τὴν καλύβην μου ὡς τὸ πῦρ· διότι παρ' ἐμοὶ δὲν ὑπάρχει χρυσὸς καὶ ἄργυρος, μισοῦσι δὲ τὰς καλὰς συμβουλὰς καὶ τὰς σωτηρίους προτροπὰς, ἂν καὶ πολλάκις ἔχωσιν αὐταὶ πλειοτέραν ἀξίαν ἢ ὁ ἄργυρος καὶ ὁ χρυσός.» Πρὸς δὲ τὸ παιδίον εἶπε. «Χαῖρέ μοι ἀπὸ καρδίας, ἀγαπητὲ Δημήτριε! Θέλω νὰ εἶμαι ὁ πρωτογενὴς πατήρ σου καὶ νὰ φροντίζω περὶ σοῦ, ἕως ἂν δυνηθῶ νὰ σὲ παραδώσω πάλιν εἰς τοὺς καλοὺς γονεῖς σου. Ἀπὸ τοῦδε μὴ μὲ καλῆς πλέον ἄλλως ἢ πατέρα.»

Ὁ γέρον ἐφιλοξένησε κατόπιν τοὺς ξένους αὐτοῦ μὲ ἄρτον καὶ γάλα· ἀφ' οὗ δὲ ὁ νέος ποιμὴν ἀνεπαύθη ὀλίγον, ἔλαβε τὴν ποιμενικὴν του ράβδον, ὅπως ἐπιστρέψῃ ὀπίσω πρὸς τὸ ποίμνιόν του. Τὸ παιδίον ὅμως δὲν ἤθελε νὰ ἐπιτρέψῃ τοῦτο, ἀλλ' ἔκλαιε καὶ ἐκράτει τὸν νεανίαν ἐκ τοῦ ἐνδύματος. Ἐπειδὴ ὅμως οὗτος ὑπεσχέθη νὰ ἐπανέλθῃ μετ' ὀλίγον καὶ ἐχάρισεν εἰς τὸ παιδίον τὸ ἄρνιον, ἐνέδωκεν εὐχαριστημένον, καὶ ἔδειξε χαρὰν μεγάλην διὰ τὸ δῶρον, τὸ ὅποιον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του εἶχεν ἀκαταλόγιστον ἀξίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄

Ἡλίου καὶ τὰ ἄνθη.

Ὄταν ὁ νέος ἀνεχώρησεν, ὁ εὐσπλαγγνικός γέρων ἐκάθισε τὸ παιδίον πλησίον του ἐπὶ τοῦ βαθροῦ ἵνα συνδιαλεχθῇ μετ' αὐτοῦ. « Ἀγαπητὲ Δημητράκη, ἤρρισε, ἀδὲν εἰς ἑστέρις λοιπὸν τίποτε περὶ τοῦ πατρὸς καὶ περὶ τῆς μητρός σου ; » « ὦ μάλιστα » εἶπεν ὁ Δημήτριος « ἔχω μίαν ὥραιαν εἰκόνα ἐνταῦθα εἰς τὸν κόλπον μου, ἴδε ! » Ἐξήγαγε δὲ τότε τὴν μικρὰν εἰκόνα, ἣν εἶχε κρύψει ἐπάνω του καὶ ἥτις ἦτο κεκλεισμένη καλῶς ἐντὸς ὥραιας θήκης. Δὲν εἶχεν ἰδεῖ δὲ ἀκόμη τὸ πτωχὸν παιδίον τὴν εἰκόνα τῆς μητρός του εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ὅθεν ἐξεπλάγῃ τῶρα διὰ τὴν καθαρότητα καὶ ὠραιότητά της καὶ διὰ τὴν λάμψιν τῶν περι- κοσμοῦντων αὐτὴν ἀστραπηθόλων ἀδαμάντων. « Πόθεν » εἶπεν, αὐτὴ ἡ λαμπρότης εἰς τὸ οἶκόν σου ; Εἰπέ μοι ἐξηκολούθησε δείξας τὸν ἥλιον « τίς ἤναψεν ἐκεῖ ἐπάνω τὴν ὥραιαν καὶ χρυσὴν λυχνίαν, ἥτις καθιστᾷ πάντα τὰ πέριξ τόσον λαμπρά ; Δὲν δύναμαι οὐδὲ νᾶ τὴν ἴδω πλέον ἕνεκα τῆς μεγάλης λάμπσεως. Ἡ ἀνημμένη εἰς τὸ ἰδικόν μου σπῆλαιον ἦτο τὸ ἐναντίον ἀμυδρὰ καὶ πτωχή· καὶ πόθεν προέρχεται ὅτι ἀδιακόπως ὑψηλότερον προχωρεῖ ; Ὅτε κατὰ πρῶτον εἶδον αὐτὴν προέβαλεν ὀπισθεν ἐκ τῶν δένδρων, καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἦτο ἤδη τόσον ὑψηλὰ ἐκεῖ ἐπάνω, ὥστε δὲν ἤθελον δυνηθῇ πλέον νᾶ τὴν φθάσω, καὶ ἂν ἤθελον σταθῇ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου δένδρου. Πόθεν δὲ προέρχεται τοῦτο, ὅτι μετεωρίζεται τοσοῦτον ἐλευθέρως καὶ κινεῖται τοιοῦτοτρόπως ; Καὶ ὅμως πούθενά δὲν βλέπει τις ἴχνος. Τί τὴν ὠθεῖ ; Καὶ τίς ἀναβαίνει ἐκεῖ ἐπάνω, ὅπως χύνῃ ἐκ νέου ἔλαιον εἰς τὴν λαμπροτάτην αὐτὴν λυχνίαν ; »

Ὁ πατὴρ Σάββας εἶπεν εἰς αὐτὸν ὅτι ὁ μέγας οὗτος λύχνος ὀνομάζεται ἥλιος· καὶ ὅτι χιλιάκις ἤδη πλειότερον καιρὸν ὑπῆρχεν, ἢ ὅσον ὁ μικρὸς Δημήτριος· τρέχει διὰ παντός καὶ ἀδιακόπως ἐξακολουθεῖ νᾶ φέγγῃ οὕτως, χωρὶς νᾶ ἔχῃ ἀνάγκην οὐδὲ σταγόνης ἐλαίου.

«Δὲν ἔννοῶ τοῦτο» εἶπεν ὁ Δημήτριος· «Ἀλλὰ τί ὠραιότατον ἄνθος ἔχει αὐτοῦ;» καὶ ἐγερθεὶς ἐπήδησε πρὸς τὰς πρασιάς, τῶν ὁποίων ἐκάστη ὁμοίαζε πρὸς καλὰθιον πλήρες ἁνθέων· «Ὡ πόσον θαυμασίως εἶναι κεχρωματισμένα ἐρυθρά, καὶ ξανθὰ καὶ γλαυκά! Καὶ πῶς πάντα κατὰ σειρὰν τὰ ἀπειράριθμα φύλλα εἶναι τόσον ὠραῖα ἐσχισμένα καὶ ἔχουσι τοσαύτην λεπτότητα! Καὶ ἐκ τίνος ὕλης εἶναι δυνατόν νὰ κατασκευάσθῃσι πάντα ταῦτα τὰ φύλλα; οὐδὲν ἐκ τούτων εἶναι χαρτίον, ἀλλ' οὐδὲ μετάξιον πιθανῶς εἶναι. Εἰπέ μοι, σὺ κατασκευάσας πάντα ταῦτα τὰ ἄνθη;» «Ὡ, πρέπει νὰ εἰργάσθῃς πολὺ πρὸς τοῦτο. Εἴς τινα ὑπάρχουσιν ἱερεῖς τόσον λεπταὶ καὶ τρυφεραί, ὥστε μόλις δύναται τις νὰ τὰς παρατηρήσῃ. Ὁφθαλμοὶ δ'ξυδερκέα καὶ ψαλίδιον λεπτὸν θὰ εἰργάσθῃσαν πρὸς τοῦτο. Καὶ ἐγὼ ἔχω κατασκευάσει ἄθῃ ὠραῖα, ἀλλὰ τοσούτον ὠραῖα δὲν δύναμαι νὰ κάμω.»

Ὁ πατὴρ Σάββας εἶπεν ὅτι οὐδεὶς ἄνθρωπος δύναται νὰ κάμῃ ἄνθη τοιαῦτα καὶ ὅτι πάντα ταῦτα μόνα τῶν φύονται ἐκ τῆς γῆς. Ἄλλ' ὁ Δημήτριος δὲν ἤθελε νὰ τὸ πιστεύσῃ «Τοῦτο δὲν δύναται νὰ γείνη» εἶπε· ἀπὸ τοῦ ἐυκολώτερον ἤθελον πιστεύσει, ὅτι σὺ τὰ ἔχεις κατασκευάσει.» Ὁ δὲ γέρονς ἔδειξε τότε τὸν σπόρον τῶν μικρῶν, ἐτίναξεν εἰς τὴν χεῖρά του τοὺς μικροτάτους στρογγύλους κόκκους, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων ὑπῆρχε πλῆθος τοιούτων μεγάλων κοκκίνων ἁνθῶν ἅτινα θὰ προήρχοντο ἐξ αὐτοῦ, ἂν ἐθετέ τις τὸν κόκκον ἐντὸς τῆς γῆς· οὕτω δὲ καὶ τὰ ἐπίλοιπα ἄνθη προήλθον ἐξ ὁμοίων μικρῶν κόκκων. Ὁ παῖς εἶδε τὸν γέροντα κατὰ πρόσωπον ὅπως καταλάβῃ ἂν ὠμίλει σπουδαίως καὶ εἶπεν· «Ἐκ τοιούτου ἐλαχίστου σφαιριδίου δύναται νὰ προέλθῃ ἄνθος τόσον ὠραῖον καὶ μέγα; Τότε βεβαίως τοιοῦτος κόκκος πρέπει νὰ εἶναι ἀσυγκρίτως τεχνικώτερος κατασκευασμένος ἢ τὸ τεχνικώτατον χρυσοῦν ὠρολόγιον τοῦ κόλπου.» «Καὶ οὕτως ἔχει» εἶπεν ὁ πατὴρ Σάββας. «Ἀλλὰ τίς λοιπὸν ἔκαμε τὸν μικρὸν κόκκον;» ἠρώτησε τὸ παιδίον· «Ἄθ' ἦτο μοι φαίνεται πολὺ ἐυκολώτερον νὰ κατασκευάσῃ τις πάντα ταῦτα τὰ ἄνθη, ἢ ἐν μόνον τοιοῦτον κοκκάριον!»

Παρατήρησε δὲ τὰ ἄνθη ἐκ νέου, ἐπηρεύθη πολὺλάκις ἐκ τῆς

μιάς πρασιᾶς εἰς τὴν ἄλλην, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ χορτάσῃ θεωρῶν ταῦτα. Ἐν τούτοις δὲ ἡσθάνθη θερμότητα ἔνεκα τοῦ ἡλίου. ἀπό-
σον καύσωνα προξενεῖ αὐτὴ ἡ λυχνία!» ἐφώναξεν αἶναι τόσον
μακρὰν καὶ ὅμως προξενεῖ θαυμαστὸν φῶς!» Ὁ πατὴρ Σάββας
ὠδήγησε πάλιν τὸν παῖδα ὑπὸ τὴν μηλέαν, ἥτις ἐσκίαζεν ἤδη
εὐαρέστως καὶ τὴν τράπεζαν καὶ τὸ βάζον. «Ἐνταῦθα εἶναι
πολὺ δροσερὰ καὶ εὐχάριστα» εἶπεν ὁ Δημήτριος ἰδὼν τὸ δέν-
δρον. «Τὸ δένδρον εἶναι ἀπαράλλακτα ὡς πράσινον σκέπασμα, τὸ
ὅποιον προφυλάττει ὄχι μόνον ἑναντίον τοῦ σφοδροῦ φωτός, ἀλλὰ
καὶ ἑναντίον τοῦ καύσωνος. Πόσον μέγα εἶναι καὶ πόσον πολλὰς
χιλιάδας φύλλων ἔχει! Τὸ στέλεχος εἶναι βεβαίως, καθὼς
βλέπω, ἐκ ξύλου κατεσκευασμένον. Ἀλλ' ὅμως τώρα πλέον δὲν
δύναμαι νὰ πιστεύσω, ὅτι σὺ κατεσκεύασες τοῦτο τὸ ἀναρίθμη-
τον πλῆθος τῶν δένδρων καὶ φύλλων. Ἡ ἐργασία αὕτη θὰ ᾔτο
βεβαίως ὑπερβαλλόντως μεγάλη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Λάχανα καὶ δένδρα.

Ἐν τούτοις ὁ γέρον ὑπῆγεν εἰς τὴν καλύβην, καὶ ἐφρόντισε
περὶ μικροῦ γεύματος. Ἐφερε δὲ κατὰ πρῶτον γάλα καὶ ἄρτον,
καὶ ἔπειτα διὰ τὸ παιδίον βούτυρον καὶ μέλι καὶ κομψὸν καλά-
θιον πλήρες ὠραιοτάτων μήλων, δι' ἑαυτὸν ρίζας καὶ λάχανα,
μέγα ξανθόχρουν πεπόνιον καὶ ὑπέρυθρον οἶνον εἰς λαμπρὸν ὑέλι-
νον ἀγγεῖον. Ὁ Δημήτριος ἐγύθη μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως
καὶ εἶπε πρὸς τὸν γέροντα· «πῶθεν λαμβάνεις πάντα ταῦτα τὰ
καλὰ πράγματα; Ἀπέρχεσαι καὶ σὺ ὅπως ληστεύεις;»

Ὁ πατὴρ Σάββας τρώγων διηγήθη πρὸς αὐτὸν πόσον θαυμα-
σίως αὐξάνουσι πάντα. «Ἰδὲ» εἶπε, λαμβάνων εἰς χεῖρας ἑν μῆ-

λον ὅπως καθάρσιον καὶ κόψη αὐτὸ χάριν τοῦ Δημητρίου, αἶδ' ἐκ
 τοῦτο τὸ μῆλον ἐδῶ εἰς τὸ καλάθιον· τὸ ἀπέσπασα ἐκ τούτου τοῦ
 δένδρου, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχονται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὁλόκληρα
 καλάθια πλήρη τοιούτων ὥραιων μῆλων » εἶναι ἀληθές τοῦτο ; »
 εἶπεν ὁ Δημήτριος παρατηρῶν τὸν Σάββαν μετ' ἀπορίας. Ὁ πα-
 τὴρ Σάββας ἔλαβε τὸ παιδίον εἰς τὸν ἀριστερόν βραχίονα, ἐλύ-
 γισε πρὸς τὰ κάτω ἓνα κλάδον, καὶ ἔδειξεν εἰς αὐτὸ τὰ μικρὰ
 πράσινα μῆλα. « Βλέπεις λοιπόν, εἶπε, πῶς ταῦτα προέρχονται
 ἀπὸ τῶν κλάδων ; Γίνονται δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν μεγαλεί-
 τερα καὶ τελευταῖον τόσον μεγάλα, καὶ τόσον ὥραϊα, ξανθὰ καὶ
 ἐρυθρά, ὅσον εἶναι ταῦτα ἐδῶ εἰς τὸ καλάθιον. Ὁλόκληρον δὲ
 αὐτὸ τὸ μέγα δένδρον, εἶπεν ὁ Σάββας κόπτων τὸ μῆλον, προήλ-
 θεν ἐκ τριούτου μικροῦ κοκκαρίου, ὁποῖον ἐνταῦθα κρέμαται εἰς
 τὸ μαχαίριον ἐν. Ἐγὼ μάλιστα γνωρίζω τοῦτο τὸ δένδρον, ὅτε
 ἦτο ἀκόμη τριούτος μικρὸς κόκκος. Εἰς ἕκαστον τοιοῦτον κόκκον
 κρύπτεται τοιοῦτον δένδρον, καὶ ἀναρίθμητος μάλιστα πληθὺς
 τοιούτων δένδρων. Ἐξ ἑνὸς δὲ μόνου κόκκου ἡδυνάτω τις νὰ
 λάβῃ τόσον πολλὰ μῆλα, ὅποσα ὁ κόσμος δὲν δύναται νὰ χω-
 ρίσῃ, οὐδὲ ν' ἀριθμῇται εἰς ἄνθρωπος, καὶ ἀν' ἑξήτη χίλια ἔτη »

Καὶ ὁ ἄρτος δὲ ἐξ ὁμοίων κόκκων προέρχεται, ἐξηκολούθησεν
 ὁ Σάββας δείξας εἰς τὸν Δημήτριον κόκκους τινὰς σίτου, οὓς εἶχε
 φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ τῆς καλύβης. Ὁμοιάζει τοὺς κόκκους τοῦ
 μῆλου ἢ τοὺς σπόρους τῶν ἀνθέων. Ἐξ ἑνὸς δὲ μόνου τοιοῦτου
 κοκκαρίου τοῦ σίτου ἡδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν πολλὰς χιλιάδας
 τοιούτων ἄρτων, ὁποῖος ὁ ἐπὶ τῇ; τραπέζῃ. » Ὁ Σάββας περιέ-
 γραψεν εἰς αὐτὸν διεξοδικῶς πῶς τοῦτο συμβαίνει καὶ διαλεγά-
 μενος ἔδειξε τὸν πλοῦτιον αὐτοῦ ἄγρον. Ὁ δὲ Δημήτριος ἐπ' ἡδη-
 σεν ἐκεῖσε καὶ πρὸς μεγάλην χαρὰν του εὗρεν ἤδη μικροὺς κόκ-
 κους εἰς ἕκαστον στάχυν.

« Καὶ οὕτω συμβαίνει » ἐπέρανεν ὁ πατὴρ Σάββας, αἰεὶ ὅλα τὰ
 πράσινα φυτά, ἅτινα βλέπεις μακρὰν πανταχοῦ εἰς τὰ περὶ. Τὰ
 πάντα, ἡ χλόη ἐδῶ εἰς τοὺς πόδας ἡμῶν, αἱ ἀνθοῦναι ῥοδακινεῖαι
 ἐκεῖ, οἱ ἀναρίθμητοι στάχυς καὶ τὰ κλήματα, ἅτινα καλύπτουσιν

αὐτόθι τὴν καλύβην καὶ τὸν ὑπὲρ τὴν καλύβην λόφον, αἱ πελώριοι δρυς καὶ ἐλάται ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ὄρους καὶ τὸ μικρὸν βρῖον ἐνταῦθα παρὰ τὸ στέλεχος τῆς μηλέας, τὰ πάντα ἤνθησαν καὶ ἀνέθαιον ἐκ τοιούτων μικρῶν κόκκων. Πᾶν δ' ὅτι βλέπεις ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς τραπέζης, γάλα καὶ βούτυρον, ἅτινα ἐκ τῆς χλόης προέρχονται, τὸ μέλι τὸ παρασκευαζόμενον ἐξ ἀνθέων, ὁ θρεπτικός ἄρτος καὶ ὁ ἐνδυναμωτικός οἶνος, πάντα ἐδῶ τὰ λάχανα, αἱ ῥίζαι καὶ οἱ καρποί, τὸ κάρδαμον, τὸ ῥκπάνιον, τὸ μέγα καὶ ὠραῖον πεπόνιον καὶ οἱ κλάδοι προσέτι, ἐκ τῶν ὁποίων πλέκονται ταῦτα τὰ ὠραῖα τῶν ὀπωρῶν καλάθια, τὸ ξύλον ἐκ τοῦ ὁποίου τερνεύονται τὰ πινάκια καὶ ποτήρια, καὶ αὐτὴν μάλιστα τὴν τράπεζαν καὶ τὸ βῆθρον χρειστοῦμεν εἰς τοιαῦτα μικρὰ κοκκάρια. Δὲν χρειάζεται δὲ νὰ κάμω τίποτε ἄλλο ἢ νὰ ἐμβάλλω εἰς τὴν γῆν τοιούτους κόκκους, ὅπως ἐνταῦθα μὲν προκύψῃ μία μηλέα, ἐκεῖ δὲ μυριάδες σταχυῶν καὶ οὕτω στολισθῇ πλουσίως ἡ διατριβή μου, ἥτις πρότερον ἦτο ἐρημία, μὲ πᾶν ὅ,τι ὠραῖον ἔχω δὲ ἀφθονίαν εἰς πάντα ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν βίον.» Εἰς τὸν πίδα πάντα ταῦτα θαυμαστά ἐφαίνοντο. Καθὼς δὲ πρότερον ἐβλεπε τὰ πάντα πλήρης θάμβους, οὕτω καὶ τώρα ἤκουε τὴν διήγησιν τοῦ ἀναχωρητοῦ τὰ μέγιστα ἐκπεπληγμένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ἡ βρύσις καὶ ἡ βρυχή.

Ἐν τούτοις δὲ ὁ ἥλιος ἐκλινε πρὸς τὴν δύσιν αὐτοῦ αἱ δὲ παρειαὶ τῶν ἀνθέων τοῦ κήπου ἐσκιάθησαν. Ἄνθη δὲ τινὰ τὰ ὁποῖα ὁ Σάββας ἠγάπα κατὰ προτίμησιν, εἶχον μαρνανθῆ κάπως ἐκ τοῦ καύσωνος τοῦ ἡλίου. Καίτοι δ' ἐλπίζων μετ' ὀλίγον, ὅτι ἤθελε βρέξει προνοῶν ὅμως φρονίμως ἠθέλησε νὰ ποτίσῃ τοῦλάχιστον τὰ προσφιλέστατα εἰς αὐτὸν ἄνθη. Ἐλαβε λοιπὸν το ποτιστήριον αὐ-

τοῦ, ὠδήγησε τὰ παιδίον ἐκ τῆς χειρός, ἐπορεύθη πρὸς τὴν βρύσιν, ἥτις ἔρρεεν ἀφθόνως ἐκ μεγάλου βράχου, περὶ τὸν ὅποιον ἦσαν φυτωμένα βρύα. Ὁ Δημήτριος ἐκπλαγεὶς συνέκρουσε τὰς χεῖρας· ὁποῖον πλῆθος ὕδατος ἀνεβόησεν, ἐκρίει ἀπὸ τῆς πέτρας! Πᾶσαν στιγμὴν, νομίζω, ὅτι θέλει παύσει, καὶ ὅμως ἐξακολουθεῖ πάντοτε νὰ ῥέῃ ἐπίσης ἰσχυρόν. Τίς ὅμως ἐνέχυσεν ἄνωθεν τὴν πλῆθος τοῦτο τοῦ ὕδατος, καὶ πόθεν λαμβάνουσιν ἄρκετον ὕδωρ, ἵνα ἀναπληρώσι τὸ ἐλλεῖπον; ὦφειλες νὰ κλείσῃς τὸ στόμιον καὶ νὰ φεισθῇς πλέον τοῦ ὕδατος διότι ἄλλως θὰ στειρεύσῃ.» Ὁ δὲ Σάββας εἶπεν εἰς αὐτόν ὅτι τοῦτο ἔρρεεν ἥδη τοσοῦτον χρόνον, ὅπου ὁ ἥλιος ἐφεγγεν ἄνευ οὐδεμιᾶς διακοπῆς, οὐδέποτε ἐλαττοῦται καὶ δὲν ἔχει διόλου ἀνάγκην ἀναπληρώσεως· εἶπε δὲ εἰς αὐτόν, ὅτι ὁλόκληρος ἡ λίμνη τὴν ὅποιαν εἶχεν ἱκλάζει ὡς ὑπερμέγεθες κάτοπτρον, οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἀπλῶς ὕδωρ. Νέα δὲ πάλιν θαύματα ἐφάνησαν εἰς τὸν μικρὸν παῖδα ταῦτα.

Ὁ δὲ Σάββας ἐπέστρεψε μὲ τὸ γεμισθὲν ποτιστήριον αὐτοῦ καὶ ἤρχισε νὰ ποτίῃ τὰ ἄνθη του. «Ἄχ τί κάμνεις αὐτοῦ;» εἶπεν ὁ Δημήτριος, σὺ καταττρέφεις τὰ ἄνθη σου· τώρα θὰ ἐκλείψῃ τὸ χρῶμα.» Ὁ δὲ Σάββας εἶπε γελῶν ὅτι τὰ ἄνθη καὶ τὰ λάχανα, οἱ κάλαμοι τοῦ σίτου καὶ τὰ κλήματα, οἱ θάμνοι καὶ τὰ δένδρα, ἅτινα καὶ αὐτὰ ἔζων κατὰ τινὰ τρόπον, εἶχον τοσαύτην ἀνάγκην τοῦ ὕδατος ὅσην ὁ Δημήτριος τῆς πόσεως. Ὁ Δημήτριος εἶπε, «Τίς ὅμως δύναται νὰ προσφέρῃ ἄρκετον ὕδωρ εἰς πάντα ταῦτα τὰ φυτὰ; Τίς ἀναβαίνει ἐκεῖ ἐπάνω καὶ ποτίζει τὰ δένδρα τὰ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ χύνων ἐπάνωθεν ἐκ τοῦ ὕψους;» Ὁ δὲ πατὴρ Σάββας εἶπε πρὸς αὐτόν· «περὶ τούτων ἐλήφθη φροντίς ἤδη· καὶ ἀμέσως τώρα θὰ ἴδῃς τὸν τρόπον» προσέθηκε βλέπων ἐπερχομένην νεφέλην.

Μετά τινος δὲ στιγμῆς ἔφθασε τῇ ὄντι νέφος, καὶ ἤρχισε κατὰ πρῶτον μὲν πολὺ μετρίως, ἔπειτα δὲ πολὺ δυνατὰ νὰ βρέχῃ. Τοῦτο δὲ πάλιν ἦτο διὰ τὸν Δημήτριον παράδοξον φαινόμενον. «αὕτη εἶναι ὠραία οἰκονομία,» εἶπε, ἀσὲ κάμνει νὰ οἰκονομῇς πολλὴν ἐργασίαν. Τὸ ὕδωρ πίπτει τόσον ὠραῖα κατὰ μυριάδας καὶ μυ-

ριάδας σταγόνας, ὥς νὰ προήρχετο ἐξ ἐνὸς ποτηρίου. — Ἀλλὰ τίς ἐνήργησε νὰ ἔλθωσι τὰ θαυμάσια ταῦτα πράγματα, τὰ ὅποια οὐ νέφη ὀνομάζεις; Τίς ἀνεβίβασε τόσον ὕψηλά τὸ ὕδωρ; Πῶς γίνεται, ὥστε τὰ νέφη ~~μεταφέρονται~~ τόσον ἐλευθέως καὶ δὲν καταπίπτουσι; » Ἐπρέπει νὰ ἀκούσῃς τώρα καὶ τοῦτο, εἶπεν ὁ πατήρ Σάββας. » Ὁ παῖς ὁμοῦς εἶδεν ἐπὶ μικρὸν εἰσέτι χρόνον, πρὸς τὰς νεφέλας ἄχρις οὗ αὐταὶ ἤρξαντο ἰσχυρῶς, ὁ δὲ οὐρανὸς ἔγεινε πάλιν γλαυκὸς καὶ καθαρὸς ὡς πρότερον.

ὑπὸ τὴν ἐκπλήξιν καὶ τὸν θαυμασμόν πρὸς τὰ ὅλως νέα πράγματα παρήλθεν εἰς τὸν παῖδα πολὺ ταχέως ἡ ἡμέρα. Διότι χίλια πράγματα, τὰ ὅποια πολλοὶ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἴσως θεωροῦν ἀδιαφόρως, — χυσοπατέριος κύνθαρος καθήμενος ἐπὶ φύλλου ῥόδου, κοχλίας ἀναθαίνων μετὰ βροχὴν εἰς τοὺς κλώνους βάτου, στιλπναὶ σταγόναι κοσμέμεναι ὡς ἀδάμαντες ἀπὸ τῶν φύλλων, ὑπολαῖς ἀνακρούουσαι ἐπὶ κλάδου δένδρου τὸ λαμπρὸν αὐτῆς ἄσμα τῆς ἐσπέρας, πετώσα δ' ἔπειτα φαιδρὰ ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον, αἱ αἶγες τοῦ ἀναχωρητοῦ ἐπιστρέφουσαι περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐκ τῶν ὀρέων — τὰ πάντα ἦσαν εἰς τὸν μικρὸν παῖδα φαινόμενα τὰ μάλιστα θαυμάσια, παρεῖχον δ' ἀφορμὴν εἰς πολυειδεῖς ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις.

Ἐπὶ τέλους ὁ ἥλιος ἔδυσε καταβάς ἐπέκεινα τῆς λίμνης· αὐτὸν ἀλλοίμονον » ἀνεφώνησεν ὁ Δημήτριος τετραγαγμένος, « νῦν βυθίζεται τοῦ ἡλίου ὁ λύχνος ἐκεῖ εἰς τὸ ὕδωρ· ἔπειτα δὲ σβύνει καὶ πᾶσα ἡ χαρὰ ἡμῶν τέλος λαμβάνει. Καὶ ἂν δὲ ἀνάψωμεν λυχνίαν, ὀλίγον αὖτις θὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τοῦτον τὸν μέγαν καὶ εὐρὺν τόπον. »

Ὁ πατήρ Σάββας καθυστάσας αὐτόν. « Μὴ σὲ μέλλῃ, εἶπε, τώρα πηγαίνωμεν νὰ κοιμηθῶμεν, πρὸς τοῦτο δὲ διόλου δὲν ἔχομεν ἀνάγκην φωτός. Ἔως ὅτου δ' ἐξυπνήσωμεν, ὁ ἥλιος θὰ ἐπανεέλθῃ πάλιν ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι μέρους μεταξὺ ἐκείνων τῶν ὀρέων.

Οὕτω δὲ περιτρέχει συνεχῶς ἐν κύκλῳ χωρὶς νὰ σταθῇ οὐδὲ μίαν μόνον στιγμὴν· φωτίζει δὲ καὶ θερμαίνει τὰ πάντα. »

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἡ σπουδασιότης ἐρώτησις καὶ ἡ ὀρθοσύνη
ἀποκρίσεις.

Ὁ Δημήτριος ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὰς προτέρας αὐτοῦ ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὁ σοφὸς ἀνὴρ ἐπίτηδες δὲν ἀπεκρίνετο παρευθὺς, ἀλλὰ προσεπάθει νὰ διεγείρῃ καθ' ἑκάστην πλειότερον τοῦ παιδὸς τὴν περιέργειαν. «Τίς εἶναι ἡ αἰτία» ἠρώτησε πάλιν, «διὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἥλιος τρέχει πάντοτε τοιοῦτο τρόπον; Καὶ τίς ὠκοδόμησεν ἐκεῖ ἐπάνω τοῦτον τὸν μέγαν καὶ ὡραῖον θόλον καὶ τόσον γλυκέως τὸν ἐχρωμάτισε μὲ τὸ χρῶμα τὸ κυανόν; Τίς ἐνέκλεισε τὸ πολὺ ὕδωρ εἰς ἐκεῖνον τὸν λίθον τοῦ βράχου, ὥστε νὰ ἐκρέῃ τόσον ἀφθόνως, καὶ ἀνευ διακοπῆς; Τίς διευθύνει τὸν δρόμον τῶν νεφελῶν, ὥστε ^{να} μετεωρίζονται τόσον ἐλευθέρως εἰς τὸν αἶρα, καὶ ^{να} ποτίζουν πάντα τὰ φυτὰ μὲ τόσας ἀπειροσθίμους λαμπρούσας σταγόνας; Τίς ἐδίδασκε τὰ πτηνὰ, χωρὶς νὰ ἔχωσιν αὐλόν, νὰ τονίζωσι τόσον ὡραῖα ἄσματα; Τίς ἀπέκρυψε τὰ ἄνθη καὶ τὰ δένδρα εἰς τόσον μικροὺς κόκκους, ὥστε νὰ φύωνται εἰς τὸν τόπον καὶ τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡμεῖς θέλομεν νὰ τὰ ἔχωμεν; τίς ἐσκέπασεν ἀπανταχοῦ τὸ ἔδαφος μὲ τέτοια χλόης καὶ ἀνθέων, καὶ ἐχορήγησεν εἰς ἡμᾶς ἀφθόνως τόσον λαμπρὰ δῶρον; Τίς κατεσκεύασε τὸ πᾶν τόσον ὡραῖον καὶ θαυμαστόν;»

Οὕτω λοιπὸν νομίζεις τῷ ὅτι, εἶπεν ὁ πατήρ Σάββας, ὅτι ὑπάρχει τις, ὅστις κατεσκεύασε τοῦτο τὸ ὡραῖον κατασκευάσμα;» «Ὁ μάλιστα, εἶπεν ὁ Δημήτριος, τοῦτο εἶναι βεβαιότατον» ὅστις ἤθελεν ἀμφισβᾶλλει περὶ τούτου, δὲν ἔχει διόλου νοῦν. Οἱ ἐν τῷ σπηλαίῳ ἄνδρες ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔπρεπε νὰ ἐργασθῶσι, καὶ ἂν ὀλίγον μόνον ἤθελον νὰ μεγεθύνωσιν αὐτό. Μίαν φορὰν μάλιστα ἔμελλε νὰ καταπέσῃ παντελῶς, καὶ πολὺν κόπον ἐδοκίμασαν, ἵνα ὑποστηρίξωσιν αὐτό. Εἰς τοῦτον δὲ τὸν μέγαν καὶ ὡραῖον θόλον δὲν βλέπει τις οὐδὲ μίαν μόνην στήλην. Ἡ λυχνία ἡμῶν

εἰς τὸ σπήλαιον δὲν ἦναπτεν ἄφ' ἑαυτῆς, ἔπρεπε δὲ νὰ προσέχω-
μεν πολὺ ἐπ' αὐτῆς καὶ νὰ ἐπιγύνωμεν πάντοτε εἰς αὐτὴν ἐκ νέου
ἔλαιον. Καὶ τὸ ἀγγεῖον τοῦ ὕδατος ἔπρεπε πάντοτε νὰ τὸ γεμί-
ζωμεν, ἂν δὲν ἠθελωμεν νὰ πάθωμεν ὑπὸ δίψης. Πόσον δὲ κόπον
πρέπει νὰ κάμῃ τις, ἐν ἀποπειρᾷ ἐν μόνον ἄνθος, καὶ πόσον
ἐπὶ τούτου ἔπρεπε νὰ σκεφθῇ τις ὀρθῶς, πολὺ καλὰ γνωρίζω. Ὅτι
δὲ πάντα ταῦτα, τὰ ὁποῖα παρατηροῦμεν ἐνταῦθα εἰς τὰ περίξ,
δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ποιηθῶσιν ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων, ἐννοῶ
ἐπίσης καλῶς. Τίς ὁμῶς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἐδημιούργησε πάντα
ταῦτα, τοῦτο μεγάλως ἐπιθυμῶ νὰ μάθω.»

Νῦν δ' ὅτε τὸ παιδίον συνεκινήθη τσοῦτον ζωηρῶς ἐκ τοῦ με-
γαλείου τῆς ὠραιότητος καὶ τῆς σοφῆς τοῦ κόσμου τάξεως, κα-
τεπλάγη δ' ὡπαύτως ἐκ τοῦ πλήθους τῶν εὐεργεσιῶν, τὰς ὁποίας
ἀπανταχοῦ ἀπῆντα τὸ βλέμμα του, καὶ ἀνεπλέγετο ἐκ τῆς πε-
ριεργείας νὰ μάθῃ τίς ἦτο ὁ μέγας οὗτος εὐεργέτης, ἐκ τοῦ ὁποίου
ἐπήγαζον, νῦν εἶχε φθάσει ἡ στιγμή, καθ' ἣν ὁ σεβασμιος γέ-
ρων ἠδύνετο νὰ ἐμιλήσῃ πρὸς τὸ παιδίον περὶ Θεοῦ, περὶ τῆς
παντοδυναμίας, τῆς σοφίας καὶ ἀγαθότητος αὐτοῦ. Ὅθεν μὲ σέ-
βας βαθύ, μὲ φωνὴν συγκινημένην καὶ μὲ ὀφθαλμοὺς πλήρεις
δακρύων εἶπεν ὁ γέρον· ἀέχεις δίκαιον Δημήτριε, διότι εἰς ὑπάρ-
χει, ὅστις ἔχει ποιήσει πάντα ταῦτα καὶ τοῦτον τὸν παντοδύ-
ναμον, τὸν πάνσοφον καὶ πανάγαθον, ὅστις ἐδημιούργησε πάντα
τὰ πράγματα, ἔδωκε δὲ καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ζωὴν, τοῦτον
ὀνομάζουσι Θεόν, καὶ πατέρα ἀπάντων.»

Ὅτι συνέβη εἰς τὸ παιδίον τὴν πρῶτην ἐλείνην, ὅτε πρῶτην
φορὰν δι' αὐτὸν ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος χρυσῶνων διὰ τῶν γλαυκῶν
αὐτοῦ ἀκτίνων τὰ περίξ, αὐτῷ καὶ τῶρα, κατ' ἀνώτερον μάλι-
στα βιβθμόν, ἐπῆλθε θαυμασμός· εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ἡ τοῦ
Θεοῦ ἐννοία ἀνέτειλεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, ὅστις
ἐκ τῶν ἐνδομύχων αὐτοῦ ἐξέπεμπε φῶς καὶ θερμότητα ἐπὶ τὰ
ἔξω, καὶ κατέστησεν αὐτὴν ἱκανὸν νὰ ἰδῇ τὸν ὅλον κόσμον, εἰς
φῶς ὠραιότερον καὶ ἰλαρώτερον, ἐναριθμήτους δὲ παρέχοντα εὐε-
ργείας πατρὸς προσφιλεστάτου.

αΝαί, προσφιλές παιδίον» ἐξηκολούθησεν ὁ πατήρ Σάββας, ὅτε παρετήρησε τοῦ Δημητρίου τὴν συγκίνησιν· αὐὸ Θεὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἐδημιούργησε πᾶν ὅ,τι βλέπεις. Ἐυόρρωσεν ἐκείνον τὸν ὡραῖον γλαυκὸν θάλλον, τὸν ὅποιον οὐρανὸν ἀποκαλοῦμεν. Ἀνῆψε τὸν ἥλιον καὶ διευθύνει τὸν δρόμον αὐτοῦ οὐ μόνον δὲ ἀποκαλύπτει εἰς ἡμᾶς τὰ θαυμάσια ἔργα τινι, καὶ μᾶ· φωτίζει εἰς τὰς ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰς θεμέας ἀκτινάς του ὠριμάζουσιν οἱ καρποὶ καὶ ψήνονται καθὼς τὰ φαγητὰ εἰς τὸ πῦρ. Κάμνει δὲ νὰ πηγάξῃ ἄφθονον ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ νὰ σταλάξῃ ἐκ τῶν νεφελῶν, ἵνα πίνωμεν ἢ εἰς καὶ δροσίζωνται τὰ πάντα. Ἐπεκτείνει δ' εἰς τὸ ἐδαφος ἡμῶν τὴν κερωματιζόμενον τάπητα τῆς χλόης καὶ τῶν ἀνθέων, εἰς τὰ ὅποια ἔδωκεν οὐ μόνον χροιάν, ἀλλὰ καὶ ὡραῖαν ὁσμὴν. Παρέχει δ' εἰς ἡμᾶς ἐκ τῶν τραχέων τῆς γῆς βώλων ἄρτον ἄφθονον καὶ χάριν ἡμῶν κάμνει νὰ ρέῃ ἐκ τῶν ὀρέων γλυκύτατος οἶνος. Φερτῶνει τοὺς κλάδους τῶν δένδρων μὲ παντὸς εἶδους καρπούς· κάμνει νὰ ρέωσιν εἰς τὰς εὐθαλεῖς κοιλάδας ρύακες τρόπον τινα γάλακτος, νὰ σταλάξωσι δὲ μέλι βράχοι καὶ κοῖλὰ δένδρα. Παρήγαγε τὰ δένδρα τὸ δροσίζον ἡμᾶς διὰ τῆς σκιᾶς του καὶ θερμαίνει διὰ τοῦ ἥλου του. Διδάσκει τὰ πτηνὰ τὰ μελωδικὰ ἄσματα αὐτῶν, διὰ τῶν ὁποίων ταῦτα τόσον παιδρύνουσι καὶ τέρπουσι ἡμᾶς. Ἐνεδυσσε τὸ ἄρνιον τὸ ἡσυχάζον ἐνταῦθα εἰς τοὺς πόδας σου μὲ ἀταλὸν μαλλίον, ἐκ τοῦ ὁποίου κατεσκευάσθη τὸ σὸν καὶ τὸ ἐμὸν ἐνδυμα. Δίδει εἰς ἡμᾶς πάντα ὅσα χρειάζονται πρὸς κατοικίαν καὶ κατὰκλισιν ἐν καιρῷ νυκτός. Κτιστὰ δὲ τὰ πάντα τὸσον ὡραῖα, ὥστε εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ αἰσθανόμεθα χαρὰν καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἔλθωμεν ποτε εἰς αὐτόν, εἰς χώρας ἀκόμη ὠραιότερας, ὅπου μέλλομεν νὰ ἔχωμεν μεγαλειτέραν χαρὰν. Καὶ ναί μὲν, ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα τώρα νὰ ἴδωμεν αὐτόν, ἐκεῖνος ὅμως βλέπει ἀπανταχοῦ ἡμᾶς, ἀκούει πᾶσαν λέξιν ἡμῶν, γνωρίζει μάλιστα καὶ αὐτοὺς τοὺς διαλογισμοὺς ἡμῶν. Μετ' αὐτοῦ δυνάμεθα κατὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ ὁμιλήσωμεν. Δευθύνει πάσας τὰς τύχας ἡμῶν. Σὲ ἔσωσεν ἐξ ἐκείνου τοῦ σπηλοῦ καὶ σὲ ἔφερεν ἐδῶ εἰς τὰς

ἀγκάλας μου. Βῆναι ὁ μέγιστος ἡμῶν εὐεργέτης, ὁ ἄριστος ἡμῶν φίλος καὶ ὁ προσφιλέστατος πατήρ.»

Ὁ Δημήτριος ἤκουε τὸν εὐσεβῆ γέροντα μετὰ προσοχῆς μεγίστης καὶ μετὰ κινήσεως συγκεκινημένης βλέπων ἀσκαρδαμυκεῖ πρὸς αὐτόν. Ἐν ᾧ δ' οὕτω διελογίζοντο, ἔγεινε νύξ, χωρὶς ὁ παῖς νὰ προσέξῃ εἰς τοῦτο. Ἡ δὲ σελήνη, ἥτις πρότερον ὥς μικρὸν καὶ μόλις φαινόμενον σύννεφον μεταωρίζετο εἰς τὸν οὐρανόν, ἔλαμπε τώρα λάμπειν λαμπροτάτην καὶ περιστοιχιζομένη ὑπὸ ἀναριθμητῶν σπινθηροδόλων ἀστέρων ἵστατο ὑψηλὰ ὑπεράνω τῆς λίμνης. Ἡ δὲ λίμνη ὁμοιάζει κατόπτον λαμπὸν καὶ ἐνόμιζέ τις, ὅτι ἀνεκάλυπτεν εἰς αὐτὴν δεῦτερον οὐρανὸν μετὰ σελήνης καὶ ἀστέρων καὶ ὅτι ἐβλεπεν ἀπεριορίστως. Οὐδὲν φύλλον καὶ δένδρον ἐκινεῖτο καὶ μεγαλοπρεπὲς ἐπεκράτει σιγὴ. Νέον δ' αἶσθημα, ὅπερ εἰσέτι οὐδέποτε ἠσθάνθη, τὸ αἶσθημα τοῦ σεβασμοῦ, τῆς προσευχῆς, τῆς προσπλητισίας τοῦ Θεοῦ, διηγήθη εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Δημητρίου. Νῦν δ' ἤνοιξεν ὁ ἀξιοτάτατος γέρον τὰς χεῖρας καὶ εἶδε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ προσευχήθη ὑπὲρ τοῦ παιδίου καὶ τὸ παιδίον ὕψωσε τὰς μικρὰς αὐτοῦ χεῖρας κατὰ πρώτην φοράν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπαναληψάνων κατὰ λέξιν τὴν προσευχὴν τοῦ γέροντος. Ἐκρεεν δὲ ἀφθόνως τὰ δάκρυα ἐπὶ τῶν παρειῶν τοῦ ἀγαθοῦ παιδίου, ὅτι ὁ Θεός, τὸν ὁποῖον μέχρι τοῦδε δὲν ἐγνώριζεν, ἐπεδαψιλευσεν εἰς αὐτόν· τόσον πολλὰ ἀγαθὰ. Ὅτε δὲ ὁ γέρον ἐτελείωσε τὴν προσευχὴν, πρὸς μεγάλην χαρὰν τοῦ εὐσεβοῦς πρεσβύτου προσέειπεν ὁ Δημήτριος αὐτομάτως· Ὁ Ἀγαπητὲ Θεέ! σ' εὐχαριστῶ προσέτι καὶ διότι μ' ἐλευθέρωσας ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ σπηλαίου μου, καὶ με ὠδήγησας εἰς τοῦτον τὸν καλὸν ἄνθρωπον, ὅστις μοι διηγήθη περὶ σοῦ τόσον ὠραία καὶ τερπνὰ πράγματα.»

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ πατήρ Σάββας ἔλαβε τὸν Δημήτριον ἐκ τῆς χειρὸς καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὴν καλύβην αὐτοῦ. Ἐνταῦθα δ' ἔστρωσε δι' αὐτὸν κλίνην ἐκ βρύων ἀπαλῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐξέτεινε τάπητα καὶ ἐσκέπασε τὸ παιδίον μετὰ τὸν μανδύαν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ὁδοιπορία πρὸς τὸ ὄρος.

Ὁ πατὴρ Σάββας ἐκράτησε κατὰ τὸ ὄρος τὸ παιδίον παρ' ἑαυτῷ, ὅπως τὸ διδάξῃ πλείοντα εἰσέτι, ἀπομάθῃ δὲ φράσαις τινός καὶ τρόπους ἀπρεπείας, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ παῖς εἶχε συνειθίσει ἐν μέσῳ τῆς κακῆς ἐκείνης συναναστροφῆς. Ἐκέσθη δὲ πρὸς τοῦτοις, ὅτι ἐνταῦθα ἕνεκα τῆς ἀπλῆς τροφῆς καὶ τοῦ ὑγιεινοῦ τῶν βουνῶν ἀέρος ὁ παῖς, τὸν ὅποιον ἢ ἐν τῷ ὑπογεῖῳ οἰκῆματι διατριβῇ εἶχε καταστήσει πολὺ ὠχρὰν, ἐμελλεν ἄριστά νὰ ἀναρρώθῃ καὶ οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἤθελον λάβει πολὺ μεγαλειτέραν εὐχρίστησιν καὶ χαράν. Ὁ δὲ Δημήτριος ἤρχισε τῷ ὄντι μετ' ὀλίγον νὰ ἀναβάλῃ ὥραϊος καὶ ἀνθρώπος, ὡς ῥόδον, ὅταν ἀκτινοβολῇ τὴν περὶ αὐτὸν ὁ ἥλιος. Περὶ δὲ τὰ μέσα τοῦ φθινοπώρου ἀπεφάσισεν ὁ πατὴρ Σάββας, ὅστις πρότερον εἶχε περιέλθει πολλοὺς μακρὰν ἀπέχοντας τόπους καὶ ἰδεῖ πολλὰς πόλεις, νὰ λάβῃ μίαν φορὰν ἀκούσῃ τὴν ὁδοιπορικὴν ῥάβδον αὐτοῦ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν ὅπισθ' εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως ζητήσῃ τοὺς γονεῖς τοῦ παιδίου. Εἶχε δὲ προσκαλέσει τὸν πατέρα τοῦ νεανίου ἐκείνου, ὅστις εἶχε φέρεי τὸν παῖδα πρὸς αὐτόν, χωρικὸν εὐσεβῆ καὶ συνετὸν κατοικοῦντα δὲ εἰς τὸ βῆθος τῶν ὄρεων, ὅπως λάβῃ τὸν παῖδα παρ' ἑαυτῷ, ἕως οὗ σταλῇ πάλιν καὶ τὸν ζητήσῃ. Ἐκέῃτε λοιπὸν ἤθελε κατὰ πρῶτον νὰ φέρῃ τὸν Δημήτριον. Ὅθεν μίαν εὐθυμον καὶ ὥραϊαν τοῦ φθινοπώρου ἡμέραν, ὅτε μόλις εἶχεν ἀνατείλει τὸ ἄστρον τῆς αὐγῆς, ἐξύπνησε τὸ παιδίον, ἐπορεύθη μετ' αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ προσευχήθη ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας, ὅπως ὁ ὕψιστος εὐλογήσῃ τὴν ὁδοιπορίαν ταύτην. Ὁ πατὴρ Σάββας ἐκίνησε καὶ ὁ Δημήτριος τοῦ ἠκολούθει περιχαρής. Ὁδοιπόρουν δ' ἀκαταπαύστως εἰς ἀτραποὺς μονήρεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐφοίτων μόνον ποιμένες καὶ κυνηγοὶ αἰγῶν ἀγρίων, μέχρ' οὗ περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐφθασαν εἰς τοῖχον βράχου, εἰς τὸν ὅποιον ὕψηλὰ ὑπεράνω αὐτῶν ἀνερείχοντο αἶγες. Ἐνταῦθα δ' ἐκά-

ἦσαν εἰς τὴν σκιάν, ὅπως ἡσυχάσωσι καὶ γενηθῶσιν ὀλίγον. Ἦλθε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὸ παιδίον τοῦ ποιμένος τῶν αἰγῶν, ὅπως φιλήσῃ τὴν χεῖρα τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ πατρὸς Σάββα· ὁ δὲ μικρὸς Δημήτριος ἀνεπήδησε καὶ ἰφώμαξε δυνατὰ πλήρη θαυμασμοῦ: «ὦ ἰδοὺ μικρὸς ἄνθρωπος ὡς ἐγώ! ὦ τοῦτο εἶναι ὥραϊον! τοῦτο δὲν ἤξευρον ἀκόμη ὅπως διόλου, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι μικροὶ ἄνθρωποι· ἐνόμιζον ὅτι ἡμῖν ὁ μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. ὦ δὲν εἶναι ἀληθές; Θέλεις ἔλθει μεθ' ἡμῶν.» Τὸ παιδίον τοῦ ποιμένος προσεφέρθη, ὅπως κομίσῃ τὸν ὁδοπορικὸν σάκκον τοῦ πατρὸς Σάββα· ὅθεν ἐπορεύθησαν ἑμοῦ πορρωτέρω καὶ ὁ Δημήτριος ὠμίλει μετὰ τοῦ παιδὸς τοῦ ποιμένος τασαύτην δεικνύων προθυμίαν, ὥστε σχεδὸν δὲν ἐπύρσεχεν εἰς τίποτε ἄλλο πλέον.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἦλθεν εἰς εὐθαλῆ τινα κοιλάδα μεταξύ βράχων ὑψηλῶν, ὅπου ἔβασκε ποιμνιον προβάτων ἀνῆκον εἰς αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα, πρὸς τὴν ὁποῖον ὁ γέρον Σάββας ἐπορεύετο. Ὁ δὲ Δημήτριος ἔδειξεν ἀπειράγματον χαρὰν εἰς ζευγὸς μικρῶν ἀρνίων, ἅτινα μόλις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχον γεννηθῇ καὶ τὰ ἐθώπευεν ἀποκαλῶν αὐτὰ μὲ διαφόρους γλυκεῖας ὀνομασίας. Ἐν τῷ μεταξύ δ' ὁ γέρον ἐβόλεπε περίεξ ζητῶν νὰ εὕρῃ τὸν ποιμένα. Εἰς τὰ πλάγια δὲ ὑπὸ βράχον ὑπεκρυψάμενον, ὁπόθεν ἐπῆγαγε μικρὰ πηγὴ, εἶδε καθήμενον κορίσιον τοῦ ποιμένος, τὸ ὁποῖον εἰς μὲν τὴν μίαν χεῖρα εἶχε τὴν ποιμενικὴν ῥάβδον, μὲ τὴν ἄλλην δὲ πρὸς θαυμασμὸν αὐτοῦ ἐκράτει βιβλίον, καὶ ἦτο βεβυθισμένον ὅπως διόλου εἰς τὴν ἀνάγνωσιν. Ἐπορεύθη λοιπὸν πρὸς αὐτό· ἦτο δὲ λευκὰ ἐνδεδυμένον καὶ περὶ τὴν κεφαλὴν ἔφερε σκιάδιον. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦτο πολὺ γλυκύ, καὶ εἰς τὴν φυσιογνωμίαν του παρετῆρει τις σιωπὴν βαρυθυμίαν. Καὶ δὲν εἶχε μὲν ἀκόμη οὐδέποτε ἰδεῖ τὸν πατέρα Σάββαν, τὸν ἀνεγνώρισεν ὁμως εὐθὺς ἐκ τῆς περιγραφῆς, ἠγέρθη, καὶ τὸν ἐχαιρέτησε φιλοφρόνως μετὰ μεγάλης χαρᾶς καὶ προφανοῦς ἐμπιστοσύνης.✠

Εἶπε δὲ ὁ πατὴρ Σάββας πρὸς τὴν κόρην. «Δὲν πιστεύω νὰ βόσκῃς πολὺν καιρὸν τὸ ποιμνιον· διότι ὅτε πρὸ ὀλίγου ὠμίλησα μετὰ τοῦ ἀνδρός, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει, δὲν μοι εἶπε περὶ σοῦ

τίποτε.» Ἀπεκρίθη δὲ τὸ κοράσιον, ὅτι πολλὰ ἤδη ἔτη φυλάττει τὰ πρόβατα εἰς τὰ ὄρη· ἀλλ' εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ καλοῦ τούτου ἀνθρώπου μόλις πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἦλθε. «Πόθεν εἶσαι λοιπόν;» ἠρώτησε περαιτέρω, ἀκαί διὰ τί τοσούτον εἶσαι λυπημένη;» Τὸ δὲ κοράσιον ἤρχισε πάραυτα νὰ κλαίῃ. «Ἄχ» εἶπεν, εἰμαι πολὺ μακρὰν ἀπ' ἐδῶ. Νεανικὴ ἀφροσύνη μὲ ἔρριψεν εἰς τὴν μεγίστην δυστυχίαν. Ὑπηρετοῦν εἰς Κυρίαν πολὺ ἀγαθὴν· ἐκ κουφονοίας ὅμως ἄφησα ἐπὶ τινας στιγμὰς μόνον τὸ μονογενὲς αὐτῆς ἀξιογάπητον τέκνον, ἀφαρπαγὲν αἰφνης τότε ὑπὸ ληστῶν· λυπημένη δὲ καὶ θρηνοῦσα δὲν ἠδυνάμην νὰ μένω πλέον πλησίον τῆς ἀγαθῆς δεσποίνης μου βλέπουσα τὴν θλῆψιν αὐτῆς καὶ ἔφυγον πρὸς τὰ ὄρη. Ἐνταῦθα λοιπόν ζω εἰς τὴν ἐρημίαν παρακαλοῦσα καθ' ἑκάστην τὸν Θεόν, ὅπως εὐδοκήσῃ καὶ θεραπεύσῃ τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον ἐπράξα, φέρῃ δὲ πάλιν τὸ παιδίον εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, μεταβάλλῃ δ' ἐκ νέου εἰς χαρὰν τὴν ἀπαρμύθητον τῆς μητρὸς οἰκνῇ. Ὁ Θεὸς βέβαια θέλει εὐσπλαγχνισθῇ τοῦλάχιστον τὰ δάκρυα ταῦτα, ἅτινα αὐτὸς καὶ οἱ βράχοι οὗτοι βλέπουσι ῥέοντα.»

Ὁ δὲ πατὴρ Σάββας εἶπε τότε μετὰ φωνῆς συγκεκινημένης. «Στοχάζομαι ὅτι ὁ Θεὸς εἰσήκουσε τὴν προσευχήν μου τὴν στιγμὴν ταύτην.» ἐξήγαγε δὲ τὴν εἰκόνα τῆς μητρὸς τοῦ Δημητρίου, τὴν ὁποίαν εἶχε συμπαραλάβει εἰς τὴν ὁδοπορίαν, ὅπως ἀνακαλύψῃ εὐκολώτερον τὴν μητέρα, ἐδειξεν αὐτὴν εἰς τὸ κοράσιον, καὶ ὠμίλησε· «Γνωρίζεις αὐτὴν τὴν εἰκόνα;» Ἡ δὲ κόρη ἀνεκραύγασε δυνατὰ ὑπὸ τρόμου καὶ χαρᾶς. Ὡ Θεέ! Αὕτη εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς κυρίας Θεοδώρας Ἀρκέτη, τῆς μητρὸς τοῦ ἀρπαγέντος βρέφους! Ὡς δὲ τὴν φωνὴν ταύτην τῆς κόρης ἤλθε πηδῶν πρὸς τὰ ἔκεισε ὁ μικρὸς Δημήτριος· παρετήρησεν ἀσκαρδαμυκτεῖ τὸ νέον πρόσωπον καὶ πλήρης συμπαιθείας εἶπε «Διὰ τί κλαῖεις; Τί σοῦ λείπει; Μήπως πεινᾷς; Νά, ἔχομεν ἄρτον καὶ μῆλα· λάβε καὶ φάγε.» Ὁ δὲ πατὴρ Σάββας ὠμίλησε πρὸς τὴν κόρην. «Ἀκουσον! Οὗτος ὁ μικρὸς, εἶναι τὸ παιδίον, τὸ ἀρπαγὲν ὁμοῦ μὲ τὴν εἰκόνα.» Τότε δὲ συνετρίβη σχεδὸν ἡ καρδία τῆς κόρης ὑπὸ τῆς ἀπροσδοκήτου καταπληκτικῆς χαρᾶς. Ἐγονάτισε καὶ ἀνεφώνησεν ὑψώσασα πρὸς τὸν οὐρανόν.

[ΑΝΑΓΝΩΣΜ. ΕἶΟΣ Ε'.]

Δημιῶσα Κέντρον τῆς Διεκκλητικῆς Θεολογίας

νὸν τὰς χεῖρας· αὐαί, ἀγαθέ, πολυεύσπλαγχνε Θεέ, εἰσήκουσας τῆς προσευχῆς μου, τὴν ὁποῖαν νύκτα καὶ ἡμέραν ἀνέπεμπον πρὸς σέ. "Ω, ἰδὲ τὴν ἰστέω καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μου! Βλέπεις αὐτὴν καὶ τοὶ δὲν δύναμαι νὰ τὴν ἐκφράσω. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐνηγκαλίσθη τὸν μικρὸν Δημήτριον χύνοντα θερμὰ δάκρυα. «"Ω, εὐχαρίστησον τὸν Θεόν, ἀγαπητὲ Δημήτριε,» εἶπεν· «Ὁ Θεὸς σ' ἐχάρισε πάλιν εἰς ἡμᾶς! "Ω, εἶσαι σὺ τῷ ὄντι ἡ ὀνειρούμαι; Ναί, σὺ εἶσαι ὁμοιάζεις πολὺ τὸν πατέρα σου ὡς μία σταγὼν δρόσου τὴν ἄλλην! "Ω πόσον ἡ μήτηρ σου θὰ χαρῇ! "Ω χαῖρε καὶ σὺ ἐπίσης, ἰδοὺ, πορευόμεθα νῦν πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα σου! — Ὁ δὲ πατὴρ Σάββας ἐσπόγγισε τὰ δάκρυά του καὶ εἶπεν. «Εὐλογητὸς ὁ Θεός! ἡ ἀγία πρόνοιά σου προφανῶς ἐπιβλέπει τὸ παιδίον τοῦτο. Ἐφαίνεις τὰ δάκρυα τῆς πτωχῆς τιύτης παρθένου, ἥτις ἀδιακόπως ἐκλαίει ἐπιβλέπουσα πρὸς Σέ. Χαρίζεις πάλιν εἰς ἀγαθοὺς γονεῖς τὸ εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν προσφιλὲς τέκνον. Ἐπιστέφεις πάραυτα μετ' ἐπιτυχίας τὰ πρῶτα βήματά μου. Καὶ ἀπαλλάττεται τὸν γέροντα μακρῶν ἀναζητήσεων. Ἡ χάρις καὶ οἱ οἰκτιρμοὶ σου ἔστωσαν διὰ παντός εὐλογημένοι.»

Ὁ πατὴρ Σάββας ἐπορεύθη κατόπιν μετὰ τοῦ Δημητρίου καὶ τῆς Χρυσάνθης πρὸς τὴν καλύβην τοῦ καλοῦ χωρικοῦ, ἥτις μόλις ἡμίσειαν ὥραν ἀπέειχεν. Ὁ δὲ μικρὸς τῶν αἰγῶν ποιμὴν, ὅστις ἔφερε τὸν ὁδοιπορικὸν σάκκον τοῦ γέροντος Σάββα, ἀνέλαβε χάριν τῆς Χρυσάνθης νὰ φυλάττῃ ἐν τῷ μεταξύ τὰ πρόβατά της.

«Οὗτος εἶναι ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ μου;» ἠρώτησεν ὁ Δημήτριος, ὅτε προὔπηγνεν αὐτοὺς πλήρης φιλοφροσύνης εἰς τὴν θύραν τῆς καλύβης ὁ χωρικός καὶ ἡ σύζυγός του· καὶ πολὺ ἐλυπηθῇ ὅταν ἤκουσεν ὅτι δὲν ἦσαν αὐτοί. Βῆναι τόσον φιλόφρονες» εἶπεν· «ὡς πατὴρ καὶ μήτηρ φαίνονται.»

Ὁ πατὴρ Σάββας, ὁ Δημήτριος καὶ ἡ Χρυσάνθη ἔφαγον ἐνταῦθα ὀλίγον τι· ἔπειτα δὲ συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ νέου ποιμένος ἐξηκολούθησαν περαιτέρω τὴν ὁδοιπορίαν των. Περὶ δὲ τὴν ἑσπέραν κατέβησαν ἐκ τῶν ὁρέων εἰς μικράν τινα κοιλάδα καὶ κατέλυσαν εἰς μέγα χωρίον. Ὅτε δ' ἐξημέρωσεν ἀνεχώρησαν ἐπὶ τινος ἀγροτικοῦ

ὀχύματος, τὸ ὁποῖον εἰξευρε νὰ διευθύνῃ ὁ καλὸς νέος, καὶ ἡλπίζον, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐμελλον νὰ φθάσωσιν εἰς τὸν πύργον τοῦ στρατηγοῦ Ἀρκέτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IB'.

Ἡ ἀπροσδόκητος ἐπίσκεψις.

Τὴν πρώτην ἡμέραν ὠδοιπόρησαν λίαν καλῶς. Ἡ ἄμαξα, αἱ πολλαὶ κῶμαι, οἱ πύργοι καὶ τὰ χωρία, φεύγοντα τρόπον τινὰ ἐμπροσθεν τοῦ ὀχύματος ἐπροξένησαν εἰς τὸν Δημήτριον χαρὰν ὅπως ἀσυνήθῃ· καὶ ὁσάκις ἔβλεπεν ἐκ νέου πύργον τινὰ ἐπὶ ὑψώματος ἀπομακρυσμένον, ἡρώτα πάντοτε μήπως ἦτο ὁ πύργος τοῦ στρατηγοῦ Ἀρκέτη. Ἀλλὰ περὶ τὴν ἐσπέραν τῆς ἄλλης ἡμέρας ἐφθασαν εἰς πυκνὸν τι δάσος. Αἱ δὲ ὁδοὶ ἦσαν κακαί, ὥστε μόλις ἡδύνατό τις νὰ διέλθῃ δι' αὐτῶν. Προσέτι δ' ἐξερράγη καταιγὶς καὶ κρουνηδὸν κατέπιπτεν ἡ βροχή. Ἐπῆλθε δὲ ἡ νύξ, καὶ σκότος μέγα περιεκάλυπεν αὐτούς. Ὄθεν ἠναγκάσθησαν νὰ διανυκτερεύσωσιν εἰς ξενοδοχεῖον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δάσους διαβεβημένου τότε πολὺ διὰ ληστὰς διατρίβοντας αὐτόθι. Ἐν ταύτοις ἐδείπνησαν ἐνταῦθα καὶ ἀπεχώρησαν μετ' ὀλίγον νὰ ἡσυχάσωσιν, ὅπως δυνηθῶσι νὰ ἐξυπνήσωσι τὴν αὐγὴν πολὺ ἐνωρίς. Καταβεβλημένοι δ' ἐκ τῆς ὁδοπορίας ἀπεκοιμήθησαν ἅπαντες ταχέως καὶ μόνον ὁ γέρον Σάββας παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸ δωματίον τὸν μικρὸν Δημήτριον, παρέμεινεν εἰσέτι ἀγρυπνῶν καὶ γονατίσας μέχρι τοῦ μεσονυκτίου πλησίον τῆς τραπέζης, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκαιε κηρίνη λαμπράς, ἀνεγίνωσκε καὶ προσηύχετο.

Ἰαὐν' αὖτε δ' ἠγέρθη μέγας θόρυβος ἔξωθεν τῆς οἰκίας. Πολλὰ Αἰφνίδια ὀληνθῆσαι ἀνδρικαὶ φωναί, καὶ μετὰ βίαν ἐκτύπων τὴν δ' ἠκούσθησαν τραχέως. Ἄκουσθαι. Πάντες δὲ οἱ ἐν τῷ ξενοδοχεῖῳ θύραν τοῦ οἴκου καὶ τὰ παρακείμενα ἀνέγινον. Ὁ δὲ πατὴρ Σάββας ἀνεπήδησαν ἐκ τοῦ ὕπνου τετρομαχισμένος. Τῷ δὲ ἀνεφώνησεν ἡ Κρυεῖξ ἔξῃθεν ἐκ τοῦ δωματίου αὐτοῦ· « Ἀχ Θεοῦ.

σάνθη, αφοδοῦμαι μήπως εἶναι λησται καὶ θέλουσι νὰ μᾶς ἄρπάσωσι πάλιν τὸ παιδίον τοῦ στρατηγοῦ.» Ὁ πατὴρ Σάββας διέταξεν αὐτὴν νὰ σιωπήσῃ καὶ ἐπορεύθῃ πρὸς τὰ κάτω. Καὶ οἱ ἄνθρωποι δὲ τοῦ ξενοδοχείου ἰεφάνησαν πολὺ τεταραγμένοι καὶ εἶπον, ὅτι δὲν τολμῶσι ν' ἀνοίξωσι τὴν θύραν. Οἱ ἄνδρες ὅμως ἐξηκολοῦθουν νὰ κτυπῶσιν ἐξωθεν καὶ ἠπειλοῦν νὰ συντρίψωσι τὴν θύραν.

Ὁ δὲ πατὴρ Σάββας, ὅστις ἦτο ἀνὴρ θαρραλέος, εἶπε· «ἡ θύρα δὲν δύναται νὰ μᾶς προστατεύσῃ· ὁ Ὑψιστος ὅμως θὰ εἶναι σκέπη καὶ προστασία ἡμῶν, εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ εἴμεθα πάντες. Ἄς ἴδωμεν μήπως δυνάμεθα νὰ διεξαγάγωμεν τὴν ὑπόθεσιν ταύτην φιλικῶς.

Ἦνοιξε τὴν θύραν. Τέσσερες δ' εὗρωστοι ὀπλοφόροι ἄνδρες μὲ γένεια μαύρα εἰσῆλθον ἐντὸς ἀποτόμως, καὶ εἰς ἐξ αὐτῶν ἔφερε δάδα ἀνημμένην. «Πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν πάντα τὰ δωμάτια καὶ πάντας τοὺς θαλάμους τῆς οἰκίας» εἶπον· ὁ αὐθέντης ἡμῶν θέλει ἔλθει πάραυτα μετὰ πολλῶν ἀνθρώπων καὶ ὁλόκληρος ἡ οἰκία πρέπει νὰ εἶναι ὑπὸ τὰς διαταγὰς του.» Ὁ δὲ πατὴρ Σάββας ἠρώτησε τότε· «Τίς λοιπὸν εἶναι ὁ αὐθέντης οὗτος;» Καὶ ἡ ἀπάντησις αὐτῶν τὸν ἔφερεν εἰς μέγα μὲν, ἀλλὰ καὶ εἰς εὐάρεστον θάμβος. Ἦτο ὁ στρατηγὸς Ἀρκέτης ὁ πατὴρ τοῦ Δημητρίου· ὁ στρατηγός, διηγήθησαν οὗτοι οἱ ἀκόλουθοί του, πληγωθεὶς βαρύντατα, ἀλλ' ἀναρρώσας πάλιν ἐκ τῆς πληγῆς του, δὲν κατέλειπε τὸν στρατόν, ἀλλ' ἠθέλησε νὰ συμπολεμήσῃ, ἕως οὗ συνομολογηθῇ εἰρήνη. Ἡ δὲ εἰρήνη ἔγεινεν ἥδη, καὶ ὁ στρατηγὸς ἐπέστρεψε μετὰ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ ἀνθρώπων, εἴτινες ἐσώθησαν ἐν τῷ πολέμῳ.

Ἡ εἰδήσις ὅτι ἔγεινεν εἰρήνη ἐνέπλησεν ἅπαντας χαρᾶς μεγάλης. Πάντες δὲ οἱ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ἐπέδειξαν μέγαν ζῆλον διὰ νὰ περιποιηθῶσι τοὺς γενναίους πολεμιστάς. Οὗτοι δὲ ἔγειναν τώρα πολὺ φιλόφρονες καὶ γλυκεῖς καὶ ἐδικαιολόγησαν τὸν πρότερον αὐτῶν βίαιον καὶ ὀδυνητικὸν τρόπον ἐνεκα τοῦ κακοῦ καιροῦ. «Εἰς τοιαύτην καταιγίδα καὶ ραγδαίαν βροχὴν» εἶπον, ἀπρέπει νὰ συγχωρῇ τις καὶ τὸν πολεμιστὴν ἐκεῖνον, ὅστις δὲν δύναται μεθ' ὑπομονῆς νὰ περιμένῃ πολλὴν ὥραν ἐμπροσθεν τῆς θύρας τοῦ οἴκου ἐν κερῶ μεσονυκτίου.»

Διηγήθησαν δὲ προσέτι ὅτι εἶχον ἀποπλανηθῆ εἰς τὸ σκοτεινὸν δάσος καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ εὕρωσιν εὐκόλως τὴν οἰκίαν· ἀλλὰ τὸ φῶς τῆς λυχνίας ἐχρησίμευσεν εἰς αὐτοὺς ὥς ὁδηγὸς ἀστὴρ καὶ τοὺς ἐβουλόθησαν νὰ εἰσέλθωσι πάλιν εἰς τὴν ἀληθῆ ἐδὸν.

Ἡ μικρὰ σύμπτωσις, ὅτι τὸ ἀνημμένον κηρίον, πλῆσιον τοῦ ὁποίου τόσον ἄργα ὁ πατὴρ Σάββας προσηύχετο, διηύθυνε πρὸς τὰ ἐκείσε τὸν στρατηγόν, συνεκίνησε τὰ μέγιστα τὸν εὐσεβῆ πρεσβύτερον, συνεισθημένον ὄντα νὰ βλέπῃ ἀπανταχοῦ τὰ ἔχνη τῆς θείας Προνοίας· ὅθεν νύχαρίστησε τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας διὰ τὸ συμβάν τοῦτο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Χαρὰ πατρὸς εὐγενεῶς.

Ἐν τούτοις ἐφθασεν ὁ στρατηγός, ἀνὴρ μέγας καὶ εὐπρεπής, ἔχων πρόσωπον πολὺ εὐγενὲς καὶ τρόπους χαρίεντας καὶ γλυκεῖς. Ἐλαβε δὲ πάραυτα τὸν γηραιὸν μοναχὸν Σάββαν μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸ δωμάτιόν του, τὸν προσεκάλεσε νὰ καθίσῃ, διέταξε νὰ φέρωσιν εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ οἴνου, ἔχυσε κατὰ πρῶτον εἰς τὸ ποτήριον τοῦ σεβασμίου γέροντος, συνέκρουσε κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἔθος μετ' αὐτοῦ τὸ ποτήριον καὶ ἔπιεν εἰς ὑγίαν του. «Καλῶς ὥρισατε ἀξιοσέβατε πατέρ!» εἶπεν ὁ στρατηγός. Μετὰ τοιαύτην ἱππασίαν καὶ εἰς τοιοῦτον θυελλώδη καιρὸν εὐάρεστον εἶναι νὰ εἰσέλθῃ τις ὑπὸ στέγην καὶ θερμὸν δωμάτιον. Ἀλλ' ἡ θεὰ τοῦ εὐσεβεῶς ὁμῶν καὶ εὐλικρινεῶς προσηύτου μοὶ εἶναι πολὺ εὐαρεστοτέρα καὶ ἀληθῶς εἰπεῖν παρέχετε ἡδονὴν εἰς τὴν καρδίαν μου καὶ πρέπει παρευθὺς εἰς ὑμᾶς μόνον νὰ φανερώσω τὴν καρδίαν μου ὅλην. Πάντες οἱ ἀκόλουθοί μου, καθὼς βλέπετε, χαίρουσι καὶ εἶναι εὐθυμοί, διότι μετὰ πολλὰ αἵματηρά συμβάντα ἐπανέρχονται πλέον εἰς τὴν πατρίδα. Ἀλλ' ἐγὼ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν (καθὼς πολλάκις ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ συμβαίνει) εἶμαι

μόνος μεταξύ αὐτῶν λυπημένος. Φοβοῦμαι μήπως πάντα τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ μου δὲν ἔχωσι καλῶς, ὅπως ἤθελον νὰ ἔχωσιν! Εἶναι μὲν υἱὸς ἡ σύζυγός μου, ἀλλ' ἀνησυχῶ πολὺ περὶ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ μου. Ἀφ' ἱκανοῦ ἤδη χρόνου ἡ σύζυγός μου δὲν μοι ἔγραφε περὶ αὐτοῦ τίποτε ὠρισμένον καὶ μόλις εἰς τὴν τελευταίαν αὐτῆς ἐπιστολὴν μοι ἀνήγγελεν, ὅτι δὲν θὰ τὸν ἴδω πλέον εἰς τοῦτον τὸν κόσμον. — Σεῖς γνωρίζετε πολλοὺς στρατιωτικούς, πάτερ Σάββα· διότι καὶ σεῖς ὑπῆρξατε πρότερον γενναῖος πολεμιστής· ὁδοιπορεῖτε δὲ τώρα καὶ ἴσως ἔρχεσθε μακρόθεν· μήπως εἰξεύρετέ τι πῶς ἔχουν τὰ πράγματα εἰς τὸν πύργον μας; Ἄν δὲν δύνησθε νὰ μοι δώσητε καμμίαν καλὴν ἀγγελίαν, τοῦλάχιστον δώσατέ μοι παρηγορίαν.»

Τότε ὁ πατὴρ Σάββας ἀπήντησε μετὰ περιχαροῦς προσώπου. «Τῷ ὄντι δύναμαι νὰ σὰς φέρω τὴν ἀρίστην ἀπασῶν ἀγγελίαν. Ὁ υἱός σας εἶναι υἱὸς καὶ τὰ μάλιστα ἀξιαγάπητον παιδίον, τὸ ὁποῖον εἰδὼν ποτε εἰς τὴν ζωὴν μου.» «Τὸ γνωρίζετε; ἀνέκραξεν ὁ στρατηγὸς ἀνυπομόνως. «ὦ πολὺ καλὰ!» εἶπεν ὁ πατὴρ Σάββας, «ἐν τῷ μεταξύ δέ, ἐν ᾧ σεῖς ἐλείπετε εἰς τὴν ἐκστρατείαν, συνέβησαν εἰς τὸν υἱόν σας παντοειδῆ συμβάντα». Διηγῆθη δ' ἔπειτα ὁ γέρον Σάββας εἰς τὸν ἐκπεπληγμένον στρατηγόν, ὅτι εἰξευρεν ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ παιδίου καὶ πρὸς πλειοτέραν ἐπικύρωσιν τῶν λόγων ἐδειξεν εἰς αὐτὸν τὴν εἰκόνα τῆς κ. Θεοδώρας. «Τῷ ὄντι αὕτη εἶναι» εἶπεν ὁ στρατηγὸς πανομοιότατα ἐξωγραφημένη, ἀλλὰ βεβαίως δὲν ἔχει καὶ τώρα τόσον ἀνθρώπιν τὴν ὄψιν· ἄχ, ἡ δυστυχὴς γυνὴ πολλὰ, πάμπολλα ὑπέστη! Ἀλλὰ ποῦ εἶναι τώρα τὸ παιδίον;» «Ἐνταῦθα ἐν τῇ οἰκίᾳ» εἶπεν ὁ πατὴρ Σάββας. «Ἐνταῦθα ἐν τῇ οἰκίᾳ!» ἀνεφώνησεν ὁ στρατηγὸς καὶ ἡγέρθη τόσον ὀρμητικῶς, ὥστε ἀνετράπη τὸ καθίσμα· αὐ, διὰ τί δὲν μοι τὸ εἶπες παρευθὺς πάτερ; Τάχιστα ὁδήγησόν με πρὸς αὐτόν.»

Ὁ πατὴρ Σάββας ἔλαβεν ἐκ τῆς τραπέζης τὸ κηρίον, καὶ ὁ στρατηγὸς ἠκολούθησεν αὐτὸν εἰς τὸ δωμάτιον πρὸς τὴν κλίνην τοῦ υἱοῦ του. Ὁ παῖς ἐκοιμᾶτο τόσον γλυκά, ὥς ἄθων ἀνρίον καὶ ἐφαίνετο ὡραῖος ὥς οἱ ἐξωγραφημένοι ἄγγελοι. Ὁ δὲ στρατηγὸς

δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν ἴδῃ καλῶς εἰς τὴν λάμπιν τῆς λαμπάδος. «Οὕτω συμβαίνει» εἶπε τότε ὁ πατὴρ Σάββας· «ὁ Θεὸς δίδει καθ' ὕπνον τὴν εὐδαιμονίαν εἰς τὰ τέκνα του.» Εἰς δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ στρατηγοῦ ἐπλημμύρησαν τὰ δάκρυα. «Θεέ μου! εἶπεν· αὐτὸς ἐξεστράτευσεν ἡτο νήπιον κλαυθυρίζον, καὶ τώρα εἶναι μέγα παιδίον. Ὡ ἀγαθὴ καὶ φρόνιμος σύζυγε! Τώρα πρώτην φοράν ἐννοῶ τὰς ἐπιστολάς σου, καὶ σὲ εὐχαριστῶ, διότι τόσον φρονίμως ἐφρόντιζες νὰ μὴ μὲ ρίψῃς εἰς ἀπαρηγόρητον θλίψιν.»

Μετὰ ταῦτα λαβὼν τὸ παιδίον ἐκ τῆς χειρὸς τὸ ἐρίλησε τρυφερώτατα καὶ ἐφώναζε· «Δημήτριε, φίλτατε Δημήτριε! ἐξύπνησον, ἰδὲ, ὁ πατὴρ σου εἶναι ἰδῶ.» ὁ δὲ μικρὸς Δημήτριος ἔτριψε τοὺς ὀφθαλμοὺς του, προσέβλεψε μετ' ἐκπλήξεως πρὸς τὸν πατέρα του, καὶ δὲν ἠδυνήθη παρעוּת; νὰ ἐγερθῇ ἐκ τοῦ ὕπνου. «Σὺ εἶσαι» εἶπε τέλος πάντων πλήρως χαρᾶς καὶ μετὰ φιλόφρονος μειδιάματος. «Ὁ Θεὸς νὰ σὲ εὐλογήσῃ, φίλτατε πάτερ! εἶναι καὶ ἡ μήτηρ μου πλησίον σου!» Ὁ στρατηγὸς ἔλαβε τότε τὸν μικρὸν εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ ἔχυσεν δάκρυα γλυκύτατα. «Τοῦ Θεοῦ ἡ μεγάλη Πρόνοια σὲ ἔσωσε θαυμασίως, προσφιλὲς τέκνον,» εἶπε. «Δὲν δύναμαι νὰ εὐχαριστήσω ἀρκούντως τὸν Θεόν, διότι σὲ ἐχάρισε πάλιν εἰς ἐμέ.» «Καὶ ἐγὼ ἐπίσης» εἶπεν ὁ Δημήτριος. Ὁ στρατηγὸς ἔχοιρε τὰ μέγιστα· ὅτε δὲ κατὰ πρότον ὁ παῖς ἐξύπνησεν ἐντελῶς καὶ ἔγεινεν εὐθυμὸς, κατεβλήχθη ἐκ τῆς φυσικῆς ζωηρότητος τοῦ παιδιοῦ, ἐκ τῶν ἐρωτήσεων καὶ ἀπαντήσεων αὐτοῦ τοσοῦτον, ὥστε ἡ εὐχαρίστησίς του δὲν περιγράφεται. «Ὡ πάτερ Σάββα,» εἶπε, «πόσον μεγάλην χάριν σοὶ χρεωστῶ! Ὅλη μου ἡ περιουσία καὶ ὁ βαθμὸς θὰ ᾔσαν πολὺ μικρὰ πράγματα, ἂν ἐπρόκειτο νὰ σὲ ἀνταμείψω διὰ τὴν παιδείαν, ἣν ἐδῶκατε εἰς τὸ τέκνον μου.

Ἐν τῷ μεταξύ δὲ ἦλθε καὶ ἡ Χρυσάνθη εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἵστατο μακρὰν συνεσταλμένη. Ὁ δὲ στρατηγὸς τὴν ἐχαιρέτησε φιλοφρόνως, προσέφερεν εἰς αὐτὴν τὴν χειρὰ του, καὶ τὴν εἶπε νὰ ἔχῃ θάρρος. «Ἄλλ' οἱ λησταί» ἐξηκολούθησε μετὰ μεγάλης ἀγανακτικῆς «πρέπει νὰ μοὶ πληρώσωσιν ἀκριβὰ τὰ κακουργήματά των. Τὴν αὐτὴν δὲ νύκτα ἔδωκε διαταγὴν καὶ πλήρη

ἐξουσίαν εἰς τὸν τολμηρότατον τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ, νὰ τοὺς ἀναζητήσῃ εἰς τὸ κρυφύμετον αὐτῶν, καὶ νὰ τοὺς φέρῃ δεσμίους εἰς τὸν πύργον του. Ἐπειτα δὲ συνωμίλῃσε πάλιν μετὰ τοῦ υἱοῦ του, καὶ ἤθελε μένει ὁλόκληρον τὴν νύκτα πλησίον αὐτοῦ, ἀν' ὃ γέρων Σάββας δὲν τὸν ὑπενθύμιζεν, ὅτι πάντες ἔχουσιν ἀνάγκην ὕπνου, ὅπως ἐγερθῶσι τὸ πρωτὶ ἐγκαίρως, καὶ φθάσωσιν εἰς τὸν πύργον ζωηροὶ καὶ εὐθυμοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄

Ἡ παρηγορηθεῖσα μήτηρ.

Ἡ εὐγενὴς καὶ ἀγαθὴ κυρία ἔζη ἐν τῷ μεταξύ ἐντὸς τοῦ πύργου τῆς πλήρης θλίψεως καὶ βαρυθυμίας. Εἶχεν ἀκούσει τὴν περὶ εἰρήνης ἀγγελίαν καὶ ἠλπιζε νὰ ἴδῃ πλέον μετ' ὀλίγον τὸν σύζυγον αὐτῆς. Ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο ἤρχισε νὰ χύνῃ θάκρυα θερμά. «Ἄχ Θεέ μου!» ἔλεγε· σκαὶ ὅμως εἶμαι τὰ μέγιστα δυστυχὴς! Ὅ,τι πληροὶ τοὺς πάντας χαρὰς, εἰς ἐμὲ προξενεῖ ἀνέκφραστον λύπην. Πᾶσα πτωχὴ στρατιώτου γυνὴ χαίρει διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἀνδρός αὐτῆς — καὶ ἐγὼ δὲν δύναμαι ἄλλω τρόμῳ νὰ συλλογισθῶ τὴν ἔλευσιν τοῦ συζύγου μου. Ἄχ, ποία λύπη τὸν περιμένει! Πῶς θὰ τῷ διηγηθῶ τὴν τρομερὰν ἱστορίαν τῆς ἀπωλείας τοῦ παιδιοῦ! Ὡ δι' ἀμφοτέρους ἡμᾶς οὐδεμίαν πλέον ὥρα χαρὰς θὰ σημάνῃ εἰς τοῦτον τὸν κόσμον.»

Φόβος δ' ἀπερίγραπτος κατεῖχεν αὐτὴν ἀδιαλείπτως, οὐδαμοῦ εὗρισκεν ἥσυχίαν καὶ παρηγορίαν. Ἀλλοτε μὲν ἤρχετο ἐκ τοῦ ἐνὸς ὀφθαλμοῦ εἰς τὸ ἄλλο, ἄλλοτε δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἄλλοτε εἰς τὸν κῆπον πάντοτε ἀνήσυχος καὶ τεθλιμμένη. Ὅπου δ' ἐπορεύετο καὶ ἴστατο, προσηύχετο ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς· καὶ μόνην παρηγορίαν εὗρισκεν ἀναλογιζομένη, ὅτι ὁ Θεὸς διευθύνει πάσας τῶν ἀνθρώπων τὰς τύχας, καὶ τὰ μάλιστα περιπεπλεγμένα συμβάντα δύναται νὰ φέρῃ πρὸς ἑκάστων εὐτυχίαν.

Ἀποσυρθεῖσα δὲ τότε εἰς τὴν σκοτεινοτάτην καλύβην τοῦ κή-
που καὶ κλαύσασα πολὺν χρόνον πικρότατα εἶπεν· ὦ πανά-
γαθε Θεέ, εὐσπλαγγίσθητι τοῦλάχιστον τὸν σύζυγόν μου, θές
τέρμα εἰς ταῦτα τὰ τρομερὰ βάσανά μου, διότι σὺ μόνον δύνα-
σαι τοῦτο! Δὸς νὰ ἐπανίδωμεν ἀλλήλου, χαίροντες. Ἐν τῇ σοφῇ
προνοίᾳ σου ἀπεχώρησας ἀλλήλων πατέρα, μητέρα καὶ τέκνον,
καὶ διεσκόρπισας αὐτοὺς μακρὰν εἰς τὸν κόσμον· χάρισον πάλιν
εἰς ἡμᾶς τὸ προσφιλὲς τέκνον, καὶ συνένωσον τοὺς τρεῖς ἐκ νέου!
Ἐξήρανας ἤδη ἀναρίθμητα δάκρυα, ξήρανον καὶ τὰ ἰδικά μου·
εἶσαι μάλιστα πολυεύσπλαγχνος καὶ προσφιλεστάτην ἀσχολίαν
ἔχεις τὸ νὰ μεταβάλλῃς τὴν λύπην εἰς χαρὰν. ὦ πάτερ, προσ-
φιλέστατε, ὅσον ἀμαρτωλὴ καὶ ἄν εἶμαι, ὅμως εἶμαι καὶ θυγά-
τηρ σου, καὶ δύναμαι νὰ σὲ ὀνομάσω πατέρα· καὶ μετὰ θάρρους
κατ' ἐντολὴν τοῦ υἱοῦ σου σὲ ὀνομάζω πατέρα. ὦ! σὺ μὲ ἀγα-
πᾶς βεβαίως περισσότερον, ἢ ὅταν ἀγαπῶ ἐγὼ τὸ τέκνον μου.
ὦ ἄκουσον, ἄκουσόν μου, καὶ μὴ ἀπορρίψῃς τὸ τέκνον σου, τὴν
θυγατέρα σου, ἣτις οὐδὲν ἄλλο καταφύγιον ἔχει ἢ σέ.» †

Οὕτω προσευχομένη ἤκουσε βήματα ποδῶν, ἐκύτταξε πρὸς τὰ
ἐπάνω καὶ εἶδε τὴν Χρυσάνθην, ἣτις εἶχε φθάσει πρὸ ὀλίγου
μετὰ τῆς λοιπῆς συνοδείας, κατερχομένην πρὸς τὴν καλύβην διὰ
τινος πλαγίας ὁδοῦ τοῦ κήπου. Ἀκτίς ἡλιόδο, εἰσῆλθεν εἰς τὴν
καρδίαν τῆς Κυρίας Θεοδώρας, ὅτε ἀνεγνώρισε τῇ Χρυσάνθην
καὶ παρετήρησε τὸ φαιδρὸν τῆς κόρης πρόσωπον· ἐνόμισεν ὅτι
ἔβλεπε τοῦ οὐρανοῦ ἄγγελον. «ὦ ἀγαθοτάτῃ εὐμενὲς Κυρία
μου,» ἤρχισεν ἡ Χρυσάνθη, «ὡς φέρω τὰς εὐαρεστοτάτας ἀγγε-
λίας περὶ τοῦ προσφιλοῦς Δημητρίου σας. Ζῇ καὶ μετ' ὀλίγον θά
τὸν ἴδῃτε πάλιν.» Ἐν ᾧ δὲ τοιαῦτα ἔλεγεν ἡ Χρυσάνθη, εἰσῆρ-
χετο καὶ ὁ πατήρ Σάββας, ἵνα προαιμασῇ τὴν Κυρίαν Θεοδώ-
ραν εἰς τὴν ἔλευσιν τοῦ υἱοῦ τῆς καὶ τοῦ συζύγου τῆς. Ὁ συνετὸς
ἄνθρωπος εὗρε τρόπον τὰ πάντα σοφῶς νὰ προδιαθέσῃ, καὶ ἡ Κυρία
Θεοδώρα ἡλιπίζεν ἤδη πλήρως χαρᾶς μεγάλης νὰ ἴδῃ μετ' ὀλίγας
ἡμέρας τὸν σύζυγον καὶ τὸν υἱόν τῆς καὶ ὠδήγησε τὸν πατέρα
Σάββαν εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου διέτριβεν ἄλλοτε μετὰ τοῦ Δη-

μητρίου. Ὅτε δὲ ἤνοιξε τὴν θύραν εἶδε σπεύδοντα πρὸς αὐτὴν τὸν σύζυγόν της μετα τοῦ Δημητρίου εἰς τὰς ἀγκάλας· δὲν ἤδυνήθη δὲ τίποτε νὰ προσφέρῃ εἰ μὴ μόνον τὰς λέξεις· αὖ σύζυγέ μου! ὦ τέκνον μου!» καὶ ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ στρατηγοῦ· ἔκλαιε δ' ἐπὶ πολὺν ὥραν ἄφωνος καὶ κατέβρεχεν ἄλλοτε μὲν τὸ πρόσωπον τοῦ τέκνου της, ἄλλοτε δὲ τὸ τοῦ συζύγου της μὲ τὰ θερμότερα δάκρυα. «Τώρα εὐχαρίστως θέλω νὰ ἀποθάνω» εἶπεν ἐπὶ τέλους, «διότι ἐπέζησα νὰ ἶδω τὴν ὥραν ταύτην! Ὡ πόσον θαυμασίως γινώσκει ὁ Θεὸς νὰ διευθύνῃ τὰ πάντα. Ἐπρεμὸν διὰ σέ, προσφιλέστατε σύζυγε, πῶς ἐμελλον νὰ σέ προῦπαντήσω ἄνευ τοῦ προσφιλοῦς ἡμῶν Δημητρίου, καὶ τώρα σὺ τὸν φέρεις ἀπέναντί μου ἐπὶ τῶν ἀγκαλῶν σου τὴν πρώτην στιγμήν, καθ' ἣν σέ ἐπανέβλεπω! Ὡ Θεέ, καθ' ὅλον τὸν βίον μου δὲν δύναμαι ἐπαρκῶς νὰ σέ εὐχαριστήσω, διότι τόσον περιχαρῶς ἐπέρανες ταύτην τὴν τρομερὰν ἱστορίαν. Ἐφ' ὅσον ζήσω εἰς οὐδεμίαν συμφορὰν οὐδέποτε θέλω φθάσει εἰς τὸ αἶσθημα τῆς ἀπελπισίας. Γινώσκεις νὰ φέρῃς τὰ πάντα εἰς αἶσιον τέλος. — Ὡ Δημήτριέ μου, πῶσον ὀξυαγάπητον παιδίον ἐγενεῖς ἐν τῷ μεταξύ. Ὡ σύζυγέ μου, ὅποιαν εὐδαίμονα συνάντησιν προπαρασκευάσεν ὁ Θεὸς καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἡμᾶς! Μᾶς ἐχώρισε καὶ τοὺς τρεῖς ἀπ' ἀλλήλων· ἀλλ' ἰδοὺ μᾶς συνήνωσε πάλιν θαυμασίως. Αὐτὸν ἄς προσκυνῶμεν, ἄς εὐλογῶμεν καὶ ἄς εὐχαριστῶμεν!» Καὶ οἱ τρεῖς ἔχυσαν δάκρυα χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Θεόν· συνέκλαυσε δὲ καὶ ἡ Χρυσάνθη· συγκινηθεὶς δὲ ἐνδομύχως καὶ ὁ πατὴρ Σάββας, δὲν ἤδυνεθαι οὐδ' αὐτὸς νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα. — Ἀφ' οὗ δὲ κατευνάσθη κάπως ἡ πρώτη σφοδρὰ χαρὰ, ἤρχισεν ὁ Δημήτριος νὰ δικηθῇ εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἱστορίαν του. Ἐπραξε δὲ τοῦτο μετὰ μεγίστης ζωηρότητος, οὕτως ὥστε ἡ μήτηρ ἄλλοτε ἔκλαιε, ἄλλοτε δ' ἐγέλα. Πρὸ πάντων δὲ ζωηρότατα ἐξηκόνεισε τὴν στιγμήν, καθ' ἣν πρώτην φορὰν ἐξῆλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ τοῦ ῥήγματος τοῦ βράχου. Μετὰ χαρᾶς δὲ καὶ συγκινήσεως πολὺ μεγαλειτέρας ὠμίλησε περὶ τῆς ἀειμνήστου ἐκείνης στιγμῆς, καθ' ἣν πρώτην φορὰν ὁ πατὴρ Σάββας περὶ Θεοῦ

πρὸς αὐτόν ὠμίλησεν· ἐν ᾧ ταῦτα διηγεῖτο, οἰκιδρά δάκρυα συνεχῶς ἔβρεχον τοὺς ὀφθαλμούς του.

Ἀ' Ἀληθῶς» εἶπεν ὁ στρατηγός, κτεπεθύμουν καὶ ἐγὼ νὰ διηγῶν τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν εἰς τοιοῦτο πτήλαιον· εἴμεθε πιαπολὺ συνειθισμένοι εἰς τὴν θέαν τῶν μεγαλοπρεπῶν τοῦ Θεοῦ ἔργων. — Ὡ, ἂν ἡδυνάμην ὥς ὁ Δημήτριος, αἶφνης νὰ ἴδωμεν τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, μὲ ὥριμον νοῦν, ὁπόσον ἰσχυράν ἐντύπωσιν ἤθελον μᾶς προξενήσει ταῦτα! Ὡ πανάγαθε Θεέ, πόσον ἠέλομεν ἐκπλαγῇ διὰ τὴν δύναμίν σου, ἠέλομεν θαυμάζει τὴν πορίαν σου, καὶ χαρῇ διὰ τὴν ἀγαθότητά σου! Τί ἠέλομεν αἰσθανθῇ εἰς τὴν θέαν τοῦ ὠραίου οὐρανοῦ σου καὶ τῆς θιυμασίας σου γῆς! Ὅ, τι τοιοῦτον συγκινεῖ τὴν καρδίαν, βεβαίως ἐκ γλυκειάς καρδίης πρέπει νὰ προέρχεται.»

Ἡ δὲ Κυρία Θεοδώρα προσέθηκεν. «Ὅπως εἰς τὸν καλὸν Δημήτριον ἐφάνη, ὅταν ἐκ τῆς ὑπογείου αὐτοῦ διατριβῆς ἐξῆλθε πρῶτην φορὰν εἰς τὴν ὠραίαν τοῦ Θεοῦ γῆν, οὕτω καὶ εἰς ἡμᾶς θέλει φανῇ ποτε, ὅταν ἐκ τῆς ἐπιγείου ταύτης ζωῆς μεταβῶμεν εἰς τὸν οὐρανόν. Διότι στοχάζομαι ὅτι καθὼς τὰ παιγνίδια τοῦ Δημητρίου (ἐκεῖνα τὰ ἄνθη, τὰ ἄρνια καὶ τὰ δένδρα, εἰς τὰ ὁποῖα οὐδὲν ἦττον εὕρισκεν ἡδονὴν τινα ἐν τῷ σπηλαίῳ) ἦσαν πολὺ ἀτελής ἀπομίμησις τῶν λαμπροτάτων αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἔργων, οὕτω πιθανῶς καὶ τὰ ὁρατὰ ταῦτα καὶ τὸ τοῦ κόσμου τούτου αἱ ἡδοναὶ μόλις εἶναι σκιεὶ παραβαλλόμεναι πρὸς τὰς οὐρανίους καλλωνὰς καὶ τέρψεις τοῦ οὐρανοῦ. Μία δὲ μονὴ ἐπὶ τῆς γῆς χαρὰ, ὅταν μετ' ὀδυνηρὸν μακροχρόνιον ἀποχωρισμὸν ἐπαναβλέπωμεν τοὺς ἀγαπητοὺς ἡμῶν, δύναται νὰ μᾶς δώσῃ ἀληθεῖς προαἰσθηματὶς τοῦ οὐρανοῦ ἐκείνης χαρᾶς. ἢν θ' ἀπολαύσωμεν ἐπαναβλέποντες πάλιν ἐκεῖ τοὺς ἀποβιώσαντας φίλους ἡμῶν, διότι τῷ ὄντι τὴν ὥραν ταύτην καθ' ἣν σὰς ἐπαναβλέπω αἰσθάνομαι τοσαύτην εὐδαιμονίαν, ὡς ἂν ἤμην ἤδη εἰς τὸν οὐρανόν.»

Ὁ δὲ σεβάσμιος πατὴρ Σάββας εἶπεν· εὐρίσκω τὰ αἰσθημάτων τοῦ εὐγενοῦς στρατηγοῦ καὶ τῆς εὐσεβοῦς Κυρίας ὠρεῖα καὶ παραμυθητικά. Ἀλλ' ἡ καθ' αὐτὸ διδασκαλία. ἢν ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Δημητρίου ποριζόμεθα, εἶναι αὕτη. Ἡ σοφία, ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ εὐ-

μένεια τοῦ Θεοῦ, ἐκλάμπουσιν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς τοσοῦτον σαφῶς καὶ προδήλως, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ παιδιὰ δύνανται νὰ κατανοήσωσι τὰ ἴχνη των καὶ νὰ γνωρίσωσι τὸν Πλάστην εἰς τὰ πλάσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Τὸ καλὸν ἀντιμεσέθεται, τὸ κακὸν τιμωρεῖται.

Μετά τινες ἡμέρας ἦλθον εἰς τὸν πύργον οἱ ἄνθρωποι τοῦ στρατηγοῦ μετὰ τῆς ληστρικῆς συμμορίας, οἵτινες εὐτυχῶς εἶχον εὐρεθῇ συναθροισμένοι ἐντὸς τοῦ σπηλαίου. Ἦσαν δ' οἱ λησταὶ ὁμοῦ ἀνὰ δύο δι' ἀλύσεων δεδεμένοι. Ἀμάξιον δὲ μετ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν εὐρίσκοντο ληστευθέντα πολύτιμα πράγματα, ἠκολούθει τὴν συνοδίαν καὶ ἔμπρὸς εἰς τὸ ἀμάξιον ἐκάθητο ἡ γραῖα Γύρτισσα. Οἱ λησταὶ δὲν εἶχον ἀναζητήσει παντελῶς τὸ διαφυγόν παιδίον· διότι εὐρόντες στερρὰ κεκλεισμένην τὴν σιδηρὰν θύραν, καὶ ἀννοήσαντες τὸ ῥῆγμα τοῦ βράχου, διὰ τοῦ ὁποίου εἶχε φύγει, καθ' ὅτι πρὸς αὐτὸ ἦγε σαθρὰ καὶ λίαν ἐπικίνδυνος ἀτραπός, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδέποτε ἐτόλμησαν νὰ εἰσέλθωσι, διὰ ταῦτα ἐπίστευον ὅτι ὁ Δημήτριος ἦ ἔπαιον εἰς τι τῶν βαθυτάτων τοῦ παλαιοῦ μεταλλείου βαράθρων, ἢ ἐτάφη ὑπὸ τινι ὁδῷ καταρημνισθεῖσαν.

Ὅθεν πολὺ ἐξεπλάγησαν οἱ λησταί, ὅτε εἰς τὸν πύργον εἰσερχόμενοι εἶδον τὸν Δημήτριον ἱστάμενον πλησίον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἄνωθεν τῆς πύλης, καὶ δὲν ἠδύναντο διόλου νὰ ἐννοήσωσι πῶς ἐξῆλθε διὰ τῆς σιδηρᾶς θύρας. «Ἐπιστεύομεν» ἐψιθύρουν ὁ ληστήρχος πλήρως ἀγανακτήσεως «ὅτι κανεὶς ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀνώτερος ἡμῶν κατὰ τὴν πανουργίαν, καὶ ὅμως τώρα μᾶς ἐνίκησε διὰ τοῦ δόλου ἓν μικρὸν παιδίον καὶ μᾶς σύρει ἀλυσιδέτους. Ὅργην μεγάλην εἰς ἐμὲ τοῦτο διεγείρει. Ἀλλὰ τώρα βλέπω ὅτι ὁρθότατα ἡ προομιὰ λέγει· «ἀγαπάει ὁ Θεὸς τὸν κλέφτην, μ' ἀγαπάει καὶ τὸν νοικοκύρη» Ὁ δὲ μουσικὸς ἐκεῖνος ὁ ἔχων τὸ τύμπανον, ὅσους καὶ αὐτὸς εὐρίσκειτο μεταξὺ

τῶν ληστῶν, εἶπε καθ' ἑαυτόν· «ἠρπάσαμεν τοῦτο τὸ παιδίον, ὅπως χρησιμεύσῃ μίαν ἡμέραν εἰς ἡμᾶς πρὸς σωτηρίαν· ἀλλ' ἤδη αὐτὸ τοῦτο τὸ παιδίον μᾶς φέρει πρὸς τὴν ἀπώλειαν· ὁρθῶς λοιπὸν λέγει ὁ λαός· «ὅποιος λάκκον ἄλλου σκάπτει, μέσα τὴ κορμὶ του θάφεται.» Ὁ δὲ Δάμπρος, ὅστις εἶχε προσενηχθῇ πάντοτε πρὸς τὸν Δημήτριον μετὰ μεγάλης γλυκύτητος καὶ φιλοφροσύνης, καὶ δὲν εἶχε τὴν καρδίαν ἐντελῶς διεφθαρμένην, εἶπε· «Τοῦτο ὑπῆρξεν ἔργον τοῦ Θεοῦ νὰ διαφύγῃ ὁ μικρός, καὶ χαίρω διότι ζῇ, ἂν καὶ τοῦτο θὰ προξενήσῃ τὸν θάνατόν μου. Ὁ Θεὸς καὶ ἐδῶ πάλιν δεικνύει τὴν δύναμίν του σώζων τὸν ἄθῳον καὶ τιμωρῶν τοὺς ἐνόχους. Τώρα βλέπω, ἐκπληροῦνται πάντα, ὅσα ποτὲ ὁ μακάριτος πατήρ μου ἔλεγε, καὶ πολλάκις ἡ μήτηρ μου ἐτανελάμβανεν· ὁ κακὸς καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς γῆς ἂν δυνηθῇ νὰ κρυβῇ καὶ τότε θέλει δυνηθῇ νὰ τὸν εὕρῃ τοῦ Θεοῦ ἡ δικαιοσύνη, καὶ φέρει αὐτὸν πρὸς τὴν ἀρμόζουσαν τιμωρίαν.» — Πρατηρήσας δὲ ὁ Δημήτριος τὸν πτωχὸν Δάμπρον ἀλυσίδετον μεταξύ τῶν ληστῶν ἐλυπήθη κατὰ καρδία καὶ παρεκάλεσεν ἐπιμόνως τὸν πατέρα του νὰ μὴ βλάβῃ ἐκεῖνον, ὅστις τοσοῦτον τὸν εἶχεν εὐεργετήσῃ. Ὁ δὲ στρατηγὸς εἶπεν ὅτι πρὸς τὰ παρὸν οὐδὲν δύναται νὰ ὑποσχεθῇ· θέλει τὸν μεταχειρισθῇ ὅμως λίαν ἐπιεικῶς, καθ' ὅσον εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν του. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν ἀνάκρισιν ἀπεδείχθη, ὅτι ὁ νέος ἐκεῖνος ποτὲ δὲν ἔχυσεν αἷμα καὶ ὑπῆρξε μᾶλλον ὑπερέτης τῶν ληστῶν ἢ ληστής ὁ ἴδιος, δὲν ἀπεκεφαλίσθη, κατεδικάσθη ὅμως εἰς δεσμὰ διὰ βίου. Οὐδὲν ἤττον ὁ στρατηγὸς ἐμετρίασε τὴν ποινὴν αὐτοῦ ἐνεργήσας νὰ πεμφθῇ εἰς ἐργαστήριον, ἕως οὗ παράσχῃ ἐπαρκεῖς ἀποδείξεις περὶ βεβαίας ἑαυτοῦ διορθώσεως καὶ τότε ἡδύνατο πάλιν νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς τοὺς οἰκείους του. Ἐἶδεν εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ στρατηγός, ὅτε τὸν ἀπῆγον ἁπλῶς οὐδὲν κακὸν μένει ἀτιμώρητον, οὕτω, πᾶν ἀγαθὸν ἀνταμειβεται. Τὴν μετρίαν σου ποινῆς σου ὀφείλεις εἰς τὴν πρὸς τὸν υἱόν μου φιλοφροσύνην. Ὅ,τι δὲ σὺ πρὸς τὸ τέκνον μου ἐπραξας, θὰ τὸ ἀνταποδώσω χάριν σου πρὸς τὴν μητέρα σου. Δεῖξον φρόνιμον διαγωγὴν, ὥστε νὰ δυνηθῇ μετ' ὀλίγον νὰ σὲ ἀποστείλω πρὸς αὐτήν.»

Ἐν τούτοις δὲ οἱ ἐπίλοιποι λησται ὑπέστησαν πάντες τὴν αἵμα-
τηρὰν ἀντιμισθίαν τῆς ὁποίας ἦσαν ἄξιοι ἕνεκα τῶν φονικῶν αὐτῶν
πράξεων. Καὶ ἡ μὲν Γύφτισσα ἐκλείσθη διὰ παντὸς εἰς τὴν φυλα-
κὴν· τὰ δὲ ληστευθέντα πράγματα, τὰ ὁποῖα ἡδυνήθησαν εἰσέτι
ν' ἀνακαλύψωσιν, ἀπεδόθησαν εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας αὐτῶν, τὰ δ' ἐπί-
λοιπα ἐχρησίμευσαν πρὸς σύστασιν ὀρφανοτροφείου. Εὐγνώμωνων δὲ
πρὸς τὸν Θεόν ὁ στρατηγὸς προσέθηκεν εἰς ταῦτα μέγα χρημάτων
ποσόν, καὶ ἡ εὐτελής Κυρία πάντα τὰ ἑαυτῆς κοσμήματα. Ἡ δὲ
Χρυσάθη παρέμεινεν εἰς τὴν ὑπηρετίαν τοῦ στρατηγοῦ ὡς πρό-
τερον ἰδοῦσα καὶ πάλιν παιδρὰς ἡμέρας ὕστερον ἀπὸ μακροχρο-
νίους ταλαιπωρίας. Ὁ δὲ ἐκ τῶν ἑρέων νεανίας λαβὼν παρὰ τοῦ
στρατηγοῦ δῶρα πλούσια ἐπέτρεψε πάλιν εἰς τοὺς γονεῖς του.

Τὸν δὲ ἀγαθὸν πατέρα Σάξθαν ἀσμένως ἤθελε κρατήσῃ διὰ
παντὸς εἰς τὸν πύργον ὁ στρατηγός. Καὶ παρέμεινε μὲν τῷ ὄντι
ἐπὶ τινα χρόνον, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ πεισθῇ, ὅπως ἀνταλλάξῃ
διαρκῶς τὸ ἀναχωρητήριον οὗτοῦ πρὸς τὸ στρατηγικὸν ἀνάκτορον
εἰς τὸ εὐέλπῃ ν' ἀφιερῶσθαι τὰς ἐπιλοιποὺς ἡμέρας μου ἐντελῶς εἰς τὸν
Θεόν. » ἔλεγε καὶ τοῦτο πιστεύω ὅτι ἄριστα δύναμαι εἰς τὴν
ἐρημίαν. Ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἔχει ζῆτε εἰς τὸν κόσμον καὶ γινώσκω
ἐκ πείρας τὰ κατ' αὐτόν. Τὸ νὰ προετοιμαζόμεθα διὰ τὸν ἄλλον
καλλίτερον κόσμον, εἴ-αι τὸ ἄριστον ὅσων εἰς τοῦτον τὸν κόσμον
δυνάμεθα νὰ πράξωμεν.

Κατὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, ἥτις ὑπῆρξε πολὺ συγκινητικὴ,
ὁ σεβάσμιος γέρον ἐυλόγησε τὸν στρατηγόν, τὴν Κυρίαν Θεοδώραν
καὶ τὸν Δημήτριον, ὅστις δὲν ἤθελε σχεδὸν νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτοῦ.
Ἡ σίξυγος τοῦ στρατηγοῦ συνώδευσε τὸν καλὸν γέροντα εἰς τὴν
ἄμαξαν κάτωθεν τῆς θύρας τοῦ πύργου. Ἀνέβη δὲ εἰς τὸ ὄχημα,
παρετήρησεν εἰσέτι μίαν φορὰν τὰ πάντα μετ' ἀγάπης καὶ εἶπε,
πρὶν κινήσωσιν οἱ ἱπποὶ αὐγιαίνετε, τοῦ Θεοῦ ἡ εἰρήνη μεθ' ὑμῶν !
Εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπαναβλεπόμεθα πάλιν. »

Γνωμικά.

Μόνον ἀμετάπτωτον ἀγαθὸν καὶ παραμένον ἡ εὐσέβεια.

Γρ. Θεολόγος.

Παντός δυνατωτέρα ἐστὶν ἡ εὐσέβεια· ἡ δὲ θεοσέβεια θησαυρὸς ἀδιάπτωτος. Ἀνθρώπος εὐσεβὴς ἐν σοφίᾳ μένει ὡς ὁ ἥλιος.

Σιράχ.

Πίστευε Κυρίῳ καὶ ἔμμενε τῷ πόνῳ σου· πιστευτὸν αὐτῷ καὶ ἀντιλήψεται σου· ἐμβλέψατε εἰς τὰς ἀρχαίς γενεάς καὶ ἴδετε τίς ἤλπισεν ἐπὶ Κύριον καὶ κατήσχυνθη; ἢ τίς ἐνέμεινε τῷ φόβῳ αὐτοῦ καὶ ὑπερείδεν αὐτόν;

Σιράχ.

Ὅταν μνησθῇς ἀνθρωπίνης βοηθείας ἐλπίς ἡμῶν ὑπάρχει, μὴ ἀπογνῶμεν, μὴ ἀτονήσωμεν, ἀλλὰ τὴν ἄγκυραν τῆς πίστεως ἀρπάσωμεν, ῥίψωμεν τὸ ἐργαλεῖον τῆς ἐλπίδος, μὴ εἰς θάλασσαν, ἀλλ' εἰς οὐρανὸν καὶ τὸ χειμαζόμενον σκάφος τῶν κινδύνων ἀπαλλαγέσεται.

Χρυσόστομος.

Οἱ σπείροντες τὰ ἄτοπα, ὁδύνας θεριοῦσιν ἑαυτοῖς.

Ἰωβ.

Ὅσον τοῖς δικαίοις τὸ θεῖον συναγωνίζεται, τοσούτον τοῖς ἀδίκοις ἐναντιοῦται.

Δημάδης.

Πρέπουσα δοξολογίας ὑπόθεσις ἡ τῶν εὐεργετημάτων διήγησις.

Βασίλειος.

Ἡ γυνή.

Γυνή γενναία εἶναι στέφανος εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. Ὅστις ἐνυμφεύθη γυναῖκα ἀγαθὴν, εὖρε χάριτας καὶ ἔλαβεν ἐκ τοῦ Θεοῦ μεγάλην χαράν. Ὅστις διώκει γυναῖκα ἀγαθὴν, ἐκβάλλει τὰ ἀγαθὰ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Γυναῖκα γενναίαν ποῦ δύναται νὰ εὕρῃ τις ; Ἡ τοιαύτη εἶναι πολυτιμότερα λίθων πολυτελῶν· δὲν ἔχει φροντίδας περὶ τῶν οἰκιακῶν πραγμάτων ὁ ἄνθρωπος αὐτῆς, ὅταν τύχῃ νὰ λείπῃ μακράν· αὕτη διπλᾶς χλαίνας ἐποίησε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. Ὅταν δὲ καθίσῃ ἐν συναθροίσει μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, ὀρθῶς καὶ μετὰ προσοχῆς ὁμιλεῖ καὶ ἔχει τάξιν εἰς τοὺς λόγους αὐτῆς : οὐδέποτε μένει ἀργή ἐν τῷ οἴκῳ, οὐδέποτε τρώγει χωρὶς νὰ ἐργασθῇ. Πολλαὶ γυναῖκες ἀπέκτησαν πλοῦτον καὶ δύναμιν· σὺ ὅμως ὑπερέβης ἀπάσης καὶ εἶσαι ἀνωτέρα πασῶν. Ψευδὴς φιλοφροσύνη καὶ μάταιον κάλλος δὲν ὑπάρχει ἐν σοί.

Παροιμία Σολομώντος.

Ἐνωμενικά.

Θυγάτηρ φρονίμη κληρονομήσει τὸν ἄνδρα αὐτῆς.

Σιράχ.

Γυνή ἄφρων καὶ θρασεῖα ἐνδεὲς ζωμοῦ γίνεται.

Γυνή τῷ προσώπῳ κοσμουμένη, τὴν τῆς ψυχῆς ἀμορφίαν ἐμφαίνει.

Ἀρίστιππος.

Ὅσπερ σκώληξ ἐν ξύλῳ, οὕτως ἄνδρα ἀπόλλυσι γυνὴ κακοποιός.

Σολομών.

Γυνὴ χρηστὴ πηδάλιον ἔστ' οἰκίας.

Πυθαγόρας.

Γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνὴρ, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν
αὐτοῦ διπλάσιος.

Σιράχ.

Γυναικὶ πάσῃ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.

Σωκράτης.

Ζ. Ἐκεῖ πέρα.

Ἐδῶ κάτω χωρισμένοι
ὅσοι κλαίουσιν καὶ ποθοῦν,
ἐκεῖ πέρα ἠνωμένοι
εὐτυχεῖς θ' ἀνταμωθοῦν.

Ἡ ψυχὴ σου ἐλευθέρῃ
ἀπὸ χῶμα πενιχρὸν
θὰ πετάξῃ ἐκεῖ πέρα
σιτῶν ἀγγέλων τὸν χορὸν.

Ἐκεῖ πέρα θ' ἀπαρτήσης
ὅσοι ἔφυγαν προτοῦ,
κι' ὅσους κάτω παραιτήσης
θᾶλλουν γὰρ σ' εὐροῦν αὐτοῦ.

Τὰς στιγμὰς σου περσυσμένας
ἐν κλαυθμῷ, ἐν ἡδονῇ
ξέχασέ τας· ἔκεί κανένας
δὲν στενάζει, δὲν ποιεῖ.

Δ. Βικέλας.

Β' Ο Θεός καὶ ὁ θάνατος.

Ὁ Θεὸς τὸν θάνατον, λυτρωτὴν τῶν πόνων,
ἐπεμφεν εἰς ἄρρωστον, ἄνδρα γεωπόνον,
τὰ τῷ δώσῃ ἄρεσιν τῶν δεινῶν καὶ κόπων
καὶ εἰς ἀναπεύσεως τὰ τὸν φέρῃ τόπον.

Ἐφθασεν ὁ θάνατος κ' ἐπὶ τῆς καλύβης
τοῦ πτωχοῦ ἐκάθησεν ὡς ἡ ὄρνις ἐβίς.
Στεναγμοὶ ἠκούοντο, οἰμωγαὶ καὶ θρήνοι,
ὅλη κατεσείετο στέγ' ἡ καλαμίνη.

Πέντε ἔξ ἀνήλικα καὶ ἀπὸ μητέρα
ὄρφανὰ τὸν θνήσκοντα ἐκλαιον πατέρα.
«Θνήσκεις, πάτερ; ἔκραζον κύκλωθεν τῆς κλίνης
καὶ ἡμᾶς τὰ ἔρημα, ἄχ! ποῦ μᾶς ἀφίξεις!

Ἦκουσεν ὁ θάνατος καὶ τὰ ἐλυπήθη,
οἰκτιρμὸν ἠσθάνθησαν τ' ἀπορά του στήθη.
Ἀπρακτος ἐπέστρεψεν εἰς τὸν κύριόν του
κι' ἐν ταύτῳ φοβούμενος τὸν φρικτὸν θυμὸν του

Ἀφῶνις εἰς τοῦρανοῦ ἵστατο τὰς θύρας·
— «Διατί, ὦ θάνατε, μὲ κενὰς τὰς χεῖρας;»
— «Διὰ τὰ παντέρημα τίς θὰ προνοήσῃ,
ἔσται καὶ ὁ μόνος τῶν βοηθὸς τάφισι;»

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βερόιας

— « Τρέξε ! » εἶπ' ὁ Ἀναρχος, τρέξε γ' ἀποσπάσης
λίθον ἀπὸ τὰ μετρη βάρη τῆς θαλάσσης. »
Εἶπε· κι' εἰς τὴν θάλασσαν δίχως γὰ βραδύνη,
ὡς βολῆς ὁ θάνατος πίπτει μολυβδίνη.

Καὶ εἰς τὰ οὐράνια μετὰ τάχους ἴσου
φέρει τὸν ζητούμενον λίθον τῆς ἀβύσσου·
— « Θραῦσέ τον. » Εἰς δάκτυλα δύο τὸν λαμβάνει,
τὸν συντρίβει, κ' ἔνδον του σκόληξ ζῶν ἐγάρη.

Τότε ὁ παράγιος ἔκραξεν ὀργίλος
καὶ ὁ θόλος ἔτρεμε τοῦραυτοῦ ὁ κοῖλος :
« Τίς εἰς τὰ ἀνήλια βάρη ἀποκρίσσει !
συντρίβει τὸν σκόληκα τοῦτον τῆς ἀβύσσου ;

Τίς ὁμοῦ δι' ἅπαντα προνοεῖ τὰ ὄντα ;
Τίς γινώσκει μέλλοντα, πρότερα, παρόντα ;
Τίς, ἐμοῦ, ὦ κάθαμα, κάλλιον γνωρίζει
ἢ ζῶντ' ἢ θάνατον ποτε γὰ χαρίζη ; »

Κι' ἐν ταύτῃ τὸ σκῆπτρόν του αἶψ' ἡ δεξιὰ του
δίδ' εἰς τὸ μεταφρενον μίαν τοῦ θανάτου.
* Ἠστράψε κι' ἐβρόντησε, τὸν κατακωφάινει
καὶ κωφὸς ὁ θάνατος ἀπὸ τότε μένει.

Μάταια τὰ ὦτά του ὁ κλαυθμὸς μας κρούει·
δὲν ἀκούει δέησιρ, θρήνους δὲν ἀκούει.

1 Καρσούτσας.

Ε. Ηδὲ ἐν ἄστρον.

ὦ σὺ ποῦ εἰς αἰθέρας τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις
δι' ἀμυδρῶν ὀράσαι φωτὸς καὶ ἀβεβαίου,
ὥς ὄστρακον λευκάζον εἰς τὸν βυθὸν θαλάσσης,
χαγόμενον καὶ πάλιν φαινόμενον ἐκ νέου :

Ἐὰν ὁ μέγας οὗτος σωρὸς τῶν ἀδαμάντων
τὸ ἄκρον τῆς ἐσθῆτος ἀποτελῇ τοῦ Πλάστου,
σὺ τοῦ κρασιπέδου εἶσαι τοῦ ποιητοῦ τῶν πάντων
σμικρὸς ἀδάμας στίλβων εἰς τὰς πυκνὰς πτυχάς του.

Ἡ ἂν δὲν εἶν' ἐσθῆς του, ἀλλὰ βωμὸς προχέων
ἀέρος φῶς λύχων χιλίων καὶ χιλίων,
λαμπρὰς μικρὰ σὺ εἶσαι, εἰς πείσμα τῶν βορίων
ἀσβεστον συντηροῦσα τὸ φέγγος σου τὸ θεῖον.

Ἡ ἂν ὁ θόλος οὗτος τοῦ στερεώματός του,
κατάστιλπτος ἐκ λίθων σμαράγδου καὶ σαπφείρου,
δὲν εἶνε οὗτ' ἐσθῆς του χρυσεῖ οὔτε βωμὸς του,
ἀλλὰ σωρεῖα κόσμων ἐκτάσεως ἀπείρου,

σὺ τότε ζωογόνος αὐγὴ φωτὸς καὶ κάλλους,
ἥλιος εἶσαι φέρων πλανήτας κινουμένους
καὶ πᾶς σου δὲ πλανήτης ὑποπλανήτας ἄλλους,
ὥς πρὸς μητέρα ὕδρεις μικροὺς συσσωρευμένους.

Καὶ φέρεις λοιπὸν, γίγα, ἐπὶ εὐρώων ῥώτων
καὶ γαίης καὶ θαλάσσης, καὶ λόφους καὶ πεδία
καὶ μυριάδας ἴσως ἀστῶν πολυχρότων·
πλήν ποία τῶν ἡ τύχη καὶ τίς ἡ ἱστορία ;

Καὶ τὰ ἐν σοί, ὦ κόσμε, ὡς τὰ ἐνθάδε φέουν ;
Γερρῶνται μυριάδες καὶ θρήσκουν μυριάδες
καὶ μυριάδες χαίρουν καὶ μυριάδες κλαίουν
καὶ ρεμφικαὶ μαρμαίρουν καὶ ρεχρικαὶ λαμπάδες ; .

Τίς ῥόμος τῶν νιῶν σου τὰ δίκαια εὐθύνει ;
Ἀγρὴ ἐλευθερία εἰς τὰς βουλὰς τῶν ἄρχει,
ἢ ὁ λαὸς σου γόνυ πρὸ τῶν τυράννων κλίνει
καὶ θῦμα τοῦ κρατοῦντος ὁ ἀσθενὴς ὑπάρχει ;

Κί' ἐνῶ ὁ ὀφθαλμὸς μου, ὦ ἄστρες σ' ἀτεινίζει,
σὲ διαπρήσσουν ἴσως στρατεύματα καὶ στόλοι·
ὑπὸ τὰ βήματά τῶν τὸ ἔδαφος σου τρίζει
καὶ μάχαι συγκροτοῦνται καὶ πίπτουν στρατοὶ ὅλοι.

Καὶ ὅμως τόσα ὄντα, βοή καὶ τύρβη τόση,
ἐντὸς στενῶν τὰ πάντα ἐγκλείονται ὀρίων,
πέραν δὲ τούτων μένουν ρεχρὰ καὶ σιωπῶσι
κι' εἰς ἕν σμικρὸν τὰ πάντα συγχέονται σημεῖον.

Καὶ τὸ σημεῖον τοῦτο 'ποῦ στέλλει εἰς τὰ ὕψη
κι' οὐδέποτε ἢ θέσιν ἢ ὄραν δὲν ἐλλείπει,
ἂν ἔλθῃ γὰρ κι' ἐκεῖτο δὲν ἔλθῃ, τί θὰ λείψῃ ;
Εἰς κόκκος εἰς τὴν ἄμμον, ἐν γύλλον εἰς τὰ δάση !

Ἦ ἄστρον, ἀνατέλλεις αἰώνια καὶ δύοις
κι' εἰς τὴν πληθὺν τῶν ἄστρον ἡμεῖς σὲ παρορῶμεν.
Πιστῶς τὴν ὀρισμένην ὁδὸν σου διανύεις
καὶ εἶσαι ἢ δὲν εἶσαι ποτὲ δὲν ἐρωτῶμεν.

Ἦ γύξ, ὅταν ἐπέλθῃ, ὥπῃ δειλὴ τις κόρη
ἔσχατον οὐ τῶν ἄστρον μὲ συστολὴν προκύπτεις·
Γλυκοχαράζει μόλις κι' ὀπίσω εἰς τὰ ὄρη
σὺ πρῶτον ἀπὸ ὅλα τὸ πρόσωπόν σου κρύπτεις.

Ἄνῳρυμον σ' ἀφῆκεν ὁ Ἄργος ἀστρονόμος,
πλήρην σὺ ἐπανατέλλεις ἀέποτε ὥραιον
κι' εἰς τὸν γλαυκὸν αἰθέρα μαρμαίρεις· ἄστρον, ὅμως
θὰ ἔλθῃ γύξ, ὅποταν δὲν θ' ἀνατείλῃς πλέον !

Ἰωάν. Καρασούτσας.

Εἰδοποιήσεις.

Ἐνοικιάζεται ἡ κατὰ τὴν πύλιν τῆς Καλαμαρίας ὑπ' ἀριθμὸν
14 κειμένη οἰκία μου. Αὕτη διακρινομένη διὰ τὸ εὐήλιον, εὐάερον
καὶ εὐρύχωρον αὐτῆς δύναται νὰ ἱκανοποιήσῃ πάντα φιλόκαλον
ἐνοικιαστήν.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 46 Ἰανουαρίου 1890.

Δ. ΒΛΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἐνοικιάζεται δι' ἐν ἡ περισσότερα ἔτη τὸ ἐν τῇ μεγάλῃ ἀγορᾷ
καὶ ὑπ' ἀριθμὸν 7 κείμενον νεόκτιστον ἐργαστήριόν μου, τοῦ
ὁποίου ἡ θέσις, καθ' ὅσον, ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται, παρέχει ἐνθαρρύν-
σεις εὐλόγους καὶ ἐκ τῶν προτέρων δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ πρό-
δον εἰς τὰς ἐργασίας καὶ τοῦ ἀπαιτητικωτάτου Κυρίου.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πλείονες λεπτομέρειαι δίδονται εἰς τὸ κατάστημα τοῦ κυρίου Π. Χρυστοπούλου ὅστις θέλει εἶσθαι καὶ πληρεξούτιος ἐπίτροπός μου διὰ τὰ περὶ τέρω.

Ἐν Σέρρασι τῇ 17 Ἰανουαρίου 1890

Γ. ΑΓΑΘΩΝΙΑΔΗΣ.

Ἐνοικιαστήριον.

Ὁ κύριος Β. Ἀλεξιάδης καὶ ὁ κύριος Φ. Λεοντιάδης συνεφώνησαν ὡς ἑξῆς.

Α'. Ὁ κ. Β. Ἀλεξιάδης παραχωρεῖ ὑπὸ ἐνοίκιον τὴν ἐν τῇ ὁδῷ Χαμηδιῆ καὶ ὑπ' ἀριθμὸν 6 οἰκίαν του εἰς τὸν κ. Φ. Λεοντιάδην διὰ τρία ἔτη.

Β'. Ὁ κ. Φ. Λεοντιάδης ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν κ. Β. Ἀλεξιάδην ὡς ἐνοίκιον λίρας ὀθωμανικᾶς ἐξήκοντα (ἀριθ. 60)· θὰ προπληρώσῃ δὲ ταύτας εἰς ἑξ ἰσας δόσεις καθ' ἑξαμηνίαν.

Γ'. Ὁ κ. Φ. Λεοντιάδης ὑποχρεοῦται πρὸς τούτοις μετὰ τὸ τέλος τῶν τριῶν ἔτων νὰ παραδώσῃ τὴν οἰκίαν εἰς τὴν κατάστασιν καὶ παραλαμβάνει αὐτὴν σήμερον.

Δ'. Ἄν ἐν τῷ μεταξὺ τῶν τριῶν ἔτων θελήσῃ τις τῶν συμφωνησάντων κυρίων νὰ διαλύσῃ τὴν συμφωνίαν, ὑποχρεοῦται νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν ἕτερον δι' ἀποζημιώσεως δώδεκα (ἀριθ. 12) λιρῶν ὀθωμανικῶν.

Ἐγένετο τὸ παρὸν εἰς διπλοῦν πρὸς ἀσφάλειαν ἀμφοτέρων τῶν συμφωνησάντων μερῶν, παρὰ τῶν ὁποίων καὶ ὑπεγράφη ἐνώπιον τῶν κάτωθι ὑποσημειουμένων ἀξιοπίστων μαρτύρων.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 20 Ἰανουαρίου 1890

Οἱ συμφωνήσαντες
ΒΑΣΙΛΒΙΟΣ ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ
ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΛΕΟΝΤΙΑΔΗΣ

Οἱ μάρτυρες
Θ. ΛΑΧΑΝΑΣ
Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ.

Ὁ βαθύπλουτος Ἀργύρης.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἔζη εἰς Ἰωάννινα βαθύπλουτος γέρον· Ἀργύρης ὀνομαζόμενος, ὅστις ξενιτευθεὶς ἐκ νεαρᾶς τοῦ ἡλικίας καὶ ὑπὸ τῆς τύχης βοηθούμενος, ἀπέκτησε μεγίστην χρηματικὴν περιουσίαν, τὴν ὅποιαν ἐτι μάλλον ᾠξήσεν ἐπα-ελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἡ φιλαργυρία ἐχαρκτηρίζε τὸν Ἀργύρην ἐξ αὐτῆς τῆς νεότη-
τός του· ἀλλὰ μετὰ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν χρημάτων συνηύξησε καὶ ἡ φιλαργυρία του, ἥτις ἐπὶ τέλους κατεκυρίευσεν τὴν ψυχὴν του.

Πολλὰς καὶ ὠραίαις οἰκίαις εἶχεν εἰς Ἰωάννινα, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ στερῇται τῶν ἐνοικίων, εἰς οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν κατώκει. Ἐζή δὲ μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του εἰς παλαιὸν τινα καὶ σεσαθρωμένον οἰκίσκον, διὰ τὸν ὅποιον αὐτὸς εὐτελέστατον ἐνοίκιον ἐπλήρωνε. Μέγα δὲ καὶ δυνατὸν κιθώτιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐφύλαττε τὰ χρήματά του καὶ τὰς δημολογίας τῶν χρεωφειλετῶν του, ἐχρησίμευε συγχρόνως καὶ ὡς κλίνη τοῦ γέροντος Ἀργύρη. Μόνον διὰ νὰ θεωρήσῃ ἂν τὰ ἐν τῷ κιθωτίῳ του ἦσαν ἐν τάξει, ἤναπτε μικρὸν λύχνον, τὸν ὅποιον ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ἔσβυνε καὶ ἐκοιμᾶτο.

Πολλάκις διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τόκους μεγάλους, ἐδάνειζε χρήματα εἰς ἀνθρώπους ἀπηλπισμένους, παρὰ τῶν ὁποίων οὔτε τόκους, οὔτε τὸ κεφάλαιον ἐλάμβανε πλέον· ἄλλοτε δὲ ζητῶν ἐνοίκια ὑπέρογκα, ἄφινεν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἄνευ ἐνοικίου τὰς οἰκίας του καὶ τὰς ἀποθήκας του.

Μὲ τοιαύτας ζημίας τιμωρεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς φιλαργύρους ἡ ἀνότης φιλαργυρίας των καὶ ἡ ἀκόρεστος πλεονεξία αὐτῶν.

Ποτὲ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ βαθυπλούτου γέροντος δὲν ὑπῆρχε φαγητὸν διὰ νὰ χορτάσῃ τὴν πείνάν των. Ἄῃ πολυφαγία, ἔλε-

γεν ὁ Ἀργύρης, φθείρει τὴν ὑγίαν.» Ἐν τούτοις προετίμα ν' ἀγοράζῃ τὰ εὐθηνότερα τῶν τροφίμων, ὅσον ἐπιβλαβὴ καὶ ἂν ἦσαν τὰ τοιαῦτα εἰς τὴν ὑγίαν.

Ἄν πτωχός τις καθ' ὁδόν, μὴ γνωρίζων αὐτὸν ἐζήτει παρ' αὐτοῦ ἐλεημοσύνην ἀπὸ Θεοῦ νὰ σὲ ἐλεήσῃ ἀπεκρίνετο ὁ Ἀργύρης, καὶ ἡ εὐχή του αὕτη ἦτο ἡ μόνη ἐλεημοσύνη αὐτοῦ.

Ὅσον σκληρὸν καὶ ἀναίσθητον εἶναι τὸ χρησίον, τὸ ὁποῖον οἱ φιλάργυροι θυσασρίζουσιν, τόσον σκληρὰ καὶ ἀναίσθητος ἀποκαθίσταται δυστυχῶς καὶ ἡ καρδιά των.

Ἐὰν ἐζητεῖτο νὰ συνδράμῃ πτωχὴν τινα οἰκογένειαν, ἢ ὀρφανὴν τινα κόρην εἰς τὴν ὑπανδρείαν της, ἀπεκρίνετο, «Ὅταν ἡ αὐλή σου διψᾷ μὴ ποτίζῃς ξένην.»

Οὐδέποτε ἐγένεε συνδρομητὴς εἰς τὴν ἐκδοσιν ὠφελίμου τινὸς βιβλίου. Οὐδέποτε ἐσημειώθη τὸ ὄνομά του εἰς τὸν κατάλογον τῶν συνδρομητῶν τῶν σχολείων τῆς πατρίδος του.

Εἰς μάτην ὁ Σεδιάσμιος ἀρχιερεὺς τῶν Ἰωαννίνων συχνάκις ὑπενθύμιζε τὸν φιλάργυρον Ἀργύρην, ὅτι δὲν εἶναι χριστιανοὶ ὅσοι δὲν ἐργάζονται τὰ καλὰ ἔργα, τὰ ὅποια ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν ὁπαδῶν του· εἰς μάτην ἀνέφερε πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰδίους λόγους τοῦ Χριστοῦ, αὐτὸς πᾶς ὁ λέγων με, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· εἰς μάτην ὁ ἀρχιερεὺς ὑπενθύμιζεν εἰς τὸν Ἀργύρην τὸν σοφὸν λόγον τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος : αἰρετώτερον ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολὺς· προσθέτων ὅτι ἔργα χριστιανικά, καὶ οὐχὶ ξηρὰς προσευχὰς καὶ νηστείας ἀπαιτεῖ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, καὶ διὰ τοῦτο μακαρίους ὀνομάζει τοὺς ἐλεήμονας, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθῇσονται· εἰς μάτην ἐπὶ τέλους ὑπενθύμιζε τὸν φιλάργυρον αὐτόν, ὅτι κατὰ τὸν Ἀπόστολον Πῦλον ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ πλεονεξία μεταβάλλουσι τὸν Χριστιανὸν εἰς εἰδωλολάτρην. Οὐδεμίαν δυστυχῶς ἐντύπωσιν ἐπροξένουν οἱ Θεῖοι οὗτοι λόγοι εἰς τὴν ἀπολελιθωμένην ἢ μᾶλλον ἀποκεχευωμένην καρδίαν τοῦ βαθυπλούτου Ἀργύρη.

Ὁ Ἀργύρης οὕτω ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔζη μακρὰν πάσης χαρᾶς προερχομένης ἐκ τῶν καλῶν ἔργων. Τέλος δὲ ἀσθενήσας καὶ μὴ προσκαλέσας ἐγκαίρως τὸν ἰατρόν, ἕνεκα τῆς φιλαργυρίας του, ἀπέθανε κρατῶν σφιγκτὰ τὰ κλειδιά τοῦ κιβωτίου του ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο.

Ὑπῆρξαν πολλοὶ φιλάργυροι, οἵτινες τοῦλάχιστον ἐν τῇ τελευταίᾳ στιγμῇ τοῦ βίου των ἐφρόντισαν διὰ τῶν διαθηκῶν των ν' ἀποπλύνωσιν ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ αἵσχους, τὸ ὁποῖον ζῶντας αὐτοὺς ἐκάλυπτεν. Ἀλλ' ὁ Ἀργύρης οὐδὲν φιλάνθρωπον ἔργον διέταξεν, οὐδὲ διαθήκην ἀφῆκεν.

Ἡνωμένα.

Ὁ τῶν φιλαργύρων πλοῦτος, ὥσπερ ὁ ἥλιος καταδύς οὐδένα τῶν ζώντων εὐφραίνει.

Σωκράτης.

Πλούτου κάλλος οὐκ ἐν βαλαντίοις, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν χρηζόντων ἐπικουρίᾳ ἐνδείκνυται.

Φίλων.

Ἄρκτοι μὲν καὶ λύκοι, ἐπειδὰν λάβωσι κόρον, τῆς ἀρπαγῆς ἀφίστανται· οἱ δὲ πλεονέχται κόρον οὐκ ἔχουσι.

Χρυσόστομος.

Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ θεασάμενος φιλάργυρόν τινα εἰς κηδεῖαν ἐκφερόμενον, ἔφη· αὐτὸς βίον ἡβίωτον βιώσας ἑτέροις βίον κατέλιπεν. »

Δημοσθένης.

Η' Ὁ βίος.

Τὸν βίον χαρῆτε
ἐν ὅσῳ ὁ βίος ἀνθεῖ·
θὰ ἔλθῃ ἐσπέρα
καὶ θὰ μαρανθῇ.
Ἐχ' ἡ ζωὴ στιγμὰς πικράς,
ἀλλ' ἔχει καὶ στιγμὰς χαρᾶς·
ὅστις λυπεῖται καὶ πονεῖ
ὅς μὴ τὸ λησμονῇ.

Τὸν βίον χαρῆτε
ἐν ὅσῳ ὁ βίος ἀνθεῖ·
θὰ ἔλθῃ ἐσπέρα
καὶ θὰ μαρανθῇ.
Ἄρ' μαῦρον σύννεφον περᾶ
καὶ βάφει ὅλα σκοτεινά,
θὰ ἔλθῃ πάλιν ἡ αὐγὴ
καὶ θὰ χαρῇ ἡ γῆ.

Τὸν βίον χαρῆτε
ἐν ὅσῳ ὁ βίος ἀνθεῖ·
θὰ ἔλθῃ ἐσπέρα
καὶ θὰ μαρανθῇ.
Τὴν νύκτα ἔστω φωτεινὸς
ἡ πίστις ὅλων μας φανὸς
καὶ εἰς ἡμέρας δυστυχεῖς
ἡ ἀρετὴ ἰσχύς.

* Ἀγγ. Βλάχος.

Ὁ πολυτελής Λάμπρος.

Ὅτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ γέροντος Ἀργύρη ὁ υἱὸς τοῦ Λάμπρος ἤνοιξε τὸ πατρικὸν του κιβώτιον καὶ εἶδε τοὺς ἐν αὐτῷ θησαυροὺς, ἔμεινεν ἔκθαμβος καὶ ἐκστατικός. Ἄλλ' ἄμέσως σφοδρότατοι παλμοὶ χαρᾶς ἐκυρίευσαν τὴν καρδίαν του, τὸ αἷμα ἀνέβη εἰς τὴν κεφαλὴν, ἡ γλῶσσά του ἐτραύλιζεν· ἡ δυστυχὴς μήτηρ αὐτοῦ ἰδοῦσα ταῦτα, ἐφοβήθη μήπως ὁ υἱὸς τῆς μείνῃ ἀπόπληκτος ἔνεκα τῆς ὑπερβολικῆς χαρᾶς του.

Συνελθὼν ἐπὶ τέλους ὁ Λάμπρος ἐφώναξεν: ὅποια ἀπροσδόκητος εὐτυχία! Βῦτυχεῖς καὶ μακάριοι οἱ υἱοὶ τῶν πλουσίων. Πόσον εὐδαίμονα θέλει μὲ καταστήσει τόσος πλοῦτος! Ἄλλ' ὁ γέρον Ἀργύρης ἐκτὸς τοῦ πλοῦτου οὐδεμίαν ἄλλην κληρονομίαν ἀφῆκεν εἰς τὸν υἱόν του· οὔτε τὸν νοῦν τοῦ υἱοῦ του ἐπρόντιζε νὰ φωτίσῃ, οὔτε τὴν καρδίαν του νὰ καλλιεργήσῃ, διότι ἐνόμιζεν, ὅτι ἀρκεῖ τις νὰ εἶναι πλούσιος, διὰ νὰ εἶναι καὶ εὐτυχής.

Οὔτε ἡ μήτηρ οὔτε ὁ υἱὸς τῆς ἠδύναντο ποτε νὰ φαντασθῶσιν, ὅτι ἐντὸς τῆς πενιχρᾶς των καλύβης ὑπῆρχε τόσος πλοῦτος· δὲν ἠδύναντο δὲ νὰ ἐννοήσωσι διὰ τί ἐν ᾧ ἐπὶ τόσων φλωρίων ἐκοιμᾶτο ὁ ἀποθανών, ἐτυράννει καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς οἰκείους του διὰ τῆς σκληρᾶς στερήσεως καὶ τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων.

Ἀλλὰ καθὼς λέων πρὸ πολλοῦ ἐστερημένος τροφῆς ὁρμᾷ πειναλέος ἐπὶ τοῦ πρώτου θύματος, τὸ ὅποιον ἀπαντήσῃ καὶ τὸ κατασπαράσσει ἄμέσως καὶ ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ τὸ κατατρώγει, οὕτω καὶ τὰ πειναλέα τέκνα τῶν βαθυπλούτων φιλαργύρων ἐπιπίπτουσι κατὰ τῆς πατρικῆς των περιουσίας καὶ ἐντὸς ὀλίγου τὴν κατασπαταλῶσιν.

Ἀμέσως ὁ Λάμπρος ἔκοψε φρεμάτα πένθους καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν μητέρα του πολυτελέστατα· καὶ μετὰ ἓνα μῆνα μετεκομίσθη εἰς τὴν λαμπροτέραν οἰκίαν, ἐξ ὧων ὁ πατὴρ του ἐνοικίαζε· πολυτελέστατα δὲ ἦσαν τὰ ἐπιπλα καὶ πολυτιμότατοι οἱ

στολισμοί, διὰ τῶν ὁποίων ὁ νεόπλουτος Λάμπρος διεκόσμησε τὴν νέαν του κατοικίαν.

Ἄλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Λάμπρου ἐσυνείθισαν καὶ τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα, καὶ τὴν λαμπρὰν οἰκίαν, καὶ τὰ πολυτελέστατα ἐπιπλα, ὥστε οὐδεμίαν πλέον εὐχαρίστησιν εἰς ταῦτα εὗρισκεν, ἐν ᾧ κατ' ἀρχὰς ἐνόμιζεν, ὅτι ἐντὸς αὐτῶν ἦθελεν εὑρεῖ ὅλην τὴν εὐτυχίαν του.

Ἡ ἐξ αὐτῶν εὐδαιμονία του ἤρχισε νὰ ἐξασθενῇ καὶ νὰ μαραίνηται. Ὅθεν εἰς ἄλλην πηγὴν εὐτυχίας ἐπρεπε νὰ καταφύγῃ ὁ πλούσιος κληρονόμος. Τότε ἤρχισαν τὰ πολυδάπανα καὶ πολυποικίλα γεύματα καὶ δείπνα, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ μαγείρους καὶ φαγητὰ μακρόθεν προσεκάλει καὶ ἔφισεν ὁ πολυτελέστατος καὶ ἐπιδεικτικώτατος Λάμπρος. Δὲν ἐγνώριζεν ὁ δυστυχὴς, ὅτι οἱ συχνάζοντες εἰς τὰ γεύματα καὶ τὰ δείπνά του δὲν ἦσαν φίλοι αὐτοῦ, ἀλλὰ φίλοι τῶν φαγητῶν του, καὶ ὅτι μόνον ἄκριτοί τινες καὶ κουφόνοες ἐξιππάζοντο ἀπὸ τὰς ματαίας ἐπιδείξεις τοῦ πλούτου του. Ἐκ τῶν ἀνοήτων θαυμαστῶν τοῦ Λάμπρου ἔχων τις θυγατέρα μονογενῆ ἐνόμισεν, ὅτι ἦθελεν ἀποκαταστήσῃ αὐτὴν εὐτυχῇ, ἂν ἐπέτυχανε νὰ συνδέτῃ τὸ μέλλον της μετὰ γαμβροῦ τόσο πλουσίου.

Διὰ τῶν προτπαθειῶν δὲ καὶ κολακειῶν του κατάρθρωσεν ἐπὶ τέλους νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του. Ταχέως ὅμως μετενόησε, διότι δὲν ἠθέλησε νὰ ἐνθυμηθῇ ὅ,τι ἔπραξεν εἰς σπουδαῖος ἀνὴρ ἐκ τῶν ἡμετέρων προγόνων. — Ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς ὁ ἥρως τῆς Σαλαμῖνος ἐπρόκειτο νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν θυγατέρα του, δύο γαμβροὶ τῷ ἐπαρουσιάσθησαν· ἐξ αὐτῶν ὁ μὲν εἰς πλούσιος, ἀλλ' ἀνόητος, ὁ δὲ πτωχός, ἀλλ' ἱκανὸς καὶ φρόνιμος. Ὁ Θεμιστοκλῆς προετίμησε τὸν πτωχόν, εἰπών, ὅτι ἀπροτιμότερος εἶναι ἀνὴρ καλὸς καὶ φρόνιμος ἔχων ἀνάγκην χρημάτων, παρὰ πλούσιος ἔχων ἀνάγκην νοῦ.»

Ἄπειρα χρήματα ἐξώδευσεν ὁ Λάμπρος διὰ νὰ καταστήσῃ τοὺς γάμους του λαμπροὺς καὶ ἐπιδεικτικούς· μέγα δὲ πλῆθος προσεκάλεσεν εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ θαυμάσῃσι βίβαια τὴν ἀφροσύνην καὶ ματαιότητά του.

Κατὰ τὴν παραμονὴν δὲ τῶν μεγαλοπρεπῶν γάμων αὐτοῦ παρουσιάζεται εἰς τὴν λαμπροσυνελιστον οἰκίαν του χήρα δυστυχὴς καὶ πᾶμπτωχος ἔχουσα ἀσθενῆ τέκνα, ἣτις ἐπισωρεύουσα εὐχὰς καὶ εὐλογίας παρακαλεῖ μετὰ δακρύων τὸν Δάμπρον νὰ τῇ χορηγήσῃ μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν πρὸς ἀγορὰν ἄρτου καὶ ἱατρικῶν διὰ τὰ πεινῶντα καὶ ἀσθενοῦντα τέκνα της.

Ὁ Δάμπρος, ἀντὶ νὰ κινήθῃ εἰς συμπάθειαν, σκληρῶς ἀποδιώκει ἐκ τῆς οἰκίας του τὴν χήραν φωνάζων, ὅτι δὲν τῷ περισσεύουσι χρήματα δι' ἐλεημοσύνας, διότι ἄρκετὰ ἦσαν τὰ ἰδικὰ του ἐξοδα. Καὶ ἐν τούτοις ἡ χήρα ἐκείνη ἦτο ἀδελφὴ τοῦ πατρὸς του καὶ ἰδική του θεία, πτωχή μὲν, ἀλλὰ καλλίστη καὶ ἐνάρετος χριστιανή.

Ὁ φιλάργυρος Ἀργύριος δὲν ἐλάτρευεν ἄλλο, παρὰ τὸ ἀργύριον· ὁ δὲ υἱὸς του Δάμπρος δὲν ἐλάτρευεν, εἰ μὴ τὸν ἑαυτὸν του. Διὰ τοῦτο ἦτο ἐντελῶς ἀναίσθητος εἰς τὰς γλυκυτάτας καὶ ἀληθεῖς ἡδονὰς τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς ἀγαθοεργίας.

Ὅσάκις περὶ συγγενοῦς, περὶ φίλου, περὶ πτωχοῦ, ἢ περὶ πατρὶδος πρόκειται, οἱ φίλοι τῆς πολυτελείας καὶ τῆς μωρᾶς ἐπιδείξεως ἀναφαίνονται φιλάργυροι καὶ ἀποτρόπαιοι.

Καθὼς δὲ ὁ μέθυσος ὅσον πίνει τόσον θέλει, παρομοίως καὶ ὁ πλούσιος ὁ συνεθίσας εἰς τὴν πολυτέλειαν δὲν δύναται νὰ ὀπισθοδρομήσῃ· ἡ λύσσα τῆς πολυτελείας του καθ' ἐκάστην αὐξάνει· τὰ χθὲς λαμπρὰ καὶ πολυτελῆ εὗρίσκει σήμερον εὐτελῆ καὶ συνήθη, διὰ τοῦτο δι' ἄλλων πολυτελεστέρων ἀναγκάζεται νὰ ἀντικαταστήσῃ αὐτά, καὶ ἐτομένως ἡ ἀνάγκη τοῦ χρυσίου καθ' ἡμέραν τῷ γίνεται ἐπαισητοτέρα καὶ διὰ παντὸς τιμίου ἢ ἀτίμου μέσου βιάζεται νὰ χρηματολογῇ. Ἰδοὺ δὲ ἡ πολυτέλεια μήτηρ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς κακοηθείας.

Αὐτὸ τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὸν Δάμπρον· ἡ πολυτέλειά του ἤρξε κατ' ἡμέραν καὶ μάλιστα ὅτε μετὰ τοὺς γάμους του προσετέθει καὶ ἡ πολυτέλεια τῆς συζύγου του. Ἡ σύζυγος τοῦ Δάμπρου, νέα ἄνευ ἀνατροφῆς καὶ παιδείας, ἀμέσως συνεμορφώθη μετὰ τὰς ἰδέας αὐτοῦ νομίζουσα, ὅτι ὅσον περισσότερον ἐξώδευε πρὸς

ἐπίδειξιν, ὅσον περισσότερον ἐστολίζετο, τόσον περισσότερον ὥραιότερα ἐφαίνετο καὶ τόσον περισσότερον ἐτιμᾶτο καὶ αὐτὴ καὶ ὁ σύζυγός της.

Ἄλλ' οἱ ἐξωτερικοὶ στολισμοὶ οὕτε αὐξάνουσι τὴν φυσικὴν ὥραιότητά, οὔτε ἐλαττώνουσι τὴν φυσικὴν ἀσχημίαν. Δὲν ἐγνώριζεν ἡ σύζυγος τοῦ Λάμπρου, ὅτι εἰς τοὺς σωματικούς στολισμοὺς καταφεύγουσι συνήθως ὅσοι νέοι καὶ νέαι στεροῦνται ψυχικῶν στολισμῶν. Δὲν ἐγνώριζε τοὺς ἀληθεῖς στολισμούς, καθὼς αἱ φρόνιμοι καὶ ἐνάρετοι γυναῖκες τῶν προγόνων ἡμῶν.

Ὅτε γυνὴ τις ἐκ τῆς Ἰωνίας, εὐρισκομένη εἰς τὴν Σπάρτην, ἐθαύμαζε τὰ πολυτελῆ ὑφάσματα τῶν ἐνδυμάτων της καὶ ἐπαίρετο ἐπιδεικνύουσα αὐτὰ εἰς τὰς Σπαρτιάτιδας, Λάκκινά τις δειξασα πρὸς αὐτὴν τοὺς τέσσαρας καλοὺς καὶ κοσμίους υἱούς της, εἶπεν· αἰδοῦ εἰς τί πρέπει νὰ ἐπαίρωνται αἱ καλαὶ καὶ φρόνιμοι μητέρες, εἰς τὰ καλὰ τῶν τέκνα.»

Ὅτε δὲ ἄλλη τις πολυτελής καὶ λαμπροστολισμένη γυνὴ ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας ἐπισκεφθεῖσα τὴν σύζυγον τοῦ στρατηγοῦ Φωκίωνος καὶ ἰδοῦσα μετ' ἀπορίας τὴν μεγίστην ἀπλότητά της ἐνάρετου Ἀθηναίας, ἠρώτησεν αὐτὴν ποιοὶ ἦσαν οἱ ἰδιόκοι της στολισμοί, ἐκείνη ἡ ἔμφρων σύζυγος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρὸς ἀπὴν ἦσε τὸ ἐξῆς· «Ὁ Φωκίων εἶναι ὁ ἰδιόκός μου στολισμός.» Ἡ σύζυγος τοῦ Λάμπρου δὲν εἶχεν οὔτε ἰδίον τι ἠθικὸν προτέρημα οὔτε ἄνδρα ἀξιότιμον, ὅπως δι' αὐτοῦ στολισθῇ, ὡς ἐστολίζετο ἡ ἀφελὲς σύζυγος τοῦ Φωκίωνος. Ἐνόμιζε λοιπὸν ὅτι ἡδύνατο νὰ τιμᾶται στολιζομένη διὰ τοῦ πλούτου τοῦ συζύγου της. Ἐν τούτοις ἡ καθ' ἡμέραν αὐξάνουσα πολυτέλεια καὶ τοῦ Λάμπρου καὶ τῆς συζύγου του κατήντησε ν' ἀπορροφᾷ ὄχι μόνον ὅλα τὰ εἰσοδήματα, ἀλλὰ καὶ μέγα μέρος τῶν κεφαλαίων. — Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἐντός ὀλίγων ἐτῶν κατέφαγεν ὅλην τὴν χρηματικὴν του περιουσίαν, ἤρchiσεν ἄλλα μὲν ἐκ τῶν κτημάτων του νὰ πωλῇ παρὰ τιμὴν, ἄλλα δὲ νὰ ὑποθηκεύῃ δανειζόμενος καὶ προπληρώνων τόκους ὑπερβολικούς· καὶ ταῦτα διὰ νὰ διατηρῇ ἀνημμένην τὴν φθιτροποιάν της πολυτελείας του φλόγα. — Τότε διὰ νὰ διασκεδάξῃ τὴν μονοτονίαν

τῆς κτηνώδους ζωῆς του, διὰ νὰ λησμονῇ τὰς χρηματικὰς του δυσκολίας, διὰ νὰ εὕρισκῃ ὀλίγον ὕπνον, καὶ διὰ νὰ ἐνδυναμώσῃ τὸν πάσχοντα στόμαχόν του, κατέφυγεν εἰς τὰ μεθυστικὰ ποτά. Ὁ γρήγορα δὲ προσέθεσεν εἰς τὴν οἶνοποσίαν καὶ τὸ χαρτοπαίγνιον, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἤλπιζεν ὁ ἄρρων καὶ τυχερόν τι κέρδος πρὸς χορτασμόν τῆς ἀδελφικοῦ πολυτελείας του.

Ἀλλὰ ἡ οἶνοποσία καὶ τὰ τυχερὰ παιγνίδια ἐπετάχυναν τὴν καταστροφὴν του. Θυμῶδες καὶ ὕβριστὲς ἐγένετο τότε ὁ Λάμπρος ἐντὸς τῆς οἰκογενείας του· ἐκτὸς δὲ ταύτης κατήντησεν ἀναιδής, ψευδολόγος, κόλαξ, χαμερπής, ἀπατεών, δόλιος, καὶ ἐπὶ τέλους αἰσχρὸς πλαστογράφος προσπαθῶν δι' ὅλων αὐτῶν τῶν αἰσχροτήτων νὰ διατηρῇ τὴν ὑπερξίν του.

Εἰς τοὺς αἰσχροτάτους αὐτοὺς καὶ ἐγκληματικούς πόρους κατέφυγεν ὁ πολυτελέστατος Λάμπρος, διότι οὔτε τὸν νοῦν του ἐφρόντισε νὰ φωτίσῃ οὔτε τὴν καρδίαν του νὰ ἐξευγενήσῃ, ἀλλ' οὔτε φίλους ἀληθεῖς ν' ἀποκτήσῃ, οἵτινες συμμεριζόμενοι τὰς εὐτυχίας μᾶς χρῆσιμέουσι καὶ εἰς τὰς δυστυχίας· ἐπὶ τίνα δὲ καιρὸν ἡδυνήθη νὰ ἀποκρύψῃ τὴν κακοήθειαν καὶ ἐγκληματικὴν του διαγωγὴν ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν συμπολιτῶν του, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀπὸ τὰ ὄμματα τῆς συνειδήσεώς του καὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ Παντογνώστου. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους μία ἐκ τῶν πλαστογραφιῶν του ἀνεκαλύφθη ἡ δὲ φυλάκισις καὶ καταδίκη του ἦτο βεβαία, ἂν ἐξαίφνης ἐντὸς τῶν Ἰωαννίνων δὲν ἐγένετο ἄφαντος.

Τὴν νύκτα καθ' ἣν τυχαίως ἐμαθεν, ὅτι ἡ πλαστογραφία του ἀνεκαλύφθη, ἀντὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου περιέμενε τὴν σύλληψίν του διηυθύνθη κρυφίως πρὸς τὴν λίμνην τῶν Ἰωαννίνων ἀποφασισμένος νὰ πνίξῃ ἐντὸς αὐτῆς τὴν κακοήθειαν, τὴν ἀτιμίαν καὶ ἀπληπισμένην ὑπερξίν του· ἀλλὰ πλυσιάσας εἰς τὴν ὄχθην ὀπισθοδρόμησεν ἐντρομος. Βυλλογιέθη τότε μήπως ἡδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ἄσυλον εἰς τὴν οἰκίαν τινὸς ἐκ τῶν λεγομένων φίλων του, ἀλλ' οὐδεὶς ἀληθὺς φίλος ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν νοῦν του — Ἐκεῖ πηλοῦν τῆς ὄχτης ἀνεγνώρισε τὴν πτωχὴν καλύβην τῆς χήρας ἐκείνης θείας του, εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν λαμπρῶν

γάμων του ἡρνήθη μικρὰν ἐλεημοσύνην. Ἐλπίς σωτηρίας λάμπει τότε εἰς τοὺς δακρυρροοῦντας ὀφθαλμούς του, ἀλλὰ δυστάζει ἐνθυμούμενος τὴν πρὸς τὴν πτωχὴν ἐκείνην θεῖαν του σκληρὰν διαγωγὴν του. Ἡ ἀπελπισία του ὅμως τὸν ὠθεῖ ἐμπρὸς καὶ πλήρης αἰσχύνης καὶ δειλίας κυτπᾷ τὴν θύραν τῆς καλύβης τῆς πτωχῆς χήρας.

Ἡ ἐμφάνις τοῦ ἐκπλήττει τὴν θεῖαν του, ἥτις βλέπουσα τὰ δάκρυά του, ἀκούουσα τὰ δυστυχήματά του καὶ μανθάνουσα τὸν κίνδυνον, εἰς τὸν ὅποιον εὗρίσκετο, λητμονεῖ τὸ παρελθὸν καὶ ἡ καρδιά της συγκινεῖται ὑπὲρ τοῦ ἀπηληπισμένου ἀνεψιοῦ της.

Γενναίως λοιπὸν προσφέρει τὴν καλύβην της ἄσυλον εἰς τὸν καταδιωκόμενον Λάμπρον, προθύμως δίδει πρὸς αὐτὸν τροφὴν προχειρὸν καὶ κλίνην· τέλος δὲ τὸν δίδει πτωχικὴν ἐνδυμασίαν τοῦ υἱοῦ της, τὴν ὁποίαν ἐνδυθεὶς ὁ Λάμπρος διὰ νὰ κατασταθῇ ἀγνώριστος, ἀνεχώρησε κρυφίως ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα, ὅπως μεταβῇ εἰς Κέρκυραν καὶ ἐκείθεν εἰς τὴν Βενετίαν πρὸς ἀνεύρεσιν πόρου ζωῆς. Ἀλλὰ καθ' ὁδὸν ἀνεγνωρίσθη, συνελήφθη καὶ κακὸν τέλος ἐλαβεν ἐντὸς τῶν φυλακῶν.

Ἰνωμακᾶ.

Τοῦ φιλαργύρου τὰ γρόσια εἰς χαρακόπου χεῖρι.

Δημῶδες.

Ὁ τῶν ἀσώτων βίος ὥσπερ καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκων ἐκφέρεται.

Πλούταρχος.

Ὁς κατασπαταλᾷ ἐκ παιδός καὶ ἐν νεότητι αὐτοῦ, ἐν γῆρᾳ οἰκέτης ἔσται..

Σολομών.

Ἡ αὐτάρκεια καὶ τροφή ἐστὶ καὶ ἡδονὴ καὶ ὑγεία· τὸ δὲ πλεόν
λύπη καὶ ἀηδία καὶ νόσος.

Χρυσόστομος.

Αὐτάρκεια καθάπερ ὁδὸς βραχεῖα καὶ ἐπιτερπής, χάριν μὲν
ἔχει μεγάλην, πόνον δὲ μικρόν.

Ἰσοκράτης.

Ἄξιόν σοι τῆς σπορᾶς τὸ θέρος· πικρίας ἐσπειρας ; δρέπου τὰ
δράγματα· τὸ ἀνηλεὲς ἐτίμησας ; ἔχε ὥσπερ ἡγάπησας· ἔφυγες τὸν
ἔλεον ; φεύζεται σε ὁ ἔλεος· ἐδδελύξω πτωχείαν ; βδελύζεται σε
ὁ ἰδιὸς ἡμᾶς πτωχεύσας Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Γρ. Νύσης.

Ὅπισω τῶν ἐπιθυμιῶν σου μὴ πορεύου, καὶ ἀπὸ τῶν ὀρέξεων
σου κωλύου· εἰάν χορηγήσης τῇ ψυχῇ σου χορηγίαν ἐπιθυμίας,
ποιήσῃ σε ἐπίχαρμα ἐχθρῶν σου.

Σιράχ.

Μέλι εὐρὼν φάγε τὸ ἱκανόν, μήποτε πλησθῇς ἐξεμέσης.

Σολομών.

Θ. Ἡ ἔμφρων Κορνηλία.

Τὰ τέκνα τῆς ἐπιείκῃς
κ' ἐν μητρικῇ φιλοστοργίᾳ
ἀνέτρεφε μετὰ πολλῆς σπουδῆς
ἡ ἔμφρων Κορνηλία.

Καὶ ἐκεῖνα ἠῤῥαρον καλῶς,
κοσμοῦντα νοῦν, ψυχὴν, καρδίαν,
καὶ ἐξεπλήρουν ἐντελῶς
αὐτῆς ἐκάστην προσδοκίαν.

Καὶ ἦλθε πρὸς αὐτὴν γυνή
καλὴ τῆς Κορνηλίας φίλη,
ἥτις, ματαία καὶ κερή,
περὶ καλλωπισμοῦ ὤμιλει.

Κ' ἐπῆναι ὧς τι ζηλωτὸν
τὸ εἶδος τῶν αὐτῆς ψελλίων·
Τὸ πλῆθος τῶν μαργαριτῶν,
τὸ σπάνιον τῶν δακτυλίων.

Ὡς δ' εἶπεν ἡ γυνή: «Πολλοὺς
καὶ σὺ βεβαίως Κορνηλία,
θὰ ἔλῃς στολισμοὺς καλοὺς,
ἀδάμαντας, χρυσᾶ παρτιτσά.»

Δεικνύουσα περιχαρῆς
τὰ φίλτατά της ἀπεκρίθη:
«Ἴδου ἐμοῦ ὁ θησαυρός,
ἰδου ἀδάμαντες καὶ λίθοι.»

Ἀλέξ. Κατακουζηνός.

Ἑξοικονομήσεις.

Τίθενται εἰς πλειοδοσίαν τὰ ἐξῆς κτήματα τοῦ κυρίου Πέτρου
Λαδοπούλου.

α'. Μία οἰκία ἐν τῇ συνοικίᾳ τῆς Μητροπόλεως ὑπ' ἀριθμὸν 14.

β'. Ἑτέρα οἰκία παρὰ τὸ διδικητήριον ὑπ' ἀριθμὸν 6.

γ'. Δύο ἐργαστήρια πλυσίον κείμενα μετ' ἀποθήκης, ὑπογείου.
ἐν τῇ κεντρικῇ ἀγορᾷ ὑπ' ἀριθμὸν 12 καὶ 13.

Ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 20 Ἰανουαρίου 1890.

Ἐκ τοῦ γραφείου τοῦ ἐμποροδικείου.

Διογένης καὶ ἄσωτος.

Διογένης ὁ κυνικός φιλόσοφος, ἰδὼν ποτε νεανίαν τινὰ ἄσωτον, ὅστις, ἐπειδὴ προηγουμένως εἶχε δαπανήσει τὰ πατρικά του πράγματα, ἔτρωγεν ἐλαίας καὶ ἄρτον καὶ μόνον ὕδωρ ἔπινεν, εἶπεν εἰς τὸν νεανίαν ἐκεῖνον· «ὦ καλέ, ἐὰν ἐκουσίως τοιοῦτοτρόπως ἐγευματίζεις, δὲν θὰ ἐβείπνεις οὕτω κατ' ἀνάγκην σήμερον.»

Ζ. Ὁ ψυχικός στολισμός

Ὁ πλοῦτος τὰ κοσμήματα,
τοῦ κάλλους ἢ λαμπρότης
ἀνθρώπων φροῦδα κτήματα
καὶ κόσμου μεταϊότης.

Ἡ ἀρετὴ δὲ μόνη
ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τὸν θνητὸν
περιβλεπτον καὶ ζηλωτὸν
στολλίζει καὶ ὑψώνει.

Τὴν ἀρετὴν, ὦ κόρη,
ὥς κάλλος ἀναφαίρετον,
ὥς θησαυρὸν ἐξαίρετον
ἀγάπα καὶ θεώρει.

Διότι τ' ἄλλα φθονερά
ἢ τύχη ἀν' ἀρπάσῃ,
αὕτη ἐμμένει σταθερά,
αὕτην δὲν θέλεις χάσει.

Α. Κατακουζηνός.

Ω δ ἡ

εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν.

Τὴν παιδρὰν ἑορτὴν τῶν τριῶν
τῆς μεγάλης τριάδος ποιμένων
ἐκτελοῦντες παιδρῶς πρὸς Θεὸν
ἀναπέμπομεν δόξαν καὶ αἶνον.

Μαθηταί, τῆς αὐτῶν διδαχῆς,
ὥσπερ οὗτοι κ' ἡμεῖς τὴν παιδείαν
ἐζητήσαμεν ῥύμην ψυχῆς,
ῥύμην ἀσπίλον, ῥύμην πλουσίαν.

Ἐκ τῆς ἁγῶς ἀπλήτου πηγῆς
τοῦ φωτός ἡ παιδεία ἀποράει
κ' εἰς τὸν σκόλον τοῦτον τῆς γῆς
τὰ οὐράνια δείκνυσι φάη.

Τὸν εὐγνώμονα αὐτῆς ἑραστὴν
πρὸς ζωὴν ὁδηγεῖ τὴν ἀρίστην,
ἀθείων ποιεῖ θεατὴν
μυστηρίων καθίστησι μύστην.

Ἡ παιδεία ἀνυψοῖ ταπεινὸν
καὶ πληστον καθίξ' ἡγεμόνων,
τὸν ἀνώνυμον αἶρει κλεινὸν
καὶ γεραίρ' εἰς αἰῶνας αἰώνων.

Συνημμένη τῇ θεῷ ἀρετῇ
 εὐτρεπίζει ψυχὰς παραμώμους,
 Βασιλείους μεγάλους αὐτῇ,
 Γρηγορίους γενναῖ, Χύρσοστόμους.

Τῆς παιδείας ἀντέχον, θρητέ,
 τῶν ζῶν ἀμφοτέρων κρηπίδος·
 καὶ ἀθάνατος ἔση ποτέ
 δεδραγμένος χρηστῆς τῆς ἐλπίδος.

Τῆς ἀφάτου σοφίας εἰκὼν
 τὸν οἰκεῖον τηρῶν χαρακτῆρα,
 τοῖς ἀγγέλοις ποτὲ συνοικῶν
 ἀναμνήσεις Θεὸν τὸν Σωτῆρα.

Ὡ φωστῆρες τοῦ κόσμου τριτοί,
 θυηπόλοι τῆς ἄνω λατρείας,
 πρυτάνευσαι' ἐκεῖθεν αὐτοί
 εἰς ἡμᾶς τοὺς πυρσοὺς τῆς παιδείας.

Ἐρισχύσατ' ἡμᾶς ἐκ Θεοῦ,
 ὃ προστάται θερμοὶ τῶν ἀπόρων,
 καὶ εὐλογήσατε ζῆλον λαοῦ,
 διδασκάλων, ποιμένων, ἐφόρων.

Ἦλ. Τανταλίδης.

Δ Γέρων καὶ θάνατος.

Ἔρας γέρον ξυλοκόπος ἐνενηταπέντε χρόνων
ἐκαταλβαιν' ἕνα λόφον εἰς τὸν ὄμιον τοῦ σηκώνων
καυσοξύλων ἐν δεμάτι.

τὸ βαρὺ καὶ τρέμον βῆμα τὰ κινήσῃ προσεπάθει,
τὸ κατώρθωσ' ἐπὶ τέλους, καὶ κατάκοπος ἐστάθη
τὰ ξεκουρασθῇ κοιμάτι.

Ἀρασιτέταξε καὶ βίψας κατὰ γῆς τὸ φόρτωμά του,
τὸν ἰδρωτὰ τοῦ σπογγίζει μὲ τὰ πέντε δάκτυλά του,
καὶ ἔς τοὺς θάμνους τὸν πετᾷ.

Κάθεται εἰς μιαν πέτραν καὶ κινῶν τὴν κεφαλὴν του
τὶ ἐκέρδισε καθ' ὅλην τὴν μακράν, μακρὰν ζωὴν του
λυπημένος ἐρωτᾷ

« Εἰς αὐτὸν τὸν μαῦρον κόσμον ποῦ ἀσπρίσαν τὰ μαλλιά μου
τὶ ἐκέρδισα Θεέ μου ; ἔχει ἄλλος τὰ δειρά μου ;
καὶ τὰ τόσα μου κακά ; . . .

Τὸ μονάκριβο παιδί μου μοῦ ἀπέθανε σὺν ξένῳ,
καὶ τὰ ὄρφανά του κλαίουσιν σὴν καλύβῃ πειρασμένα,
καὶ κοιμοῦνται ρηστικά !

» Καὶ ἐγώ ; Τὰ βέσπρά μου τοῦτο τὸ βουνό τὰ ξέρι
ποῦ μὲ βλέπει καθ' ἡμέραν καὶ χειμῶνα καλοκαίρι
τὰ περῶ ἀπὸ ἐδῶ,

ἔχων τὸ κυρτόν μου σῶμα πάντοτε σὴν γῆν σκυμμένον.

Ἦ Θεέ μου, σὰν ἐμένα ἄλλον καταδικασμένον
εἴχομαι τὰ μὴν ἰδῶ »

Κ' ἐκλινε τὴν κεφαλὴν τοῦ εἰς τὸ ἄτονόν του στήθος . . .
 Ἐσηκώθη μετ' ὀλίγον καὶ μ' ἀπελπισμένον ἦθος
 τὰς παλάμας του κρατῶν.
 «θάνατε, φωνάζει, θάνα . . .!» καὶ ἔμεινε μὲ στέμμα χαῖνον....
 Ἦλθ' ὁ θάνατος ἀμέσως δρέπανον αἱματωμένον
 εἰς τὴν δεξιὰν κρατῶν.

— «Τί μὲ θέλεις, εἶπ', ὦ γέρον;» καὶ ὕψωσε τὸ δρέπανόν του.
 ὁλος ἐντρομος ὁ γέρον ἐκρυσσε τὸ πρόσωπόν του
 καὶ ἐτραύλισε αὐτὸς ἡ . . .
 ἤθελε νὰ τοῦ φορτώσῃ μὲτ' ἰσχυρὰ τὸ φόρτωμά του. »
 Ἐν ᾧ πρότερον ἐβρήκει καὶ ἐκραζε αὐτὰ βάσανά του
 τώρα πῶς μετανοεῖ ; . . .

Π. Ι. Φέρμπος

Σόλων

ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηναίων.

Ὁ Σόλων ἦτο υἱὸς τοῦ Ἐξηκεστίδου, ὅστις κατήγετο ἐκ τῆς ἀρχαίας βασιλικῆς οἰκογενείας τῶν Κοδριδῶν.

Ὁ Σόλων κατὰ μὲν τὴν νεότητά του ἀπέκτησε μεγάλην καὶ εὐρεῖαν παιδείαν, κατὰ δὲ τὴν ἀνδρικήν του ἡλικίαν διὰ τῶν συχῶν ἐμπορικῶν ταξειδίων ἐγνώρισε πολλὰ καὶ ἔγεινε πολυπειρότατος. Καθ' ὅλον τὸν βίον του ἐδεικνύετο φιλομαθέστατος ὥς καὶ ὁ ἴδιος ἔλεγεν· ἀγῆραστος ἔειπε πολλὰ διδασκόμενος. » Λέγεται δὲ ὅτι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κλίνῃ τοῦ θανάτου εὕρισκόμενος παρεκάλει τοὺς πέριξ αὐτοῦ νὰ ὁμιλῶσι μεγαλοφώνως διὰ νὰ μάθῃ ἀκόμῃ κάτι τι, πρὶν ἐκπνεύσῃ. Ἐννεκα δὲ τῆς μεγάλης παιδείας

καὶ τῆς πρακτικῆς σοφίας του, ἣν ἐδειξεν εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις τοῦ βίου του, τὸν κατέτασσον μεταξὺ τῶν ἐπτά σοφῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Σόλων ἐτιμᾶτο καὶ ἐθαυμάζετο παρὰ πάντων διὰ τὴν μεγάλην σοφίαν του καὶ διὰ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα· διὰ τοῦτο καὶ ἄρχων αὐτῆς ὤρίσθη μὲ ἀπειρίριστον ἐμπιστοσύνην νὰ συντάξῃ νόμους καταλλήλους. Οὗτος λοιπὸν προθύμως ἀναδεχθεὶς τὸ ἄξιωμα ἐθεσε νόμους, διὰ τῶν ὁποίων εἰς τὸ ἐξῆς ἠδύναντο νὰ ζῶσιν εἰρηνικῶς αἱ διάφοροι τάξεις τῶν συμπολιτῶν του, διώρθωσε τὰ πολιτικά πράγματα, ἐπρονόησε περὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν παίδων, καὶ ἐφρόντισε περὶ τῶν δικαστικῶν ὑψώσας εἰς μεγάλην πάλιν ὑπόληψιν τὸ ἀρχαῖον καὶ ἀνώτατον δικαστήριον τὸν Ἄρειον Πάγον.

Ἀφ' οὗ δὲ οὕτω συνεπλήρωσε τὴν νομοθεσίαν του, δι' ὅρκου ὑπεχρέωσε τοὺς συμπολίτας του νὰ διατηρήσωσιν ἐπὶ δέκα ἔτη τοὺς νόμους του καὶ κατόπιν ἀνεχώρησε πάλιν ἐκ τῆς πατρίδος του.

Γνωμικά.

Σόλων ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τινος, πῶς εἶναι δυνατόν ἄριστα νὰ κατοικῶνται αἱ πόλεις; εἶπεν· ἀεὶν οἱ μὲν πολῖται πειθώνται εἰς τοὺς ἄρχοντας οἱ δὲ ἄρχοντες εἰς τοὺς νόμους.

Σόλωνος.

Νόμους φυλάττων, τοὺς φόβους ἐξω βάλλεις· φόβων γὰρ ἐξω παῖς ὁ τοῦ νόμου φύλαξ.

Γρ. Θεολόγος.

Οἱ ἐργατικοὶ φιλόσοφοι.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους οἱ Ἀρειοπαγῖται, ἦτοι οἱ δικασταὶ τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου τῶν Ἀθηνῶν Ἀρείου Πάγου, πρὸς τοῖς ἄλλοις, προσεκάλουν ἐνώπιόν των καὶ ἐτιμῶρουν τοὺς ἄσώτους καὶ ἐκείνους, εἴτινες δὲν ἠδύναντο ν' ἀποδείξωσι τοὺς πόρους, διὰ τῶν ὁποίων ἔζων.

Τὸν Μενέδημον λοιπὸν καὶ τὸν Ἀσκληπιάδην τοὺς φιλοσόφους, οἵτινες ἦσαν νέοι καὶ πτωχοί. προσκαλέσαντες ἠρώτησαν πῶς, ἐν ᾧ ὅλας τὰς ἡμέρας συχναῶν εἰς τοὺς φιλοσόφους καὶ ἐν ᾧ δὲν ἔχουσιν οὐδεμίαν περιουσίαν, ἔχουσιν ὅμως τόσον ὑγιές τὸ σῶμα αὐτῶν. Οὗτοι προσελθόντες παρεκάλεσαν νὰ προσκληθῇ τις τῶν μυλωθρῶν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. Ἀφ' οὗ δὲ ἤλθέ τις μυλωθρὸς καὶ εἶπεν, ὅτι ἐκεῖνοι καθ' ἐκάστην νύκτα καταβαίνοντες εἰς τὸν μύλον καὶ ἀλέθοντες λαμβάνουσι δύο δραχμάς ἀμφοτέρω, οἱ Ἀρειοπαγῖται θαυμάσαντες τοῦτο ἔκριναν ἄξιον νὰ δίδωνται εἰς τοὺς δύο φιλοπόνους φιλοσόφους διακόσμαι δραχμαὶ ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου.

Ἐνωμενικά.

Μικρὸν ἐν πετεινοῖς ἢ φιλόπουνος μέλισσα, ἀλλ' ἀρχὴ γλυκάσματων ὁ καρπὸς αὐτῆς.

Διονύσιος Ἀρειοπαγίτης.

Οἱ ἐκούσιοι πόνοι τὴν τῶν ἀκουσίων ὑπομονὴν ἐλαφροτέρην παρασκευάζουσιν.

Ξενοφῶν.

Ἐκ μερίμνης καὶ φροντίδος ἀναφθινεῖται σοι εἰρήνη.

Ἰώδ.

Χεῖρες ἀνδρείων πλουτίζουσι σφόδρα.

Σολομών.

Ἐν ἰδρῶτι τοῦ προσώπου σου φάγη τὸν ἄρτον σου.

Γέννησις.

Ἢ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω.

Παῦλος.

Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου γίνου ἐντρεχὴς καὶ πᾶν ἀρεώστημα οὐ μὴ σὲ ἀπαντήσῃ.

Σιράχ.

Ὅκνηροὶ πλούτου ἐνδεεῖς γίνονται. — Ὅδοι ἀεργῶν ἐστρωμέναι ἀκάνθαις. — Ψυχὴ ἀεργοῦ πεινᾷσει. — Ἐνδύεται διερρηγμένα καὶ ῥακώδη πᾶς ὑπνώδης.

Σολομών.

Ἐξομολογήσεις.

Ὁ Κροῖσος ὑπῆρξε βασιλεὺς τῆς Λυδίας ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ. ἦτο βαθύπλουτος καὶ διὰ τὰ πολλὰ πλούτη του ἔχει καταστή παροιμιώδης. Ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ τοῦ Κροίσου τὸ βασίλειον τῶν Λυδῶν εὐρίσκετο εἰς τὴν μεγαλητέραν ἀκμὴν του καὶ εἶχε λάβει τὴν μεγαλητέραν ἔκτασίν του. Αἱ κατὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἑλληνικαὶ ἀποικίαι τῶν Αἰολέων, Δωριέων καὶ Ἰώνων εἶχον κατασταθῇ φόρου ὑποταλαῖς ὑπὸ τοῦ Κροίσου. Οἱ δὲ διάφοροι λαοὶ μέχρι τοῦ Ἄλφους ποταμοῦ εἶχον ὑποταχθῇ καὶ προσληφθῇ εἰς τὸ ἰσχυρὸν κράτος τοῦ Κροίσου. Μόνον οἱ νησιῶται εἶχον μείνει ἐλεύθεροί ἐτι. Διὰ τοῦτο ὁ Κροῖσος διανοεῖτο νὰ κατασκευάσῃ στόλον καὶ νὰ ἐπιτεθῇ δι' αὐτοῦ καὶ κατὰ τῶν νησιωτῶν. Ἐν ᾧ δὲ ἦσαν ἑτοιμα ὅλα τὰ εἰρηνηγενή ἀναγκαιῶντα, ὁ

Κροῖσος μετέβλεψε γνώμην καὶ παρητήθη τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης ἕνεκα συνομιλίας του μετὰ τοῦ σοφοῦ Βιάντος τοῦ Περηνέως. Κατὰ τὸν χρόνον τῶν παρασκευῶν τοῦ Κροῖσου ἤλθε λέγουσιν, εἰς τὴν αὐλὴν του ὁ Βίας, τὸν ὁποῖον ἠρώτησε τί νεώτερα εἰζεύρε περὶ Ἑλλάδος. Ἄνω βασιλεῦ, ἀπεκρίθη, ὁ Βίας· οἱ νησιῶται ἀγοράζουσι πολυάριθμον ἵππικὸν καὶ διανοοῦνται νὰ ἐκστρατεύσωσιν εἰς τὰς Σάρδεις καὶ ἐναντίον σου » Νομίσας δὲ ὁ Κροῖσος, ὅτι ἐκεῖνος ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν, εἶπεν· « Εἴθε οὕτω νὰ φωτισθῶσιν οἱ νησιῶται καὶ νὰ ἔλθωσι μὲ ἵππικὸν ἐναντίον τῶν Λυδῶν! »

Ὁ δὲ ἀπήντησε πάλιν· « ὦ βασιλεῦ, μοὶ φαίνεται ὅτι προθύμως ὑπήχθης νὰ πολεμήσῃς ἐν τῇ ξηρᾷ πρὸς ἵππεις νησιώτας, καὶ ἔχεις δικαίαις καὶ εὐλόγοις ἐλπίδας· ἀλλὰ καὶ οἱ νησιῶται, ἀφ' οὗ ἔμαθον, ὅτι σὺ κατασκευάζεις μετὰ σπουδῆς πλοῖα, ἵνα ἐκστρατεύσῃς κατ' αὐτῶν, τί ἄλλο νομίζεις, ὅτι εὐχονται ἢ νὰ πολεμήσωσι κατὰ τῶν Λυδῶν ἐν θαλάσῃ, πρὸς ἐκδίκησιν ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ κατοικούντων ἐλλήνων, τοὺς ὁποίους σὺ ἔχεις ὑποδουλώσει; »

Ὁ Κροῖσος φρονίμως σκεφθεὶς συνῆψεν ἔκτοτε φιλίαν πρὸς τοὺς νησιώτας.

Γνωμικά.

Μετὰ σοφῶν συμβουλευέου καὶ μετὰ συνετῶν ἔστω ὁ διάλογός σου.

Σιράχ.

Κρείων λελογισμένη βραδύτης τάχους ἀπερισκέπτου.

Γρ. Θεολόγος.

Ὁ Κροῖσος καὶ ὁ Σόλων.

Εἰς τὰς Σάρδεις, τὴν λαμπρὰν καὶ πλουσίαν πρωτεύουσάν τοῦ βασιλείου τῶν Λυδῶν ἤρχοντο πολλοὶ ἐπίσημοι ξενοὶ. τὴν λαμπροτάτην καὶ πλουσιωτάτην αὐλὴν τοῦ Κροῖσου ἐπισκέπτοντο πολλοὶ σπουδαῖοι καὶ ἐπίσημοι ἄνδρες, ὅλοι οἱ σοφισταὶ τῆς Ἑλλάδος ἕκαστος διὰ διαφόρους ὑποθέσεις, πολλοὶ μάλιστα κατὰ ἰδιαιτέραν πρόσκλησιν τοῦ μεγάλου βασιλέως.

Καὶ ὁ Σόλων δὲ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἐξ Ἀθηνῶν κατὰ τὴν περιήγησίν του διήλθε καὶ διὰ τῶν Σάρδεων, ὅπου ἐφιλοξενεῖτο ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Κροῖσου. Κατὰ τὴν τρίτην δὲ ἢ τὴν τετάρτην ἡμέραν διέταξεν ὁ ὑπερήφανος Κροῖσος τοὺς ὑπηρέτας του νὰ περιαγάγωσι τὸν Σόλωνα εἰς τοὺς θησαυροὺς του καὶ ἐπιδειξῶσιν αὐτῷ πάντα τὰ λαμπρὰ πράγματά του.

Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Σόλων παρετήρησε πάντα τὰ ὑπάρχοντα ἐν τῇ πλουσίᾳ αὐλῇ, ὁ Κροῖσος ἠρώτησεν αὐτὸν ταῦτα.

Ἄ! φίλε Ἀθηναῖε, ἐπειδὴ μεγάλη φήμη ἔφθασε καὶ εἰς ἡμᾶς περὶ τῆς σοφίας σου, περὶ τῆς φιλομαθείας σου, περὶ τῶν περιηγήσεων καὶ ταξειδίων σου, διὰ τῶν ὁποίων εἶδες πολλὰ μέρη τῆς γῆς καὶ πολλὰ ἔμαθες, ἐπιθυμῶ νὰ σὲ ἐρωτήσω ἐὰν μέχρι τοῦδε εἶδές τινα εὐδαιμονέστατον πάντων. »

Ὁ Κροῖσος ἠρώτα ταῦτα, ἐπειδὴ ἐφρόνει, ὅτι οὗτος ἦτο ὁ εὐδαιμονέστατος τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Σόλων ὅμως ἀποστρεφόμενος τὴν κολακείαν καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀγαπῶν ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν· Ἄ! βασιλεῦ, εὐδαιμονέστατον εἶδον Τέλλον τὸν Ἀθηναῖον. »

Ἐκπλαγεὶς δὲ ὁ Κροῖσος διὰ τὸ λεχθὲν ἠρώτησε μετ' ἀνυπομονησίας : ἀδιὰ τί νομίζεις, ὅτι ὁ Τέλλος εἶναι ὁ εὐδαιμονέστατος ; »

Ὁ δὲ Σόλων εἶπε : Ἀπρῶτον μὲν διότι ὁ Τέλλος οὗτος ὑπῆρξε πολίτης εὐτυχούσης πόλεως, εἶχε παῖδας καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ εἶδε τέκνα τῶν τέκνων του· δεύτερον δὲ διότι καὶ ἱκανὴν διὰ τὸν τόπον μας περιουσίαν εἶχε καὶ ἡ τελευταῖα τοῦ βίου του

ὑπῆρξε λαμπροτάτη. Διότι, ὅτε ἐπολέμησαν οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τοὺς γείτονάς των Μεγαροὺς ἐν Ἐλευσίνι, βοηθήσας τοὺς οἰκείους καὶ τρέψας εἰς φυγὴν τοὺς ἐναντίους, ἀπέθανεν ἐνδοξότατα, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἐτίμησαν μεγάλως θάψιντες αὐτὸν δημοσίᾳ δαπάνῃ ἐκεῖ, ὅπου ἔτεσεν »

Ἄφ' οὗ δὲ ὁ Σόλων διηγήθη τὰ κατὰ τὸν Τέλλον, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Κροῖσος τίνα ἐγνώριζε δεύτερον μετ' ἐκείνου, ἐλπίζων ὅτι θὰ λάβῃ τὰ δευτερεῖα ἀρεύκτως. Ὁ δὲ Σόλων εἶπεν· ἀβγνώρισα τὸν Κλέοβιν καὶ τὸν Βίτωνα. Οὗτοι ἦσαν κατὰ τὸ γένος Ἀργεῖοι καὶ εἶχον ἀρετὴν περιουσίαν, ἀκόμη δὲ καὶ ῥώμην σώματος τοιαύτην, ὥστε ἀμφότεροι ἦσαν ἐξ ἴσου νικηταὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ μάλιστα διηγοῦνται περὶ αὐτῶν τὰ ἐξῆς. Μὲν ἡμέραν, ὅτε οἱ Ἀργεῖοι ἐπέλουν ἐπρὶν εἰς τὴν Ἥρην, ἥτο ἀνάγκη ἐξάπαντος νὰ κομισθῇ εἰς τὸν ναὸν ἡ μήτηρ αὐτῶν ὡς ἱέρεια τούτου, ἂφ' ἀμαξίας συρμένης ὑπὸ ζεύγους βοῶν, ἀλλ' οἱ βόες δὲν ἤρχοντο ἐγκαίρως ἐκ τοῦ ἀγροῦ. Μηδυνάμενοι δὲ νὰ περιμεινωσὶ περισσότερον οἱ φιλάδελφοι καὶ φιλομήτορες νεανῖαι, ἐξευξάν ἑαυτοὺς καὶ ἔσυραν τὴν ἀμαξίαν μέχρι τοῦ ναοῦ ἀπέχοντος τεσσαράκοντα καὶ πέντε σταδίους.

Ἄφ' οὗ δὲ οἱ νεανῖαι ἐποίησαν ταῦτα, οἱ μὲν Ἀργεῖοι περικυκλώσαντες αὐτοὺς τοὺς ἐμακάριζον διὰ τὴν ῥώμην των, αἱ δὲ Ἀργεῖαι ἐμακάριζον τὴν μητέρα αὐτῶν, διότι εἶχε τοιαῦτα τέχνα. Ἡ δὲ μήτηρ περιχαρὴς διὰ τὴν πράξιν καὶ διὰ τὴν φήμην ἐστάθη τότε ἐνώπιον τοῦ ἀγάλματος καὶ ᾗχθήθη νὰ δώσῃ ἡ Θεὰ εἰς τὰ τέχνα τῆς ὅτι εἶναι ἀριστον εἰς τὸν ἄνθρωπον. Μετὰ δὲ ταύτην τὴν εὐχὴν, ἂφ' οὗ ἐθυσίασαν καὶ ἔφαγον καλῶς, ἐκοιμήθησαν ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ οἱ νεανῖαι καὶ δὲν ἐξύπνησαν πλέον. Τοῦτο ἦτο τὸ τέλος τῆς ζωῆς των. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι κατεσκευάσαν ἀγάλματα αὐτῶν καὶ ἀνέθεσαν ταῦτα εἰς Δελφοὺς πρὸς ἐνδειξιν, ὅτι ὑπῆρξαν ἀριστοὶ ἄνδρες »

Ὁ Σόλων λοιπὸν τὰ δευτερεῖα τῆς εὐδαιμονίας ἀπένειμεν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς Κλέοβιν καὶ Βίτωνα, ὁ δὲ Κροῖσος χάσας τὴν ὑπομονήν, εἶπεν· ἄγω ξένη Ἀθηναίε, ἡ δὲ ἡμετέρα εὐδαιμονία

τόσον μηδαμινὴ ὑπὸ σοῦ ἐκρίθη, ὥστε νὰ μὴ φθάσῃ τὴν ἄξιαν οὐδὲ τῶν ἰδιωτῶν καὶ τῶν κοινῶν ἀνθρώπων ;»

Ὁ δὲ Σόλων τότε εἶπεν· «ὦ Κροῖσε, με ἐρωτᾷς περὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι ἄστατα. Ἦν τῷ βίῳ τοῦ ἀνθρώπου οὐδεμία ἡμέρα φέρει τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ἔφερεν ἢ προηγουμένη. Τὸ μέλλον τοῦ βίου εἶναι ἄδηλον καὶ ἀβεβαιον, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς πρέπει νὰ ὑπερηφανεύεται διὰ τὴν παρούσαν εὐτυχίαν του καὶ νὰ μεγαλαυχῇ, εὐδαίμων ἀληθῶς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ζήσας καθ' ὅλον τὸν βίον του εὐτυχῶς φθάσῃ καὶ εἰς τὴν τελευταίαν αὐτοῦ εὐτυχῶς καὶ ἀλύπως. Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε.»

Οἱ σοφοὶ οὗτοι λόγοι τοῦ σοφοῦ Σόλωνος, ἀντὶ νὰ σωφρονίσωσι τὸν ὑπερήφανον βασιλέα, παρωργισαν ἔτι μᾶλλον αὐτόν, ὥστε δυσηρεστημένος ἀπέπεμψεν ἐκ τῆς αὐλῆς του τὸν σοφὸν τῆς Ἑλλάδος, τὸν ὅποιον ἐθεώρησεν ὡς λίαν ἀμαθῆ, διότι ἄφινε τὰ παρόντα ἀγαθὰ, καὶ συνεβούλευε νὰ ἐλέπωμεν τὸ τέλος παντός πράγματος.

Κακοδαίμονία Κροίσου.

Α'.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Σόλωνος θεῖα ὀργὴ ἐνέπεσεν εἰς τοῦ Κροίσου τὴν οἰκίαν. Ὁ Κροῖσεος εἶχε δύο υἱούς. Τούτων ὁ εἰς ἦτο κωφάλαος· ὁ δὲ ἕτερος ἦτο καθ' ὅλα ἐξαίρετος, πρῶτος μεταξὺ πάντων τῶν ὀμηλικῶν του καὶ ὠνημάζετο Ἄτυς. Περὶ αὐτοῦ εἶδεν ὄνειρον, τὸ ὅποιον ἔλεγεν, ὅτι ἐμελλε νὰ ἀπολεσθῇ διὰ σιδηρᾶς αἰχμῆς. Τὸ ὄνειρον ταῦτο τοσοῦτον ἐφόβισε τὸν Κροῖσον, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἀφίσῃ τὸν Ἄτυν νὰ μεταβῇ πλέον εἰς πόλεμον. Καὶ τὰ πολεμικὰ δὲ ὅπλα ἀφῆρσεν ἐκ τῶν ἀνδρῶνων, μήπως κανὲν

κρεμάμενον πέσῃ καὶ κτυπήσῃ ἐκείνον εἰς τὸν πόδα του· ἐνωρίς δὲ ἐφρόντισε καὶ νὰ τὸν νυμφεύσῃ.

Ἐν ᾧ δὲ ἐτέλει τοὺς γάμους, ἔρχεται ἐκ Φρυγίας ἄνθρωπος εἰς μεγάλην δυστυχίαν πεσὼν μετ' ἁγῆρας μεμολυσμένας ἕνεκα φόνου, τὸν ἑποῖον εἶχε διαπραΐξει.

Ὁ Κροῖτος ἡμέσως τὸν ξένον ἠρώτησε· «ὦ ἄνθρωπε, τίς εἶσαι καὶ ἐκ τίνος μέρος τῆς Φρυγίας ἔρχεσαι; τίνα ἄνδρα ἢ τίνα γυναῖκα ἐφόνευσας;» Ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη· «ὦ βασιλεῦ, εἶμαι υἱὸς τοῦ Γορδίου τοῦ υἱοῦ τοῦ Μήδου, ὀνομάζομαι δὲ Ἀδραστος. Φονεύσας δὲ ἀκουσίως τὸν ἀδελφόν μου ἔρχομαι ἐδῶ διωκόμενος ὑπὸ τοῦ πατρός μου καὶ ἐστερημένος τῶν πάντων.» Τότε ὁ Κροῖτος εἶπε· ἀκατάγεσαι ἐξ ἀνδρῶν φίλων καὶ ἡλθεῖς εἰς φίλους, πλησίον τῶν ὁποίων δὲν θὰ τοὶ λείψῃ τίποτε. Καλὸν δὲ θὰ ᾔτο διὰ σέ νὰ ὑπομείνῃς τὴν συμφορὰν σου ταύτην ὅσον δύνασαι· γενναιότερον.» Καὶ οὕτω κατόπιν ὁ Ἀδραστος ἔμενεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κροῖτου.

Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον ἀπεσταλμένοι τῶν Μυσῶν, τῶν κατοικούτων τὴν Μυσίαν χώραν ἐκτεινομένην πρὸς βορρᾶν τῆς Αὐδίας, ἐλθόντες πρὸς τὸν Κροῖτον ἔλεγον τὰ ἐξῆς· «ὦ βασιλεῦ, ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν ἀνεφάνη μέγιστος ἀγριόχοιρος, ὅστις καταστρέφει πάντας τοὺς ἄγρους. Προθυμούμεθα μὲν νὰ φονεύσωμεν τοῦτον, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα. Τώρα λοιπὸν παρακαλοῦμέν σε νὰ πέμψῃς μεθ' ἡμῶν τὸν παῖδά σου καὶ ἐκλεκτοὺς νεανίας, ὅπως ἐκδιώξωμεν αὐτὸν ἐκ τῆς χώρας.»

Οἱ μὲν Μυσοὶ λοιπὸν ταῦτα ἔλεγον καὶ παρεκάλουν· ὁ δὲ Κροῖτος ἐνθυμούμενος τὸ ὄνειρον ἔλεγεν εἰς αὐτούς· «Εἶναι ἀδύνατον νὰ πέμψω μεθ' ὑμῶν τὸν υἱόν μου, ἐπειδὴ εἶναι νεόγαμβρος· θὰ πέμψω ὅμως ἐκλεκτοὺς νεανίας καὶ ὅλην τὴν κυνηγητικὴν ἀκολουθίαν καὶ θὰ τοὺς παραγγείλω νὰ προσπαθήσωσι παντὶ σθένει νὰ ἐκδιώξωσι μεθ' ὑμῶν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρας.»

Ἐν ᾧ δὲ ἔλέγοντο ταῦτα καὶ οἱ Μυσοὶ ἦσαν εὐχαριστημένοι, ἔρχεται ἐντὸς καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Κροῖτου, ὅστις εἶχε μάθει τί ἐζήτουν οἱ Μυσοί. Ἀποτεινόμενος δὲ πρὸς τὸν πατέρα του εἶπε τὰ ἐξῆς· «Πάτερ, τὰ κάλλιστα καὶ γενναιότατα πράγματα εἰς ἐμὲ πρότερον

θρωπος δυστυχῆς καὶ δὲν ἀρμόζει, ἀλλ' οὔτε ὄρεξιν ἔχω νὰ λαμβάνω μέρος εἰς τοιούτους ἀγῶνας. Ἐν ταύτοις, ἀφ' οὗ τὸ θέλεις σύ, πρὸς τὸν ὅποιον χρεωστῶ μεγάλην χάριν, δέχομαι νὰ συντροφεύσω τὸν υἱόν σου.»

Μετὰ ταῦτα πάντες λοιπὸν ἀναχωρήσαντες καὶ φθάσαντες εἰς τὸ ὄρος τῆς Μυσίας Ὀλυμπον ἐζήτουν τὸ θηρίον. Ἀφ' οὗ δὲ εὗρον αὐτό, τὸ περιεκύκλωσαν καὶ τὸ ἠκόντιζον. Τότε ὁ Ἀδραστος, ἀκοντίζων τὸν ἀγριόχοιρον, δὲν ἐπιτυγχάνει μὲν τοῦτον, ἀλλ' ἐπιτυγχάνει τὸν παῖδα τοῦ Κροῖσου καὶ φονεύει αὐτόν. Σπεύσας δὲ τις εἰς Σάρδεις ἀνήγγειλε τοῦτο εἰς τὸν Κροῖσον, ὅστις ἀκούσας ἔμενεν ἀπαρηγόρητος. Ἦλθον δὲ μετὰ τοῦτο καὶ οἱ Λυδοί, οἱ φέροντες τὸν νεκρόν, ὅπισθεν δὲ τοῦ νεκροῦ ἠκολούθει ὁ φονεὺς. Σταθεὶς δὲ οὗτος πρὸ τοῦ νεκροῦ ἔτεινε τὰς χεῖρας πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ παρέδιδεν ἑαυτὸν εἰς τὸν Κροῖσον, διὰ νὰ τὸν φονεύσῃ, ἐπειδὴ δὲν ἦτο ἄξιος νὰ ζῇ πλέον. Ὁ δὲ Κροῖσος, ἂν καὶ εὗρίσκετο ἐν τοιαύτῃ συμφορᾷ, εὐσπλαγχνίθη τὸν Ἀδραστον καὶ συνεχώρησεν αὐτόν. Ὁ Ἀδραστος ὁμῶς κατόπιν, ὅτε ἐθάπτετο ὁ νεκρός, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὴν δυστυχίαν του καὶ συναισθανόμενος, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ δυστυχέστατος πάντων, ἔδωκε τέλος εἰς τὸν βίον του ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀττος.

Β'.

Ἐπὶ δύο ἔτη ὁ Κροῖσος ἦτο βεβουθισμένος εἰς μέγα πένθος διὰ τὴν στέρησιν τοῦ υἱοῦ του. Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ αὐξήσις τοῦ περσικοῦ κράτους ἐπὶ Κύρου υἱοῦ τοῦ Καμβύσου, ἔκαμε μὲν τὸν Κροῖσον νὰ παύσῃ πενθῶν, ἐνέδωκεν ὁμῶς αὐτόν εἰς φροντίδας μεγάλας, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν αὐξανομένην δύναμιν τῶν Περσῶν καὶ νὰ προλάβῃ πάντα κίνδυνον διὰ τὸ κράτος του. Διὰ τοῦτο ἐπεμψεν ἀπεσταλμένους εἰς διάφορα μαντεῖα νὰ ἐρωτήσῃ ἂν πρέπη νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Περσῶν, καὶ ἂν πρέπη νὰ λάβῃ συμμάχους ξένους. Οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Κροῖσου ἔφερον χρησμούς,

τοῦ, ὁποῦρος· εὐνοϊκούς ἐθεώρει. Ἐπειδὴ δὲ περὶ τῶν συμμάχων τὸ μαντεῖον συνεβούλευεν αὐτὸν νὰ προσλάβῃ τοὺς ἰσχυροτάτους τῶν Ἑλλήνων, ἐφρόντισε νὰ ἐξετάσῃ τίνες ἦσαν οἱ ἰσχυροτάτοι.

Πληροφόρηθεις, ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι τότε ἦσαν ἰσχυροτάτοι πάντων, καταστεινότες τοιοῦτοι διὰ τῶν νόμων τοῦ Λυκούργου, ἔσπευον εἰς Σπάρτην πρέσβεις, ἵνα κορίσωσι δῶρα καὶ ζητήσωσι συμμαχίαν. Οἱ πρέσβεις κατὰ παρρηγελίαν τοῦ Κροίσου ταῦτα ἔλεγον. «Ἐπιμψεν ἡμᾶς Κροῖσος ὁ βασιλεὺς τῶν Λυδῶν καὶ ἄλλων ἐθνῶν, λέγων τάδε: «ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐρησμοδόητε νὰ προσλάβω φίλους Ἕλληνας, μανθάνω δὲ ὅτι ὑμεῖς κατέχετε τὴν πρώτην θέσιν ἐν Ἑλλάδι, πρὸς ὑμᾶς ἀπατείνομαι κατὰ τὸ χρηστότερον, θέλων νὰ γείνω φίλος καὶ σύμμαχος ὑμῶν ἄνευ δόλου καὶ ἀπάτης.» Οἱ Λακεδαιμόνιοι προθύμως ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν τοῦ Κροίσου καὶ διὰ τὸν χρησμὸν καὶ διὰ τὰς ὑποχρεώσεις των πρὸς τὸν Κροῖσον, ὅστις καὶ τῶρα πολλὰ δῶρα τοὺς ἔσπευε καὶ πρότερον εἶχε δώσει αὐτοῖς δωρεάν πολὺν χρυσόν, ἵνα κατασκευάσωσι τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὑπεσχέθησαν λοιπὸν βοήθειαν εἰς πᾶσαν πρόσκλησιν τοῦ Κροίσου..

Ὁ Κροῖτος παρσκευάζετο ἤδη μετὰ μεγαλητέρας προθυμίας νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Περσῶν ἐλπίζων ὅτι ἤθελε καταλύσει τὴν δύναμιν αὐτῶν. Τότε Λυδοὶ τις Σάνδανις ὀνομαζόμενος, ἀνὴρ συνετός, συνεβούλευεν εἰς τὸν Κροῖσον τὰ ἑξῆς.

«ὦ βασιλεῦ, παρασκευάζεσαι νὰ ἐκστρατεύσῃς ἐναντίον ἀνδρῶν τοιούτων, οἵτινες ἐνδύονται μὲ δέρματα, τρώγουσι δὲ ὄχι ὅσα θέλουσιν, ἀλλ' ὅσα ἔχουσιν, ἐπειδὴ ἡ χώρα των εἶναι τραχεῖα. Προσέτι δὲν μεταχειρίζονται οἶνον, ἀλλὰ μόνον ὕδωρ πίνουσιν, οὐδὲ σῦκα ἔχουσιν, οὐδ' ἄλλο τι ἀγαθόν. Ἐὰν μὲν λοιπὸν νικήσῃς, τί θὰ λάβῃς παρ' αὐτῶν, οἵτινες οὐδὲν ἔχουσι; Ἐὰν ὁμως νικηθῇς, σκέφθητι πόσα ἀγαθὰ θὰ ἀπολέσῃς. Διότι ἀφ' οὗ ἅπαξ γευθῶσι τὰ ἡμέτερα ἀγαθὰ, θὰ προσκολληθῶσιν εἰς αὐτὰ καὶ δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀποδιώξωμεν αὐτούς. Ἐγὼ εὐχαριστῶ τοὺς θεούς, διότι δὲν ἔβαλον εἰς τὸν νοῦν τῶν Περσῶν νὰ ἐκστρατεύσωσιν ἐκεῖνοι πρῶτοι κατὰ τῶν Λυδῶν.» Ταῦτα ἔλεγεν ὁ σοφὸς Σάν-

δανις, ἀλλ' ὁ Κροῖσος δὲν ἐπείθετο καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ, καὶ ἀμέσως ἐκίνησεν.

Ὅτε ἐφθισεν εἰς τὸν Ἄλυν ποταμὸν κατ' ἀρχὰς ἀπήντησε δυσκολίας διὰ τὴν διάβασιν αὐτοῦ. Λέγουσι δὲ ὅτι ὁ σοφὸς Θαλῆς ὁ Μηλήσιος διεβίβασε τὸν στρατὸν κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον ἄνευ γεφύρας. Ἔθεσε δηλαδὴ τὸν στρατὸν ὅλον εἰς ἓν μέρος πλησίον τοῦ ποταμοῦ, ἔπειτα διέταξε καὶ ἠνοίχθη βαθεῖα διώρυξ δεξιὰ τοῦ στρατοῦ εἰς σχῆμα καμπυλωτόν. Ἀφ' οὗ δὲ αὕτη ἐτελείωσεν, ὁ μὲν ποταμὸς τότε ἐχύθη εἰς τὴν διώρυγα καὶ δι' αὐτῆς πάλιν εἰς τὸ ρεῖθρόν του, ὁ δὲ στρατός, ὅστις εὗρσκετο ἐν τῷ μεταξύ, διέβη τὸν ποταμὸν εὐκόλως, λέγουσι μάλιστα τινες ἀβρόχοις ποσίν. Ἐνταῦθα δὲ στρατοπεδεύσας ἀσφαλῶς εἰς ἰσχυροτάτην θέσιν, ἔστειλε στρατεύματα καὶ ὑπέταξεν ὅλην τὴν χώραν πέραξ καὶ ἐφθειρε τοὺς ἀγρούς.

Ὁ δὲ Κῦρος συναθροίσας τὰ στρατεύματά του ἤρχετο εἰς συνάντησιν τοῦ Κροίσου. Πρὶν δὲ ἐκστρατεύσῃ εἶχε πέμψει κήρυκας εἰς τοὺς Ἴωνας καὶ προσεπάθει ν' ἀποστατήσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Κροίσου. Οἱ Ἴωνες ὁμῶς δὲν ἐπείθοντο. Ὁ Κῦρος ὡς ἐφθασεν εἰς τὴν Πτερρίαν, ἐστρατοπέδευσεν ἀντικρὺ τοῦ Κροίσου. Ἀφ' οὗ δ' ἔγεινεν ἐκεῖ ἰσχυρὰ μάχη, καθ' ἣν ἐφονεύθησαν πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων, διεχωρίσθησαν, ἐπειδὴ εἶχε νυκτώσει. Οὕτω δὲ δὲν ἀνεδείχθη κανεὶς νικητής.

Ὁ Κροῖσος ἀποδώσας τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο εἰς τὸ ὀλιγαριθμότερον τοῦ στρατεύματός του ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς Σάρδεις. Ἐσκέπτετο δὲ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ χειμῶνος νὰ παρασκευάζεται, καὶ ἀφ' οὗ λάβῃ ἐπικουρίαν παρὰ τῶν φίλων του Αἰγυπτίων καὶ τῶν συμμάχων του Λακεδαιμονίων, νὰ ἐκστρατεύσῃ πάλιν κατὰ τὴν ἀνοιξιν. Οὕτω λοιπὸν τοιαῦτα φρονῶν ὁ Κροῖσος ὡς ἐφθασεν εἰς τὰς Σάρδεις, ἀμέσως ἔπεμψε κήρυκας εἰς τοὺς φίλους καὶ τοὺς συμμάχους του νὰ εἰπωσιν εἰς αὐτοὺς νὰ συναθροισθῶσιν εἰς τὰς Σάρδεις κατὰ τὴν ἀνοιξιν· τὸν δὲ ὑπάρχοντα στρατὸν του διέλυσεν οὐδένα κίνδυνον ὑποπτευόμενος ἐξ ἐπιθέσεως τοῦ Κῦρου.

Ὁ δὲ Κῦρος μαθὼν τὴν διάλυσιν τῶν στρατευμάτων τοῦ Κροΐσου ἐπορεύθη αὐτὸς κατὰ τῶν Σάρδεων τάχιστα. Ὁ Κροΐτος τότε ἐπαράχθη μὲν διὰ τὴν αἰφνίδιον ταύτην ἑμφάνισιν τοῦ Κυρίου, ἀπεφάσισεν ὅμως νὰ ἐξέλθῃ εἰς μάχην μετὰ τῶν ὀλίγων Λυδῶν του, οἵτινες ἔφερον μεγάλα δόρατα καὶ ἦσαν ἐπιτήδειοι ἵπποις. Εἰς τὴν πεδιάδα λοιπὸν τῶν Σάρδεων, ὡς εἶδεν ὁ Κῦρος τοὺς Λυδοὺς παρατασσομένους εἰς μάχην, φοβηθεὶς τὸ ἱππικὸν ἐποίησε κατὰ συμβουλὴν τοῦ Ἀρπάγου, ἀνδρὸς Μήδου τὰ ἀκόλουθα.

Ἐκφορτώσας τὰς σιτοφόρους καὶ σκευοφόρους καμήλους αἵτινες ἠκολούθουν τὸ στρατεῦμά του, ἀνεβίβατεν ἐπ' αὐτὰς ἄνδρας φοροῦντας τὸν ὅπλισμόν ἱππέως, καὶ διέταξε νὰ προπορεύωνται αἱ καμήλοι. Κατόπιν τῶν καμήλων ἤρχοντο τὸ πεζικὸν καὶ τελευταῖον τὸ ἱππικόν. Τοῦτο δὲ ἔπραξε διὰ νὰ καταστήσῃ ἄχρηστον τὸ ἱππικὸν τοῦ Κροΐσου, διότι ὁ ἵππος φοβεῖται τὴν καμήλον καὶ δὲν ὑποφέρει οὔτε τὴν θίαν οὔτε τὴν ὄσμην τῆς καμήλου. Καὶ τῷ ὄντι, ὅτε κατὰ τὴν συμπλοκὴν οἱ ἵπποι τῶν Λυδῶν ὠσφράνθησαν τῶν καμήλων καὶ εἶδον αὐτάς, ἀμέσως ἤχισαν νὰ στρέψωσι πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἀλλ' οἱ Λυδοὶ ἐνοήσαντες τὴν αἰτίαν τούτου δὲν ἐδειλίασαν. Κατέβησαν ἐκ τῶν ἵππων καὶ πεζοὶ ἐμάχοντο. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἔπεσον πολλοὶ ἐκατέρωθεν ἐπὶ τέλους ὅμως οἱ Λυδοὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καὶ ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἣν οἱ Πέρσαι στενῶς ἐπολιορκήσαν.

Ὁ δὲ Κροΐτος νομίζων ὅτι ἡ πολιορκία ἤτελε παραταθῇ ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἐπεμπεν ἐκ τοῦ τείχους καὶ ἄλλους νέους ἀπεσταλμένους πρὸς τοὺς φίλους καὶ τοὺς συμμάχους, ἵνα ἔλθωσι τάχιστα πρὸς βοήθειάν του, ἐπειδὴ ἐπολιορκεῖτο. Οἱ δὲ Σπαρτιάται, ἂν καὶ εὐρίσκοντο τότε εἰς ἀνέμαλον κατάστασιν, ὅμως, ἂφ' οὗ ἤκουσαν τὸ πάθημα τοῦ Κροΐσου, ἦταν πρόθυμοι νὰ τρέξωσι εἰς βοήθειαν. Ἐν τῷ δὲ αὐτοὶ καὶ τὰ πλοῖά των ἦσαν ἑτοιμα, ἤλθεν ἐτέρα ἀγγελία, ὅτι ἐκυριεύθη τὸ τεῖχος τῶν Σάρδεων καὶ ὅτι ὁ Κροΐτος ζῶν συνελήφθη. Οὕτω δὲ ἔμειναν ἀκίνητοι.

Αἱ δὲ Σάρδεις ἐκυριεύθησαν κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Κατὰ τὴν

δεκάτην τετάρτην ἡμέραν τῆς πολιορκίας ὁ Κύρος διεκέρυξεν εἰς ὅλας τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ του, ὅτι θὰ δώσῃ μεγάλα δῶρα εἰς ἐκείνον, ὅστις πρῶτος ἀναβῇ τὸ τεῖχος. Κατόπιν τῆς τοιαύτης διακηρύξεως πολλοὶ προσεπάθησαν, νὰ ἀναβῶσιν, ἀλλὰ μάτην. Ὅτε δὲ πάντες ὑπεχώρουν, εἰς στρατιώτης ὁ ὄματι Τροιάδης ἰδὼν κατὰ τὸ ἀπότομον τῆς ἀεροπόλεως μέρος, ὅπερ διὰ τοῦτο ἔμενεν ἀπροφύλακτον, ἰδὼν στρατιώτην καταβάντα διὰ νὰ λάβῃ καταπεσοῦσαν περικεφαλαίαν καὶ πάλιν ἀναβάντα, εἰς τὸ ἴδιον μέρος ἀνέβη καὶ αὐτὸς κατόπιν τοῦ Λυδοῦ καὶ μετ' αὐτὸν πολλοὶ ἄλλοι Πέρσαι. Καὶ οὕτω ἐκυριεύθησαν αἱ Σάρες, καὶ διηρπάγησαν ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ Κύρου.

Κατὰ τὴν διερπαγὴν τῆς πόλεως πάντες κατὰ διαταγὴν τοῦ Κύρου προσεπάθουν νὰ μὴ περιπέσωσιν εἰς λάθος καὶ φονεύσωσι τὸν Κροῖσον, ὃν ζῶντα ἤθελεν ὁ νικητής. Πέρσης τις ὅμως πύραγνωρίσας τὸν Κροῖσον ἐπετίθετο μεθ' ὀρμῆς κατ' αὐτοῦ καὶ ἤθελε νὰ τὸν φονεύσῃ. Τότε ὁ μὲν Κροῖσος ἔκρινεν ἀτάραχος, ἀλλ' ὁ κωφάλαλος υἱὸς του, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου πολλὰ εἶχε δαπανήσει, ἐκ τοῦ τρόμου του καὶ τῆς μεγάλης δυστυχίας τῶν ἐξέβαλε δυνατὴν φωνὴν καὶ εἶπεν· «ὦ ἄνθρωπε, μὴ φονεύσῃς τὸν Κροῖσον.» Καὶ οὕτως μὲν τοῦτο πρῶτην φορὰν ἐλάλησε· μετὰ δὲ τοῦτο ὠμίλει καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ζωῆς του.

Οἱ Πέρσαι συλλαβόντες τὸν Κροῖσον ὠδήγησαν αὐτὸν ζῶντα ἐνώπιον τοῦ Κύρου. Οὗτος δὲ σωρεύσας πυρὰν μεγάλην ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτὴν τὸν ταταπεινωμένον Κροῖσον, δεδεμένον μὲ σιδηρὰς ἀλύσεις.

Ὁ δὲ Κροῖσος ἰστάμενος ἤδη ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἐνεθυμήθη ἐν τῇ τελευταίᾳ στιγμῇ τοῦ βίου του τοὺς σοφοὺς λόγους τοῦ Σόλωνα «μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε.» ἀναστενάξας δὲ βαθέως ἐφώνησε μεγαλοφώνως τρεῖς Σόλων.

Ὁ Κύρος ἡρώτησε τότε τίς ἦτο αὐτὸς ὁ Θεὸς ἢ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ἐπεκαλεῖτο ὁ Κροῖσος.

Ὅτε δὲ ὁ Κροῖσος ἐν συγκινήσει διεκλήθη τὴν μετὰ τοῦ Σόλωνος ὁμιλίαν του, καὶ τοὺς σοφοὺς λόγους ἐκείνου, τότε ὁ Κύρος μετα-

νοήσας διὰ τὴν σκληρότητα τοῦ καὶ συλλογισθεὶς ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ὢν παραδίδει ζῶντα εἰς τὴν πυρὰν ἄλλον ἄνθρωπον μὴ ὑπάρξαντα κατώτερόν του κατὰ τὴν εὐδαιμονίαν, φοβηθεὶς δὲ τὴν μεταβολὴν τῶν περιστάσεων καὶ τῆς τύχης, διέταξεν ἀμέσως νὰ σβέσωσι τὸ πῦρ καὶ νὰ καταβιβάσωσι τὸν Κροῖσον.

Γνωμικά.

Συμβούλευε ἐκάστῳ μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ ἄριστα

Σόλων.

Μετὰ σοφῶν συμβουλευέου· βουλὴ γὰρ σοφοῦ, πηγὴ ζωῆς.

Σιράχ.

Πάντας τοὺς πορευομένους ἐν ὑπερηφανίᾳ ταπεινώσει Κύριος.

Δαριήλ.

Οὐαί! ὁ λέγων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, τίς με καταΐξει ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἀβδίου.

Μὴ ἐξακολούθει τῇ ψυχῇ σου καὶ τῇ ἰσχύϊ σου, καὶ μὴ εἴπῃς τίς με δυναστεύσει.

Σιράχ.

Ἐξωλοθρεύθησαν πάντες οἱ ἐπερειδόμενοι ἄργυρῳ καὶ χρυσίῳ καὶ τῇ αὐτῶν δυνάμει.

Σοφωρίας.

Αἰσχύνην ὀφλήσουσιν οἱ ἐπὶ πόλεσι καὶ χρήμασι πεποιθότες.

Ἰώβ.

Πολλοὶ τύραννοι ἐκάθησαν ἐπὶ ἐδάφους, ὁ δὲ ἀνυπονόητος ἐφόρεσε διάδημα.

Σιράχ.

Μὴ ἐπαρθῇς μέγα, ἵνα μὴ μεῖζον κατενεχθῇς.

Γρ. Θεολόγος.

Ἐὰν πέσῃ ὁ ἐχθρὸς σου μὴ ἐπιχαρῇς αὐτῷ· ἐν δὲ τῷ ὑποσκελισματι αὐτοῦ μὴ ἐπαίρου.

Σολομών.

Ἀπελλῆς ὁ ζωγράφος ἐρωτηθεὶς, τίνος ἕνεκεν τὴν τύχην καθημένην ἔγραψεν; εἶπεν· οὐχ ἔστηκε γὰρ οὐδέποτε.

Ἀπελλοῦς.

Ἡ εὐτυχία.

Τοῦ Κροίσου δὲ οἱ θησαυροὶ
δὲν κάμνουν εὐτυχεῖς·
καὶ τὴν γαλήνην, ἀφαιρεῖ
ὁ πλοῦτος, τῆς ψυχῆς.

Ἐδόθη εἰς τὴν καλλονὴν
ἐφήμερος ζωὴ·
τῆς φήμης πρίναι τὴν φωνὴν
τοῦ φθόνου ἢ προή.

Ἡ δόξα, κόρη τ' οὐρανοῦ
ποῦ ἀκτινοφορεῖ,
τὸν νοῦν μεθύει τοῦ κοινοῦ,
πλὴν δὲν παρηγορεῖ.

Τὸ γλυκὺ ρόδον ἀν' ἀνθῇ,
ἀν' θάλλωσ' οἱ καρποί,
τὸ ρόδον θερὰ μαρανθῇ,
τὸ μῆλον θὰ κοπῇ.

Τί βλέπομεν ἐπὶ τῆς γῆς ;
φθορὰν παντοτεινήν,
δύει τὸ ἄστρον τῆς αὐγῆς
εἰς νύκτα σκοτεινήν.

Ἄδυτον ὅμως τῆς ψυχῆς
εἶν' ἡ παιδεία φῶς,
καὶ ἀληθῶς εἶν' εὐτυχῆς
ὁ ἀληθῶς σοφός.

Ἄλ. Ρ. Παγκαθῆς.

Τὸ ὀρφανό.

Εἰς τὸν προθάλαμόν σας περιλυποῖ ἐμβαλεῖν
μὲ μάτι δακρυμένο, μὲ πρόσωπον ὠχρό,
γιατὶ γὰρ οἷε χαρίσω δὲν ἔχω τὸ καῦμένο
οὐδ' ἔγω λουλουδάκι μυρσίνης δροσερό.

Μόνον γὰρ ζῶ ἡ μοῖρα μου ἔγραψε, καὶ μόνο
εἰς τῆς ζωῆς τὸν ὁρόμο θλιμμένο περπατῶ·
πλὴν σήμερον ἐμπρὸς σας τὰ χέρια μου σταυρώνω
καὶ ψάλλω τὸ ψαῆμα ἀλλὰ δὲν τὸ ζητῶ . . .

Τῆς μόρας ἀποπαῖδι, σὰν φθινοπώρου φύλλο
τὸ ἄσκητό μου βῆμα ἐδῶ κ' ἐκεῖ πλατῶ·
καρεῖς δὲν μ' ἀγαπᾶς καρεῖς δὲν μ' ἔχει φίλο,
γιατὶ δὲν ἔχω μῆνα καὶ εἶμαι ὄρφανό !

Δὲν ἔχω μᾶρ α ! Μέσα σ' αὐτὰ τὰ τρία λόγια,
ἐρήμωσις καὶ πείρα καὶ κρύο κατοικεῖ·
μοῦ φάλλουν καὶ τὰ τρία θαράτου μοιρολόγια,
εἰς μίαν τορλισμένη φρικώδη μουσικῇ.

* Ἄλλα παιδιὰ σὰν βλέπω ἐκεῖ ποῦ διακορεῖω
τὰ λάμπουν στὸ μετὰξι, χαρούμενα, εὐτυχεῖ,
ἀπ' ὅλα τὰ καλὰ τῶν τὴν μῆνα τῶν ζηλεύω·
— Ἄχ ! πῶς θὰ σ' ἀγαποῦσα, μαρούλα μου φτωχή !

Δὲν πρόφθασ' ἡ καυμένη σιλλὴ τὰ μοῦ χάριση,
οὔτε τὰ μὲ χαϊδέψῃ, οὔτε τὰ μ' εὐχηθῇ·
ἀλλοίμενον εἰς ὅποιον στὸν κόσμον τοῦτον ζήσῃ
ἀπ' τὴν καλὴν τοῦ μῆνα χωρίς τὰ φιληθῇ.

Προχθὲς σ' ἔνα λειβάδι παιδιὰ εὐτυχισμένα
ἔνα παιγνίδι ὅλα ἐπαίλατε κοινά.
— Μὲ παίζετε, τοὺς εἶπα, μὲ παίζετε κ' ἐμένα ;
— Δὲν παίζουμε, μοῦ εἶπαν, ἡμεῖς μὲ τ' ὄρφανό ...

* Ω ! εἶθε σὰν λουλούδια στῆς γῆς τὸ περιβάλλει
καθέρας σας τὰ παίρηγ' ὁροσιὰ ἀπ' τὸν οὐρανό·
εἶθε τὰ ἔχουν μῆνα στὸν κόσμον τοῦτον ὅλοι,
κ' ἐγὼ τὰ ἦμαι μόνον δι' ὅλους ὄρφανό !

Ἄχ. Παράσχος.

Μ Εὐφών προσκεκλημένους.

* Ἀνθρώπος τις ἔχων σκύλον
τῷ μαγείῳ παρ' ἡλέλει,
ὅτι ἐκάλεσ' ἕνα φίλον
καὶ τὰ ἐτοιμάσῃ θέλει
τράπεζαν πολυτελή.

Ταύτην τὴν ἐτοιμασίαν
ὥς ὁ σκύλος εἶδ' ἐχάρη,
ὅτι εὖρεν εὐκαιρίαν
καὶ αὐτὸς φίλον τὰ πάρη,
ἕνα σκύλον προσφιλή.

* Ἐδραμε λοιπὸν τὰ εὖρη
παταχοῦ αὐτὸν σπινδαίως
κ' εἰς τὴν τράπεζαν τὰ φέρη
τὰ συμφάγωσιν ἡδέως·
καὶ εὐρὼν καὶ ἰ αὐτόν.

Εἰς καιρὸν τοῦ συμποσίου
ἔρχεται ὁ ἕτερος σκύλος,
καὶ ἐντὸς τοῦ μαγειρίου
ὥς καλὸς ἐμβαίνει φίλος,
κ' ἔβλεπε τὸ φαγητόν.

Διὸ σάινας, ἐκινεῖτο
καὶ αὐτὸς καὶ ἡ οὐρά του,
καὶ ἐδείκνυνεν ὅτ' ἦτο
παμμεγίστη ἡ χαρὰ του·
ἔβαλλεν εἰς τοὺν πολλά.

Εἶχε γνώμην πεπεισμένην,
ὅτι τόσον θὰ χερτάσῃ,
ὥστε καὶ τὴν ἐπομένην
παυτεῖσθαι δὲν θὰ πειράσῃ·
πάντα ἔλεγε καλά.

Πλὴν ὁ μάγειρος κυττάξας,
ὥς τὸν σκύλον εἶδε ξένον,
λαχτισμα σφοδρὸν τινάξας,
ἐκ χαρᾶς πεπληρωμένον,
ἔξω ἔρρηξεν οἰκτρῶς.

Κακῶς ἔχων καὶ φωνάζων
ὁ ταλαίπωρος ἐξῆλθε,
τρέμων ὀλως καὶ τροχάζων,
καὶ πρὸς ἄλλους σκύλους ἦλθε
κατηφὴς πολὺ, ὠχρὸς.

Οἱ δ' ἠρώτησαν ἐκείνον·
ἔφαγεν, ἢ ὑπεριστήθη ; —
Ἐφαγον, κ' ἔπιον οἶνον
κατὰ κόρον, ἀπεκρίθη·
θιὸ εἰς ὁμολογῶ.

Πόθεν, πῶς καὶ πότ' ἐξῆλθον,
καὶ ἄν κλιμακα κατηλθον,
δὲν γνωρίζω καὶ ἐγώ !

Γ. Παμπούκης.

Ὁ Αἴσωπος μάγειρος.

Λέγουσιν ὅτι ὁ Αἴσωπος διετέλει ποτὲ δούλος μεγάλου τινὸς ἡγεμόνος. Ὅτε ὁ ἡγεμὼν ἐκεῖνος ἐδεχθῇ εἰς τὰ ἀνάκτορά του ἄλλους ἐπισήμους ἄνδρας καὶ ἐφιλοξένοι αὐτούς, πρὸς ἰδιαιτέραν περιποίησιν αὐτῶν διέταξε τὸν Αἴσωπον νὰ ἐτοιμάσῃ κατὰ τινα δεῖπνον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ κάλλιστον ὄλων τῶν φαγητῶν. Ὁ Αἴσωπος κατὰ τὸν δεῖπνον προσέφερεν ὡς τὸ κάλλιστον φαγητόν, γλώσσας μεμαγειρευμένας. Ὁ ἡγεμὼν ἐταράχθη, διότι ἐνόμισεν ὅτι ὁ δοῦλός του ὡς νωθρὸς δὲν ἐξετέλεσε καλῶς τὴν διαταγὴν του. Ἐπειδὴ δὲ ὑπέθεσεν, ὅτι ὁ Αἴσωπος συνειθίζει νὰ πράττῃ ἐκ δυστροπίας ἴσως τὰ ἐναντία τῶν παραγγελιῶν, διέταξε κατόπιν αὐτὸν εἰς ἄλλον δεῖπνον νὰ παρουσιάσῃ τὸ κατώτατον καὶ χεῖριστον ὄλων τῶν φαγητῶν. Αἶφνης ὅμως ὡς τοιοῦτον προσέφερε πάλιν μαγείρευμα ἐκ γλωσσῶν. Ὁ βασιλεὺς τότε λίαν ὀργισθεὶς ἐπέπληξε τὸν Αἴσωπον ἐνώπιον πάντων διὰ τὴν νωθρότητα του καὶ ἠπόρει διὰ τὴν τριαύτην διανωγὴν του.

Τότε δὲ ὁ Αἴσωπος ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ ἀπολογηθῇ καὶ εἶπε. «Βασιλεῦ, συμφώνως πρὸς τὰς διαταγὰς σου ἐνήργησα. Οὐδὲν ἀνώτερον καὶ κάλλιστον τῆς γλώσσης, καὶ οὐδὲν ἐπίσης κατώτερον καὶ χεῖριστον αὐτῆς. Ἡ γλώσσα εἶναι τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς· διὰ τῆς γλώσσης λέγε-αι ὁ λόγος εἰς λόγος μέγα ἀγαθὸν δύναται νὰ προξενήσῃ, ὡς καὶ μέγα κακόν· διὰ τῆς γλώσσης ἐκφέρεται ἡ ἀρίστη συμβουλὴ καὶ ἡ αἰσχίστη συκοφαντία· διὰ τῆς γλώσσης ἐκφράζονται τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ πονηρὰ διδάγματα· διὰ τῆς γλώσσης ἐκφέρε-αι σωτηριώδης παρηγορία ὡς καὶ ἀπόρρητον θυνάμενον νὰ φέρῃ ὄλεθρον· μία μικρὰ κίνησις τῆς γλώσσης δύναται νὰ φέρῃ τὴν γαλήνην ἐν δὴ οἰκογενεῖᾳ καὶ τὴν εἰρήνην μεταξὺ λαῶν ὁλοκλήρων ὡς καὶ τανάπαλιν δύναται καὶ τὴν οἰκογενειακὴν ἡσυχίαν νὰ συαδεύτῃ καὶ πολλὰ βασίλεια νὰ συνταράξῃ. Ἐκ τῆς γλώσσης ῥέει μέλι καὶ γάλα ὡς καὶ τὸ δηλητήριον ἐξ αὐτῆς ἀποστάζει, ἐν ᾧ δι' αὐτῆς καὶ ὁ Θεὸς δοξολογεῖται.»

Ταῦτα πάντα καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα δύνανται γὰ ἀποδο-
θῶσι· εἰς τοῦ ἀνθρώπου τὴν γλῶσσαν· ἀλλ' ἂν καὶ αἱ τῶν φα-
γητῶν μας γλῶσσαι τῶν πτηνῶν καὶ τῶν τετραπόδων ζώων εἶχον
τὰς ἰδίας κινήσεις πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων, τὰ ἴδια ἀποτελέσματα
θὰ ἐγίνοντο· διότι καὶ αὗται γλῶσσαι ὀνομάζονται·

Ἑρωδικά.

Βόθρος βαθύς στόμα παρανόμου.

Γλῶσσα γλυκεία πληθυνεὶ φίλους αὐτῆς.

Ἐάν φυσήσῃς εἰς σπινθῆρα, ἐκκαήσεται· καὶ ἐάν πτύσῃς εἰς
αὐτόν, σβεσθήσεται· ἀμρότερα γὰρ ἐκ τοῦ στόματός σου ἐκπο-
ρεύονται.

Σιράχ.

Ὁς φυλάσσει τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ τὴν γλῶσσαν, διατηρεῖ
ἐκ θλίψεως τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Κυρία μέλιτος οἱ καλοὶ λόγοι, γλύκασμα δὲ αὐτῶν ἱσὺς ψυχῆς.

Σολομών.

Λόγος ἀπλῶς προσενεχθεὶς ὀλοκλήρους πολλάκις οἴκους ἀνέ-
τρεψε, καὶ ψυχὰς ἀπώλεσε καὶ κατέδυσε.

Πολλοὶ πολλάκις καὶ σωφρονούντες ἀπὸ ῥημάτων αἰσχυρῶν
ἤλθον εἰς πράξεις πονηράς.

Χρυσόστομος.

Εἴφους πληγὴ κουρατέρη γλώσσης· τὸ μὲν γὰρ τὸ σῶμα ἡ δὲ
τὴν ψυχὴν τιτρώσκει.

Πυθαγόρας.

Ὅσον ἐν πολέμῳ δύναται σίδηρος, τοσοῦτον ἐν πολιτείᾳ
λόγος εὖ ἔχων ἰσχύει.

Σόλων.

Ὁλισθος ἀνθρώποις γλῶσσα μὴ λόγῳ κυβερνωμένη.

Γρ. Θεολόγος.

Βλάσφημος γλῶσσα διανοίας κακῆς ἐλεγχος.

Πλούταρχος.

Θάνατος καὶ ζωὴ ἐν χειρὶ γλώσσης, οἱ δὲ κερτοῦντες αὐτῆς
ἐδονται τοὺς καρποὺς αὐτῆς.

Σολομών.

Ἀένεργια.

«Κόκκαλα δὲν ἔχει καὶ κόκκαλα τσακίζει».

Τί εἶναι;

Δίδακτρα φλυάρου μαθητοῦ.

Ἀνθρωπὸς τις Καραίων ὀνομαζόμενος, ἤθελε νὰ διδαχθῇ
τὴν ῥητορικὴν τέχνην παρὰ τοῦ ῥήτορος Ἰσοκράτους. Ἐπειδὴ δὲ
ἦτο φλύαρος, διπλοῦν μισθὸν παρ' αὐτοῦ ἐζήτησεν ὁ ῥήτωρ δι-
δάσκαλος. Ὅτε δὲ ὁ Καραίων ἐζήτησε νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν
τούτου, εἶπεν ὁ Ἰσοκράτης· «ἔνα μὲν μισθὸν ζητῶ διὰ νὰ μάθῃς
τὴν ῥητορικὴν, τὸν δὲ ἄλλον διὰ νὰ μάθῃς τὴν σιωπὴν.»

Ἄγχιος ποιητής.

Ἐλθὼν τις πρὸς Καλλίμαχον τὸν ποιητὴν εἶπεν· ἦ Καλλίμαχε ὁ δαίνα ἐνώπιόν μου τόσα πολλὰ κακὰ εἶπεν ἐναντίον σου.» Εἰς ταῦτα ὁ Καλλίμαχος ἀπεκρίθη· αἰὲν σὺ δὲν ἤκουες μὲ εὐχαρίστησιν, ἐκεῖνος δὲν θὰ εἶπεν.»

Αὐστηρὸς στρατηγός.

Ὅτε ποτὲ ἀνδρείος στρατιώτης κατηγορήθη ἀδίκως εἰς τὸν στρατηγὸν Πελοπίδαν, ὅτι τάχα ἐβλασφήμησεν αὐτόν, ὁ Πελοπίδας εἶπεν· ἄγῳ τὰ μὲν ἔργα αὐτοῦ βλέπω, τοὺς λόγους του ὅμως δὲν ἤκουσα.»

Ναὶ χελιδόνες.

Ἦλθατε ; καλῶς ἦλθατε γλυκίαι χελιδόνες !
τὴν χλοερὰν αὐτῆς στολὴν ἢ φύσιν θὲ γὰ βάλῃ·
τῆς ἀπουσίας σας, μικραὶ εἰ μῆγε ὥς αἰῶνες
μ' ἐφάνησαν μεγάλοι.

ὦ χελιδόνες, σίρετε τοῦ ἔαρος τὸ ἄρμα,
Τοῦ ἔαρος πρὸ ἀγγελοὶ οἷς εἰσθε, ὦ ἀθῶαι !
τῆς τεθλιμμένης κτίσεως ὑπάρχετε τὸ χάρμα
ὅτ' ἔρχεσθε ἔφασι.

Τοῦ παραδείσου ὁ Θεὸς τὰς θύρας σὰς ἀνοίγει,
καὶ εἰς τὸν κόσμον, ὦ μικραὶ, σὰς στέλλει ἐλευθέρας.
τὰς κλείει, δ' ὅταν ἐξ ὑμῶν καὶ ἡ ἐσχάτη φύγῃ
εἰς τοὺς γλαυκὸς αἰθέρας.

Καὶ λέγει σας : ὦ Χερουβείμ ! μὲ σχῆμα χελιδόνας
» Εὐαγγελισατε τῇ γῇ, ὅτι τὸ ἔαρ ἦλθε·
» ὅτ' ἦλθε πάλιν ἡ χαρά, ὅτ' ἔφυγεν ὁ πόθος
» καὶ ὁ χεიმὼν παρήλθεν.

» Ναί ! ναί ! εὐαγγελισατε, ὅτι θὰ μεριδιάσω . . .
» ὅτι ἀμέσως δι' αὐτοῦ τοῦ μεριδιᾶτός μου
» μὲ σμαραγδίνους καλλυνὰς ἐγὼ θεὸς νὰ σκεπάσω
» τὸ πρόσωπον τοῦ κόσμου. »

ὦ χελιδόνες ! ἄλλοτε — πρὸ δυσχιλῶν χρόνων, —
ὅποτε ἐπιστρέφετε μὲ τοὺς καλοὺς γεράρους,
οἱ παῖδες οἱ παιδρότατοι τῶν θείων μας προγόνων
βαστάζοντες στεφάνους,

Τοὺς οἴκους περιήρχοντο καὶ τὴν ἐπιστροφὴν σας
ἀνγγέλλον συμφάλλοντες. Ἄ ἡ χελιδὼν ἐστάλη. »
Καὶ τώρα — ὦ μεταβολὴ καιρῶν — τὴν ἔλευσίν σας
εἰς ψάλτης μόνον ψάλλει . . . †

Τί πλήττετε τὸν οὐρανὸν μὲ τὰ μικρὰ πτερά σας ;
ὦ μελαρόλευκα πιτηνά, βιαίως τί πετάτε ;
διὰ τί τόσοι γοερά τὰ τερετίσματά σας ;
τὰ στέρνα τί τρυπάτε ;

Ταλαίπωρα δὲν ἤϋρατε τὰς φωλεάς σας πάλιν !

Τίς ἄρα σᾶς κατέστησεν ἀνίστοια καὶ ξένη ;
τίς ἄρα σᾶς ἐβύθισεν εἰς συμφορὰν μεγάλην ;
πηγὰ δυστυχισμένα !

Χειμῶν ἐλεηλάτησε βαρὺς τὴν οἰκουμένην,
εἰς τὰ νερά του ἐπρίξε καλύβας καὶ χωρία·
ἐφόρευσε μὲ τὴν προὴν αὐτοῦ τὴν παγωμένην
ἀνθρώπους καὶ θηρία·

Ἄ, παύσατε, φιλόπονα πτηνὰ, τὰ κλαύματά σας !
τὰς φωλεάς σας κτίσατε μὲ ἄχυρον ἢ χῶμα·
καὶ κελαδήσατ' ἔπειτα τοὺς νέους ἔρωτάς σας
μὲ τὸ γλυκύ σας στόμα.

Ὁ ὕψιστος σᾶς ἔστειλεν ἐδῶ πρὸς εὐφροσύνην·
λοιπόν, ἀθῶαι ψάλτριαι, δέον γὰρ κελαδήτε,
γὰρ γλυκοναγουρίζετε τὴν τῆς ψυχῆς οὐδύνην
καὶ γὰρ χαροποιῆτε.

Ἦλθατε ; Καλῶς ἦλθατε, ὦ φίλοι χειλιδόνες·
γὰρ μ' ἐπισκέπησθε συγγὰ εἰς τὸ παράθυρόν μου·
γὰρ παύσουν μὲ τὸ ἄσμά σας εὐθὺς αἱ ἀλγηδόνες
τῶν νέων ἡμερῶν μου.

Ξεν. Ῥαυτόπουλος.

Ὁ Μιλτιάδης καὶ ὁ Ἀριστείδης εἰς τὸν Μαραθῶνα.

Ὁ Μέγας βασιλεὺς τῆς Περσίας Δαρεῖος, ἀποφασίσας νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν μικρὰν Ἑλλάδα, ἔστειλε κατ' αὐτῆς ἐκ τῆς Ἀσίας 600 πλοῖα καὶ 120,000 στρατοῦ. Ὅτε δὲ ὁ περσικὸς οὗτος στρατὸς ἀπεβιβάσθη εἰς τὸν Μαραθῶνα, πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς, οἱ Ἀθηναῖοι ἀντὶ νὰ περιμένωσι τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀπεφάσισαν ν' ἀντικροῦσωσιν αὐτοὺς εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἂν καὶ ἐναντίον τόσῃς πολυαρίθμου δυνάμεως δὲν εἶχον ν' ἀντιπαρατάξωσι παρὰ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν.

Δέκα στρατηγοὶ Ἀθηναῖοι διώκουν τὰς δέκα ταύτας χιλιάδας· ἕκαστος δὲ τῶν δέκα στρατηγῶν εἶχεν ἀνά μίαν ἡμέραν κατὰ σειρὰν τὴν γενικὴν ἀρχιστρατηγίαν τοῦ ὅλου στρατοῦ.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς κατὰ σειρὰν ἀρχιστρατηγίας πῦχάριστει μὲν τὴν φιλαρχίαν, τὴν φιλοπρωτίαν καὶ τὴν φιλοδοξίαν ὄλων, δὲν ἤρρεσεν ὅμως εἰς τὸν φρόνιμον Ἀριστείδην, ἂν καὶ ἦτο εἰς ἐκ τῶν δέκα στρατηγῶν.

Εὐτυχῶς ὁ Ἀριστείδης δὲν ἐμολύνετο ἀπὸ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας. Ὁ Ἀριστείδης, ὢν ἀληθῶς φιλόπατρις, δὲν ἦτο καὶ φιλόπρωτος. Ὁ φιλόπρωτος εἶναι φίλος τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ καὶ οὐχὶ τῆς πατρίδος του· ὁ δὲ ἀγαπῶν ἀληθῶς τὴν πατρίδα του δὲν ἀνέχεται ποτὲ νὰ πρωτεύσῃ αὐτός, ἂν καὶ ἱκανός, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ πρωτεύσῃ ὁ ἱκανώτερος, διὰ νὰ εὐδοκιμῇ ἡ πατρίς.

Ὁ Ἀριστείδης λοιπόν, ἀντὶ νὰ εὐχαριστηθῇ εἰς τὴν κατὰ σειρὰν ἀρχιστρατηγίαν, ὅπως διοικῇ καὶ αὐτὸς τὴν ἡμέραν του, ἐπρότεινε, ὅτι τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος ἀπαιτεῖ νὰ θυσιάσωσι πᾶν αἶσθημα φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας, καὶ ν' ἀναθέσωσι διαρκῶς τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν ἱκανώτερον καὶ ἐμπειρότερον μεταξὺ τῶν δέκα.

Ἐπ' ἀγαθῷ δὲ τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ ἔμφρων καὶ πατριωτικὴ πρότασις τοῦ Ἀριστείδου ἐγένετο δεκτὴ, καὶ ὁ Μιλτιάδης, ὅστις ἦτο τότε ὁ ἱκανώτερος καὶ ἐμ-

πειρότερος στρατηγός τῶν Ἀθηναίων, ἀνέλαβε τὴν ἀρχιστρατηγίαν, καὶ διὰ τῆς λαμπρᾶς νίκης τοῦ ἐδόξασε τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος.

Ἐξ χιλιάδες Περσῶν ἐθυσιάσθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην πρὸς σωφρονισμόν τοῦ ὑπερηφάνου Δαρείου. Ἐπτά δ' ἐκ τῶν περσικῶν πλοίων προφθάσαντες οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ παράλιον κατέκαυσαν ὡς ὀλοκαύτωμα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς νίκης· ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων μόνον ἑκατὸν ἐνενήκοντα ἔπεσον ἐνδόξως ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Μαραθῶνος.

Μεταξὺ τῶν ἐνδόξως πεσόντων ἦτο καὶ ὁ Κυναίγειρος, ἀδελφὸς τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ τραγικοῦ ποιητοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἀνδρείος Κυναίγειρος, προφθάσας νὰ συλλάβῃ διὰ τῆς ἀριστερᾶς τοῦ χειρὸς ἐν ἐκ τῶν περσικῶν πλοίων, ἔτοιμον ν' ἀποπλεύσῃ, κατέτρυζε διὰ τῆς δεξιᾶς τοῦ τοῦς ἐν τῷ πλοίῳ ἐχθρούς. Ὅτε δὲ οἱ Πέρσαι ἔκοψαν τὴν κρατοῦσαν τὸ πλοῖον στιβαρὰν χεῖρα τοῦ Κυναιγείρου, ὁ μεγαλόψυχος Ἑλλήν δὲν ἐδειλίασε, δὲν ὠπισθοδρόμησεν, ἀλλὰ προσπαθὼν ὡς ἄλλος λέων διὰ τῶν ὀδόντων τοῦ νὰ κρατήσῃ τὸ πλοῖον, εὗρεν ἐπὶ τέλους τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἡρωϊκὸν θάνατον, τὸν γλυκύτερον καὶ ἐνδοξότερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Γνωμικὰ.

Ἰππος ἐτοιμάζεται εἰς ἡμέραν πολέμου, παρὰ δὲ κυρίου ἢ βοήθεια.

Σολομών.

Ἰσχυροτέρῳ σου μὴ κοινώνει· τί γὰρ κοινωνήσῃ χύτρα πρὸς λέβητα ; Αὕτη προσκρούσει, καὶ αὕτη συντριβήσεται.

Σιράχ.

Ἰσχύς μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν· ἄνευ δὲ ταύτης ἔβλαψε τοὺς ἔχοντας.

Βασιλῆος.

Ὁ δίκαιος Ἀριστείδης.

Ὁ Ἀριστείδης, ἐκ νεαρᾶς τοῦ ἡλικίας, ἀνέδειξε χαρακτῆρα σεμνὸν καὶ σταθερόν, ἀγάπην ἐνθερμον πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἀποστροφὴν κατα τῆς ψευδολογίας, τῆς ἀπάτης καὶ τῆς κολακείας. Οὐτε χάριν ἀστεϊσμοῦ δὲν κατεδέχετο, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ προσφύγῃ ποτὲ εἰς τὰ δυσειδῆ ταῦτα ἐλαττώματα.

Τὸ πολιτικὸν ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του σταθερῶς ἡσπᾶσθη, ἦτο ὅτι, ὁ ἀγαθὸς πολίτης πρέπει νὰ λέγῃ καὶ νὰ πράττῃ μόνον τὰ χρηστὰ καὶ τὰ δίκαια. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἡξιώθη τὴν θείαν ἐπωνυμίαν τοῦ δικαίου.

Διηγοῦνται ὅτι ἐνήγαγέ ποτὲ τινα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὁ δὲ δικαστὴς ἄμα ἀκούσας τὸν Ἀριστείδην, γνωρίζων τὴν φιλαλήθειαν καὶ τὴν φιλοδίκαιον αὐτοῦ, ἠθέλησεν ἀμέσως νὰ καταδικάσῃ τὸν ἀντιδίκόν του ἄνευ τινὸς ἀπολογίας. Ἀλλ' ὁ Ἀριστείδης θερμῶς παρεκάλεσε τὸν δικαστὴν νὰ μὴ σχηματίσῃ μηδὲ νὰ ἐκδώτῃ ἀπόφασιν, πρὶν ἢ ἀκούσῃ καὶ τοὺς λόγους τοῦ ἀντιδίκου του. Τοιαύτη ἦτο ἡ πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἀγάπη του! Δὲν ἀνείχετο νὰ ἐνεργηθῇ οὔτε παρ' αὐτοῦ οὔτε παρ' ἄλλων ἀδικία καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἐναντιῶν του· ἀδικία δὲ μεγίστη βεβαίως ἦθελεν εἶσθαι νὰ καταδικάσῃ ὁ δικαστὴς ἄνθρωπον χωρὶς προηγουμένων ν' ἀκούσῃ αὐτόν.

«Τίμιος μὲν καὶ ὁ μὴδὲν ἀδικῶν, εἶπεν ὁ Πλάτων, ἀλλ' ὁ μὴ ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν, πλεον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιός ἐκείνου.»

Διπλασίας τιμῆς ἄξιός ἦτο λοιπὸν ὁ Ἀριστείδης, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ἡδίκηε, καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέτρεπεν ἀπὸ τὰς ἀδικίας.

Τόσῃ δὲ ὑπόληψιν καὶ σέβας ἔτρεφον πρὸς αὐτὸν οἱ συμπολιταὶ του διὰ τὸν φιλοδίκαιον χαρακτῆρά του, ὥστε, ἀντὶ νὰ προσφεύγωσιν εἰς τὰ δικαστήρια, ἔτρεχον εἰς τὸν Ἀριστείδην πρὸς διάλυσιν τῶν διαφορῶν των.

Ἐνθ' δὲ ἡμέραν τινὰ ἐδίκαζε δύο πολίτας, ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν, διὰ νὰ τὸν διερεθίσῃ κατὰ τοῦ ἀντιδίκου του, ἀνέφερεν ὅτι πολλάκις ὁ ἀντίδικός του ἠδίκησε καὶ τὸν Ἀριστείδην. Ἀλλ' αὐτὸς κατασιγάων ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης πᾶν ἰδιαιτέρον αὐτοῦ πάθος, εἶπε πρὸς τὸν δικαζόμενον· «*Ἀντὶ τ' ἀναφέρῃς τὰς πρὸς ἐμὲ ἀδικίας τοῦ ἀντιδίκου σου, εἰπὲ κάλλιον ποῖαν ἀδικίαν ἔπραξεν αὐτὸς πρὸς σέ, διότι σήμερον ὁ ἀντίδικός σου δὲν δικάζεται μετ' ἐμοῦ ἀλλὰ μετὰ σοῦ.*»

Τὸ φιλοδίκαιον τοῦ Ἀριστείδου ἀνεφάνη καὶ ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι συνέλαβε σχέδιον, τὸ ὁποῖον, ἂν τῷ ἐπέτρεπον νὰ ἐκτελέσῃ, ἤθελεν ἀποδοῆ ὠφελιμώτατον εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

Ὁ Ἀριστείδης, μαθὼν παρὰ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὅτι τὸ σχέδιον τοῦτο συνίστατο εἰς τὸ νὰ καύσωσιν ἐξαίφνης τοὺς στόλους ὅλων τῶν ἄλλων ἐλληνίδων πόλεων, καὶ οὕτω νὰ μείνωσιν οἱ Ἀθηναῖοι θαλασσοκράτορες καὶ κύριοι τῆς Ἑλλάδος ὅλης, ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ δήμου, καὶ εἶπε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι τὸ σχέδιον φαίνεται μὲν ὠφελιμώτατον, ἀλλ' εἶναι ἀδικιώτατον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἐνάρετοι τότε ἄντες καὶ φιλοδίκαιοι, ἀποστρεφόμενοι δὲ τὰς ἐξ ἀδικιῶν ὠφελείας καὶ τὰ ἐπὶ ἀδικημάτων στηριζόμενα ψευδῆ μεγαλεῖα, ἀπέκρουσαν ἀμέσως τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους.

Ἡ δικαιοσύνη ἀνυψοῖ τὰ ἔθνη, εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομών, καὶ ἡ ἀδικία καταστρέφει αὐτά. Εἴθε ἡ μεγάλη αὕτη ἀλήθεια νὰ ὁδηγῇ πάντοτε καὶ λαοὺς καὶ κυβερνῶντας!

Δι' ἀδικιῶν, δι' ἄρπαγῶν, διὰ δολιοτήτων δύνανται βεβαίως νὰ ὠφεληθῶσι καὶ νὰ μεγαλυνθῶσι πρὸς ὥραν καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη· ἀλλὰ τῆς κακίας ἡ τιμωρία δὲν βραδύνει. Ἡ ἀδικία γεννᾷ τύψεις συνειδότος, ἐχθρότας, ἀπομόνωσιν, ἀντεκδικήσεις καὶ ἐπὶ τέλους καταστροφὴν. Μόνα τὰ διὰ τῆς φιλοπονίας, τῆς ἀγαθοεργίας καὶ τῆς δικαιοσύνης ἀποκτώμενα ὠφελήματα καὶ μεγαλεῖα εἶναι διαρκῆ, βέβαια καὶ γλυκύτατα.

Γνωμικά.

Ὁδὸς δικαιοσύνης καὶ ἐλεημοσύνης εὕρησεν ζῶν καὶ δόξαν.

Σολομών.

Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

Εὐαγγ. Ματθαίου.

Ὁ τὴν ἀληθῆ δικαιοσύνην μὴ ἔχων προεναποκειμένην αὐτοῦ τῇ ψυχῇ, ἀλλ' ἡ χρήμασι διεφθαρμένος, ἡ φιλία χαριζόμενος, ἡ ἔχθρα ἀμυνόμενος, ἡ δυνατεῖα δυσωπούμενος τὸ κρίμα κατευθύνειν οὐ δύναται.

Βασιλῆος.

Μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων, ὄνομα δὲ ἁσεβοῦς σβέννυται.

Σολομών.

Ἡ ἀφιλοχρηματία τοῦ Ἀριστείδου.

Δικαίως ὁ Πλάτων θαυμάζει τὸν Ἀριστείδην ὑπὲρ πάντα ἄλλον πολιτικὸν ἄνδρα τῶν Ἀθηνῶν διὰ τὴν ἔμφρονα καὶ ἐνάρτεον διαγωγὴν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολιτικοῦ του σταδίου.

Ὁ Ἀριστείδης, παρעυρεθεῖς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἐνδόξους κατὰ τῶν Περσῶν μάχας, ὅχι μόνον ἀνδρείως ἠγωνίσθη, ἀλλ' εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἔδωκε καὶ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους του μεγάλα καὶ σωτήρια μαθήματα ἀρετῆς καὶ πατριωτισμοῦ.

Εἰς τὸν Μαραθῶνα μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι δὲν εἶναι ἐντροπὴ οὔτε ἐξευτελισμός, ἀλλὰ μάλιστα ἐντιμον εἰς ἡμᾶς καὶ σωτήριον

εἰς τὴν πατρίδα, τὸ νὰ παραχωρῶμεν τὰ πρωτεῖα εἰς τοὺς φρονιμωτέρους καὶ ἱκανωτέρους ἡμῶν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι εἰς τὸν ἱερὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος πᾶν προσωπικὸν πάθος πρέπει προθύμως νὰ θυσιάζωμεν, πᾶσαν ἔχθραν νὰ λητμονῶμεν, καλὸν ἀντὶ κακοῦ ν' ἀνταποδίδωμεν, πᾶν δὲ προτέρημα καὶ πᾶσαν ὑπεροχὴν τοῦ ἐχθροῦ μας δημοσίως ν' ἀναγνωρίζωμεν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι εἶναι μωρία τὸ νὰ ζητῶμεν τιμὴν ἀπὸ τὰς θέσεις, διότι αἱ θέσεις δὲν τιμῶσι τοὺς κατέχοντας αὐτάς, ἀλλ' ἡ ἱκανότης καὶ ἡ ἀρετὴ τιμῶσι τὰς θέσεις, καὶ ὅτι ἄνευ ἐνώσεως καὶ ὁμονοίας οὐδὲν μέγα ἔργον κατορθοῦται ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, ὅτε τὰ Ἀθηναῖα στρατεύματα ἐπαιήλθον ὁμίως εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀφῆκαν τὸν πτωχὸν μὲν ἀλλ' ἐνάρετον Ἀριστείδην νὰ φυλάξῃ τοὺς αἰχμαλώτους Πέρσας καὶ τὰ πλουσιώτατα λάφυρα.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τόσῃς ἀφθονίας χρυτοῦ καὶ ἀργύρου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιτηρήσεως, ἄνευ οὐδενὸς ἐλέγχου, οὔτε αὐτὸς ἠθέλησε νὰ ἐγγίσῃ τι ἐκ τῶν λαφύρων, οὔτε εἰς ἄλλον συνεχάρησε νὰ σφετερισθῇ τι ἐξ αὐτῶν.

Χρῆστοῦμεν, ἔλεγε πρὸς τοὺς συμπολίτας του, νὰ ὑπηρετῶμεν τὴν πατρίδα, οὐχὶ διὰ τὰ πλουτήσωμεν ἢ διὰ τὰ δοξασθῶμεν, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐκπληρώσωμεν τὰ πρὸς αὐτὴν ἱερὰ τοῦ πολίτου καθήκοντα, ἔστω καὶ ἀμισθί, ἔστω καὶ ἄνευ δόξης.

Εἰς τὴν εὐγενῆ του ψυχὴν ὁ θεῖος ἔρως τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πατρίδος ἐμυδρύνει πᾶν ἄλλο αἶσθημα, ἐπομένως καὶ τῶν χρημάτων τὴν ἀγάπην καὶ τῆς δόξης τὴν δίψαν.

Ἐὰν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ πλείστοι τῶν συμπολιτῶν του δὲν ἦσαν τοιοῦτοι, ἀλλὰ φιλοχρήματοι, τρυφηλοὶ καὶ πολυτελεῖς, ἡ ἐνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν δὲν ἦτοτε σώσει τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν περσικὸν ζυγόν, τὰ δὲ φῶτα καὶ ὁ πολιτισμὸς ἦτοτε ἐκλείψει ἑκτοτε διὰ παντός.

Ὁ Ξέρξης, ἀναχωρήσας κατηργυμμένος εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆ-

κεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν τοῦ Μαρδόνιου, διὰ νὰ ὑποδουλώσῃ τοὺς ἐλευθέρους Ἕλληνας. Ὁ δὲ Μαρδόνιος, νομίζων ὅτι εὐκολώτερον ἦτο νὰ ὑποδουλώσῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ χρυσίου παρὰ διὰ τῶν ὀπλῶν, ἀπέστειλε πρέσβυν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες τότε δυστυχεῖς, πένητες καὶ ἄστεγοι εἶχον ἐπανελθεῖν εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας τὸ πῦρ καὶ ὁ σίδηρος τοῦ Ξέρξου εἶχον ἐρημώσῃ καὶ καταστρέψῃ.

Ὁ πρέσβυς τοῦ Μαρδόνιου ἐπρότεινε λοιπὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι αὐτὸς Μαρδόνιος εἶναι ἕτοιμος ν' ἀνακτίσῃ δι' ἐξόδων πτοῦ ὅλας τὰς κατακαίσας οἰκίας τῶν καὶ τοὺς καταστραφέντων ναοὺς τῶν, νὰ τοῖς χορηγήσῃ δὲ ἄφθονα χρήματα, καὶ νὰ τοὺς καταστήτῃ κυρίους τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἐὰν ἤθελον νὰ καταθέσωσι τὰ ὀπλα τῶν.

Οἱ Σπαρτιάται, γνωρίζοντες τὴν ἄκραν πτωχείαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον καταντήσῃ οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐκ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐρημώσεως τῶν ἀγρῶν τῶν, ἐφοδῆθησαν μήπως ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ τῶν παραδεχθῶσι τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδόνιου. Ὅθεν στείλαντες συγχρόνως πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας παρεκάλουν τοὺς Ἀθηναίους ν' ἀπορρίψωσι τὰς περσικὰς προτάσεις καὶ νὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Τότε ὁ Ἀριστείδης, ἐκφράζων καὶ τὰ ἰδικά του καὶ τῶν συμπολιτῶν του τὰ αἰσθήματα, ἔδωκε τὴν ὥραίαν ἐκείνην καὶ ἀξιοθαύμαστον ἀπάντησιν, ἥτις καὶ μόνη ἦτο ἱκανὴ ν' ἀποθανάτισῃ τὸ ὄνομά του. Ἰδοὺ ἡ πατριωτικωτάτη αὕτη ἀπάντησις τοῦ πτωχοῦ Ἀριστείδου.

« Συγχωροῦμεν εἰς τοὺς Πέρσας νὰ νημιζώσιν, ὅτι τὰ πάντα ὀδύνανται νὰ ἐξαγορασθῶσι διὰ τοῦ πλούτου καὶ τῶν χρημάτων, διότι αὐτοί, ὄντες ἔννοι. οὐδὲν πολυτιμότερον τοῦ χρυσοῦ γνωρίζουσιν. Ἄλλ' ἀγανακτοῦμεν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες ἀποβλέποντες εἰς τὴν πτωχείαν καὶ δυστυχίαν ἡμᾶς, λησμονοῦσι τὴν ἑλληνικὴν ἀρετὴν καὶ φιλοτιμίαν μας. » Ἀς πληροφωρηθῶσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅτι οὕτε δι' ὅλον τὸ ἐνέπι τῆς γῆς καὶ τὸ ἐντὸς αὐτῆς χρυσίον ἤθελον ποτὲ πωλῆσαι

ποι Ἀθηναῖοι τὴν ἐλευθερίαν των. Ἄς μάθῃ δὲ καὶ ὁ Μαρδό-
νιος, ὅτι μόνον ὅταν ὁ ἥλιος παύσῃ τὸν δρόμον του, θέλομεν
ἐπαύσαι καὶ ἡμεῖς ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ πατρίδος καὶ ἐλευθερίας. »
Μετὰ τὴν ἀπάντησιν ταύτην, ἡ ἐνδοξὸς μάχη τῶν Πλαταιῶν
συνεκροτήθη, ὁ Μαρδόνιος καταστράφη καὶ ἡ Ἑλλάς ἐσώθη.

Ἄλλ' ἂν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ συμπολιταὶ του ἦσαν πρὸ τῆς
καταστροφῆς τῶν Ἀθηνῶν πλούσιοι καὶ συνεθισμένοι εἰς λαμπρὰς
οἰκίας, εἰς στολισμούς, εἰς πολυτελὴς γεύματα, καὶ ἐν γένει εἰς
τὴν πολυτέλειαν καὶ ἀσωτίαν, ὁ ἐγωῖσμός βεβαίως ἤθελεν ὑπερι-
σχῆσαι ἐνώπιον τῆς τιμῆς καὶ τῆς πατρίδος, προθύμως δὲ ἤθελον
τότε προδώσει καὶ ἐλευθερίαν καὶ πατρίδα καὶ παρὸν καὶ μέλλον,
παραδεχόμενοι τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου, ὅπως ἐπανέλθωσιν
εἰς τὰ ἀγαπητὰ των πλούτη καὶ εἰς τῆς πολυτελείας τὰς ἑξεις
των. Ἡ ἀφιλοχρηματία λοιπὸν καὶ ἡ αὐτάρκεια τοῦ Ἀριστείδου
καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐνίσχυσαν τῆς ἀρετῆς των, καὶ διέσωσαν τὴν
Ἑλλάδα.

Ἄλλ' ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς πραότητος καὶ ἀφιλοχρηματίας του
προσελκύσεν εἰς τὴν πατρίδα του τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην
ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν νήσων καὶ πόλεων, αἵτινες, μὴ ὑποφέρουσαι
τὴν πλεονεξίαν, τὰς ἀρπαγὰς καὶ τὴν ὑπεροψίαν τοῦ Σπαρτιάτου
Παυσανίου, ἐγκατέλιπον τὴν ἀρχηγίαν τῆς Σπάρτης, καὶ εἰς τοὺς
Ἀθηναίους προσεκολλήθησαν ἕνεκα τῆς ἀρετῆς τοῦ Ἀριστείδου.

Ὅτε δὲ αἱ συμμαχικαὶ πόλεις ἐπρόκειτο νὰ φορολογηθῶσιν ὑπὸ
τῶν Ἀθηναίων ἕνεκα τοῦ πολέμου, ὅλοι ἐκ συμφώνου τὸν ἀφιλο-
χρήματον Ἀριστείδην ἐζήτησαν, ὅπως προσδιορίσῃ καὶ συνάξῃ τοὺς
φόρους αὐτῶν. Πτωχὸς δὲ ἀναχωρήσας τότε ἐξ Ἀθηνῶν, πτωχότε-
ρος ἐπανῆλθεν, ἀπάσας μὲν τὰς φορολογηθείας πόλεις εὐχαριστήσας
πληρέστετα, τὴν δὲ πατρίδα του ὑπηρετήσας πιστῶς καὶ ἐντίμως.

Πρὸς δὲ τὸν Θιμιστοκλέα, ὅστις ἐλεγεν, ὅτι μεγίστη ἀρετὴ
τοῦ καλοῦ στρατηγοῦ εἶναι τὸ νὰ προβλέπῃ καὶ προλαμβάνῃ
τὰ ἐχθρικά σχέδια, «Ναί, ἀναγκαῖον μὲν εἶναι τοῦτο, ἀλλ' ἐπί-
σης ἀναγκαῖον καὶ στρατηγικὸν εἶναι, εἶπεν ὁ Ἀριστείδης καὶ
ἡ ἐγχαράτεια τῶν χειρῶν, ὑποδεικνύων ὅτι διὰ νὰ ᾔναι τις καλὸς

στρατηγός, ἀπαιτεῖται πρὸς τοῖς ἄλλοις νὰ εἶναι οὐχὶ φιλοχρήματος ἀλλὰ φιλόπατρις».

Ὁ ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαυόμενος πτωχὸς Ἀριστείδης εἶχε θεῖον πλουσιώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας, Καλλίαν ὀνομαζόμενον. Αὐτὸν ἐκατηγόρησάν ποτε οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου· διὰ νὰ παροξύνωσι δὲ κατ' αὐτοῦ τοὺς δικαστάς, ἀνέφεραν μεταξὺ τῶν ἄλλων ὅτι, ἐνῶ ὁ Καλλίας ἦτο πλουσιώτατος, ἄφινε τὸν πτωχὸν ἀνεψιὸν τοῦ Ἀριστείδου, τὸν παρὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων τιμώμενον, νὰ κρυώνει, νὰ πεινᾷ καὶ νὰ στερεῖται μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του καὶ αὐτὰ τὰ ἀπυλῶτος ἀναγκαῖα.

Οἱ δικασταὶ πραγματικῶς ἠγανάκτησαν, ἀκούσαντες ταῦτα, ἀλλ' ὁ Καλλίας προσεκάλεσεν ἀμέσως ἐνώπιον αὐτῶν τὸν Ἀριστείδην, ὅπως μαρτυρήσῃ τὴν ἀλήθειαν. Παρουσιασθεὶς δὲ ὁ Ἀριστείδης ἐβεβαίωσεν ὅτι πολλάκις ὁ Καλλίας πολλὰ τῷ ἐπρόσφε-
 ρεν, ἀλλ' αὐτὸς εὐχαριστούμενος εἰς τὰ ὀλίγα του, δὲν ἠθέλησε τὰ προσφιρόμενα, διότι ἡ πτωχεῖα, κατ' αὐτόν, δὲν φέρει ἀτιμίαν, παρὰ μόνον ὅταν τις καταντᾷ εἰς αὐτὴν διὰ τῆς διαφθορᾶς καὶ ἀσωτίας του, καὶ διότι πολλὴ ἐντιμότερον ἐθεώρει τὸ νὰ ὑποφέρῃ τις γενναίως τὴν πέναν του, παρὰ νὰ εἶναι πλούσιος μεταχειριζόμενος κακῶς τὸν πλοῦτόν του.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς οἱ ἀκροαταὶ ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ δικαστηρίου, ὡς βεβαίῳ ὁ Πλούταρχος, προτιμώντες νὰ εἶναι πτωχοὶ καὶ ὀλιγαρκεῖς, ὡς ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι καὶ πολυτελεῖς, ὡς ὁ Καλλίας.

Εἰς ἡμεῖς.

Πενία φέρειν οὐ παντός, ἀλλ' ἀνδρὸς σοφοῦ.

Σέξτος.

Τὴν πέναν ὁ σώφρων καρτερῶ καὶ γενναϊότητι τιμῶν, πλούτου τιμωτέραν ἀποφαίνει.

Εὐριπίδης.

Οὐ τὸ πένεσθαι κατὰ φύσιν αἰσχρόν, ἀλλὰ τὸ δι' αἰσχρὰν αἰτίαν ὄνειδος.

Ἀπολλώνιος.

Ἡ πενία οὐ πολλῶν ἔστιν ἐνδεής, ἡ ἀπληστία πάντων.

Ἀριστοτέλης.

Κρεῖσσον καλῶς πένεσθαι μᾶλλον ἢ κακῶς πλουτεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἔλεον, τὸ δὲ ἐπιτίμῃον φέρει.

Κάτωρ.

Χρήματα ἀδίκων ὡς ποταμὸς ξηρανθήσεται, καὶ ὡς βροντὴ μεγάλη ἐν ὑετῷ ἐξηχῆσει.

Σιράχ.

Θεόκριτος πολλοὺς τῶν πλουσίων ἔλεγεν ἐπιτρόπους εἶναι, ἀλλὰ μὴ δεσπότας τῶν χρημάτων.

Θεοκρίτου.

Ἀριστείδης ὁ δίκαιος ὄνειδιζόμενος ἐπὶ πενίᾳ ὑπὸ τινος πλουσίου εἶπεν· αἰμοὶ μὲν ἡ πενία οὐδὲν ἱστορήσει κακόν, σοὶ δὲ ὁ πλούτος ταραχὰς οὐκ ὀλίγας.»

Ἀριστείδου.

Ἡ ἀμνηστεικία τοῦ Ἀριστείδου.

Ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀφιλοχρηματίας, τῆς φρονήσεως καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ του, μεγίστην ὑπόληψιν καὶ ἐπύρρην εἶχεν ἀποκτήσει ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ τινες παρέστησαν ὡς ἐπικίνδυνον εἰς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τὴν τοιαύτην τοῦ Ἀριστείδου ὑπεροχὴν, καὶ οὕτω κατέπεισαν τὸν λαὸν νὰ ἐξοστρακίσῃ τὸν δίκαιον αὐτὸν ἄνδρα ἐπὶ δεκαετίαν μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν.

Ὅτε δὲ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἐξορίαν τοῦ ἔγραφον ἐπὶ τῶν δοστράκων τὸ ὄνομα τῶν διὰ τὰ ὁρώσων τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφόν των, χωρικός τις ἀγράμματος ἐπλησίασεν αὐτόν, καὶ παρουσιάσας τὸ δοστράκον του, τὸν παρεκάλεσε νὰ γράψῃ ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα Ἀριστείδης.

— Καὶ τί κακὸν ἐπαθὲς ποτε ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου; ἠρώτησε τότε τὸν χωρικόν ὁ Ἀριστείδης.

— Οὐδέν, ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, οὐδὲ γνωρίζω τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐνοχλοῦμαι ἀκούων πανταχοῦ ὀνομαζόμενον αὐτὸν δίκαιον.

Ὁ Ἀριστείδης δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τοῦ χωρικοῦ, οὐδὲ νὰ μεταβάλῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ κατεδέχθη, ἀλλὰ σεβασθεὶς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψήφου, ἔγραψεν ἁμέσως ἐπὶ τοῦ δοστράκου τὸ ὄνομα του, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτό εἰς τὸν χωρικόν.

Ἐξερχόμενος δὲ ἐξόριστος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ὕψωσε τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν, οὐχὶ διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν κατὰ τῶν ἀχαρίστων συμπολιτῶν του, ἀλλὰ διὰ νὰ εὐχηθῇ διαρκῇ καὶ μόνιμον εὐτυχίαν εἰς τὴν ἐξορίζουσαν αὐτὸν πατρίδα. *Εἶθε*, εἶπεν, *οἱ συμπολιταί μου, εὐτυχοῦντες πάντοτε, νὰ μὴ ἀναγκασθῶσι ποτὲ νὰ ἐνθυμηθῶσι τὸν Ἀριστείδην!*

Τοιαῦται χριστιανικαὶ τῶνόντι εὐχαὶ μόνον ἀπὸ καρδίας εὐγενεῖς, ἀμνησικάκους καὶ φιλοπάτριδας δύνανται νὰ ἐξέλθωσιν.

Ὅτε εὐρισκόμενος ἐξόριστος εἰς Αἰγίναν, εἶδεν ἐκεῖθεν τὸν Περσικὸν στόλον πλησιάζοντα εἰς τὴν Σαλαμίνα φοβηθεὶς μήπως οἱ συμπολιταί του, κατακλειόμενοι ἑξαίφνης, καταστραφῶσιν, ἀποφασίζει ἁμέσως νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν του ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ ἀντιπάλου του Θεμιστοκλέους. Ἐμβαίνει λοιπὸν εἰς πλοῖον, καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ σκότους τῆς νυκτός, ἀτρόμητος διαπλέει ἐν τῇ μέσῃ τοῦ Περσικοῦ στόλου φθάνων δὲ εἰς τὴν Σαλαμίνα ἀνακοινώνει ἁμέσως πρὸς τὸν ἐχθρόν του Θεμιστοκλέα τὴν προσέγγισιν τοῦ περσικοῦ στόλου καὶ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ὅπως ὡς ναύαρχος διατάξῃ τὰ δέοντα.

Ὅτε δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐξήγησε πρὸς αὐτόν, ὅτι ἡ προσέγγ-

γίσις τῶν Περσῶν ἦτο ἴδιον αὐτοῦ στρατήγημα, ὅπως ἀναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ πολεμήσωσιν ἐντὸς τῶν στενωπῶν, ὃ Ἀριστείδης παρέ-
δεχθη ὡς ὀρθότατον τὸ πλάνηον τοῦ Θεμιστοκλέους, ἂν καὶ σχέ-
διον τοῦ ἀντιζήλου καὶ ἀντιπάλου του, καὶ ὑπεστήριζεν αὐτὸ
ὅλαις δυνάμεσιν ἐνώπιον τῶν Ἑλλήνων. Τὰ ποταπὰ καὶ ὀλέθρια
αἰσθήματα τῆς ἀντιζήλιας, τῆς ψευδοφιλοτιμίας, τοῦ φθόνου ἦσαν
ὅλως ἄγνωστα εἰς τὴν εὐγενῆ ψυχὴν τοῦ Ἀριστείδου.

Τεῖνας δὲ τότε τὴν δεξιάν του πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα, εἶπε
τοὺς ὠραίους ἐκείνου λόγους, τοὺς ὁποίους πᾶς ἀληθὴς Ἕλλην
πρέπει νὰ διατηρῇ ζωηροῦς εἰς τὴν μνήμην του. «*Ἄς ἀφίσω-
μεν κατὰ μέρος, ὦ Θεμιστόκλεις, τὰς ματαίας καὶ ρεαδικὰς
ἀντιζήλιας, ἅς σωφρονισθῶμεν, ἅς θυσιάσωμεν προθύμως τὰ
πάθη μας ἐνώπιον τῆς πατρίδος, καὶ ἅς φιλοτιμηθῶμεν νὰ
συντίλῃσωμεν ἀμφότεροι εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτῆς, σὺ μὲν
στρατηγῶν, ἐγὼ δὲ προθύμως ὑπακούων καὶ συμβουλευῶν.*

Ὁ Θεμιστοκλῆς συγκινηθεὶς ἠσπάσθη τὸν ἀντίπαλόν του, καὶ
ὤφειλεται ἀπὸ τὴν ἀνδρείαν, ἀπὸ τὴν εἰλικρινῆ συνδρομὴν καὶ
ἀπὸ τὰς φρονίμους συμβουλὰς του, κατάρθρωσε τὴν λαμπρὰν ἐκείνην
ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, ἣτις καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε καὶ τὸν
Θεμιστοκλέα ἀπεθανάτισεν.

Ἑνωμεικὰ.

Ἐν ἀγαθοῖς δικαίω κατωρθώθησαν πόλεις. Ἐπαύλεις δικαίων
εὐλογοῦνται.

Σολομών.

Ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσιν.

Εὐαγγ. Λουκᾶ.

Ἄφες ἀδίκημα τῷ πλησίον σου, καὶ τότε δεηθέντος σου αἱ
ἁμαρτίαι σου λυθήσονται.

Σωκράτης καταδικασθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων θανατωθῆναι,
τῆς γυναικὸς Ξανθίππης κλαιούσης καὶ λεγούσης «ὦ Σώκρατες!
ὥς ἀδίκως ἀποθνήσκεις!» Ἔφη «σὺ οὖν ἐβούλου με δικαίως
ἀποθανεῖν;»

Σωκράτους.

Νανάρισμα.

Φύσ' ἀγεράκι, δροσερό,
μὲς τῶν δεινδρῶν τὰ φύλλα.
Πάρ' ἀπ' τὰ ρόδα τὸν ἀνθὸ
ἀπ' τῇ μηλιά τὰ μῆλα
καὶ φέρτα στὸ παιδάκι μου.
Εἶναι καλὸ καὶ κάνει
ἥσυχο νάνι-νάνι,

Ἀρχίρησε τὸ λάλημα,
ἀηδόνη ἐρωτεμένο,
νανάρισέ το, τὸ φτωχὸ
εἶν' ἀποκοιμημένο
σὰν τῇ γλυκειᾷ σου συντροφιά
μὲς τῇ φωλιά σὰν κάνει
τὴν ρύχτα νάνι-νάνι.

Ἄνοιξε, ρυχτολούλουδο,
ἄνοιξε καὶ μὴ κλείσης
τὴν ὡμορφὴν σου μυρωδιὰ
ὥσπου νὰ τὴ χύσης
ὅλη μὲς τὰ μαλλάκια του.
Τὸ μαῦρο ἰδὲς πῶς κάνει
μαζὶ μου νάρι-νάρι.

Παίζει τ' ἀγέρι τοῦ Μαῖου
μέσα στὸν καλαμῶνα,
γελοῦνε τ' ἄνθη, τὰ νερά,
λαλεῖ ἢ νεροχειλῶνα.
Εὐτυχισμέν' εἶμαι κ' ἐγὼ
στὰ στήθια μου σὰν κάνει
τὸ μαῦρο νάρι-νάρι.

Καὶ σὲς μὲ τὰ χρυσὰ φτερά
ὄνειράτά μου ἐλᾷτε
στὸ ἔρμο τὸ καλὺθι μας,
ἀγάλια ἀγάλια ἐμβάτε,
σιγὰ μὴ τὸ ξυπνήσετε·
κυττάξετε πῶς κάνει
ἄγγελος νάρι-νάρι.

Ὅνειράτα εἶναι τοῦ φτωχοῦ
ἡ συντροφιά, ἡ ἐλπίδα·
τῆς χήρας ἡ παρηγοριά,
ὁ ἥλιος, ἡ ἀχτίδα.
Ἐλᾷτε μὴν ἀφήσετε
τὴν μάνα του ποῦ κάνει
μαζὶ του νάρι-νάρι.

Ἀριστ. Βαλαωρίτης.

Ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ τῆς σχιστῆς ὁδοῦ τοῦ βίου.

Ὅτε ὁ Ἡρακλῆς μετέβαινεν ἀπὸ τῆς παιδικῆς εἰς τὴν ἑφη-
βικὴν ἡλικίαν, ἐξῆλθεν εἰς τινὰ ἐρημίαν καὶ ἐπὶ σχιστῆς τινος
ὁδοῦ καθίσας ἐσκέπτετο ποίαν ὁδὸν ν' ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν μέλλοντα
βίον του, τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς ἢ τῆς κακίας. Βεβυθισμένου δὲ
αὐτοῦ εἰς συλλογισμοὺς καὶ εἰς σχέδια ἐφάνησαν προσερχόμεναι
πρὸς αὐτὸν δύο γυναῖκες. Τούτων ἡ μὲν μία ἦτο εὐπρεπὴς καὶ ἐκ
φύσεως ἐλευθέριος καὶ τὸ μὲν σῶμά της ἐσπόλιζεν ἡ καθαριότης,
τὰ ὄμματα ἡ αἰδημοσύνη, τὴν στάσιν ἡ σωφροσύνη, ἐφόρει δὲ
ἐνδύματα λευκά.

Ἡ δὲ ἄλλη ἦτο πολίσσαρος καὶ μαλθακή, κεκαλλωπισμένη
οὕτως, ὥστε νὰ φαίνεται, ὅτι ἔχει χροῶσα λευκότερον καὶ ἐρυθρό-
τερον τοῦ πραγματικοῦ, καὶ ἀνάστημα ὀρθότερον τοῦ φυσικοῦ· τὰ
δὲ ὄμματα εἶχεν ἀσυπόλωτος ἀνοικτά, καὶ ἐφόρει ἐνδύματα ἐπι-
τήδεια νὰ ἔλκωσι τὴν προσοχὴν τῶν ἄλλων· συχνὰ δὲ ἐθεώρει
ἐκυτὴν φιλονέστως καὶ παρετήρει ἂν καὶ ἄλλοι τὴν βλέπουσιν,
εὐόητε δὲ καὶ εἰς τὴν σκιάν ἀπέθλεπεν.

Ὅτε δὲ ἐρθασεν πλησιέστερον πρὸς τὸν Ἡρακλέα, ἡ μὲν λευ-
κοφρεμένη ἐξεκολλήθη βεδίζουσα μὲ ἥτυχον καὶ σεμνὸν βῆμα
ὥς καὶ πρότερον· ἡ δὲ ἄλλη προτεξάσα καὶ τὸ βῆμα ἐπιταχύνουσα
ἐφθισε πρώτη καὶ εἶπε πρὸς τὸν συλλογιζόμενον νεανίαν.

Ὡ Ἡράκλειε, βλέπω ὅτι ἀπορεῖς ποίαν ὁδὸν νὰ τραπήῃς ἐν τῷ
βίῳ. Ἐάν ἐκλέγῃς ἐμὲ φίλην σου, θίλω σὲ ὁδηγήσει εἰς ὁδὸν εὐ-
κολωτάτην καὶ ἡδονικωτάτην, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ γευθῇς μὲν
πάντων τῶν τερπνῶν, θὰ ζήσῃς δὲ ἄπειρος τῶν δυσαρέστων.
Διότι δὲν θὰ φροντίζῃς περὶ πολέμων καὶ ἄλλων πραγμάτων,
ἀλλὰ μόνον φροντίδα θὰ ἔχῃς διὰ παντός τοῦ βίου πῶς νὰ γεύῃσαι
τὰ νοστιμώτατα φηγητά καὶ ποτά, ἢ πῶς νὰ τέρπῃς τὴν ὁρα-
σίν σου καὶ τὴν ἀκοήν σου, ἢ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις σου, ἢ πῶς νὰ
κοιμᾷσαι μαλθακώτατα, καὶ πῶς νὰ εὐρίσκῃς πάντα τὰ ἀγαθὰ

[ΑΝΑΓΝΩΣΜ. ΒΙΟΣ Β']

ἄνευ οὐδενὸς κόπου. Ἐάν δέ ποτε γεννηθῇ ὑποψία τις, ὅτι θὰ λείψωσι τὰ μέσα πρὸς ἀπόκτησιν τούτων, δὲν εἶναι φόβος μήπως σὲ ἀναγκάσω νὰ πορίζησαι ταῦτα κοπιάζων ἢ ταλαιπωρούμενος κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν· ἀλλὰ ὅσα οἱ ἄλλοι ἐργάζονται, ταῦτα θὰ ὠφελῆσαι σύ. Διότι ἐγὼ συγχωρῶ εἰς τοὺς φίλους μου νὰ ὠφελῶνται πανταχόθεν.»

Καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀκούσας ταῦτα εἶπεν· ὦ γύναι πῶς ὀνομάζεσαι; Ἡ δὲ ἀπεκρίθη· «Οἱ μὲν φίλοι μου μὲ ὀνομάζουσιν εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ ἐχθροί μου κακίαν.» — Τότε δὲ προσελθοῦσα [καὶ ἡ λευκοφρονημένη γυνὴ εἶπε.

Καὶ ἐγὼ ἔρχομαι πρὸς σέ, ὦ Ἡράκλεις, διότι γνωρίζω καὶ τοὺς γονεῖς σου, καὶ κατενόησα τὴν φύσιν σου, ἐν ᾧ ἐπαιδεύεσο. Ἐκ τούτων δὲ ἐλπίζω, ὅτι ἂν τραπῇς τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς ἐμὲ ἄγουσαν, θὰ γείνης ἀγαθὸς ἐργάτης τῶν καλῶν καὶ μεγάλων ἔργων, καὶ ἐγὼ θὰ φανῶ ἔνεκα σοῦ ἐντιμότερα καὶ διαπρεπεστέρα. Δὲν θὰ σὲ ἐξαπατήσω δὲ δι' ὑποσχέσεων ἡδονῆς, ἀλλ' ὅπως οἱ θεοὶ διέθεσαν τὰ ἀνθρώπινα, οὕτω θὰ σοὶ διηγηθῶ μετ' ἀληθείας. Οὐδὲν τῶν ἀλθινῶν καὶ καλῶν δίδουσιν οἱ θεοὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἄνευ κόπου καὶ ἐπιμελείας· ἀλλ' ἔάν θέλῃς νὰ εἶναι εὐμενεῖς πρὸς σὲ οἱ θεοί, πρέπει νὰ θεραπεύῃς τοὺς Θεοὺς· ἔάν θέλῃς νὰ ἀγαπᾷσαι ὑπὸ φίλων· πρέπει νὰ εὐεργετῇς τοὺς φίλους· ἔάν θέλῃς νὰ τιμᾷσαι ὑπὸ τινος πόλεως, πρέπει νὰ ὠφελῇς τὴν πόλιν· καὶ ἂν ἀξιοῖς νὰ θαυμάζησαι ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης, πρέπει νὰ προσπαθῇς νὰ εὐεργετῇς τὴν Ἑλλάδα· ἔάν θέλῃς νὰ σοὶ φέρῃ ἡ γῆ ἀφθόνους καρπούς, πρέπει νὰ καλλιεργῇς τὴν γῆν. Ἐάν νομίζῃς, ὅτι δυνατόν νὰ πλουτίσῃς ἐκ ποιμνίων, πρέπει νὰ φροντίζῃς περὶ τῶν ποιμνίων· ἔάν ἐπιθυμῇς νὰ δοξασθῇς διὰ πολέμου καὶ θέλῃς νὰ δύνῃσαι καὶ τοὺς φίλους νὰ ἐλευθερώῃς καὶ τοὺς ἐχθροὺς νὰ κατατροπώῃς, πρέπει καὶ αὐτὰς τὰς πολεμικὰς τέχνας νὰ μάθῃς παρὰ τῶν ἐπιστημόνων, καὶ νὰ ἀσκήσῃς πῶς νὰ μεταχειρίζησαι αὐτάς· καὶ ἔάν θέλῃς νὰ ἦσαι δυνατός, πρέπει νὰ συνειθίσῃς τὸ σῶμά σου νὰ ὑπηρετῇ εἰς τὸν νοῦν καὶ νὰ γυμνάζῃς αὐτὸ μετὰ πόνων καὶ ἰδρώτος.»

Ἡ δὲ κακία διακόψασα τότε τὸν λόγον τῆς σεμνῆς ἐκείνης γυναικός, ἣτις Ἀρετὴ ὠνομάζετο, εἶπε. — Βλέπεις ὦ Ἡράκλεις, πόσον κοπιώδης καὶ πόσον μακρὰ εἶνε ἡ ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας θέλει σὲ ὁδηγήσει ἡ γυνὴ αὕτη; ἐν ᾧ ἐγὼ διὰ λίαν εὐκόλου καὶ συντόμου ὁδοῦ θὰ σὲ φέρω ἀμέσως εἰς τὴν εὐδαιμονίαν;

Ἡ ἀθλία, ἀπεκρίθη ἡ Ἀρετὴ καὶ τί ἀγαθὸν ἔχεις σὺ; ἢ τί ἡδὺ γνωρίζεις, ἂφ' οὗ οὐδὲν θέλεις νὰ πράττης πρὸς ἀπόκτησιν τούτων; διότι σὺ οὐδὲ ἀναμένεις τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἡδέων, ἀλλὰ πρὶν ἐπιθυμήσας τροφὴν, χορταίνεις ἐξ ἀπάντων· σὺ τρώγεις πρὶν πεινάσῃς, πίνεις πρὶν δεῖψῃς· καὶ ἵνα μὲν εὐχαρίστως φάγῃς, προσπαθῇς νὰ εὕρῃς μαγεῖρους ἐπιτηδεῖους εἰς κατασκευὴν φαγητῶν ποικίλων, ἵνα δὲ ἡδέως πίνῃς, παρασκευάζεις οἶνους πολυτελεῖς καὶ περιτρέχουσα ἐν ὥρᾳ θέρους χιόνα ζητεῖς· ἵνα δὲ κοιμηθῇς ἡδέως παρασκευάζεις κλῖνας μαλακάς. Καὶ τῷ ὄντι κοιμᾶσαι πρὶν νυστάξῃς, διότι ἀηδιάζεις τὴν ζωὴν μὴ ἔχουσά τι καλὸν νὰ πράξῃς. Ἐν ᾧ δὲ εἶσαι ἀθάνατος, ἀπεδιώχθης μὲν ὑπὸ τῶν θεῶν, καταφρονεῖσαι δὲ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀγαθῶν. Οὐδεὶς σὲ ἐπαινεῖ, οὐδεὶς εἰς τὰς ἀνάγκας σου σὲ συντρέχει. Οὐδὲν δὲ ἐντιμον ἔργον καὶ ἀξιέπαινον ἔπραξάς ποτε.

Ὅσοι ἐκ τῶν ψευδῶν θεληγέτρων σου ἀπατώμενοι, γίνονται δυστυχῶς φίλοι σου, τὴν μὲν νεότητά των διέρχονται ὀκνηροί, ἄεργοι, φιλάσθενοι, κακοήθεις, ἀνωφελεῖς καὶ ἐπιζήμιοι εἰς τὴν πατρίδα των, καταφρονούμενοι παρὰ πάντων, εἰς δὲ τὰ γηρατεῖά των πάσχουσι καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς, ὥς ἐκ τῆς παραλελυμένης νεότητός των· αἰσχύνονται δὲ ἐνθυμούμενοι τὸ παρελθόν των, καὶ ἀντὶ σεβασμοῦ, περιφρόνησιν καὶ ἀπέχθειαν ἐμπνέουν ἐπὶ τέλους· δὲ οὐδὲν ἀγαθὸν καὶ ἀξιέπαινον ἔργον πράξαντες διαρκοῦντος τοῦ βίου των, ἀποθνήσκουσιν ἀδημονοῦντες θάνατον ἄδοξον καὶ ἀδάκρυτον.

Ἐγὼ δέ, ἐπρόσθεσεν ἡ Ἀρετὴ, συναναστρέφομαι μὲ τοὺς θεοὺς καὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἀγαθοὺς. Οὐδὲν καλὸν ἔργον οὔτε θεῖον οὔτε ἀνθρώπινον γίνεται χωρὶς ἐμοῦ. Τιμῶμαι δὲ καὶ ἀγαπῶμαι παρὰ πάντων. Εἶμαι μὲν συνεργός εἰς τοὺς τεχνίτας,

πιστή δὲ φύλαξ τῶν οἰκῶν τῶν δεσποτῶν, εὐμενὴς δὲ προστάτις εἰς τοὺς ὑπηρετάς, ἀγαθὴ δὲ βοηθὸς εἰς τὰς ἐν καιρῷ εἰρήνης γενομένας ἐργασίας, ἀσφαλὴς δὲ σύμμαχος τῶν πολεμικῶν ἐργῶν, ἀρίστη δὲ σύντροφος τῆς φιλίας. Οἱ φίλοι μου τρώγουσι καὶ πίνουσιν οὐχὶ χάριν ἡδονῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ πεινώσι καὶ διψῶσι· κοπιᾶζοντες δὲ εὐρίσκουσι καὶ τὴν τροφὴν καὶ τὸ ποτὸν καὶ τὸν ὕπνον γλυκύτατα. Οὐδεὶς φίλος μου ἐδυστύχησέ ποτε, καὶ ἂν ποτέ τις δυστύχησῃ, γενναίως καὶ ἐνδόξως ὑποφέρει τὴν δυστυχίαν του, εὐρίσκων περηγορίαν καὶ θάρρος εἰς τὴν φιλίαν μου. Οἱ φίλοι μου ὑγιεῖς, φιλόπονοι καὶ ὠφέλιμοι εἰς τὴν πατρίδα των, ἐν ὧσιν μὲν εἶναι νέοι, χαίρουν ἐπαινούμενοι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων, γηράσκοντες δὲ εὐχαριστοῦνται τιμώμενοι ὑπὸ τῶν νέων καὶ ἀγαπώμενοι ὑπὸ τῆς ὅλης πατρίδος των. Ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος τοῦ θανάτου, ἀποθνήσκουσι μὲ τὴν γλυκυτάτην συναίσθησιν, ὅτι ζήσαντες ἐναρέτως ἐγκαταλείπουσιν ἐπὶ τῆς γῆς μνήμην ἀγαθὴν καὶ ἔντιμον.»

«Τοιοῦτοτρόπως ἔαν κοπιᾷς, ὦ Ἡράκλεις, τέκνον ἀγαθῶν γονέων, δύνασαι καὶ σὺ ν' ἀποκτήσῃς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν.»

Οἱ ἄπλοὶ καὶ εἰλικρινεῖς αὗτοι λόγοι τῆς εὐγενοῦς καὶ κοσμίας γυναικός, τοὺς ὁποίους ὁ ἥρως Ἡρακλῆς ἤκουσε μετὰ πολλῆς προσοχῆς, ἐπλήρωσαν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑψηλῶν φρονημάτων. Οὕτω δὲ ὁ Ἡρακλῆς ἄνευ περαιτέρω σκέψεως ἀναγνώρισας ὅτι αὕτη εἶναι ἀληθὴς Ἀρετὴ, ἐξέλεξεν αὐτὴν φίλην καὶ σύντροφον τοῦ βίου του μὲ τὴν σταθεράν ἀπόφασιν νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ πανταχοῦ χωρὶς νὰ φοβηθῇ κόπους καὶ κινδύνους, διότι εἶχε πεισθῇ ὅτι μετ' αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς θὰ φθάσῃ ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν.

Γνωμικά.

Πολλὴ πρὸς τὴν κακίαν ἐστὶν ἡ εὐκολία, καὶ ὀξύρροπος ἐπὶ τὸ χεῖρον ἢ φύσις.

Γρ. Νύσσης.

Δυσκατόρθωτος ἡ ἀρετὴ, καὶ οὐ μικροῖς ἀλίσκεται πόνοις.

Γρ. Θεολόγος.

Φύσει πρόχειρον ἡ κακία καὶ πολὺς ἐπὶ τὸ χεῖρον ὁ δρόμος ὡς ῥοῦς καταπρανὴς ῥέων.

Γρ. Θεολόγου.

Μὴ σε πλανήσωσιν ἄνδρες ἀπεθεῖς, μηδὲ πορευθῆς ἐν ὁδῷ μετ' αὐτῶν, ἐκκλινον δὲ τὸν πόδα σου ἀπὸ τῶν τρύδων αὐτῶν· οἱ γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσιν.

Σολομών.

Ὁδὸς ἀμαρτωλῶν ὠμαλισμένη ἀπὸ λίθων, καὶ ἐπ' ἐσχάτου αὐτῆς βόθρος ᾠδοῦ.

Σιράχ.

Ἀδέσποτον ἡ ἀρετὴ, καὶ ἐκούσιον, καὶ ἀνάγκης πάσης ἐλεύθερον.

Χρυσόστομος.

Βίσελθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδός, ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· ὅτι στενὴ ἡ πύλη, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδός ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσιν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν.

Εὐαγγ. Ματθαίου.

Πολλοὶ μὲν πλουτοῦσι κακοί, ἀγαθοὶ δὲ πένονται. Ἀλλὰ ἡμεῖς τούτοις οὐ διαμειψόμεθα τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον, ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπροσθεν αἶ, χρήματα δ' ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.

Θεόγγις.

Ούτε συμπόσιον ἄνευ ὀμιλίας, οὔτε πλοῦτος χωρὶς ἀρετῆς ἡδονὴν ἔχει.

Δημοσθένης.

Ὡςπερ τῷ πυρὶ αὐτομάτως ἔπεται τὸ φωτίζειν, καὶ τῷ μύρῳ τὸ εὐωδεῖν· οὕτω καὶ ταῖς ἀγαθαῖς πράξεσιν ἀναγκάτως ἀκολουθεῖ τὸ ὠφέλιμον

Βασίλειος.

Τί τῶν ἀγαθῶν εὐκόλον; Τίς καθεύδων τρόπαιον ἔστησε; Τίς τρυφῶν καὶ καταυλούμενος τοῖς τῆς καρτερίας στεφάνοις κατεκοσμήθη; οὐδεὶς μὴ δραμῶν ἀνείλετο βραβεῖον· πόνοι γεννώσι δόξαν, κάματα δὲ προξενοῦσι στεφάνους.

Βασίλειος.

Κάτων ἰδὼν μεράκιον ἐρυθρίασαν ἐν συναντήσει αὐτοῦ, ἔφη· «Θάρρει, ὦ μεράκιον! τοιοῦτον γὰρ ἔχει τὸ χρῶμα ἡ ἀρετὴ.

Κάτωρος.

Λυκούργος ὁ νομοθέτης τῶν Λακεδαιμονίων ἐρωτηθεὶς, διὰ τί ἀτείχιστός ἐστιν ἡ Σπάρτη; ἔφη· μὴ ψεύδει· τετείχισται γὰρ ταῖς τῶν οἰκούντων ἀρεταῖς.

Λυκούργου.

Ἡ ἐπιμέλεια ἀνταρκεισθαιμένη.

Ἐν ᾧ ποτε ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Ἀρταξέρξης περιώδευε τὰς χώρας τοῦ βασιλείου του, Πέρσης ἀνὴρ Ὀμίσης ὀνομαζόμενος προσέφερεν εἰς αὐτὸν ἐπὶ λίχνου μίαν μεγίστην ρύαν.

Ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς ἐθαύμασε τὸ μέγεθος τῆς ρυῖας, ἠρώτησε τὸν Ὀμίσην· «ἐκ ποίου παραδείσου, ἔλαβες καὶ φέρεις τὸ δῶρον τοῦτο;» — «ἐκ τοῦ κήπου μου» ἀπεκρίθη ὁ Ὀμίσης. Τότε δὲ

ὁ βασιλεὺς ὑπερευχαριστηθεὶς, ἔστειλεν εἰς αὐτὸν πολλὰ δῶρα καὶ εἶπε· ἀμὰ τὸν Θεόν, ἐγὼ νομίζω, ὅτι ὁ ἀνὴρ οὗτος διὰ τῆς τοιαύτης ἐπιμελείας καὶ πόλιν ἐκ μικρᾶς μεγάλην δύναται νὰ καταστήσῃ.

Δέκατος ἡγεμών.

Ὅτε νεανίας τις, υἱὸς ἀνδρείου πατρός, χωρὶς ὁ ἴδιος νὰ φείνηται πολὺ πολὺ καλὸς στρατιώτης, ἐζήτει νὰ λαμβάνῃ παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ πάντα τὰ δικαιώματα τοῦ πατρός του, ὁ βασιλεὺς εἶπε πρὸς αὐτόν : αὖ νεανία, ἐγὼ δὲν συνειθίζω νὰ δίδωμισθοὺς καὶ δωρεάς διὰ πατραγαθίαν, ἀλλὰ μόνον δι' ἀνδραγαθίαν.

Μεγαλοψυχία.

Ὁ οἰνοχόος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἔχασέ ποτε φιάλην χρυσήν καὶ διὰ τοῦτο ἔλυπεῖτο καὶ ἐστενοχωρεῖτο πολὺ. Μεθῶν τοῦτο ὁ Ἀλέξανδρος προσεκάλεσεν αὐτόν καὶ τὸν εἶπεν· ἀέχε θάρρος, ὦ παῖ ! διότι, ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκηται, εἶναι ἡμετέρα.»

Ἐρωτηθεὶς δέ ποτε, ποῖος βασιλεὺς εἶναι ἄριστος, εἶπεν· «ὁ συγκρατῶν τοὺς φίλους διὰ γενναίων καὶ εὐγενῶν δωρεῶν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς δι' εὐεργεσιῶν εἰς φίλους μεταποιῶν.»

Ἐπιστολή.

Παραινετική πατρὸς πρὸς υἱόν.

Ἀγαπητέ μοι Δημήτριε,

Εἰς Ἀλεξάνδρειαν.

Ἄπαντες ὁμολογοῦμεν, ὅτι οὐδὲν τιμαλφέστερον καὶ τιμιώτερον τῆς ἀρετῆς ὑπάρχει· διότι αὕτη καὶ τὸν ἀγενῆ ἐξευγενίζει, καὶ τὸν εὐγενῆ ἀναδεικνύει· εὐγενέστερον, καὶ τὸν πλούσιον τιμιώτερον, καὶ τὸν πένητα σεβαστόν, καὶ πάντων τὰς πράξεις μικρῶν καὶ μεγάλων διευθύνει ἐπὶ τὸ ἠθικώτερον· καὶ ὁμῶς, τινὲς δὲν φροντίζουσι νὰ ἀποκτήσωσι τὸ οὐρανόπεμπτον τοῦτο πλεονέκτημα· διότι τῆς κακίας τὰ θελεάσματα, πολιορκοῦντα τὴν ψυχὴν μας, ἀπομακρύνουσι τὴν ἀρετὴν. Σὺ, υἱέ μου, εὐρισκόμενος ἐν μεγάλῃ κοινωνίᾳ, τὴν ὁποίαν πολλαὶ κακαὶ προσπαθοῦσι νὰ ταραττώσι, δέχθητι τὰς πατρικὰς μου νοουθεσίας.

Ἔσο προσεκτικὸς εἰς τοὺς πειρασμούς· μὴ ἀπομακρύνῃσαι ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀρετῆς, χωρὶς τῆς ὁποίας ἡ ψυχὴ ἀτιμάζεται καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐξουδενοῦται. Ἡ ὁδὸς αὕτη, καθὼς τόσοι σοφοὶ κηρύττουσιν, εἶναι μὲν στενὴ καὶ δύσπορος, ἀλλὰ φέρει εἰς χώρας τερπνὰς καὶ μακαρίας, ὅπου ἐντροφῶσι τὰς ἀμειβὰς τῶν πράξεων τῶν οἱ ἐναρέτως βιοῦντες.

Ἐνθυμοῦ τὸν πρόγονον ἡμῶν Ἡρακλέα τὸν Ἥρωα· φύλαττε τὰς συμβουλὰς μου καὶ θὰ διέλθῃς λαμπρῶς τὸν βίον σου ἅπαντα.

Ἐν Βερολίᾳ τῇ 14 Μαΐου 1890.

Σὲ ἀσπάζομαι ἡδιστα
ΦΩΚΙΩΝ ΦΙΛΙΠΠΑΚΗΣ.

Ἡ καλὴ συναναστροφή.

*Περιπάτουρ καὶ εἶλον φύλλον
ξηρόν, πλήν χύρον ὁσμὴν γλυκεῖαν.
Λαβὼν δ' ἀμίσως τὸ ὠσφραϊνόμεν
μὲ τέφρῃν θείαν.*

— Εὐωδιάσεις πολὺ, τὸ εἶπον,
μὴ εἶσαι ῥόδον εὐχρουν τῶν κήπων ;
— Δὲν εἶμαι ῥόδον μοι ἀπεκρίθη,
ἀλλὰ συνεῖχσα πρὶν μ' ἐκείνο.
Ἐντεῦθεν ἔχω τὴν εὐωδίαν
ἥρ διαχύνω.

Δ. Σ Βυζάντιος.

Τὸ γένος τῶν φυτῶν.

«Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα, καὶ
αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμ-
φιένυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι ;»
(Εὐαγγ. κατὰ Ματθ. ΣΤ', 30).

«Καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ,
οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐ-
τοῦ περιβάλετο ὡς ἐν τούτων.» (Εὐαγγ. κατὰ Ματθ. ΣΤ', 28-29).
Οὕτω ἐλάλει ὁ Σωτὴρ, διδάσκων τοὺς μαθητάς Αὐτοῦ καὶ ποιῶν
αὐτοὺς προσεκτικoὺς ἐπὶ τῆς θαυμασίου μεγαλοπρεπείας τῆς ἀν-
θραῆς φύσεως· καθότι αὕτη κάλλιον τοῦ ἱκανωτάτου τῶν ῥητό-
ρων κηρύττει τὴν σοφίαν, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ

Θεοῦ. Καὶ ἡ ἥπταν εὐαίθετος καεῖδα πυγκινεῖται καὶ ἐξίσταται ἐν ὄψει τοῦ πλήρους θελητήριον κόσμου τῶν ἀνθρώπων.

Διὰ τοῦτο κτὶ ὡς θέλω συνεχῶς νὰ μεταλαμβάνω τοῦ κάλλους τῆς ἀνεγχειρομένης φύσεως καὶ νὰ θαυμάζω ἐν αὐτῷ τὴν μεγαλειότητα τοῦ Δημιουργοῦ, οὕτως ἡ θαυμαστὴ ἐνέργεια πανταχοῦ καὶ ἐν πᾶσι καταφανὴς γίνεται. Πόσον διδασκτικὴ ἐστὶν ἡ ἐξέτασις καὶ τοῦ ἐλαχίστου μορίου τῆς δημιουργίας ! Πόσον δὲ ἀθώα καὶ ἀκέραιος εἶνε ἡ ἡδονή, ἣν αἰσθανόμεθα ἐπὶ τῇ θεωρίᾳ τῶν καλλονῶν τῆς φύσεως, καὶ πόσον ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἀγνίζεται ἐν τῇ μελέτῃ τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ !

Κατὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἔαρος νέα δύναμις φαίνεται οἰονεὶ διαχυομένη ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ. Νεαρὰ ζωὴ διεγείρει τὴν οἰκουμένην· αἱ πεδιναὶ ζωηρότατα γλοάζουσι, μυρία ποικιλόχρᾳ ἄνθη ἐπιδεικνύουσι μέρος τοῦ ἐπὶ τοῦ αὐτῶν στολισμοῦ, τὰ δὲ δένδρα ἐκβάλλουσι βλαστούς ἢ καὶ λάμπουσιν ἀνθεσφόρα.

Τίς δύναται νὰ μείνῃ ἀδιάφορος πρὸς τοιοῦτον θέαμα ! Πόσον πρόθυμοι καὶ παιθετοὶ ἐξερχονται πάντες κατὰ τὰς λαμπρὰς ἐαρινὰς ἡμέρας ἐπὶ τῶν ἀγρῶν καὶ ἐν τοῖς κήποις, ἵνα ἴδωσι τὴν ἐπανερχομένην ὠραιότητα τῆς φύσεως ! Ἀλλὰ ποθεν ν' ἀρχίσω καὶ ποῦ νὰ τελειώσω τὰς περὶ τῆς θείας Παντοδυναμίας μελέτας μου ; Ἀπόλλυμαι ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου τῶν θαυμασιῶν ! Τὸ εὐτελέστατον βοτάνιον, τὸ ἐλάχιστον ἄνθος τοῦ ἀγροῦ, τὸ ὑπὸ τῶν ποδῶν μου καταπατούμενον, μαρτυρεῖ πληρέστατα περὶ τῆς ἄκρας Σοφίας καὶ τῆς ὑψίστης Δυνάμεως.

Ὁ σπόρος, ἐξ οὗ ἐβλάστησε τὸ περιπεφρονημένον ἐκείνο φυτόν, ἐκοιμήθη πολλοὺς μῆνας ὑπὸ τὴν χιόνα καὶ τὸν πάγον. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔδωκεν αὐτῷ φυσικὴν τινα θερμότητα, ὅπως ἀνθέξῃ κατὰ τῶν ἐπιβολῶν τοῦ ψύχους. Ἡ ὑπαρξὶς τοῦ σπερματίου ἦν ἄγνωστος, οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ἐκαλλίστησεν αὐτό. Ἀλλ' ὁ πλάσας αὐτὸ Θεὸς ἐφρόντισε καὶ περὶ τῆς διατηρήσεώς του· ἐγίνωσκε τὸν τόπον τὸν καταλληλότετον πρὸς ἐκβλάστησιν, θρέψιν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ. Αἰλίσπες ἐν χοῦ τῆς γῆς διερχόμεναι, ἐκρίζουσι δρῦς καὶ καταποντίζουσι πλοῖα· ἀλλ' ἄφῃσαν ἄθικτον τὸν ταπει-

νὸν σπόρον, ἡ ἀβλαβὴ μετεκόμεσαν αὐτὸν ἐν χώρᾳ, ἐν ᾗ δὲν ὑπῆρχε τοιοῦτον φέτυμα καὶ ὅπου ἡδύνατο ἄριστα νὰ προκόψῃ.

Ἀφοῦ δὲ ἡ θεία Πρόνοια τοιοῦτον μεριμνᾷ καὶ περὶ τοῦ ἀπλουστάτου κόκκου, θέλει ἄρᾳ γε ποτὶ ληρωθῆναι ἐμέ τε καὶ τοὺς ἐμούς; Διατί βασανίζομαι ἐνίοτε, ἀπορώφους φροντίζω περὶ τοῦ μέλλοντος κυμαινόμενος; Διατί ἡ πρὸς τὴν πατρικὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πεποθηκίς μου τοσάκις σαλεύεται καὶ κλονεῖται; Ἦνε ἄρᾳ γε ἡ ψυχὴ μου ἤττον ἀξία τῆς μερίμνης τοῦ Δημιουργοῦ, ἡ ὁ μικρὸς σπόρος τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἐν τῇς ἀνθρώποις; Ἐπιλήσεται μου ποτὲ αὐτός, ὅστις οὐδὲ τοῦ ἐλαχίστου, ὧν ἅπαξ ἐπλασεν, ἐπελάθετο;

Ἐκαστος σπόρος, καὶ ὁ μικρότατος, ἐστὶ θαυμαστῆς κατασκευῆς. Συνίσταται ἐκ τινος ὑπολευκῆς καὶ ἀλφειοειδούς οὐσίας περιβαλλομένης ὑπὸ κελύφους. Ὑπὸ δὲ τὸν ἐξωτερικόν, γονδροειδῆ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ ποῦ σκληρόν αὐτὸν φλοιόν, τὸν προωρισμένον, ἵνα διαφυλάττει τὸ σπέρμα ἀπὸ πάσης ἐξωτερικῆς ἐπηρείας, ὑπάρχει ἕτερον λεπτόν καὶ τρυφερὸν λεπτύριον, οὗτινος ἔργον εἶναι νὰ ἐμποδίζῃ τὴν ἐπὶ τῆς ἀπαλῆς οὐσίας ἐπιβλαβὴ πίεσιν τοῦ κελύφους. Παραπλησίως φιλόστοργος μήτηρ, ἐνσπαραγανοῦσα τὸ τρυφερὸν αὐτῆς νήπιον, ἵνα προφυλάξῃ αὐτό, λαμβάνει πρόνοιαν νὰ θέσῃ τὰ λεπτότερα ὀθόνια περὶ τὰ μέλη τοῦ νηπίου. Ὅποια πρόνοια τοῦ Πλάστου ὑπὲρ τῶν ἐλαχίστων ἐν τῇ δημιουργίᾳ αὐτοῦ! Ὅποια δαφίλεια προφυλακτικῶν μέσων δια τὸν σπόρον ἀμυγδαλῆς, καρύου ἢ γράστως! Ὅλγοι γονεῖς ἐκοπίασαν ὑπὲρ τῶν τέκνων αὐτῶν, φροντίζοντες περὶ τῆς υγιείας αὐτῶν, ὅπου ἡ φύσις μεριμνᾷ ὑπὲρ τῆς ζωῆς τοῦ ἐλαχίστου τῶν κοινοτέρων φυτῶν, τοῦ πολλάκις ἀοράτου εἰς τὸν γυμνὸν ὀφθαλμόν!

Ἐρευνῶν ἀκριβέστερον τὰ σπέρματα τῶν φυτῶν, ἀνκαλύπτω ὅτι τὰ πλεῖστα αὐτῶν συνίστανται ἐκ δύο λευῶν περικλειόντων ἐν τῷ σημείῳ τῆς συστάσεως αὐτῶν τὸ ἐμβρυον ἢ ἐγκάρδιον τοῦ φυτοῦ, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἀληθὲς σπέρμα τῆς μελλούσης βουτάνης, ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς σταχυοφόρου καλάρης ἢ τῆς ἀρούρης, τοῦ καύσου ἢ τῆς μπλάας. Οὕτω αὐτὴ ἡ ὑπόλευκος καὶ ἀλφειοειδὴς οὐσία, ἡ

ἐν εἶδει δικλοῦ λοβοῦ ἐμφανιζομένη, ἥν κατὰ πρῶτον ἐκλαμβάνει τις ὡς αὐτὸν τὸν σπῆρον, εἶνε ἀπλῶς νέον περικάλυμμα· χρησιμεύει δὲ ἡ οὐτὶα αὕτη καὶ ὡς πρώτη τροφή τοῦ βλαστήματος, ἐνὸς τοῦτο εὐλοσκεταί ἐνός τῶν περισκεπαζόντων αὐτὸ φλοιῶν καὶ δὲν ἔχει εἰσέτι ρίζας καὶ φύλλα, ἵνα δι' αὐτῶν ἐκμυζήσῃ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τοῦ ἀέρος τοὺς πρὸς συντήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ἀναγκαίους χυμούς. Ἡ ὑπόλευκος καὶ ἀλφίτοιειδης αὕτη οὐσία ἀποτελεῖ ὅλον τὸ μητρικὸν γάλα τοῦ νέου βλαστήματος, μέχρι οὗ τοῦτο ἐνδυναμωθὲν κατασταθῇ ἐπίδεκτικὸν ἰσχυροτέρας τροφῆς. *Ω! ὅποια θευμασία καὶ σαρὴ διοργάνωσις τῶν σπόρων! Ὅποια περὶ τῆς διατηρήσεως καὶ τῆς τροφῆς σχεδὸν ἀοράτου σπερματίου πρόνοια τοῦ Παντοκράτορος, ἐνώπιον τῆς μεγαλειότητος τοῦ ὁποίου τρέμουσιν οἱ καταλόγιστοι ἥλιοι ἐν τῷ ἀπείρῳ κενῷ!

*Ὅταν δὲ ἐν τῇ ἐκρινῇ ὦρα αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες διαθερμαίνωσι τὴν γῆν, τὸ πῶς ἀσπιδῶς πεφυλαγμένον σπερμάτιον, ἐμβρόχων γενομένων ὑπὸ τῆς τοῦ ἐδίου ὑγρασίας τῶν φλοιῶν τοῦ κόκκου, ἐγείρεται, οἰθαίνει καὶ διατρίβον τὸ κέλυφος ἐξέρχεται ὡς νέον φέτυμα. Ἐκπληκτικῶς ἢ ἐστὶν ἡ δύναμις, ἥν ἔχει τὸ ἀπαλὸν αὐτὸ βλάστημα ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ. Ἐὰν θέσῃ τις στερόν καὶ σκληρόν σῶμα, ζυγίζον ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν πεντήκοντα λίτρας, ἐπὶ πίσω ἢ ἐρεβίνθων ἐπίτηδες νοτισθέντων πρὸς διέγερσιν τῆς βλαστήσεως, ὅλον τὸ βάρος αὐτὸ ἀνακινεῖται ὑπὸ τοῦ οἰδήματος τοῦ ὁσποίου καὶ ὁ νέος βλαστὸς ἐξέρχεται ἀπὸ τοῦ περικαλύμματος αὐτοῦ.

Πόθεν ἡ τερμασία αὕτη δύναμις; Πῶς τοιαύτη ἰσχύς δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἐν τῷ τρυφερῷ βλαστῷ, ὃν οἱ λεπτοὶ δάκτυλοι τοῦ νηπίου παίζοντες ἀρκοῦσιν, ἵνα συνθλίψωσι; Διὰ τὴν δὲ ἡ δύναμις αὕτη δὲν ἐξυπᾶ πρὸ τῆς ὥρας, καθ' ἣν ἡ ὑγρὰ ἑαρινὴ ἀτμοσφαῖρα ἐξασφαλίζει τῇ ἀνάπτυξιν τοῦ φυτοῦ; *Ὅντως ἐν τοῖς τοιούτοις δάκτυλος Κυρίου δεικνύεται! Ὁ εὐφύεστατος ἀριστοτέχνης, ὁ ἰσχυρότατος μονάρχης τῆς γῆς, τοῖς νεύμασι τοῦ ὁποίου ὑπακούουσιν ἑκατομμύρια λαῶν, δύναται νὰ κατασκευάσῃ ἕνα μόνον

κόκκον σίτου ἢ κριθῆς ; Ἡ ἄπειρος Παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ ἐκδη-
 λούται καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐλαχίστοις. Καὶ ἵνα ἐπιπολαίως μόνον
 παρατηρήσῃ τις τὴν σειρὰν τῶν θαυμασίων τῆς βίαιας δημιουργ-
 γίας ἐπὶ τῆς γῆς, ὁλοκλήρου ὁ βίος αὐτοῦ δεῖ ἐξαρκεῖ. Ἐξήτασα
 ἓνα μόνον σπόρον· ἀλλ' ἑκατομύρια ἑκατομυρίων σπόρων, ὧν
 οὐκ ἔστιν ἀριθμός, εὐρίσκονται διεσκορπισμένα ἐπὶ τῆς ἐκτετα-
 μένης γῆτις ἐπιφανείας. Οὐδεὶς δὲ αὐτῶν ὁμοιάζει πρὸς ἄλλον·
 πάντες διαφέρουσι κατὰ τὸ μέγεθος, τὸ βάρος, τὸ εἶδος καὶ τὸ
 χρῶμα. Τινὲς εἰσὶ πτεροφόροι, ὡς ὁ τῆς ἐλάτης, ἵνα ὑπὸ τοῦ
 ἀνέμου ἐραρπαζόμενοι κομίζονται εὐχερῶς εἰς ὥστε εἰσέτι
 γυμνὰς καὶ στερημένας πατρὸς φυτῶν. Ἄλλοι πίπτουσι καθ'
 ἐκάστην ἡμέραν ἀπὸ τῶν δένδρων ὡς αὐτῶς τοῦ κλάδου, ὅπως
 τὰ κατὰ τὴν φθινοπωρινὴν ὥραν καταπίπτοντα φύλλα παρα-
 σκευάσωσιν αὐτοῖς θερμὸν περικάλυμμα κατὰ τῆς ἀποδρότης τοῦ
 χειμερινοῦ ψύχους. Ἐν τούτοις ἕκαστον τῶν φυτῶν παύει νέον
 ἀμέτρητον σχεδὸν πλῆθος σπόρων. Μὴ μόνον οὖν τοιαύτας φέρει
 βαλάνους, ὥστε, ἂν ἄτασαι ἐβλάστησαν, ἤτε-εν ἐξερκεῖται πρὸς
 γένεσιν ὁλοκλήρου δάτους. Ἀλλ' ἡ ἀγ' ὕψους τοῦ Δημιουργοῦ
 ὥρισε τὴν περισσεῖαν ταύτην τῶν καρπῶν ποτὶ τροφήν τῶν ἀν-
 θρώπων καὶ τῶν ζώων, παρέχουσα αὐτῶ εὐπόριστον, ἄφθονον καὶ
 κατάλληλον σιτισμὸν εἰς τὰς ἀπεριόριστον τοῦ οὐρανοῦ καὶ εἰς τὰς
 ἐρπετὰς τῆς γῆς. Περὶ πάντων τῶν πλασμάτων αὐτοῦ μεσιμῆς ὁ
 Πανάγαθος ! Οὐδὲν αὐτῶν ἀφίνει ἀπὸ τῶν τοῦ Θεοῦ διατήρησιν καὶ
 εὐδαιμονίαν αὐτοῦ ἀναγκαίων ! Μικρὸν μόνον μέρος τῶν ἐτησίως
 παραγομένων σπόρων ἀρκεῖ, ἵνα καλύψῃ ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τῆς
 γῆς νέων φυτῶν καὶ νέων βλαστημάτων. Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ
 ἔργα Σου Κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας· ἐπληρώθη ἡ γῆ τῆς
 κτίσεώς Σου. (Ψαλμ. ΡΓ', 24).

Ἐάν μόνη ἡ κατασκευὴ εὐτελεστάτου κόκκου ᾔνε τοιαύτη,
 ὥστε νὰ διεγείρῃ τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν, πολλῶ μάλλον θαυμάζεται
 αὐτὴ ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ τοῦ βλαστοῦ. Μέγα τῶ ὄντι καὶ ἐξαισιον
 παριστᾷ φαινόμενον ἡ τῶν φυτῶν βλάστησις καὶ ἀνεξιχνίαστον
 διὰ τὸν ἄνθρωπον μυστήριον ! Ὑπὸ μυστηριώδους δυνάμεως

οἰονεὶ καλούμενον ἐγείρεται τὸ τέως κεκοιμημένον σπερμάτιον, καὶ ἐν καιρῷ εὐκαίρῳ ἔξερχεται ἀπὸ τῶν περιβιλλόντων αὐτὸ ἀλφιστοιδῶν λοβῶν καὶ αἰνῶσι τὰ ἄκραν αὐτοῦ εἰς τὸ ἔδαφος, ἵνα εὕρῃ τὴν ἀναγκασίαν αὐτῷ τροφήν· ἀπὸ δὲ τοῦ ἄκρου αὐτοῦ φύονται ἰνώδεις ἀποβλαστήσεις, αἵτινες ἐκτείνόμεναι ὑπογείως, ἀποτελοῦσι τὰς ῥίζας τῶν φυτῶν. Πῶθεν γινώσκει ὁ βλαστός οὗτος, ὅτι θέλει εὕρεϊ τροφήν ἐν τῷ ἔδαφει; Πῶθεν γινώσκει ὁ βλαστός οὗτος τὴν πρὸς τὸ ἔδαφος αὐτὸ φέρουσαν ἐδὸν; Δὲν ἔχει ὀφθαλμούς, ἵνα ἴδῃ τὸ ἔδαφος, καὶ ὁμοίως ὅταν ἡ ἄκρη, ἡ προωρισμένη νὰ γίνῃ ῥίζα, ᾗ ἐκ ἀνάστροφος ὑπεράνω τοῦ ἔδαφους, κυρτοῦται ὁ βλαστός κατὰ μικρὸν, μέχρις ὅς αὐτὴ ἀπατηθῇ γῆν, ἐνῷ ἡ ἐτέρα ἄκρη, ἡ μέλλουσα νὰ μεταβληθῇ εἰς κορυφὴν καὶ φύλλον, λαμβάνει τὴν εἰς τὰ ἄνω διευθυνσιν, ἵνα ζητήσῃ ἀέρα καὶ φῶς. Τί ἄλλο ἐστὶ τοῦτο, ἢ ὑποκεκρυμμένη δύναμις ἐπίσης θαυμαστή, ἐπίσης ἐνεργητικὸς ὡς ἡ δύναμις, ἡ κινουσα τοῦ ὑπερμεγέθους τῶν ἀστέρων κόσμου ἐντὸς τοῦ ἀπείρου κενοῦ ἐν ἀμεταπτώτοις περιφοραῖς; Μεταβάλλετε θεὸν θελετε τὴν θέσιν τοῦ σπόρου, ὥστε περὶ τὴν βλάστησιν ἡ μὲν γῆν θέλουσα ἄκρη νὰ εὕρῃ ἀέρα, ἡ δὲ ἀέρος δεομένη νὰ ἀπαντᾷ γῆν, ὁ βλαστός οὐδέποτε θέλει ἀπατηθῇ, οὐδέποτε θέλει παύσει μεταβάλλων τὴν διευθυνσιν τῶν ἄκρων αὐτοῦ.

Οὕτω, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν σπῆρον τοῦ κοινοτάτου λαχάνου καὶ τῆς ἐλαχίστης βοτάνης, φθάνομεν εἰς τὰ ὅρια τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ κατ' ἀνάγκην ὀφείλομεν νὰ παύσωμεν πᾶσαν περαιτέρω ἔρευναν. Καὶ δι' αὐτὴν τὸν εὐφραστάτον τῶν θνητῶν εἶναι καὶ ἔσται ἀδιαπέραστον αἰνίγμα τὸ κινεῖν καὶ ὀδηγεῖν τὰ σπερμάτια. Οὐδεὶς θέλει ποτὲ κατανοήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς τὴν φύσιν τοῦ ἀγνώστου ἐκείνου, τοῦ οὐδαμῶς ὑποπίπτοντος εἰς τὰ αἰσθητά, καὶ ὁμοίως πασιδύλως ἔχοντος τὴν θαυμαστὴν ιδιότητα τοῦ ἐκτείνειν ἐντὸς τοῦ ἔδαφους τῆς γῆς τὰ μέλη αὐτοῦ ἐν εἰδὶ ῥιζῶν, ἵνα ζητήσῃ καὶ λαβῇ τὴν κατάλληλον πρὸς συντήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ φυτοῦ τροφήν. Καὶ οὕτω δὲ αἱ ῥίζαι τῶν ἀκρίως ποικίλαι εἰσὶ παρὰ τοῖς διαφορῶν φυτοῖς! Καὶ ἐνταῦθα νῆα παρουσιάζονται αἰνίγματα! Τινὲς τῶν ῥιζῶν τρυπῶσι κατ' ὀρθὸν καὶ βαθέως τὸ ἔδαφος

καὶ πανταχῇ στερεῶς ἐκτείνονται, ἵνα δώ-
σωσι τῷ μέλλοντι κορμῷ
τοῦ ὕψηλοῦ καὶ πολυκλάδου δένδρου σχῆμα καὶ σῶσιν ἀσφαλῆ
κατὰ τῆς σφοδρότητος τῆς θύελλης καὶ τῆς λαίλαπος. Ἄλλαι
ἐξαπλώνονται πολυόζοι ἐπιπολαίως ὑπὸ τὴν ἐπιφανείαν τοῦ ἐδά-
φους, εἰς τρόπον ὥστε δύνανται νὰ διατηρήσωσι το φυτὸν καὶ ἐπὶ
λεπτοτάτου στρώματος γῆς. ῥίζαι τινὲς εἰσὶν ἐγκοίλοι καὶ σιλη-
νοειδεῖς· ἄλλαι ξυλῶδεις, καὶ ἄλλαι σερκῶδεις καὶ εὐχυλοι, ἵνα
χρησιμεύσωσιν εἰς τροφὴν τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς ζώοις, ὡς αἱ γογ-
γύλαι, τὰ κρίμμυα καὶ τὰ γεώμηλα. Ἀλλὰ τίς δύναται νὰ περι-
γράψῃ πάντα τὰ ποικιλώτατα εἶδη τῶν ὑποχθονίων ῥιζῶν; Πόσον
δὲ εὐάριθμοι ἄνθρωποι ὑποπτεύουσιν ὅτι ὑπογείως τελοῦνται το-
σαῦτα ἐκπληκτικὰ θαύματα, ἅτινα οὐδεὶς τῶν θνητῶν βλέπει, καὶ
τὰ ὁποῖα προπαρασκευάζουσιν ἄλλα τόσα ἐξαισία πράγματα ἐπὶ
τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς;

Καθὼς ἕκαστον ζῶον ἀπαιτεῖ καὶ ζητεῖ τὴν εἰς τὸ εἶδος αὐτοῦ
κατάλληλον τροφήν, οὕτω καὶ ἕκαστον τῶν φυτῶν εἰδὸς ἐκλέγει
ἐν τῷ ἐδάφει τοὺς πρὸς θρέψιν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ἐπιτηδεύους
χυμούς. Ἐν τοῖς κόλτοις τῆς κοινῆς τροφῆς γῆς μεγίστη ὑπάρχει
ποικιλία δι' ἀμεινων καὶ θρεπτικῶν ὑλῶν. Καὶ ἀδυνατεῖ μὲν νὰ δια-
κρίνῃ αὐτάς καὶ ὁ σοφώτατος τῶν ἀνθρώπων ἴλλ' ἢ βοτάνη, ἡ
ἀμοιροῦσα αἰσθητηρίων, τῇ βοηθείᾳ τῶν ῥιζῶν αὐτῇ, διακοτέλλει καὶ
ἐκμυζεῖ αὐτάς καὶ εἰς θάμβος ἐμβάλλει τὴν ἀηρώτητον νοῦν τοῦ-
του ἕνεκα τὰ τῶν φυτῶν εἶδη παντοδαπότητά εἰσιν ὥστε αὐτὰ τὰ
χωρία, ἐν οἷς φύονται. Ἄλλα εἶδη ἀνθοῦσι καὶ πρηνιζοῦσι παρὰ
τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ τῶν ῥιζῶν, ἄλλα ἐπὶ τῶν βράχων.
Τὸ κάρδαμον ἀγχιπᾷ τὰ καθαρά ὕδατα τῶν πηγῶν· ἔθειε μαρνανθὴ
ἐπὶ ἱλυώδους γῆς· τὸ δὲ ἔμπετρον ἀρκιῖται ἐλλίγων δρακῶν γῆς ἐπὶ
πετρώδους τοίχῳ.

Ἐκ τούτου τὸ φυτικὸν γένος εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς, εἰς
τὰς διαφόρους ζώνας καὶ ὑπὸ τὰ διάφορα κλίματα οὕτως διαφέ-
ρει. Πᾶσα χώρα παράγει πρὸς πάντων τὰ ὠφελιμώτατα εἰς τὴν φύσιν
αὐτῆς φυτά. Ἐν ταῖς ἐρήμοις τοῖς διακεκαυμένης ζώνης· βάλλουσιν
οἱ φοίνικες, φέροντες τὸν διαφυκτικὸν αὐτῶν καρπὸν· ἐν ταῖς ψυχραῖς

χώραις ἐκτείνονται ὑπερμεγέθη δάση ἑλατῶν καὶ χορηγοῦσι τοῖς ἀνθρώποις ἀφθονον τὴν καύσιμον ὕλην. Ἀφ' ἐτέρου τὰ ἀναγκαϊότερα διὰ τὸν ἄνθρωπον χόρτα καὶ σιτηρὰ προσοικεῖονται καὶ εὐθηνοῦσιν ἐν ἀπάσαις ταῖς χώραις, ὥστε πανταχῇ ἀπαντῶνται. Ἡ θεία Σοφία διέταξε τὴν οἰκονομίαν τῆς φύσεως οὕτως, ὥστε οὐδεὶς τόπος νὰ στερῇται τῶν ἀναγκαίων αὐτῷ προϊόντων. Καὶ ἔδωκε μὲν ὁ τῶν ἀγαθῶν Χορηγὸς ἐκάστην χώραν ἰδιαιτέρους θησαυρούς, ὅπως οἱ κάτοικοι τῶν διαφόρων τῆς γῆς κλιμάτων, ἀναγκαζόμενοι ν' ἀνταλλάσσῃσι πρὸς ἀλλήλους τὰ τῆς χώρας αὐτῶν προϊόντα, ἔρχωνται εἰς ἀμοιβαίαν σχέσιν καὶ συνάφειαν, ἀλλ' ἐκάστῳ τόπῳ ἀπένειμεν ἐν ἀρκούσῃ ἀφθονίᾳ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα πρὸς ὑπαρξιν τῶν ἐν αὐτῇ πλασμάτων.

Ὅσον πλεονέκτερον μελετῶ τοὺς νόμους τῆς δημιουργίας, τοσοῦτον μοὶ ἀναφαίνεται ἀξιοτέρα θαυμασμοῦ καὶ λατρείας ἢ ἄκρα τοῦ Δημιουργοῦ Πρόνοια. Ὅπόσαι ἀναρίθμητοι προπαρασκευαὶ πρὸς βλάστησιν ἐνός μόνου ἀσθενοῦς σπόρου! Πόσα μέσα πρὸς συντήρησιν καὶ τροφήν τοῦ ἐλαχίστου φυτοῦ! Καὶ ὅμως τὰ πάντα γίνονται καὶ παρασκευάζονται μετὰ τοσαύτης εὐχερείας καὶ ἀπλότητος, ὥστε ὁ ἄνθρωπος μόλις παρατηρεῖ τὰ γινόμενα, μόλις προσέχει τῇ σπουδαίᾳ ταύτῃ ἐργασίᾳ τῆς φύσεως! Πόσοι ὄροι ἀπαιτοῦνται νὰ δυνηθῶσι νὰ ζήσωσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷα ἐν τινὶ χώρᾳ! Καὶ ἐν τούτοις πάντα εὐσκόπως προητοιμάσθησαν· καὶ ἐν τούτοις καὶ ἄνθρωποι καὶ ζῷα, κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὰς ἀνάγκας αὐτῶν, καθ' ἕκαστον γένος, ἀφθόνως ἔχουσι τὰ ἐπιτήδεια! Καθὼς δὲ ὁ ἄνθρωπος διακρίνει τὰς ὑγιεινάς τροφὰς ἀπὸ τῶν μὴ ὑγιεινῶν, οὕτω καὶ τὰ ζῷα διακρίνουσι τὰ ὠφέλιμα ἢ ἀβλαβῆ βότανα ἀπὸ τῶν βλαβερῶν, οὕτω καὶ αὐτὰ τὰ φυτὰ ἐκτείνουσιν ὑπογείως τὰς ρίζας αὐτῶν μέχρις οὗ ἀπαντήσωσι τοὺς καταλληλοτέρους πρὸς ὑπαρξιν αὐτῶν χυμούς.

Κατὰ λόγον δὲ τῆς ἰσχυροποιήσεως τῶν ριζῶν, τὸ ἀπαλὸν φυτὸν αὐξάνει καὶ ἐνδυναμοῦται καὶ ἐκπληροῖ τὸν ὑπὸ τοῦ Πλάστου ὁρισθέντα αὐτῷ προορισμόν. Ὁ μύκης ἀναπτύσσεται ἐν μιᾷ νυκτὶ ὑπὸ τὴν σκιάν καὶ τὴν ὑγρασίαν τῶν δένδρων· τὸ βρύον καὶ ὁ

λειχὴν προσκολλᾶται ἐπὶ τῆς πέτρας καὶ ἐπὶ τῶν βράχων· ὁ κισσὸς περιβάλλει τοὺς γηραιούς τῶν δένδρων κορμούς, ἢ κρέμαται δίκην πλοκαμίδων ἀπὸ τῶν κλάδων αὐτῶν, ἢ ἀνέρπει ἐπὶ τοὺς τοίχους· ἡ γράστις καὶ ἡ πόα καλύπτει χλοερῶ τάπητι τὰς κοιλάδας, τοὺς λόφους καὶ τὰς πεδιάδας· ὁ βαλανηφόρος φοῖνιξ φέρει ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ πολύτιμον καρπὸν καὶ δι' ἐνὸς τῶν αἰθαλῶν φύλλων του σκεπάζει τὴν καλύβην τοῦ ἀγρίου Ἰνδοῦ· ὁ θάμνος διατηρεῖ ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐν ταῖς ρίζαις καὶ ἔτησίως ἐκθάλλει· τὸ δειδρίον, συγκεῖμενον ἐκ πολλῶν ἀφ' ἐνὸς μόνον στελέχους καὶ μιᾶς ρίζης ἐξερχομένων ξυλωδῶν καυλῶν, οὐδέποτε μὲν φθάνει τὸ ὕψος τοῦ δένδρου, ἀλλὰ πολλάκις ἰσόβιον αὐτοῦ καθίσταται· τέλος τὸ ὑψικάρηνον δένδρον ἀπὸ τῆς ρίζης αὐτοῦ δι' ἐνὸς κορμοῦ ἐξερχόμενον εἰς πλείστους διαχωρίζεται κλάδους καὶ διὰ τοῦ φυλλώματός του ἐλόκληρον σκιάδα ἐπιτεκνιάζει. Τὰ δένδρα πολλὰς ἑκατονταετηρίδας ζῶσιν· ἡ δρυς, ὡς ἐπὶ παραδείγματι διατηρεῖται ὑπὲρ τὰ πενταχόσια ἔτη, καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν πολλῶν πλατάνων πλείσται γενεαὶ ἀνεπαύθησαν· τὸ δὲ μέγιστον τῆς Ἀφρικῆς δένδρον, ἡ ἀδανσονία, ἣν ἄλλως βαοβάβ καλοῦσι, καὶ ἥτις αὐξάνει ἰδίως ἐν ταῖς θερμαῖς καὶ ὑγραῖς τῆς Σενεγαλικῆς παραλίας χώραις, ἔχει ἐνίοτε ἐν τῷ κορμῷ αὐτῆς περίμετρον ὀγδοήκοντα μέχρῃς ἑκατὸν ποδῶν καὶ ἐξαπλώνει ὑπεράνω τῶν κοιλάδων κλάδους πεντήκοντα ποδῶν μήκους. Πλείστα τῶν δένδρων τούτων, ἅπερ ἤμαζον πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰσέτι θάλλουσι· παρὰ τισὶ δὲ ἐβεβαιώθη ἡλικία τρισχιλίων καὶ τετρακισχιλίων ἐτῶν, διακριθέντων ἐν τῷ στελέχει αὐτῶν ἰσαριθμῶν κυκλικῶν φλοιῶν.

Τί ἐστὶν ἡ ἐφήμερος ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, παραβαλλομένη πρὸς τὸν μακρὸν βίον τῶν δένδρων αὐτῶν! Μετὰ θαυμασμοῦ ὡς σπάνιον φαινόμενον βλέπομεν γέροντα ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη βεβιωκότα· ἐνῶ αἱ δρυς καὶ αἱ πλάτνιοι καὶ αἱ ἀδανσονίαι ἀκμάζουσιν ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας. Ἀλλ' οὔτε οἱ αἰῶνες, οὔτε αἱ χιλιάδες τῶν ἐτῶν προσθέτουσι τι εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν φυτῶν τούτων. Ἀπ' ἐναντίας ὁ ἀνθρώπος, μόλις ἀπὸ τῆς κοιτίδος ἐξερχό-

μενος, ταχέως ἀναπτύσσει καὶ τελειοποιεῖ τὰς θαυμαστάς αὐτοῦ δυνάμεις. Ἀποκτᾷ τὸ δῶρον τῆς γλώσσης καὶ διὰ τῶν αἰσθητηρίων αὐτοῦ λαμβάνει ἐννοίας περὶ πάντων τῶν περικυκλούντων αὐτὸν πραγμάτων τοῦ ἐκτὸς κόσμου. Αὐτός ἐστι πλέον τοῦ ζῶντος μὲν, ἀλλ' ἀφώνου καὶ ἀλογίστου φυτοῦ. Μία ἡμέρα τοῦ βίου αὐτοῦ ὑπερτερεῖ χιλιετῇ ὑπαρξιν φυτοῦ. Ὁ ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα· αὐτὸς διανοεῖται τὸν Θεὸν καὶ γνωρίζει τὸν ἐν τῇ αἰωνιότητι αὐτοῦ προορισμὸν· διακρίνει δὲ τὴν ἀθάνατον αὐτοῦ οὐσίαν ἀπὸ τοῦ σώματος, τοῦ περικαλύπτοντος αὐτὴν καὶ παραπλησίως τῷ φυτῷ ἀνθοῦντος ἐπὶ τινι χρόνον καὶ εἰτα μαραινόμενου, φθίνοντος καὶ ἀποθνήσκοντος. Καὶ τί ἐστὶν ἡ τετρακισχιλίων ἐτῶν ὑπαρξὶς τοῦ ἀφρικανοῦ δένδρου ὡς πρὸς τὴν ἀθανασίαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος; Ὁλιγώτερον χρονικὸν διάστημα καὶ αὐτῆς τῆς στιγμῆς. Ἀπέναντι τῆς αἰωνιότητος συγχέεται ἡ τετρακισχιλιετής αὕτη ὑπαρξὶς μετὰ τῆς διαρκείας τῶν μυκήτων ἐκείνων, οἵτινες ἅμα γεννηθέντες σήπονται καὶ εἰς κόνιν μεταβάλλονται.

Παμποικιλὰ εἰσι τὰ φυτὰ ὥσπερ ἐν τῇ διαρκείᾳ οὕτω καὶ ὡς πρὸς τὴν μορφήν αὐτῶν. Τίς ὄντως δύναται ν' ἀριθμῇσῃ μόνον τὰ ποικιλόμορφα εἶδη τῶν φύλλων καὶ τὴν χάριссαν ποικιλίαν τῶν παντοδαπῶν ἀνθέων; Ποῖος ζωγράφος ἐπίσταται ἀρκούντως τὴν τῶν χρωμάτων κρᾶσιν, ὥστε νὰ μιμηθῇ τὴν ἀπλὴν ἅμα καὶ θελκτικὴν οἶον βαθμηδὸν ἀνάβασιν τοῦ πρασίνου χρώματος, τοῦ περιβάλλοντος ὁλόκληρον τὸν φυτικὸν κόσμον; Τίς τεχνίτης νὰ προσεγγίσῃ δύναται, διὰ τοῦ σπρικοῦ καὶ διὰ τῆς χρυσώσεως, τὴν τρυφερότητα, τὴν εὐχροίαν, τὸ γοητευτικὸν κάλλος τοῦ καινοτέρου ἀνθίνου σπιφάνου; Καὶ πόσαι χιλιάδες τῶν ἀνθέων αὐτῶν περιβάλλονται ἀνεκκαλήτον ὠραιότηता, καὶ ὁμῶς μένουσιν ἀπαρατῆρητοι ἕνεκεν τῆς σμικρότητος αὐτῶν! Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐλάχιστον ἄνθος τοῦ ἀγροῦ, ὅπερ ἡμεῖς ἀνακαλύπτομεν καὶ συλλέγομεν, βεβαίως δὲν ἀποτελεῖ θαῦμα σμικρότερον τοῦ ὠραιότερου ἡμιανοιγομένου ῥόδου. Πλήρης μεγαλοπρεπείας καὶ μεγαλείου ἐστὶν ἡ Θεότης καὶ ἐν τοῖς κεκρυμμένοις καὶ ἀπορρήτοις δημιουρ-

γήμασιν Αὐτῆς, ὥσπερ ἐν τοῖς φανεροῖς καὶ σαφέστατα ἐκδηλου-
μένοις ἔργοις Αὐτῆς. Διὰ ποῖον ἐξανθεῖ τὸ ἄνθος τῆς ἐρήμου; Διὰ
ποῖον διαπρέπει ἐν τῇ ἄκρᾳ κανονικότητι τῶν μερῶν αὐτοῦ, ἐν
τῇ κομψότητι καὶ τῇ χάριτι τῆς μορφῆς του, ἐν τῇ λεπτότητι
καὶ τῇ διαφανείᾳ τοῦ χρωματικοῦ αὐτοῦ κόσμου; Οὐδεὶς ὀφθαλ-
μὸς βλέπει τὸ ἄνθος αὐτό, οὐδεὶς ὁδοιπόρος δρέπει αὐτό. Καὶ
ὁμῶς ἀνθεῖ καὶ διαπρέπει, ἵνα κηρύξῃ καὶ ἐν τῇ ἀφώνῳ ἑρμείᾳ
τὴν μεγαλειότητα τοῦ Δημιουργοῦ. Καὶ ὁμῶς ἀνθεῖ καὶ διαπρέ-
πει, διότι καὶ αὐτὸ ἔχει τὸν ὠρισμένον αὐτοῦ σκοπὸν ἐν τῷ
ἀπείρῳ κράτει τῆς Κτίσεως. Οὐχὶ πάντα ἐπλάσθησαν ἐπὶ τῆς
γῆς ἕνεκεν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκαστον πλάσμα ὑπάρχει καὶ ἕνεκεν
ἑαυτοῦ καὶ διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ὅλου· καὶ τὰνάπαλιν αὐτὸ τὸ
ἀπέραντον ὅλον συνδέεται στενῶς πρὸς ἕκαστον πλάσμα καὶ πρὸς
αὐτὸ τὸ ἐλάχιστον καὶ εὐτελέστατον.

Πῶς δὲ νὰ μὴ ἐμιλήσω περὶ τῆς πνοῆς τῶν ἀνθέων, δι' ἧς πλη-
ροῦται εὐωδίας τὸ περιέχον ἐν τῇ ἐαρινῇ καὶ τῇ θερινῇ ὥρᾳ; Αἱ
ἀπὸ τῶν ἀνθέων ἀναδιδόμεναι ὀσμαι ἀνῆκουσι βεβαίως ἐν τοῖς ἀπορ-
ρήτοις θαυμασίοις, δι' ὧν ἀναγγέλεται τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ ὁ Πλά-
στης. Ὅποιον θέλητρον ὄντως καταλαμβάνει ἡμᾶς, ἐπενεργοῦν
ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ ἡμῶν συστήματος! Πόθεν δὲ τὸ ὠραῖον
ρόδον, τὸ ἀπλοῦν ἴον, τὸ εὐγενές καρυόφυλλον, πόθεν τσαυτὰ ἄλλα
ἄνθη ἔχουσι τὰς ἡδυτάτας καὶ παμποικίλους ταύτας εὐοσμίας, πρὸς
ἐκφρασιν τῶν ὁποίων ἡ ἀνθρωπίνη γλῶσσα στερεῖται λέξεων; Δια-
σχίσσατε τὰ ἄνθη αὐτά· θέλετε εὑρεῖ μόνον ἴνας, ὕδωρ καὶ ὀλίγα
ἐλαιώδη μόρια. Ὅποια τις ἦν ἡ τροφή, ἐξ ἧς ταῦτα ἀπέκττησαν τὰς
τῶν ἀρωμάτων αὐτῶν ὀσμάς, αἱ καὶ εὐφυστάτος χημικὸς μάτην
ἐπιχειρεῖ νὰ ἀπομιμηθῇ; Ὑδωρ καὶ ἄερος μόρια. Καὶ ἐν τούτοις
καθὼς ἡ ἀνθεμουργὸς μέλισσα ἐπιστημόνως κατασκευάζει ἐκ τῶν
ἀνθέων τὰ τοῦ κηρίου κυττάρια καὶ τὸ γλυκύτατον μέλι, οὕτω καὶ
τὰ ἄνθη ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ ἀπὸ τῶν μορίων τοῦ ἀέρος συνθέτουσι
τὰς παντοδαπὰς ἐκείνας εὐωδίας, αἵτινες μεθύσκουσιν ἡμᾶς, καὶ
τῶν ὁποίων τὰ στοιχεῖα ματαίως δι' ἀπάσης τῆς ἡμετέρας τέχνης
ζητοῦμεν ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ ἀέρι.

Ὡ Δημιουργέ, παντοδύναμε, θαυμαστὲ Δημιουργέ, πόσον μέγας, πόσον ἀκατάληπτος εἶσαι καὶ ἐν τοῖς ἐλαχίστοις τῶν ἔργων Σου ! Ὅπου καὶ ἂν στρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου, πανταχοῦ τὰ πάντα μοὶ ἀναγγέλλουσι τὴν μεγαλειότητά Σου, τὴν ἀνεξάντλητον Σοφίαν Σου, τὴν ἄδυσσον τῆς ἀγαθωσύνης Σου.

Σὲ ἀπαντῶ μετ' εὐτεβοῦς φρίκης ἐν τῇ χλοερᾷ σκιᾷ τῶν δασῶν καὶ ἐν τῇ μυστηριώδει ἁρμονίᾳ τῶν ἐκ φυλλάδων φατνωμάτων. Σὲ ἀπαντῶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολυανθῶν καὶ μυρίοις χρώμασι πεποικιλμένων πεδίων, ἀφ' ὧν, οἷονεὶ κυμαινομένων, ἀναβαίνει πρὸς τὸν οὐρανὸν ἡ ἡδυτάτη τῶν ἀνθέων εὐωδία ὡς ἀτμίδες ἀρωμάτων τε καὶ θυμιαμάτων ! Πανταχοῦ Σὲ ἀπαντῶ καὶ πανταχοῦ εἶσαι Θεὸς καὶ Θεός μου ! Ὁ στάχυς τοῦ σίτου, ἡ τῆς βοτάνης καλάμη, τὸ ταπεινὸν βρύον μοὶ λέγουσιν· Ἄπὸ τοῦ Θεοῦ ἐρχόμεθα. Ἡ φύσις ἅπασα ἐστὶ νὰός, ἐν ᾧ ὀφείλω νὰ Σὲ λατρεύω, καὶ ἕκαστον αὐτῆς μέρος, καὶ τὸ ἐλάχιστον, ἐν αὐτῷ τῷ νὰῳ Σὲ κηρύττει.

Πάτερ, κοινὲ πάντων Πάτερ ! Σὺ εἰ μέγας καὶ θαυμαστός καὶ παντοδύναμος ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ. Ἐστω μοὶ ἅγιον καὶ διὰ παντός εὐλογημένον τὸ ὄνομά Σου !

Ὁ μόνος ποιητής.

*Ποῖος κάμνει τὰ φυτὰ
καὶ διατηρεῖ αὐτά,
κ' ἐκ τοῦ ὕψους τὴν αὐγὴν
χύνει θρόσον εἰς τὴν γῆν ;*

*Ποῖος σπεῖρ' εἰς τὰ βουνά
τ' ἄρθη τὰ ἐαρινά,
καὶ τὸν κῆπον τὸν ξηρὸν
κάμνει πάλιν ἀρθηρόν ;*

Μάθε, τέκνον, μάθε τίς
εἶναι πάντων ποιητής.
Εἶγ' ἐκαῖνος ποῦ ἐκίτ
εἰς τὰ ὕψη κατοικεῖ.

Α. Κατακουζηνός

Ῥόδο καὶ ἀγρολούλουδο.

Σὲ ῥίζα μῖς τριανταφυλλίᾳς ἦτανε φυτωμένο
ἐν ἀγρολούλουδο χλωμὸ καὶ μικροκαμωμένο·
ποῖς ξέρει ποῖδ' βροχόνερο, ποῖς ξέρει ποῖδ' ἀγέρι
τὸ ἔφερε καὶ τῶσπις μονάχο δίχως ταῖρι·
γιὰ πόρους εἶχε γεννηθῆ, γιὰ πόρους τὸ καῦμένο,
καὶ πρὶν ἀνθήσῃ τὸ φτωχό, ἦτανε μαραμμένο!

Κ' ἐκεῖ . . . ψηλά, πολὺν ψηλά, ἔνα τριανταφυλλάκι
καμάρωνε καὶ ἔπαιζε γλυκὰ μὲ τ' ἀεράκι,
γεμᾶτο δρόσο κι' ὠμορφιά καὶ μυρωδιά καὶ χάρι,
στὴ ῥίζα τοῦ δὲν κῦτταζε ἀπ' τὸ πολὺ καράρι
νὰ ἰδῇ τί κάνει τὸ φτωχό, νὰ λυπηθῇ λιγάκι,
κ' ἔνα γλυκόλογο νὰ πῇ στὸ μαῦρο λουλουδάκι!!

Πέρασαν ἡμέραις πέρασαν, ἐπῆγε ἔμπρὸς ὁ χρόνος,
ῥοθύσαν τὰ κάλλη τοῦ ἐνός, τοῦ ἄλλου πάει ὁ πόρος·
ῥέσαν τὰ φύλλα καὶ τῶν δυό, καὶ τὸ φτωχὸ ἐχάθη,
καὶ τῶμορφο καὶ πλούσιο κι' αὐτό, κι' αὐτὸ μαράσθη . . .

... Καὶ ἔγὼ ποῦ τᾶξεραι τὰ θυὸ σὰν ἦσαν ἀνθισμένα
καὶ τάλλι τᾶειδα ὅστεραι ξερὰ καὶ μαρμαμμένα,
ἀν καὶ μικρό, κατάλαβα δι τι σὶδὸν κόσμῳ τοῦτῳ
δὲν πρέπει νὰ καυχώμαστε γιὰ ὠμορφιά, γιὰ πλοῦτῳ ...
Εἶναι τὰ πλούτῳ πρόσκαιραι κ' ἡ ὠμορφιά δὲν μένει
καὶ μόνο καθαρὴ καρδιά σὶδὸν Πλάστῳ ἀναβαίνει ...
"Ἄς ἀγαποῦμε τὰ φτωχὰ καὶ τὰ δυστυχισμένα,
ἄς δίνωμε παρηγοριά στὰ ἔρημῳ, στὰ ξένα ...
Καὶ ὅτῳ τὰ παιγνίδιά μας τὰ τόσα ! βαριθοῦμε,
κ' ὅτῳ χορτάσωμε πολὺ, τότε ἄς θυμηθοῦμε
νὰ δώσωμε καὶ σὶδὸ φτωχό, κ' ἐκεῖνῳ νὰ χορτάσῳ,
νὰ δώσωμε σὶδὸ ὀρφανό, κ' ἐκεῖνῳ νὰ γελάσῳ ...
"Ω ! ἀγαπάτε τὰ φτωχὰ, τὰ ἔρημῳ, τὰ ξένα.
"Ω ! δίδετε παρηγοριά στὰ πικροποτισμένα.

Δ Γρ. Καμπούργλῳ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- α'. Τοῦ Δημητρίῳ Ἀρκέτῳ, δι παρῆλαβὸν ἐκ μεταφράσεως μὴ
προωρισμένης ἀπ' ἀρχῆς διὰ τὰ σχολεῖῳ, καλὸν εἶναι νὰ γείνῳ
ἐπανάληψις κατὰ τὴν ἀνοιξιν, ὁπότε ἐν ἀνάγκῳ δύναται νὰ πα-
ραληφθῇ τὸ μάθημα ΕΤ' ὅ γένῳς τῳ νῳ φῳ τῳ νῳ ὅπερ ἐλή-
φθῳ πιστῳς ἐκ τῳ νῳ θρησκευτικῳ νῳ μελετῳ νῳ κατὰ τὴν ὑπὸ Δ.
Μαυροκορδάτῳ μετὰφρασιν.
- β'. Τὰ ποιήματα ἄς διδάσκωνται κατ' ἐκλογὴν· δὲν εἶναι δὲ
ἀνάγκῳ νὰ ἀποστηθίζωνται ἅπαντα ὑπὸ τῳ νῳ μαθητῳ.
- γ'. Ἐκ τῳ νῳ γνωμικῳ καλὸν εἶναι νὰ ἀποστηθίζωνται ὡς
πλείστα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	Σελ:	3
Διαθήκη Βύδαμίδα	»	5
Δάμων και Φιντίας	»	6
Γνωμικά	»	8
Παράκλησις πρὸς τὸν Θεὸν (ἔμμετρον)	»	9
Γνωμικά	»	12
Ὁμόνοια	»	13
Ἡ φιλία (ἔμμετρον).	»	14
Μῦς καὶ ταῦρος	»	»
Λέων καὶ ἄρκτος	»	15
Παροιμίαι	»	16
Ὁ Ἄθως (ἔμμετρον)	»	»
Αἰνιγμα	»	16
Ὁ Λέων καὶ ὁ Ἀνδροκλῆς	»	17
Γνωμικά	»	18
Ἐπιστολή	»	19
Ὁ μικρὸς Δημήτριος Ἀρκέτης	»	20
Γνωμικὰ	»	63
Γυνή	»	64
Γνωμικά	»	»
Ἐκεῖ πέρα (ἔμμετρον)	»	65
Ὁ Θεὸς καὶ ὁ θάνατος (ἔμμετρον).	»	66
Βίς ἐν ἄστρον (ἔμμετρον).	»	68
Βίδοποιήσεις	»	70
Ἐνοκιαστήριον	»	71
Ὁ βαθύπλουτος Ἀργύρης	»	72
Γνωμικά	»	74
Ὁ βίος (ἔμμετρον).	»	75
Ὁ πολυτελὲς Λάμπρος	»	76
Γνωμικά	»	81
Ἡ ἔμφρων Κορνηλία (ἔμμετρον)	»	82
Κοινοποιήσις	»	83
Διογένης καὶ ἄσματος	»	84
Ὁ ψυχικὸς σιολισμὸς (ἔμμετρον)	»	»
Ῥῆθ' εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν τριῶν Ἰεραρχῶν (ἔμμετ.)	»	85
Γέρων καὶ θάνατος (ἔμμετρον)	»	87
Σόλων ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηναίων	»	88

Γνωμικά	»	89
Οἱ ἐργατικοὶ φιλόσοφοι	»	90
Γνωμικά	»	»
Κροῖσος	»	91
Γνωμικά	»	92
Ὁ Κροῖσος καὶ ὁ Σόλων	»	93
Κακοδαιμονία Κροῖσου	»	95
Γνωμικά	»	103
Ἡ εὐτυχία (ἑμμετρον)	»	104
Τὸ ὄρεανό (ἑμμετρον)	»	105
Κύων προσκεκλημένος (ἑμμετρον)	»	107
Ὁ Αἴσωπος μάγειρος	»	109
Γνωμικά	»	110
Αἶνιγμα	»	111
Δίδακτρα φλυάρου μαθητοῦ	»	»
Ἀγαθὸς ποιητής, ...	»	1
Αὐστηρὸς στρατηγός	»	»
Αἱ χιλιδόνες (ἑμμετρον)	»	»
Ὁ Μιλτιάδης καὶ ὁ Ἀριστείδης εἰς τὸν Μαραθῶνα	»	»
Γνωμικά	»	»
Ὁ δίκαιος Ἀριστείδης	»	»
Γνωμικά	»	»
Ἡ ἀφιλοχρηματία τοῦ Ἀριστείδου	»	»
Γνωμικά	»	»
Ἡ ἀμνησικαχία τοῦ Ἀριστείδου	»	»
Γνωμικά	»	»
Νανάρισμα (ἑμμετρον)	»	»
Ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ τῆς σχιστῆς ὁδοῦ	»	»
Γνωμικά	»	»
Ἡ ἐπιμέλεια ἀναιμειβομένη	»	»
Δίκαιος ἄρχων	»	»
Μεγαλοφυΐα	»	»
Ἡ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Περικλέα	»	»
Ἡ καλὴ συναναστροφὴ (ἑμμετρον)	»	»
Τὸ γένος τῶν φυτῶν	»	»
Ὁ μόνος ποιητής (ἑμμετρον)	»	»
Ῥόδον καὶ Ἀγροτολόγητον (ἑμμετρον)	»	»
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ	»	»

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ